al 1 mplo
llegan
de ma

M. S. en 4.º pergamino mal tratado con 256.

Opera canonica et moralia.

Rotulata

Materia juris L. ind.

ad leg. 5. de praescriptis verbis.

ad leg. 8. de periculo et comm. rei vendit.

ad leg. 41 de regulis iuris.

ad leg. 13. 19. 51. 112. 115. 204. eod. tit.

ad leg. 38 [illegible] de condict. indebiti et [illegible]

de verb. oblig. et de inutil. stipul.

ad leg. 38 de condict. indebiti.

ad tit. de vulg. et pupill. substit.

ad tit. de iure dotium.

Ad l. naturalis. 5. D. praescrip.

Verbis por el doctor Benito perez

1\. Ego et Titius duos habemus filios naturales, sed filius meus serviebat titio, et invicem titii filius mihi, i. meus filius servus erat titii, et titii filius servus meus pater naturalitate ducti pacti sumus, ut titius filium meum manumitteret, et ego suum, ego quidem manumisi titii filium, Titius vero meum non manumisit, quaesitum fuit apud P[aulum] quaenam mihi Titius esset obligatus, cui quaestioni pr[…] ut videat Cons. a primis fundamentis plenius ero[…] contractum innominatum ibi ave n, do ut des, [illegible] quae difficillima elegans quotidiana usuque [illegible] plurimis e nomis a viris interpretibus commendatur, ut ex Barto. Casti. et fulg. patet, nam in ea I C Paulus non iurisconsulti respondentis, sed magistri docentis munus subit, dum distincte et per membra totam materiam altius edocet, ad rem ergo.

2\. quae ut perfecte percipiatur, sciendum est filium naturalem eum dici, qui in servitute conceptus est, sive ex patre servo et matre ancilla tamen et libero hoc est ancilla domino procreatus l. 3. D. lib. causa l. 1. Co. si mancip. ita fuerit alie. l. 4. Co. inter. mat. l. Lucius 88. §. dama D. leg. 2. l. denique 8. D. pig. naturalis quod dicitur filius non tamen dum in servitute est l. si servum 33. D. ad l. Aquil. l. pratia rey 63. ad l. falc. sed etiam post manumissionem filius naturalis nuncupatur l. des. 17. §. latius D. qua in fraudem l. fin. de iure del. l. cum pater 77. §. dulo. de leg. 2. l. ex facto 17. §. si quis rogatus D. ad Sen. Treb. quam doctrinam, quae verissima est, tradiderunt Cuy. lib. 10 observ. c. 33. Brison. de verb. sign. verbo naturalis pater Ant. fab. in iurisprud. tit. 9. prio. 2. illatione 1. et ipse faber putet naturalem filium eum dici, qui ex matre libera et patre servo natus est

quod n admitto, nam talis filius spurius dr l. libera. C. lo.
suis et leg. inter quos magna dria est, ut recte aduertit Cuj. lib.
5. obseru. c. 6. Ant. gom. in l. 9. tauri.

Ex qua obseruat. detegatur inueteratus Bart.
in l. pen. D. concubin. antiquusque error existimantium filios
nales dispensatos iure coi ee, qui ex hoe libero, mulierequ libera
nascebantur, quae concubina honestiore noe appellatur, segr
Alciat. lib. 4. parergon c. 5. Paletus de nothis et spurijs c. 3.
Ant. gom. in d. l. 9. tauri no 1. conuincitur, namque eius sententia
[illegible] qq modis nales effic. sui col. 7. in prio ubi filius nalis
usque ad Constantini Imper. tempora in l. 2. Co. natur.
per[illegible] fuerat incognitum, quo filius nalis n erat ille
qui fuerat [illegible] concubina sublatus, q talis conuentio legibus
fuerat [illegible] et permissa tto toto D. concubin. nec refragatur
d. auth. [illegible], aduersus ea quae nuper docuimus et ad nram leg.
alias quam plurimas in qq filijs nalis mentio fit, nam Cons
tantinus, in d. l. 2. et Iustin. in d. auth. reliquaeque leges
sparsae in tt. Co. natur. lib. intelligendae sunt de natur. liber.
susceptis ex ciue Romano et concubina, ut rectius vindicat
faber ubi s, qui quidem iure antiquo spurij vulgoque
quaesiti dicebantur, postea ex Imperatorum constitus ca
perunt coi noe nales dici, q eos n honestas coniungit,
sed sola nara genuit, ut inquit Isidorus lib. 9. de orig. c. 7. qui
quidem an capaces essent iure antiquo nostri institutionem,
sed qui scire cupit, legat Alciatus lib. 4. parergon c. 5. Olmanus
disputat. de spurijs c. 3. Paletus de nothis et spurijs c. 33.
Menochius illustrium quaestionum c. 102. Ant. fabr. in Papin.
tt. 9. prio 2. illat. 1. Pichar. prio de heredit. quae ab int.
§. 6. no 11. Osual. ad Done. lib. 6. commen. c. 15. lit. q. Greg. Lopes
in l. 4. tt. 3. part. 6. licet mihi plausibilior sit faber, ma
neat, filium nalem ee, qui ex matre ancilla seruus natus
est, atque ita in nra l. 5. recte ab utroque patre desiderari
nalem filium suum manumitti, q eius seruitus ad dolorem

iniuriamque eis porrigitur l. 2. ff. liber. caa

Sed cum actio ex obligatione nascatur l. l. 43. §. ex obligatione ff. procuratr. et obligatio ex convent. l. 1. §. adeo ff. pactis ut cognoscamus, quaenam actio possit conveniri ille qui non manumisit, exquirendum prius est, quae obligatio, seu contractus resultaverit ex convent. proposita in nra l. 5. pro cuius veritate eruenda secundo permittendum est, quasdam convent. esse, quae in nudo nomine conventionis sive pactionis extant, dicunturque convent. seu pactiones nudae l. iuris gentium 7. §. igitur nuda ff. pactis, quasdam vero quae conventionis nomine relicto, iam non convent. nudae, sed contractus appellantur d. l. iuris gentium [illegible], horum contractuum quidam nominati sunt, quidam innominati dicuntur, qui peculiare cognitumque iure civili [illegible] habent veluti emptio venditio locatio conductio et a[illegible] dicuntur nominati, [illegible] ab ipso iure civili perscriptum nomen habent, [illegible] ex ubis ipsorum continentium contractus nomen resultat ut docet Donel. ad Donellum lib. 12. com. c. 12. lit. 6. producuntque obligationes et actiones iure civili cognitas et admissas §. actionum ff. instit. action. ubi notat omnes de quarum formula in iudicio proponenda videndo plenissime Brisonius de formul. lib. 6. innominati vero [illegible] illi, qui nullum iure civili nomen habent l. 3. ff. hoc tit. veluti do ut des, do ut facias et alii de quibus in nra lege, qui contractus etsi obligationem producant, quoniam iusta subest causa cur alter alteri obligetur d. l. iuris gentium 7. §. sed etsi ff. pactis, tamen actio, quae ex tali obligatione oritur est incerta, id est, non solemnis cognita iure civili l. insulam 6. l. si dnus 8. l. permisisti 16. ff. hoc tit.

Cumque nemo possit alium in iudicio convenire sine actione l. si pupilli 6. §. ult. ff. neg. ges. quae certa solemnisque esse debebat l. 2. §. deinde ex his ibi certas solemnesque ff. orig. iuris, eveniebat, ne quis posset ex contractu innominato propter defectum actionis conveniri d. §. ult. quod inconveniens

ex antiquo iudiciis ordine manabat, quod inductum erat, ut qui aduersarium suum obligatum hebat, si eum conuenire vellet, in iudicio prius debere adire Praetorem, qui caam exprimeret, propterquam aduersarium suum conueniret, ut notat Baron. lib. 1. declarat. 26. quae si iusta ei videbatur, frulam dabat actni, qua aduersarium suum conueniret coram iudice quem ipse Praetor assignabat ut docet Brison. de formul. lib. 6. pag. 462. eaq. formula erat ipsa actio, qua reus conueniebat, Cicero lib. 3. officiis nondum inquit Caius Aquilius collega [illegible] protulerat de dolo malo formulas, i. actiones iuncta l. [illegible] 8. ait [illegible] d. dolo malo l. actio 46. ibi conceptio formularum d. ne [illegible] rubrica C. de form. et impetration. act. sublat. docent Brison. et Petr. fab. lib. 1. semestrium c. 21. sed quia frulam seu actionem a Praetore datam in iudicio proponebat, ita verbis cancellis erat circumscriptus, ut si uno verbo errasset plus petendo et incertam actionem proponendo et aliam quam quae competebat, litem prorsus amitteret, Quintilian. lib. 7. c. 6. ibi eius periculorum, cum si uno verbo sit erratum a tota caa cecidisse videatur l. 1. ibi nec temere intensionem d. si mensor falsum modum dixerit, § si quis agens inst. de action. unde et qui cadebat a sylaba, cadebat a caa l. 1. C. de formul. docent Brison. de formul. lib. 5. pag. 431. Budaeus in annotationibus ad Pandectas fol. 46. Hebar. de auctor. prudentum c. 3. Petr. fab. d. cap. 21. etc.

Sed quia iniquum erat, ut qui alium sibi obligatum hebat, rem amitteret propter defectum formulae seu actionis solemnis, cautum fuit, ut qui aliqua actione aliquem conuenire velit, si talis actio non esset solemnis aut vulgaris, i. nomen non haberet, proponeret actionem in factum, per quam consequitur id quod per actionem nominatam seu formulam l. 1. l. quoties 19. hic tit.

l. actio 47. D. neg. ges. docet Othman. in d. disput. 2 huius lib. c. 2. quae ideo in factum appellata est, quia narrato facto conuentionis sine certa formula proponebatur, ut bene notarunt Othman. d. cap. 2. Gotfred. in l. 1. hoc tit. Done. d. c. 23. n. 2. inde etiam praescriptis verbis dicta est, non quia solemnibus praescriptis verbis dabatur dilucide sed verba a partibus inuenta praescripta ut docent Alciat. lib. 4. disputat. c. ult. Baconig lib. 1. declar. 26. n. 5. Padilla in § 1. huius legis n. 11. et est meo iudicio [illegible] expresus in l. cum mota 6. in fine C. transaction. quem recte perpendit Donel. c. 22. n. 7. et c. 27. n. 2. quas actiones [illegible] informes quae esse aptius dicit Mencha. de success. creat. § 11. n. 48. cum actionum numerus plenius esse non posset l. quia actionum 11. D. hoc tit. quia per rerum naturam plura sunt negotia quam vocabula l. 4. D. praesc. verbis, utilitatis causa inducta fuit, ut deficientibus directis, cognitisque actionibus ageretur praescriptis verbis l. 1. hoc tit. et in factum quod idem est l. [illegible] tibi 22. [illegible] hoc tit. docet Otman. d. c. 2. n. 15. Done. c. 22. n. 2. d. eod. quae actio dicta fuit ciuilis l. 1. hoc tit. quia ad exemplum directarum ciuilium inuenta l. nopart. 19. in fine pri[illegible] nra l. 5. cum suis §§ docent Bart. in l. si uno 17. § 1. item cum quidam n. 7. D. locati Iason in § quod si factum n. 4. Conan lib. 7. c. 15. n. 3. a iure ciuili comprobata fuit Otman. d. disputat. c. 5. n. 28. de qua in factum actione latius infra in § at cum do [illegible] sed si dedi etc.

Nec solum competebat ex innominato contractu, sed etiam quando dubium erat, qui contractus fuisset celebratus l. 1. § domino hoc tit. tradit Castren. in l. si gratuitam D. eodem. Conan. d. c. 15. n. 7. Padilla in § 1. n. 14. quo casu nec propter incerto actionis proposita causa amitteret litigator erat praescriptis verbis agere § sed si facio nra leg. l. si gratuitam 18. l. nopart. 19. l. apud 20. in princ. et in § si praedium l. titius 24. hoc tit.

Tandemque ut omni fraudi occurratur, Imperatores sanxerunt ut sublatis formularum actionibus secure litigaretur actor etiam si actionem non proponeret solemnem, dummodo acta ad cognitionem rei, de qua agebat

l. 1. et 2. Co. formulis, tradunt Rebuf. d. cap. 3. Eleganter Baconius lib. 1. declarat. 26. n.° 9. q.° cum iure antiquo in genere actionis errante, periculum iacturae litis imminere notante Brisonio de formul. lib. 5. Quo nonest q. merito scrutatur Paulus in h. qua act. posit conueniri ille, qui n. manumisit —

Praemittendum est Ictus innominatos nec actionem nec obligationem producere ex sola conuentione, sed ex tradit. ab una parte facta l. 1. §. permutatio D. rer. permut. estque omnium interpretum sententia concors, ut constat ex Cona. lib. 7. c. 15. n.° 1. Othman. de oper. de iscrip. libris. c. 1. n.° 3. Bacon. lib. 1. declarat. 22. n.° 3. Ant. faber lib. 6. commen. c. 9. q. cum sint contractus, qui re celebrantur ut docet Done. lib. 12. c. 12. julius Pacius de Ictibus tractu 1. n. 83. ex sola conuent. act. non producunt l. ex placito 3. Co. rer. permutat. atque ita in nra l. 5. si contractus innominatus celebratus fuit, eumque manumisit, act. here, n. ex sola conuent. conuenit inter nos, sed q. ex parte sua factum impleuit q, manumisi, ibi ego quidem manumisi, quo casu iuncta subest causa, nascitur obligatio et actio l. iuris gentium. 7. §. sed si in alium D. pactis, q. explicatis solum superest cognoscere, an Ictus iste manumitto, ut manumittas de quo Paul. in h. sit nominatus, an innominatus, ut inde facili diiudicemus, quae actio competitura sit ei, qui filium alterius manumisit, in cuius ueram cognit. ut nos ducat Cons. des innominatos Ictus istis quatuor articulis includi, do ut des, facio ut des, do ut facias, facio ut facias —

Ad § et siquidem huius l. nalis. 5.

Explicat hoc loco Cons. 1.m membrum tractatus obrem dati, quod pertinet ad art. illum do ut des, quod est spectant l. vir 12. l. si tibi 13. l. si tibi 24. alias est §. iulianus l. si gratuita 18. §. si margarita l. ro parti 19. l. apud 20 §. 1. et l. si opera 27. l. fi. D. hoc tit. l. quoties. 5. et toto tit. Co. rer. permut. sed q. ab hac do, ut des gratia Ex, et n. solum innominatum Ictum, sed et nominatum comprehendunt distinct. adhibita docet Paulus, quod si pecuniam dedero, ut rem accipiam, emptio et venditio erit §. act. 3 D. conter

contr, q contractus nominatus, ex quo nascitur actio seu formula, videlt ex empto et vendito § actionum 23. inst. de action. iunctis tradities. n.° 4. sed si unam rem dedero, ut alteram inuicem accipiam, veluti Stichum pro veste, fundum pro tunica, non erit emptio et venditio, l. empt. 7. Co. rer. permut. sed contractus dout des, seu permutatio, quae multum ab empt. distat l. 1. D. rer. permut. sed quia duplicem materiam tractat Paulus vide de empt. et permutatione duplicitur disputat. quae absoluemus et inter de empt. et vendit. disserendum erit.

Probat Paulus in prioribus huius § ubis empt. et vendit. esse traditam ab una parte re, [illegible] ab altera pecunia quod et probat Cons. in l. 1. et 2 § 1. [illegible] l. nec emptio § D. de hen. empt. l. ex empto 11. D. action. empti l. si in donationis 9. l. empti fide Co. contra. empt. § pretium § item pretium inst. de empt. et vend. l. 1. l. 9. tit. 5. part. 5. Hotoman praeter antiquos Conan. lib. 7. com. c. 6. n.° 7. Ant. Gom. lib. 2. Variar. c. 2. n.° 1. Cuy. lib. 23. obseruat. c. 29. Othman. in epitome iuris ciuil. lib. 13. n.° 8. et 13. Done. lib. 13. commen. cap. 1 ubi emptio Ant. faber lib. 6. coniect. c. 9. Molla in emporio iuris tit. 9. n.° 24. et 16 fachineg lib. 2. controvers. cap. 1. Schifordeg. lib. 2. tractat 4. q. 1. Emundus Meridig lib. 3. obseruat. c. 23. et 28. Verum IureCons. Celsus in l. fin. D. condict. causa data. proclivior est empt. et vendit. non esse ire ab una parte causa data et ab altera non pecunia, sed innominatum contractum ex quo nulla alia obligatio est, quam ob rem dati re non sequuta, quam difficultatem ut dissoluendam, nihil non tentant.

Accursius in d. l. fin. ubi proclivior videt. ideo non fuisse contractam empt., quia actum fuit inter contrahentes, ut Stichi dominium transferretur, quod verbum hoc dare denique ibi importat translat. dominij l. ubi autem 75. § ult. de verb. l. Neratius 63. D. cond. indeb. quod cum sit contra naturam venditionis, quae in ea non licet venditor necesse dominium rei vendita transferre l. si ita distrahatur 28. § qui

Difficultatem in l. fin. d. con causa data

§. qui vendidit D. contra. empt. l. 1. §. venditori D. rer. permut. ideo contractus celebratus per vbum dare ri est emptio et venditio, et aliud genus contractus arg. text. in l. cum manu sata §. ultimo D. contr. emp. at in nro §. data fuit pecunia ut res acciperetur, et tra deretur, tantumque conuenit contractu emptionis et venditionis l. 1. D. action. empti sequuntur Bartol. Castr. nº 2. Jas. nº 1. inibi Done. hoc tit. cap. 3. Julius Pacius cent. 3. q. 97 fachineus lib. 2. controvers. c. 88. Cuj. inibi et lib. 13. obseruat. c. 29. Conan. 7. com. c. 18. nº 3. Remundus Miricius lib. 1. obseruat. c. 14. Verum hæc interpretatio nec celso nec iuris principijs conuenit, nam etsi in venditione necesse non sit, rei venditæ dominium transferri d. §. qui uendidit, contrahentes eo animo esse debent, ut si possibile est, rei venditæ dominium transferatur l. clauibus 74. D. contr. empt. docet Bartol. in l. in conuentionalibus D. verb. Oblig. 1º q. pactum propositum contra naturam contractus illum uitiat, l. ubi ita donatur 27. q. de donat. causa mor. l. Lutius 24. ibi nam siet tantundem D. depositi, tradit Corras. in l. quoties §. ulti. nº 4. D. seruitut. et si res uendatur eo pacto ne rei venditæ dominium transferatur, uitiatur conditio d. l. cum manu sata §. ult. q. translatio dominij potius est de natura, quam contra naturam uenditionis 3º q. vbum dare et vbum accipere, in quo Accurs. vtrum dominium constituit, nihil differunt, cum permutatio, quæ contractus innominatus est, ut infra dicemus, fiat ijs vbis rem do ut rem accipiam unde constat idem rursum Celsum in d. l. fin. si ita fuisset contractus celebratus do tibi pecuniam, ut mihi Stichum tra das l. fin. D. hoc tit. denique displicet etiam, q. etsi adijciatur vbum do erit contractus emptionis, ut expresse probat Jabolen. in l. conuenit 65. D. contr. empt. q. vbum do venditioni ap positum naturam venditionis non mutat quod mihi Pinel. a comi inter pretatione discedit in rubrica Co. de rescin. uend. 1. p. c. 3. nº 18. nec pedem figere audet

alij quo difficultatem dissoluunt dis tinguendo an pecunia detur simpliciter non alio expresso, quam ut res accipiatur, an uero detur, tanquam pretium rei l. Catu

Contractum

contractum innominatum esse et procedere d. l. fin. Vero emptus et venditus esse iuxta nostri § doctrinam, dicaeque esse necesse, quod quando datur pecunia simpliciter, datur tanquam res, seu species, in qua emptio consistere non potest, sed permutatio l. penul. Co. de rerum permut. sed quando datur tamquam pretium, datur tam quam quid essentiale emptionis et venditionis § item pretium inst. de empt. et uend. quam solut. tradiderunt Alciat. in l. 2. n. 28. ff. si certum petatur, Corrac. lib. 2. miscellanear. c. 9. Pinel. d. c. 3. n. 23. Ant. Fab. lib. 6. coniectur. c. 10. Schiphordes. lib. 2. tract. 4. q. 1. et in eas inclinat Cujac. lib. 23. obseruat. c. 29. sed neque hac interpretatio difficultatem auertit, nam in d. l. fin. et in nostro § utuntur cont. eadem orat. videlicet dedit tibi pecuniam etsi in nostro § accipitur pecunia pro pretio eodem modo accipi debet in d. l. fin. et esset emptio et venditio contra sic mentem, nec persuaderi ita pecuniam dari, ut non numeretur, quia ita data iacturae periculum imminet, in quo solus resupinus et stultus homo seiicitur arg. l. cum dein debito C. de s. vr. qui enim soluit ff. probation. l. fin. Co. arbitrium tutelae, deinde non placet, quod etsi ab una parte detur pretium, ab altera vero res tradatur, non est contracta emptus et venditus cum eo casu etiam locatio contrahatur l. 5. § sed quis seruum ibi sed pecunia non dat ff. depositi, Verum non est contracta emptus ... quae consideratio ... notat Castren. de quo nos latius in § sequenti, quia consistit emptio, contra eo surget quod in eadem pecunia, in qua consistit emptio, consistit et locatio et conductio § at cum de nostra legis ibi pecunia data, locatio erit, sicut in superiori casu emptio, si quod in empt. accipitur et in conduct. accipi debet, nec pecunia pro pretio eodem modo et in conducto accipi debet, nec Verum est pretium soli emptioni conuenire, cum aliis etiam rebus competat l. periculi ff. naut. fenore. l. si quemquam 3. ibi nec pretio Co. de rescind. uend. docet late Tiraqu. de retractu linagier § 1. gl. 14. n. 417. quare iis omissis interpretationibus alia Othmani intr. de rerum permutat. n. 3. probata a Pichar. in § inst. de empt. et uend. alia Merlo in emporio item pretium inst. de empt.

tt. q. n.º 83. pro uera solut.e pra.ni Uendum est oes i contus acci
pe nomen suum a conuent.e contrahentius, nam si contrahentes
in ipsis princip. contractus faciant mentionem de empt.e et uendi. ueluti
Vendo rem, erit emptio et uenditio, si de locat.e erit locatio et con
ductio iuxta textum sic intelligendum in l. sed et certum ibi tan
ti sit empta de empt. et uend. l. hac uenditio 7. § ult. ibi
quanti tu eum emisti. l. in uenditionibus q. b. caeterum si in
ipsa empt.e dissentiant, siue in pretio d. contr. empt.e nisi
conuentio fiat c. naturam contractus ueluti si uelint celebrare
empt.e sine pretio, q. tunc emptio non est, l. insulam. 6. d. heredit.
sed aliud genus contractus l. cum manu sata 80. § ult. d. contr.
empt.e ut recte aduertit Pinelo in rubr. de rescin. uendit.
2. p. c. 2. n.º 2. quod si contrahentes non exprimant, quem
contractum celebrare uelint, sed contrahant simpliciter, erit
contractus innominatus iuxta s. tradita n.º 4. docent Bartol.
in l. Aristo n.º 2. d. donation. Tiraquel. de retract. lina.gier
§. 30. gl. 1. n.º 2. et 7. Panorm. in cap. adquationes n.º 4. extra.
de rebus permut. et in proposito docent eleganter Castr. in d. fin.
n.º 3. Decius in l. certi condictio. q. n.º 12. d. rebus creditis
Corrasius lib. 2. miscellan. c. 9. n.º 6. ex q. patet solutio ad d. l.
fin. d. condict. ca. data, nam in ea n. fuit contracta emptio
et uenditio etsi pecunia et pretium pro re datum fuisset q. con
trahentes nihil expresserunt de empt.e et uendit.e sed contraxerunt
simpliciter non eo ipso contractus nomine, et cum emptio
et uenditio esse non possit, nisi contrahentes exprimant no
men emptionis, ut iam diximus, ideo n. fuit celebrata emptio
et uenditio in d. l. fin. quam interp.tionem pot hac scripta reperi
noue traditam et non sit explicata a Caldas Pereira de
empt.e et uendit.e c. 18. n.º 30.

quod si urgeas s. hanc rationem neque in nro §.
etsi quidem fuisse contractam empt.e et uendit.e siquidem
contrahentes nihil de ea expresserunt, quemadmodum neque

vend. fin. sed tantum pro re tradita emptio et venditio esse quoties pretium datur, ut res accipiatur, respondeo hunc Cons. in iure d. contractione pro generali re emptionis et venditionis esse, ubi datur pecunia, ut res accipiatur, sed docere articulum dare dos in genere consideratum, ita dividi in duo membra ut emptio et permutatio esse possit, diversa tu vides, quod ut emptio celebretur, necesse est pecuniam dari, et ex primi nomine contractus ut satis iam docuimus, et si adhuc inspicies, videbimus esse, ut cognoscamus emptionis et venditionis, cur id si expresse Cons. responderit id non fecisse, quod non intendebat agere de empt. et vendit. sed de permutat. a qua cum emptio per pretium sufficienter distinguatur d. l. 1. ff. rerum permut. sufficit eam differentiam essentialem inter hos contractus assignare ita Corras. lib. 2. miscellan. c. 8. n.o 7. et le contractus iste do pecuniam ut Stichum accipiam, per se contractus innominatus est, ut ff. condict. causa data et tradit. Schifordi ... ad l. fin. lib. 2. tract. 4. q. 5. ad medium coniunctus et paratus pecuniam do, ut rem accipiam, ut diversam contractus speciem constituat, neque est de empt. et vendit. intelligi, cum soli res altera neque de ... pecunia celebrari d. 8. pretium ... data convenitur ... et siquidem

Sed ut veris hic solutio vera esset, ... l. convenit 65. ff. contr. scrupulis vindicandae, ... certum numerum ... pro certo pretio emptionis ubi certum numerum ... ut nihil aliud, quam pe ... in l. Sabinus 10. ff. eodem ibi ... de empt. et vendit. pecuniam demus, emptio videri ... inst. de empt. et vendit. ibi simul atque de pretio convenerit ... difficilis inde ibi de pretio redhibendo fin. l. 6. de praediis decurionum ibi de pretio ... venditio decurionibus ut ex hoc apertiss. datur intelligi, solum venditionis decurionibus sine decreto interdictum fuisse contractum lib. 10. per quae iura comis opinio asserit emptionis et venditionis esse, ubi pretium

interuenit expr. de empt.ne mentio non fiat ut tradunt Tiraq. de retractu lineagii § 1 gl. 2 n.o 2 et gl. 14 n.o 32. Meno. de recuperan. poss. rem.o 4 n.o 12 et de presumption. lib. 3 praesumpt.e 24 n.o 2 et praesumpt.e 104 n.o 83. Pine. in rubric. de rescinden. 1. p.e c. 3 n.o 28 et plures referens Caldas d. c. 18 n.o 2. Ad contrariam opinionem ut necesserit nomen contractus declarari veriorem puto, quam seq.r Aretinus in l. sciendum n. 6 ad fin. ff. de verb. oblig. Alex. lib. 2 cons.o 63 n.o 2. qua retenta nihil probat d. l. 20 et 65 ff. de contr. empt.e nam in iis ex solutione prætij venditio præsumitur, q. res erat exposita ut venderetur, quo casu contrahentes censent celebrare venditionem arg. l. 2 ibi venalem cod. de rerum permut.e ut ex Baldo docet Paulus d. c. 3 n.o 26 & venditionem censeri factam, qua ille qui dare aut facere debebat ex natura offi cii & artificij vendere consueverat, veluti si mercator & aurifex esset argto l. plenum 12 § aquiri.s ff. de usu et habit. § item quaeritur inst. de locat. et conduct. ex celebri doctrina Bartoli in l. 1 § non autem n.o 2 ff. de exerc. act.e quam iuvant tradita a Menoc. lib. 3 præsum. 122 n.o 165. Alciat. lib. 8 cons.o 73 n.o 2 et ea post docet Greg. Lopes in l. 44 tit. 14 part. 5 gl. 1 minus obstat princ. inst. de empt.e et vend. nam intelligendum est, quando contrahentes in ipsis verbis contractus nomen emptionis expresserunt ut satis p.o

Nec d. l. fin. cod. de prædijs decurionum quidquam movet, nam supponendum est in ipsa dat. prætij ex præsumptione nomen venditionis, alioqui huic contractui necessaria intervenisse, ut constat ex l. 1 C. eod. tit. et tradit Pine. in rubric. de rescind. 1.e c. 3 n.o 26 et sic intelligitur, hanc rationem apertius esse emptionis contractui dato prætio et expresso contractus nomine et in d. l. fin. solum præsumit venditionem celebratam ut constat ibi datur intelligi

quanon praesumeret, si apertè constaret factam vendit. cum in rebus certis praesumptio locum esse non possit l. continuus. 137. § cum ita de verb. Alciat. lib. 4 consil. 26. n° 111. et lib. 8. fol. 17. n° 12. Meno. lib. 3. praesump. 143. n° 4. [illegible] ind. l. fin. si dubitaret, an venditio celebrata dato pretio et ex pro [illegible] nomine, quod hoc certissimum erat, sed dubitabatur an prohibita a curialibus rerum immobilium venditione [illegible] contractu talium rerum alienatio prohibita censeretur, quod videbatur dicendum et propter rubricam eiusdem tit. iuncta l. fin. Co. de rebus alien. non alienan. et quia emptionis alienatio ex quovis contractu facta continetur l. statu liberi 29 § quinctius Muticus ibi cum lex, D. statu liber. l. sicuti 8. § venditionis D. quib. mod. pignus et hipoth. docent Alciat. lib. 3. parergon cap. 22. et lib. 5. c. 25. Cujac. lib. 9. observat. cap. 19. quarat nonobstante recte ind. l. fin. constituit Imperator [illegible] non prohibita venditione reliquos contractus prohibitos non intelligi quod cum ma[illegible] poenalis sit. et odiosa, quum fieri potest, restringendae, ut in proposito docet Bald. in l. fin. Co. de condic. ca. data. Ant. fab. lib. 4 coniect. [illegible] de hoc in l. in quaerendo D. de pign. [illegible] quomodo intelligendus [illegible]

Et ut redeamus ad nostram l. fin. D. condict. causa data. magni momenti est scire, utrum ex tali conventione do pecuniam, ut rem accipiam, resultet contractus nominatus vel innominatus propter id quod duos effectus [illegible], in contractu nominato poenitentia locus non est l. sicuti Co. de [illegible] et oblig. l. non id circo 12. Co. de contr. empt. l. in commodato 17 § sicut D. commodati l. de contractu 3. Co. de rescin. vend. in innominatis vero omnibus poenitentiae locus est l. 3. § idem erit l. si pecuniam 5. D. condict. causa

Et de iure nro confirmat l. 61. tit. 5. part. 5. l. 44. tit. 14 ead.
partita. Ubi greg. gl. 2. docent Bart. in d. l. si pecuni
n. 15. Conan. lib. 1. commen. cap. 6. n. 12 Padilla in rubrica
Co. transact. n. 21. Comac. lib. 1. miscellanear. cap. 13.
Done. lib. 24. commen. cap. 20. Pinel. in rubrica de rescinden.
2. p. cap. 2. in pn̄o Ant. fab. decade 45. errore 9. fachineus
lib. 11. controuer. cap. 8. Tohi phur. lib. 2. tractu 4. Ex quo
effectu statim et ille nominatus contractus resultat, quod
in contractibus nominatis non licet repetere id quod datum est,
sed debet agi ad implementum contractus l. ratas 7 l. nideirco.
2. l. quisquis 15. ibi repetitionis rei uendita copiam
minime consequatur Co. de rescin. vend. l. 2. quan. liceat
ab empt. discedere, in innominatis uero potest repeti
quod datum est, et agi ad implementum contractus, ut in textu
§. doue Paulus et in l. 1. in fine d. rer. permut. l. 4. l. empt. 5.
Co. eo. tit. toto tit. d. causa data l. 3. tit. 6. part. 5. docent Pine.
de cap. 2. n. 17. Ant. fab. decade 45. errore 8. n. 13.

Ex quo ab omnibus probata ratione excepto Baldo
in l. si prædium n. 6. Co. ædil. act. intelligenda sunt
dua per obscura Imperatorum sanctiones in l. cum te 6.
Co. de pactis inter emptor. et uend. compos. et in l. ea con
dit. 14. Co. de rescin. vend. quæ non leuiter sibi pugnant
ut inquit Cuiacius in l. petens n. 20 Co. de pactis, nam
in l. 6. uendit. celebrata, ut aliquid fieret non impleta
promissi fide repetitur, quod datum est, ibi reuerti con
ueniat et ibi restitui tibi, contra uero in d. l. 14. uendit. ce
lebrata ea condit. ut emptor restitueret pretium
reip. si pactum non seruet, non potest repeti, quod ei da
tum est, sed urgeri debet ad pretij solutionem, cui difficultati
occurrisse Iason. in l. iuris gentium. 7. §. quinimo. n. 5.
d. pactis, Cathon. in l. Aristo. n. 4. d. donation. Alciatus
in l. cum proponas 21. n. 18. Co. de pactis, Pinel. in rubrica

Solutio l. cum te 6. Co. de pact. quæ [illegible]tur l. ratas 7 nideirco. C. de rescin. vend. et l. ea condit. 14 eod. tit.

de rescind. 2. p. c. 2. n.° 13. et fab. decade 45. erro.
n.° 44. qui tā improbabilis est, omissa etiā solut. Cujatii
in parat. [illegible] pactis inter empt. qua litera [illegible] requirebat,
omisso fortunio Garcia in d. §. quinimo. n.° 18. existimare
venditꝫ contractam in d. l. 6. vndendum est in ea non fuisse
expressum nomen venditionis, sed tantum simpliciter [illegible]
interesse conuenissent, quem ad modum in l. fin. ff. condict.
cā data, ut s.ª n.° 5. docuimus, quo casu mirum non est,
si res data repetatur in d. ta n.° praecedenti adducta, atq̃
in d. l. 14. expresse actum fuit de empt.° et vend. ut constat
ibi distractis praedijs et ibi qui comparauit et ibi emptor,
quo casu cum contractus nominatus celebratus sit, mi-
rum non est, si ad eius implementum emptor cogi debeat,
ut bene docet faber decade 45. errore 8. n.° 10. quae inter-
pretatio optime exornatur ex traditis a Castren. in d. l. Aristo.
§. 6. fortunio d. n.° 18. Tiraq. de retrac. l. in a[illegible] §. 30. gl. 2.
n.° 2. 5.° quam doctrinam resoluendae, [illegible], an
dato pretio, et re ab una parte ab altera aũ tradita re tantū
sit emptio, an permutatio, cui vndendum erit, quod
si expressum fuit contractus nomen erit emptio et venditio
l. si in empt.° 34. ff. contr. empt.° l. tenetur 6. § 1. ff. action.
empti l. item si pretio. 22. § quaestio ff. locati, sin autē
nihil expressum fuit de contractus nõe erit innominatus
d. l. cum te. 6. ita Bart. in l. 1. n.° 7. ff. rer. permutat.
Abbas in cap. ad quaestiones n.° 4. eod. tit. Tiraquel. d. §.
30. gl. 2. n.° 7. Couar. lib. 2. variar. cap. 4. n.° 9. Pinel.
d. cap. 2. n.° 16. Padilla in nro §. n.° 2 et 3.

sed adhuc scrupulus superest ad d. l. cum te
6. nam in ea uterque contrahens factum praestiterat,
siquidem unus fundum tradiderat, alter uo pecuniam dede-
rat, ut constat ibi exiguo pretio in alium transtulisse

Commemores in contractibus innominatis contra[illegible] utrimque data locum repetitioni esse n posse d. l. si pecuniam ibi nisi[illegible], nam cum in eis obligatio nascatur ex impletione rei ut diximus supra ad primum circa legis n.o 8. et obligatione semel constituta nemo possit a contractu discedere d. l. sicut. §. C. de oblig. et action. consequens esse videbatur obligatione utrimque nata in d. l. 6. repetitionem locum haberi non posse, qua[illegible] utrimque data ibi restitui tibi, et ibi receptis nummis suis, sed breviter respondetur re ab utraque parte data locum repetitioni esse n posse, quando quis ex parte sua totam obligationem impleuit, quod contingit, quando factum complere perstituit d. l. 5. § item si quis [illegible] iam [illegible] Schiffer. Lib. 1. tract. 3. q.e 7. sed si factum tantum inchoauit, alteri licebit poenitere ex text. in l. eleganter ex text. in l. si pecuniam §. ibi sed [illegible] erogatum sit, condictio locum habebit, ita Bartol. in d. l. 5. n.o 3. Paul. n.o 12. Jas. n.o 5. et 6. [illegible] in d. l. 6. illeg pecuniam dedit re minime data ibi exiguo pretio obligatio tantum inchoata altori, qui totum factum impleuit, licuit poenitere ex d. l. 5. notat Faber decad. 45. error. 9. Vbersems. in rubr. de transact. n.o 7. [illegible] rescissio, qua repetitio locum n habet, si initium facti ad eius consumationem necessitatem induceret [illegible] sic intelligendum in l. quod Seruius §. d. l. 5. ibi necesse habeas d. condictione causa data, ut recte interpretantur Fulgos. n.o 8. Alex. n.o 5. in fine ex eadem [illegible] innominatorum et nominatorum contractuum respectu poenitentiae intelligendus est textus difficilis in l. si ego §. 8. si egoret d. iure dotium, ubi si rem alicui tradidero ut sequutis nuptijs dotis efficiantur, liceat mihi poenitere, et reuocare donationem nuptijs n sequutis et si mortuo heredi meo non liceat, quod videatur pugnare cum l. 2. § si pecuniam d. donation. ubi sine ullo fauore post mortem meam confirmari donatio, nec potest reuocari, nam d. §, si res loquitur

indat obligam contractus innominatus est, sed d. § si pecu-
niam loqr. in simplici donat. quae contractus nominatus est,
in quo panitere non lt, ita Bart. et filios. in d. § si pecuniam
quidquid sentiat faber decad. 41. errore 4. n.° 9. et emendet
decade 45. errore 3. n.° 3. et lib. 8. coniectur. cap. 9. Padilla
in prio nostra legis n.° 26. denique loco hoc ni absre explican
daerat celebris illa difficultas de qua in l. 3. D. seru. expor.
sed q. illuc propria ei sedes est, illuc curas nras remittimus:
Sequens propria ei sedes est...
Rursus aduersus priora nri § Dba. qq docet Dauig pecunia data
ex pesso uidelt emptionis nomine empti et uenditi esse, contr
que ex eo contractu uenditori ex uendito, emptori ex empto
actio nasci l. ex empto 11. l. Julianus 13. § ex uendito d. action.
empti, § sed et certum inst. de empt. et uendit. Obiicio diffi
cile, neque in haerem a bruno interpretibus perpensum d. l.
in sum in l. cum societas 69. d. pro socio, ubi cum societas
coita fuisset ad emendum et conuenisset, ut unus ex sociis, qui
domi manserat reliquis emulas in nundinas erogandas
prastaret, si eas non praestiterit et pro socio et ex uendito agendum
cum eo esse docet Pons. qua difficultas tm valuit ad
Cujat. lib. 4. obseruat. cap. 17. ut fatetur, a quo tpe iuri ciuili
operam dare capit, nulla se lege diutius tortum fuisse, et me
ritò; nam cum emptio et uenditio esse non possit, nisi unus
pecuniam det, l. 1. § sed an sine nummis d. contr. empt. et ille
socius, qui emulas praestare debebat, pecuniam non dedisset,
sed quas loco pecuniae prorsus quam reliqui socij ei coicare
tenebantur l. siquis societate 74. d. pro socio magis permuto
quam emptio contrahi uidetur s nri § Dba ibi quod si
rem do, ut rem accipiam, quod non differtur; oth phrados
dum pro ipsis ubis ex uendito legit ex oscriptis ubis. sed talis
emendatio absit, et ille socius pecuniam dedisset, ad
uersus eum actio ex uendito esse non poterat, q socij nihil

nihil ei uendiderunt, neque ipse aliquid ab eis emit, sed cum socij ab alio tertio rem emissent, sola actio prosocio poterat esse inter eos ad communicandas res emptas d. l. siquis societatem 74. §. et inea difficilis est, quod ubi concurrunt plures actiones eiusdem rei nomine una tantum quis experiri debet l. nemo 43. §. quoties ff. reg. iuris l. quod in hirem 9. §. et ipsere ff. Tribut. act. l. cum filius 76. §. varijs ff. leg. 2 et ind. l. cum socie tas agitur simul et prosocio et ex uendito actionibus, ut constat ibi et prosocio et ex uendito, cum solo agatur ad in teresse epulas ibi si eas ijs non praestiterit, denique non per cipit Cuiac. qualiter nundine pro epulis accipiantur.

Pluriora Iurum (?) inl. . . . societas . . . prosocio.

Accursij solutio, qui pro actione ex uendito interpretat exemplo ex l. veteres 19. ff. de action. empti, ad rem non attinet, cum neque ex uendito nec ex empto actio esse possit, ubi nulla venditio est d. §. sed et certi. inter socios autem plusquam manifestum est venditionem non fuisse contractam, sed societatem, ibi cum societas coiretur, Cuiac. uero inquit actionem ex empto dari, et ex uendito dari venditori, qui reliquis socijs vendidit, quia iste socius uidetur mandasse reliquis rem emere, et quoties alicuius mandato res emitur, actio ex uendito competit venditori, et aduersus eum, qui emit, et aduersus eum qui mandauit l. iulianus 18. §. si procurator ff. de action. emp. reliquis uero socijs virtute pacti in societate adiecti solam actionem prosocio competere d. l. siquis societatem. Verum haec interpretatio Pauli verbis non est, cum ille socius non conueniatur a venditore, sed a reliquis socijs, quia impensam epularum eis non praestitit, ex d. l. cum societas ibi si eas eis non praestiterit, quasi si epulas praestitisset, conueniri non posset, sed siue epulas praestet, siue non praestet, semper tenetur venditori ex uendito

quod verum est eius mandato rem fuisse emptam d. §.
si procurator, quorum interpretatio minus recta est cum sit
contra Ulpiani mentem.
his et aliis motus Ant. Faber a suis discessit
et iamque solutus commentus est lib. 5. coniect. cap. 4. sit
eum qui epulas non praestitit et pro socio et ex uendito teneri
solis sociis diuersa ui ratione quod actione pro socio tenetur ratione
pacti in societate appositi de epulas actione uero ex uendito
quod cum merces emptae solum ipsorum fiant qui emerunt
eas alterique socio qui non emit cogatur communicare
d. l. si quis societatem, ea communicatio alienatio est, quod
rem effectam propriam in alium transferunt, quae quidem
alienatio non potest esse nisi quaedam uenditio, cum ipse
teneatur merces merces a sociis emptas accipere, et pro
iis pecuniam refundere, et cum ab una parte subeit res, ab
altera uero pecunia emptio et uenditio est, ex nostris uerbis. Cum quod
socius, qui pecuniam dat, quasi emptor sit sociis, qui rem
communicant, quasi uenditores efficiuntur, ergo actio ex uendito
competit, d. l. cum societas. Verum haec interpretatio ut
nimis subtilis, ita uera non est, quod in d. l. cum societas non
agitur de communicanda re empta, sed potius de petendo interesse
epularum, ut constat ibi si eas eis non praestiterit, praeterea
si actio ex uendito daretur, esset ad rem communicandam
ut inquit Faber, sed ad communicandam rem emptam
non actio ex uendito, sed pro socio competit d. l. si quis
societatem ibi sed societatis iudicio cogitur rem communicari
quin imo ad petendum pretium rei emptae, quae communicari debet,

Ita actio pro socio datur l. 8. ibi iudicio societatis seu pro socio, quo inter ipsos socios siue ad interesse epulas, siue ad ipsam rem communicandam agatur, non potest esse nisi actio pro socio; qq. inter dictationibus omissis alia d. uiller nu. fornebi relata a Rodulpho fornelio lib. 3. rer. quotid. cap. 26. qui pro uerbo epulas reponit emptas, quae et inusitata est, et nullis codicibus reperta alia eiusdem Rodulfi d. lib. 3. c. 28. putantis tollendum esse uerbum epulas, unumque solum ad negotiandum profectum, tandemque Accursij sequitur verius arbitror ex d. l. cum societas inter solos socios remaneat, et eis qui emerunt competere act. pro socio et act. ex uendito ut inquit fab. diuersa tamen ratione, qua ex persona sua datur eis actio pro socio, ex persona uenditoris actio ex uendito ab eo cessat, nam cum venditor haberet act. ex uendito aduersus socium, qui epulas praestare debebat, ut recte Cujac. notat ex d. l. julia. § si procurator d. act. empti. et reliqui socij persoluissent pretium mercium, uerisimile est in ipsa solutione pretij petijsse a venditore, ut act. ex uendito aduersus alterum socium sibi competentem eis cedere x l. Modestinus ff. solution. neque dicas nec iam non esse huius mi. act. is cessionem, siquidem socij iam habent act. pro socio qua de id consequerentur quod per act. ex uendito, nam interest ntra, ut si una amittatur ex tpe, ex qua ma. l. c. in iudicio proposita fuit, ut supra diximus ad primum leg. is nu. 5. a tera agamus x [illegible] sic intelligendum in t. edita l. o. edendo. iunctis traditis a Dena. lib. 21. cap. 5. l. cum filius 76 § varijs d. leg. 2. et cessione actionis a venditore petitam ex eo conijcio quod cum unus ex

Correis

sub impossibili condit.e repetit.z non dari, atque ita donat.z habere, omisso Cuj. in rubra Bart. in d. l. dictam Sarm. lib. 1. selectar. cap. 3. n.o 10. Ripol. in l. 3. n.o 124. ff. cond. et demons. s.nia legis est ea; si quid donetur sub condit.e si conditio non impleatur, quod datum est, repetitur non statim, sed ita demum si conditio non fuerit impleta, q.o spectare debemus, an impleatur nec ne, idque sig nificare cavta ab eo, qui hanc suscepit non impletam sed si sub impossibili condit.e donetur, id expectare non debemus, sed statim repetere possumus, q. statim certum esse incipit condit.z existere non posse, qui est verus hominis que legis intellectus. praeterea in d. §. cum quidam ideo pecunia repetitur l. 3 si casu nauis amissa sit, q.o pro rogata est in ante cessum data, idcoque quasi credita non transuecto ordinere manet mutuo data, ita Cuj. lib. 3. obser. cap. 1. cui conueniunt pandectae florentinae, in qq legitur, quam pro mutuo acceperat, non quam pro inuecto acceperat, ut in vulgatis codicibus. itaque si mutua data ni fuisset, procul dubio non repeteretur, denique d. l. petit.z intelligenda est respectu dignitatis, non u.o respectu petit.is salaris, ut si le senuerit, in locum magistratus defuncti heres subrogari non potest, ita Salicet. ibidem, haec de periculo diximus non procedunt, q.do qui s dedit rem extimatam hinc inde, periculum rei pertinet ad eum, qui accepit n.o ad eum qui dedit l. 1. §. ult. ff. extim. act. l. si gratuitam, §. si margaritam ff. hoc tit. l. si cui certo. 5. §. commodatus ff. commodati l. cum duobus 52. §. damna ff. pro socio l. quaero §. Paulus ff. locati l. plerumque. 11. l. mariti a. 79. ff. iure dotium l. extimatis 52. ff. solu. matr. cuius ratio duplex est,

quia illi qui estimatum accepit, videtur rem emisse d. l. plerumque l. 2. ff. pro emptore, et cum in empt. periculum rei pertineat ad emptorem d. l. necio pertinet ad eum qui accepit, quia quasi emptor est, 2°. quia accipiendo rem estimatam videtur pecuniam accepisse, cuius periculum semper pertinet ad eum qui accepit l. incendium Co. si cert. petat. d. l. qui negotia ibi est tu ff. mandati, d. l. rogasti, §. Pro quodsi ff. rebus cred. quae doctrina ubique veri est, nisi illum qui rem esti matam dat, roget alterum d. §. si Margaritas, quia tunc cum geratur negotium eius, qui dedit, periculum ad eum pertinere debet d. l. rogasti. §. ibi ut si venale ita Conan. lib. 7. cap. 5. n.° 4.

Neque obiiciat quis l. seruos 34. ff. fam. hercis. ubi periculum rei estimatae non pertinet ad eum qui accepit, sed communem, nam in ea specie pro constanti habendum est periculum rei estimatae non pertinere ad eum qui rem estimatam dedit s. nostram doctrinam quare autem non pertineat ad eum solum qui accepit sed communis sit inter eum et fideicommissarium patet, si et proposita legis hypothesi quae talis est, Titius duos heredes pure instituit primum, sic 2um, 2um quem rogauit, ut si Titius consul fierit, ei here ditatem, id est, portionem suam restitueret, mortuo testatore here ditatem per arbitrium familiae hercis. inter se hereditatem diui dere voluerunt, sed ut diuisio aequalis fieret, quidam serui esti matis sunt, et adiudicati secundo ea condit., ut is certam pecuniam refunderet proposita, quam iis seruis cohaerebat postea serui pendente fideicommissi condit. decesserunt, quaeritur est, cui perierint serui, an soli fideicommissario an heredi grauato; nam ad alterum coheredem, qui seruos

extimato dedit, periculum pertinere minime potest, ut iam diximus; fideicommissarius aiebat periculum ad heredem solum spectare, quia cum ipse seruos extimatos accepisset, videbatur magis pecuniam, quam ipsos seruos accipisse, pecuniae autem periculum semper pertinet ad eum qui accepit, ut non procederentur, contra heres grauatus asserebat se sustinere non debere periculum seruorum extimatorum, quia periculum rei extimatae tunc pertinet ad eum qui accepit, quando simpliciter quando voluntarie rem extimatam accepit, non vero quando diuisionis causa et quasi coactus a iudice propter adiudicationem sibi factam quis rem accepit l. si pignori 80. ff fam. her. videtur igitur Papin. seruos perijsse tam fideicommissario, quam heredi grauato illi pro dodrante huic pro quadrante quem pro sua quarta retinere debebat ex § ed. inst. de fideicom. hered. ita Cuj. lib. 8. in ray Papin. omisso Conan lib. 7. cap. 15. n.o 4. fabro. in rationali ad d. l. seruos etc.

tandem ut nihil intactum relinquamus explicanda differentia est inter locatorem et emptorem, quia ad periculum attinet re vendita periculum statim pertinet ad emptorem l. necessario. ff cum emptor § ult. de rescind. vend. at vero re locata si perierit locatori perit, non vero conductori l. maritus 59. § ult. ff locati, cuius differentiae ratio manifesta est, quia emptor cum statim potuisset rem petere et dominium consequi, sibi imputet, si id non fecerit, ut n.o 26. iam diximus, conductori vero nihil imputari potest, quare rem non petierit, quia etiam si eam petiisset, consequutus quidem esset tamen dominium penes locatorem manere l. non solet 39. ff locati? Succeditque iuris regula periculum semper ad dominum pertinere

l. pignus ff. C. pign. act. faber. lib. 2. coniect. c. 4. neque obstat l. quod si ita. ff. peric. et com. ubi venditis lectis periculum ad venditorem spectat, nam id contingit, quia culpa venditoris in via detentos eos concidit edilis, ad quem cura viarum pertinet l. 1. de via publ. periculum autem semper in eum vertitur, qui culpam admisit ut satis sub n.º 38.

Denique minus obstat l. si fundus 33. ff. locati ubi locator et venditor aequiparantur tam in sustinendo periculo fundi publicati, quam quod uterque solum tenetur reddere pretium conductori aut emptori, non vero id quod interest fundum eis traditum esse, quorum 1.um est, id quod nuper diximus, 2.º contra l. 1. ff. action. empt. ubi re non tradita semper solvitur interesse, sed omissis pluribus distinguendum est, an res perierit natura sua et sine culpa venditoris, veluti quod domus corruit, aut servus decessit, et perijt periculo emptoris d. l. necessario, an vero perierit culpa venditoris veluti si fundus publicatus sit ob delictum venditoris, et hoc casu periculum pertinet ad venditorem, quod in culpa fuit, quare fundus publicaretur, sed quia publicato fundo per eum non stat, quominus tradat emptori, traderet enim, si ei liceret, ideo emptor solum pretium accipere debet, neque ad id quod interest agere potest, quae est Legis sententia, quidquid sentiat Cujac. tract. 8. ad Africam. faber lib. 2. coniect. cap. 4. quibus explicitis explicitus est articulus

Ad Sextum de nostrae Legis

Difficilis est hic § nam si iure com. reniteretur, laboraret hic, ut fatetur Cartren. n.º 8. Verum ut aplig

apstius explicetur tribus particulis vla eius distinguenda

pr.a 1.a ibi at cum do; 2.a ibi quod si tale; 3.a ibi sed si ded.

Ex prioribus illis at cum do snia duplex depromitur, 1.a est

quoties quid datur, ut aliquid fiat, oritur actio praescrip.

verbis, siue id quod datur, sit res, vel spes, siue sit pecunia

nisi contrahentes in dat. pecuniae expresserint nomen

locationis, et factum sit tale, quod locari soleat quia tunc re

sultat vera locatio ex qua 2.a snia fluit, 2.a nempe in con

tractu locationis, sicut in empt.e pecuniam necessario inter

uenire oportere, prior snia manifesta est ex l. si tibi, et l.

si vlaminus 8. l. patris 10. eod. tit. et ex his, quae praecedent.

§. n.o 5. et 7. docuimus, neque de hac conclusione amplius

ambigendum est, siue dicat.e praescrip. verbis siue de condict.e

agamus, cum ea quae h. et toto §. praecedent quoad has act.s

diximus et hic repetita esse intelligenda sunt.

2.a snia nempe ad subitam locationis pecuniam

numeratam sicut in empt.e requiri, non ita recepta est

hic per diuersos conditores et interpretes iuris, Accur. namque

et antiqui acerrime affirmant locat. in pecunia numerata

consistere debere ut n.o 1. affirmat Padilla h. idque probant

aperte ver Pauls ibi pecunia data locatio erit l. 1. §. si quis

seruum ibi sedq. pecunia non datur d. deposit. l. si merces

23 §. vir maior ibi qui pecuniam numeratam conduxit

d. locat. l. sed addit. 9. §. si domus d. eodem l. 1. in fine d. mand.

l. si apes 26 §. fin. d. furtis qua opinio consentanea

vr. quia locatio emptionis reg.lis circumscribitur §. 1. inst.

de locat.e et conduct.e et sicut emptio sine nummis non

consistit l. 1. §. sed an sine nummis d. contr. empt.e ita

locatio non valet §. praeterea inst. de locat. et cond. et de

iure regio haec opinio tenenda vr. propter l. 1. tit. 8. part. 5.

segi Cujac. lib. 4. observat. cap. 26. Done. Lib. 13. com. cap. 6. in fine Fachine. lib. 1. cap. 82. Treulerus disputat. 29. thesi 3. q. 22. Mendoza lib. 2. de pactis cap. 5. n.° 7. Garcia de expensis cap. 14. n.° 10. Et in puncto iuris consentiat Lare Lasarte de gabellis cap. 1. n.° 24.

Pro alia vero parte alij defendunt mercedem locationis non solo in pecunia numerata, sed in alia quolibet re veluti vino, oleo, frumento posse consistere; pro qua opinione primo expendunt I C. in contractu locationis non requirere pecuniam numeratam, sed solo mercedem l. si convenerit 23. ff. com. divid. l. si vir 52. ff. donat. inter, quae quidem merces tam in pecunia numerata, quam in alijs rebus consistere potest, l. si libri 21. l. excepto C. locat., l. et hae distinctio 35. § ult. ibi ut fructus mercedis nomine pensarentur ff. eodem § adeo ibi quandiu pensio, sive reditus inst. de locat. et cond. unde hanc mercedem diversis nominibus nuncupari testat. Cujat. lib. 4. observat. cap. 26. v.° quod in d. l. si merces 25. § vis maior ff. locati locatum cum pecunia et sine pecunia fieri posse docemur § quod pretium [illegible] venit. in alijs contractibus l. fin. C. de praedijs decurionum ibi de pretio et ibi ut eahic. quae et alijs fundamentis hanc sententiam ducit Baldus in l. 1. n.° 3. C. de usuc. emptor. Corrasius defendit lib. 2. miscellanearum cap. 11. quem sequitur Pinelus in rubrica de rescindenda 2.ª parte cap. 3. ex n.° 29. Cuj. tract. 3. ad African. in d. l. si vir 52. Morla tit. 10. in prohemio q. 1. n.° 5. Ubesem. ff. locati n.° 7. Conan. cap. 11. n.° 1. Petr. Greg. lib. 27. Syntag. cap. 1. n.° 10. relati a Pichar. in proemio inst.

de locat. et cond.

de locat. et conduct. Armenopulus lib. 3. tit. 8. Coluei
tano iure tenendum esse propter ordinatz libri 4. et tit. 5.
§. penul. defendit Caldas de empt. et vend. c. 18. n. 21.
et à buni uerso fere orbe receptam esse testat. Menchi.
controuer. lib. 3. c. 83. in princ.

go difficultatibus superatus Othmanus in eius tit. 19.
n. 11 for. pugnasse existimat, quem admumi in l. 1. §. sed an
sine nummis ff. contr. empt. sed cum utranque opinionem perpen
disse auctores clarissimos, et in supremo nostro senatum merito constatz
d. prin. lopez de Madera lib. sing. animaduer. cap. 15. n. 3.
distinctionis fodisse itaq. placauit, aut locatur inquit factus
personæ, ut tabulam fingeres, domum fabricare, merces trans
portari, aut locatur usus fruendi fundo, et alia qualibet re,
primo casu locatz in pecunia numerata consistere debere ex iura
sic intelligenda pro coi opinione adducta n. 2. 2° uº casu merce
dem locationis posse et in nummis, et in alia qualibet re
consistere ex iura pro opinione de qua in presenti sequuntur
Bichardi, primo inst. de locat. et conduct. n. 29. Duual. lib. 13.
cap. 6. lib. 1. Verum hæc clarissimi viri interpretatio generaliter
accepta displicet, quis, n. affirmet hunc contractum do tibi
domum, ut insulam reficias, nominatum esse, cum innomi
natum dicat Neratius in l. insulam. 6. hoc tit. et in ista alio
refectio ex his factis est, quæ locari solent ex l. fin. d. locati, de
inde hunc contractum trado tibi vineam, ut decem cados
mellis, aut decem olei pondera mihi des, nusquam au
diui locatz esse propter d. l. 6. et quia fructus debent esse tales, qui
nascantur ex re locata, ut ex omnibus iuribus s. n. 3. adductis
plane constat, et recte aduertunt Salicet. in l. si ottei n. 2 La
riches de pactis in tract. axiomate 129 displicet igitur hæc

Opinio, quod in locat.e utendi et fruendi mercedem generaliter
in qualicumque re, siue fructibus consistere requiri, ego u.
ita distinguo, aut locatur res infructifera, aut res fructifera
1.o casu siue locetur factum, ut tabulam pingere, domum
aedificari, siue usus fruendi, veluti si locetur domus, vestis,
debet merces in pecunia numerata consistere ex iura supra
adducta, 2.o casu potest merces consistere tam in pecunia
numerata, quam in fructibus eiusdem rei locatae, ex opinione
Saliceti et eorum, de quibus n.o 3. iam diximus, ratio diversa est,
nam unicuique contractui proprium aliquid tribuere
debemus, per quod a caeteris distinguatur, ut notat Richar.
in d. prio n.o 33. in 1.o igitur casu si merces non consisteret
in pecunia numerata, confunderetur contractus nomi
natus locationis, cum innominato contractu do, ut facias,
quo ut ab eo distinguatur, mercedem in pecunia numerata
exigimus, in 2.o u.o casu etsi merces consistat in fructibus eius
dem rei locatae distinguitur locatio a contractu societatis
et a contractu do ut facias, cum quo confundi potest, non
est contractus societatis, quia in ea periculum rei principalis
commune est, l. cum duobus 52. § quidam sagariam ff. pro socio
in locat.e autem hoc modo contracta etsi fructuum periculum
commune sit l. si merces 25. § vis maior ff. locati, tamen rei locatae peri
culum ad solum locatorem spectat l. si fundus 33. ff. eod. tit.
distinguitur etiam ab innominato do, ut facias, nam in eo quis
rem propriam, non u.o quasi communem dare debet arg. l. si tibi 14
ff. hoc tit. colonus autem, qui fructus pro mercede dat, quasi
quadam societate partitur eos cum domino d. § vis maior, et cum
locatio rei fructiferae distinguatur ab aliis contractibus, etsi
merces in pecunia non consistat, nihil inconveniens si fructus
pro mercede praestentur, cui distinct. et in puncto iuris et in iud.

Cando et consulendo adhaerendum censeo, quia expresse d. L. tt° 8. part. 5. eam tradit ibi endineros contados et ibi per recta cierta et quia inueterata consuetudo eam ubique recepit, cuius quidem ius anest contractus do, ut facias sit nominatus vel innominatus, utilitas maxima est, nam si est contractus nominatus locationis, in eo penitentia locum non habet d. l. si olei, sed si innominatus est, ille qui rem dedit poterit a contractu recedere d. l. si pecuniam. 5. d. condict. causa data de quo et alijs effectibus satis in d. praecedenti n° 9. hac in prioris § parte.

In ia § parte ibi quod si tale est factum, docet cons. quod si tibi pecuniam vel rem dedero, ut factum praestes, quod locari non potest, puta ut seruum manumittas, siue adiectum sit tempus intra quod manumittere debeas, siue non, si non manumiseris, potero pecuniam, quam dedi, repetere, quasi causa non sequuta, vel praescriptis verbis actione agere ad id quod mea interest, quia contractus innominatus est, haec pars difficillima plane est, dum in ea traditur, quod ego tibi pecuniam dedero, ut Stichum intra duos menses manumittas, si tempus praeterierit, potero vel pecuniam repetere, vel te compellere, ut seruum manumittas, idque traditur ibi siue certum tempus, idemque et cons. tradunt in l. non omnis. 19. d. rebus cred. l. 3. § 1. ibi quod si praeterierit, condici poterit d. condict. causa data l. si tibi 7. d. hoste. Verum ex locis fere innumeris constat seruum de quo pactum est, ut intra certum tempus manumitteretur, transacto tempore eripi ad libertatem ex diuorum Marci et Commodi constitutione ad Aufidium Victrinum l. Verum. 12 § quod si d. minoribus l. 3. § 1. de lib. tut. l. 2. Co. si mancip. ita fuerit alien. l. Paulus 88. § 1. d. liber. causa l. si is. 4. Co. si man. ita fuer. idioque ipso iure libertatem ei competere l. fin. d. ser. expor. etsi emptor in manumittendo cessauerit l. fin. l. 1. l. 3. l. 6. d. qui sine manum. ad liber. l. seruum 2. § 1. d. iure patron. etsi quis videre velit praedicta iura loquuntur in contractu nominato.

venditionis statim obstabit l. si pecuniam. 5. §. 2. ff. cond. caa data, ubi etiam in contractu innominato hic locum con stitutio, sed ut haec et alia iura, quae in hoc art.° occurrunt, lucem capiant, praemittendum est.

Constitutionibus Divi Marci et Comodi ad Aufidium Victrinum sancitum fuisse, ut si servus venditus fuisset ea lege et condit.e, ut intra certum tempus, veluti intra unum mensem manumitteretur, elapso tpe liber fieret ipso iure, et sine facto emptoris l. caam 20. §. 1. ff. manumission. l. fin. Co. si mancip. ita fuerit alien. l. Paulus 67. §. 1. de liber. caa l. intestato. 3. §. si plane ff. suis et leg. hered. l. in eo. 45. ff. ritu nuptiar. l. si is qui 30. ff. qui et agg. docent Cuj. lib. 1. observat. cap. 29. et lib. 1. cap. 21. Othmanus lib. 4. observat. cap. 18. Rebard. lib. 1. variar. cap. 18. et servo ea condit.e vendito libertas omnimodo competebat, nisi ante tpus voluntatem venditor mutasset, l. servus. 3. ff. serv. expor. l. 1. l. fin. Co. si manc. ita fuerit nam licet invito altero nemo possit a contractu venditionis recedere ut §. praecedenti n.° 9. docuimus, aut novam condictionem adiicere l. perfecta Co. de donat. quasi ullo modo tn iste venditor, qui voluntatem mutat, conditionem de novo adiicit, sed recedit ab ea, quam initio venditionis apposuit, a qua licite recedere poterit, quia eam non sibi, sed soli emptori imposuit l. quod autem §. uxori ff. donat. inter, notat Faber decade 45. errore. 5. n.° 8. quae quidem mutatio voluntatis so operatur, ne posset servus liber fieri ex constit.e, ut docet Cujac. ad Papin. in l. quaesitum. §. ff. serv. exportan. non autem ut venditio retractetur, quia ab ea invito emptore abiri non poterit l. ab emptione §. ff. pactis etc.

Neque obiiciet quis nihil interesse mutet venditor voluntatem, necne, siquidem mutatio voluntatis nihil operatur, l. quaesitum §. ff. serv. expor. ubi si venditor

mutauerit Volem, et emptor nihilominus seruum manumiserit, non potest agere ex vendito, quanti sua interest, eum manumissum non esse, sed omisso Accursio ibidem fabro de erroribus dicto error. 5. n° 9. Cndendum est, seruo libertatem competere si mutata venditoris Volle ultro eum emptor manumiserit, nam mutatio Volis venditoris solum operatur, ut serius intelligatur venditus sine ea condit.e ut manumittat, sicut igitur posset emptor seruum manumittere, si eum sine condit.e emisset, ita mutata venditoris Vole potest seruum libertate donare, quod mutata Vole seruus pure venisse Vr, quod si inites, si mutatio Volis non impedit serui manumissionem, ad quid requiritur, ut venditor in ead. Volle perseueret d.l.3. de seru. expor. videtur duratio Volis venditoris solum requiri, ut seruus efficiatur liber ex Constit.e Diui Marci, nam si venditor Volem mutaverit, seruus post tempus elapsum non fit liber ex Constit.e d.l.3. sed si emptor velit sponte eum manumittere, seruus fiet liber non ex Constit.e Diui Marci, sed tamen beneficio emptoris d.l. quaesitum, ita Accur. in d.l.1. §. qui sine manum. Jas. in l. qui Romae §. Flauius n° 6. §. Vbos Wlip. Cujac. d. lib. 11. quaestio. Papini et in l. 3. §. seru. exportan. mutata igitur Vole venditoris seruus fiet liber, sed ita demum si emptor eum manumiserit. d.l. quaesitum

Sed tunc urget nimis l.1. §. qui sine manumiss.e Obiet si venditor Volem mutaverit, nihilominus libertas competit ex Constit.e Diui Marci, ut constat ibi libertas competit et ibi et hoc diuus Marcus rescripsit, Accursius vndet id fieri quod emptor et venditor sine liberis decesserunt, sequitur Bart. in d. §. flauius in fine Cuj. in d.l.3. quod cum non sit aliquis, cuius intersit seruum liberum non fieri debet ad libertatem pervenire, ut docet Jas. in d. §. flauius n. 28. quae solutio

iniqua vi, q nullo hre existente fiscus debet succedere l. 1. Co. unde vir et uxor, notat Accurs. in l. ex facto §. ultimo ff. ad Trebel. 13 q seruus iste perveniret ad libertate et sine Vote venditoris, q eam mutavit, et sine emptoris placito q id non iussit, Subtilius Ant. faber ideo libertate competere affirmat, q intra tpus manumissionis emptor decessit, priusqd venditor Volem mutasset, nam cum mortuo emptore certum esse incipiat eum neque manumisisse, neu manumissurum esse intra praefixum tpus, dum constitutio succedit, facitque seruum liberum, tanqd si emptor in eo manumittendo cessasset arg. l. eumqui, et l. fin. ff. qui sine manumiss. post ad factum iuris fictione inductum mutatio Volis venditoris sera est, neque pot. revocare constitutionis effectum, qui legis pote iam praesentatus est, arg. l. fin. Co. si mancip. ita. notat Castren. in l. 3. §. 1. n. 5. ff. condict. caa data, Cujac. lib. 6. observat. cap. 24. faber. d. errore. 5. n. 1. nec potest queri Venditor mutandae facultatis facultate sibi auferri, ob id solum, quod emptor decesserit, nam id contingit, q morte emptoris res desinit esse integra, et quemadmodum post manumissionem serui nihil interesset, an venditor Volem mutaret, ita nihil interesset, si eam mutet, postquam seruus liber factus est ex ipsius constitutionis pote d. l. fin. Co. si mancip. ita fuit. ita eleganter faber decade 45 errore. 5. n. 9.

hae de seruis ea condit. venditis, ut intra certum tpus manumitterentur, ad quos solos Divi Marci constitutio pertinebat, ut ostendunt Cuj. et Rebuf. r. quod si venditi fuissent n adiecto tpe, intra quod manumitti deberent, habet locum distinctio de qua in l. fin. ff. qui sine manumiss. ex eadem constitut. si venditi fuissent, ut post mortem patris emptoris liberi essent mortuo emptore liberi efficiebantur ipso iure l. fin. ff. seruis exportan. similiter hae constitutio ad donatos seruos extensa est l. 1. Co. si mancip.

l. pen. ff. qui sine manumiss. Cujac. lib. 1. observat. c. 29.
Ex qua constit. usque adeo servus ipso iure in libertatem
eripiebatur, ut si emptor penam promisisset, ni prastitisset
libertatem servo, pena committi non potest, quamvis in ma
numittendo cessat l. fin. C. si mancip. ita fuerit alien. l. cum
C. de manumissionibus, etc.

Sed tunc obstant duo difficiles text. primus in l.
qui Romae 122. § Flavius Hermes de Verb., ubi servo do
nato caveo ut manumitteretur, penaque promissa si ma
numissus non esset, constitutio non fuit locum, si manumissus
non sit, sed et pena peti potest et libertas ab hic donatarius
prestare debet, 2 est in l. quod autem 7. § uxori ff. de donat. int.
Vir. si maritus uxori servum donaverit, ut eum intra
annum manumittat, si non manumiserit, non fit liber
ex constit. Divi Marci, f. difficultati omissis Cuj. lib. 1. obser.
cap. 29 Pichar. disput. de mora n. 149. Othman. lib. 4.
cap. 13. Rebard. 1 Variar. c. 13. Merilio lib. 1.
observat. cap. 29. Faber lib. 14. coniect. cap. 4 qui putant
Scaevolam ignorasse constit. Divi Marci, quia ad eius aetatem
non pervenit ex l. fin. ff. seru. export. quorum opinio lapsisse
convincitur per l. verum 11. § 1. ff. minoribus, l. Pamphilo
39. ff. leg. 3. quibus probatur Scaevolam sub Marco floruisse
quod etiam scribunt Lampridius in Marco philosopho, floriterg
lib. 2. historia iuris civilis cap. 75. unde indumest, ideo
servum non fieri ipso iure liberum ex constit. Divi Marci
simulque penam peti posse, quia non fuit donatus simpliciter,
ut manumitteretur, sed ut vindicta liber fieret, qui modus
cum specificus sit, in specifica forma impleri debet ab ipso
donatario ex l. Mavi, de cond. et dem. ita post Accurs.
defendunt Bart. Castren. et Fulgos. in l. 3. § 1. de condict. causa

data Sarmien. lib. 2. selectar. cap. 1. n. 22. Bne. ind. §.
flauius n. 4. etc.

Ad difficultatem ex d. l. quodam. §. uxori omisso Merilio d. lib. 1. cap. 19. qui expresse conuincitur ex l. 5. §. 1. D. condict. causa data, respondendum est, ideo constitutionem ibi locum non habere, quia cum donationes inter virum et uxorem improbatae sint, l. 1. D. donat. inter, adeo ut rei traditae dominium non transferatur l. 3. §. sciendum D. eod. tit. dominium serui donati non potuit transferri in uxorem d. §. uxori in fine domino autem non translato constitutio cessat, cuius potestas ea est, ut repraesentet factum emptoris et donatarii, id est, perinde faciat seruum liberum, atque si emptor et donatarius eum manumisissent d. l. fin. Co. si manu. ita fuerit alien. notat Faber decad. 45. errore 5. transacto igitur tempore non poterat lex repraesentare factum uxoris, quae cum nunquam fuerit domina serui donati, neque potuit eum seruum liberum efficere arg. l. si a seruo. D. qui et a quib. l. seruitus Co. de testam. manum. quae interpretatio colligitur ex d. §. uxori ibi domino igitur penes se remanente, eamque tradit Othman. lib. 4. obseruat. cap. 13. in fine, et si obiicias contra hoc, neque intra annum posse uxorem manumittere seruum, quia neque intra annum esset domina, cuius contrarium docet d. §. uxori, respondendum erit uxorem intra annum posse manumittere seruum, non quia tunc domina sit, sed quia uoluntate mariti id est, domini manumittit, tanquam si eius mandatum suscepisset arg. l. 4. D. manumission. vind. haec eadem constitutio ad legatos seruos extensa fuit teste Castren. in l. si fundum D. de §. 1. D. leg. 1. sed si testator, qui seruum legauit ea condictione, ut intra annum manumitteretur, alii seruum legasset, si manumissus non esset, tunc non fieret liber ex constitutione d. §. 1. quia constitutio solum viget, quando post tempus nihil testator disponit de seruo, ut recte notant Bartol. et Castren. in d. l. si fundum D. 1. etc.

Denique praedicta Diui Marci Constitutio

generaliter

gnaliter fiebat locum, quando servus ex quovis contractu datus erat, ut intra certum tempus manumitteretur l. si pecunia 5 § 1. ff. cond. causa data. superest nunc scire quare in nostro § si haberit locum Constitutio Divi Marci, et omissis relatis a Padilla fi. n.° 5. Merilio lib. 1. c. 29. cuius sententiam aperte refert d. l. 5. § 1. videndum est constitutionem divi Marci sic habere locum, quando ille, qui servum manumitti volebat, ipsum servum tradebat, nam cum ipse si vellet, posset eum manumittere, quia dominus erat, voluntas eius debet operari, ut adveniente die servus fiat liber ex voluntate eius, qui voluisset, potuisset eum manumittere d. l. si pecuniam 5 § 1. quod secus est, quando quis pecuniam dat, ut alter servum suum manumittat, ut in nostro §. et in l. 1. hortt. l. 3. § 1. ff. condict. causa data, quoniam cum ille qui pecuniam dat, non sit dominus servi, neque posset sua sola voluntate eum ad libertatem perducere, non etiam potest lex liberum efficere ex voluntate eius, qui etiam si vellet, non posset eum manumittere l. si non proprietatem C. de his qui a non domino, pro manumittere l. si non ... faciat eum liberum ex voluntate venditoris Fillig Cortim cum lex faciat eum liberum ex voluntate venditoris qui legem imponit l. causam 10 § puellam ff. manumission. ita Castren. in d. l. 3. § 1. ubi Cumanus n.° 4. Jas. fi. n.° 5. itaque constitutio Divi Marci non habet locum, quando quis simpliciter pecuniam dat, ut servus manumittatur, ut in nostro § sed si pecuniam quis det non simpliciter tanquam pecuniam, sed tanquam pretium servi, ut intra certum tempus manumittatur, tempore elapso fiet servus liber ipso iure l. si iis 4. C. si mancipio [...] l. Paulus 32. § 1. ff. liber. causa et ratio est, quia dando pecuniam tanquam pretium videtur quis emisse servum, ut docet Bartol. et Cuman. d. n.° 4. emptori autem servo libertas competere debet d. l. 3. de ser. expor. ita Bart. Castren. Cuman. et Jas. [...] Merilio d. lib. 1. cap. 29. [...] fi. et lib. 10. observat. c. 21. Merilio d. lib. 1. cap. 29. [...] officios pretio dato pro servo manumittendo, neque favore libertatis servum emptum videri d. l. Paulus § 1. ubi constitutio, quae de servis venditis loquitur, extensa fuit ad

ad eos seruos, qq manumittendis dnus pretium accepit, ut Othman. d. cap. 3. quo pretium accipiendo dnus non potest videri vendidisse seruum, q si eum vendidisset, iam esset ille casus comprehensus constit.e Diui Marci, neque ad eum necessaria fuisset extensio; vnde cum constit. tm loquatur de seruis venditis, ut s. n.o 7. et cum sola datione pretij constet venditionem non fieri ut ex § praeced. n.o 5. diximus videbatur constit.o pertinere non posse ad seruos pro qq manumittendis dnus pretium accepit, sed ut multa alia iuris reg.as favore libertatis introducta sit, ut notat faber in iurisprud. tit. 6. prio. 1. hoc casu eius favore censetur venditio contracta, ut docet Cuj. d. cap. 21. Othman. Lib. 1. obseruat. cap. 13. & potest dici dnum accipiendo pretium videri alienare seruum, cui alienato ea condit.e, ut manumittatur, libertas competere debet, ut n.o praecedenti notauimus, nonq sit venditus, sed q sit alienatus ex contractu innominato in 1. § 3. ff. de ... docet Paulus, quod si tibi unum seruum dedi, ut alterum manumitteres, si manumiseris, et ille, quem dedi, euictus sit, si alienum sciens dedi, de dolo actio in me dandam, si autem ignorans, in factum ciuilem, i. praescriptis verbis actionem accommodandam Iulianus scribit: huius euicti doctrina plana apud oes est, nam euicto Sticho debet dari actio praescriptis verbis, ut constat ex l. iuris gentium 7. § 2. ff. de pactis, verum difficultas in eo consistit, quod Iulianus quem probat Paulus euicto seruo dat actionem in factum ciuilem, i. praescriptis verbis actionem, at idem Iulianus a Mauricio reprehensus solam actionem in factum a Praetore dandam affirmat in l. iuris gentium 7. § 2. de pactis, quarum actionum sic ciuilis et praetoriae magna dria est l. actiones 25. § ult. ff. in honorarijs. 35. ff. de oblig. et act. prio inst. de perp. et temp. act. s.r quod videtur Iulianus variasse, aut si non variauit, vr male reprehensus a Mauriciano in § et ideo, siquidem approbatur a Paulo.

fi, aut minus recte probatus a Paulo in nro §. cum reprehenditur a Mauriciano in § et ideo, quorum neutrum dme, quae difficultas ut percipiatur videndum est, quid sit actio infactum praetoria, de qua in d. §. et ideo, et an sit eadem cum actione infactum civili, de qua in nro §. nam si est eadem, non est vera snia Iuliani fi, nec Pauli eum probantis, si diversa, videndum qualiter Iulianus conciliari possit ne sibi ipsi aduersetur, sed ut dilucidius declaretur, scire debemus actionem infactum nimis gralem esse, ut notant Bacon. lib. 1. declarat. c. 6. docet Othmanus in disquet. huius tt c. 3. nam actio infactum est actio subsidiaria, quae tunc competit, cum directa, et utiles actiones deficiunt, veluti in l. Aquilia, si quis corpore suo damnum dederit actione directa l. Aquiliae tenetur; si n corpore suo, sed alio mo corpus laeserit tenetur utili actione, si non autem corpus laesum fuerit, sed alio mo quis damnum ei dederit, quo nec directa, nec utilis actio competit, tenetur actione infactum §. fin. inst. de leg. Aquil. nam circumscribitur hac actiones ex facto, ut docet Othmanus d. c. 2. et cum multa sint facta, sive sint contractus, sive delicta, quae iure civili nomen habent, quaecumque actio ex ijs datur infactum a facto nominato, nomen actio praescriptis vbis veluti actio noxalis infactum l. 1. § ex qualiter d. noxal. act. actio infactum mandati veluti si mandavero 22. §. si curatio d. mand. actio infactum l. Aquiliae d. § final. alia et facta, quae iure civili nomen non habent de conventionibus loquor, nam delictum, cui nomen est Crimen Stellionatus, nuncupatur) qualis sunt innominati contractus, innominatae conventiones, ex quibus datur actio infactum l. 1. hott. quae et praescriptis vbis dr l. si tibi 2. d. eodem ut diximus in prio nostra lo. nº 6. quo cum deficiant directae, et nominatae actiones (ex quibus datur actio infactum l. 1. hott.) necesse est, ut narratio facti vice actionis proponatur nº 6.

monuimus, sed videndum est, quare act.es in factum, quae nascuntur ex facto ut ita dicam nominato, non appellent actiones praescriptis verbis, cum ista quae nascunt. ex facto innominato, eo nomine fruantur, sed ratio ratio in promptu est, nam cum appellantur in factum propter factum, ex quo nascuntur, si factum nominatum e, ipsa in factum actio erit nominata, sed si factum est innominatum, actio dicetur praescriptis verbis, quia ista actio in factum pendet a sola praescript.ne verbor., ut bene considerat Othmann. d. disput. cap. 2.

adwertendum ergo est actionum alias esse ciuiles, alias Praetorias d. l. actionum §. ult.o ciuiles sunt, quae ex legum praescripto descendunt, Praetoriae u.o quae a solo Praetore dantur princ. inst. de perp. et temp. action. quae quidem multae sunt, veluti institoria, exercitoria, tributoria, Serviana, actio de dolo, et aliae quas d. cap. 2. n.o 13. congerit Othmann., constat igitur, quod sicut directa actio ciuilis differt a directa Praetoria d. §. ult.o ita actio in factum ciuilis differri debet ab act. in factum Praetoria, quae cum ita sint, solum restat conciliatio Juliani, quare scilicet in d. §. et ideo, dederit act. in factum ciuilem, et omissis Accursij solutionibus, omissis pluribus relatis a Mendoza lib. 3. disputat.um cap. 4. ar.o 19. omissis decem opinionibus congestis a Nicolao Genua in d. §. et ideo, omissis Cuiacio lib. 2. Variar. cap. 27. et eius in d. §. et ideo, Othmann. in disput. de praes. verbis cap. 2. n.o 17. quare in d. §. et ideo fabro in rationali ad eum textum, Pacio cent. 4. q. 87. contendenti eius verba dumesse textum ciuilem in uno §, omisso Done. hott. c. 19. existimante Julianus a Paulo so referri non probari?

attendendum est Juliani sententiam tam in uno §. quam in d. §. et ideo tres casus comprehendere, 1.us est, quando quis sciens servum alienum dedit, et hoc casu aduersus eum

datur actio de dolo, 2dus est, qdo quis ignorans servum alienum eum dedit, et in hoc casu competit actio in factum civilis, seu praescriptis verbis, et his duobus casibus procedit Julianus in nro § simulque pr. a Paulo hic, neque reprehenditur a Mauriciano in d. § et dicto, 3us casus est, qdo quis servum alienum dat, et non constat an sciens, an ignorans alienum dederit, sed so liquet servum evictum esse, quo casu Julianus putabat actionem in factum a Praetore dandam, hoc est actionem de dolo, ut bene considerant Mendoça de cap. 4. nº 22. Donel. hoc tit. c. 19. nº 3. seu reliqui l. 4. D. de dolo, ad quam actionem dandam eo argumento movebatur Julianus quod non sit verisimile industriosum patremfam. ignorare quas res proprias, aut quas res alienas possideat, imo pro certo debet scire argumento l. fin. D. pro socio, quare cum praesumatur quis alienum servum sciens dedisse, praesumitur debet in dolo fuisse, contingue actione de dolo teneri debet, sed hoc tandem reprobat Maurician. eo quod dolus praesumi non debeat, sed expresse probandus sit l. dolum C. de dolo. et cum actio de dolo dari non debeat, nisi expresse dolus probetur d. l. dolum, l. qui servandarum 24. l. solutus. 25. in fine hoc tit. merito inquit Maurician. hoc 3º casu non esse dandam actionem de dolo, sed sufficere actionem praescrip. verbis ita Mendoça lib. 3. disput. cap. 4. nº 22.

ad § quod si faciam fluxio nra. leg.

difficultas huius § quae omnium ingeniis crux omni aetate fuit, in eo consistit, qualiter ex isto contractu facio, ut des. danda sit actio de dolo, cum ex reliquis innominatis contractibus ea nunquam detur, sed actio praescriptis verbis, ut in ista nra. l. serie iam vidimus, quae reg. a nobis esse vr. nam in l. permi. ff. h. 15. § ult. ab. fuit contractus facio ut des, datur actio de dolo et in l. solutus ea. ibi nisi quis D. hoc tit. ead. actio decernitur et ex hoc

cōtraicu manumitt. ut des, qui est contractu facio, ut des
solam actio de dolo competere. Imperatores rescribunt in l.
cum proponas 8. C. de dolo item in l. 4. C. de transact. et tali iche
te libero, ut mihi aliquid des, de dolo actio competit
denique probatur ut id tradere Paulus, qui cum pariter
iam acquisisset. Extra contractibus do, ut des, et do, ut
facias actio praescrip. verbis competere explicant hunc contractum
facio, ut des, solam actio de dolo ex eo nasci dicit, agendam
tis omnes fere et veteres et critici Accursio indistincte
defendunt, ex hoc contractu facio, ut des, solam actio de
dolo oriri, ita Bartol. Baldus Castren. et Jas. Jo idem Jas.
in § actionum n. 99. inst. de actionibus Petr. Greg. lib. 18.
Syntag. cap. 5. Alciat. lib. 5. paradoxorum cap. 1. Conan.
lib. 7. cap. 15. n. 3. Pothean. lib. 2. variarum cap. 18. Cuj.
lib. 5. quaest. Pauli et in l. 7. de pactis Besom. hoc tit.
n. 5. Chumacero selectarum interpretationum disput. 8. n. 11.

Verum ex contractu do, ut des actio praescriptis
verbis perinde oriri, atque ex tribus reliquis do, ut des,
do, ut facias, facio, ut facias, verius semper existimavi
1.° quia hic contractus existunt, quorum appellationes nullo
iure civili prodita sunt, praescriptis verbis agendum est
l. 2. et 3. hoc tit. Contractus autem istius facio, ut des, nullum
iure civili nomen est, igitur ex eo competet actio praes
criptis verbis; 2.° ideo contractus innominati producunt
actionem praescr. verbis, quia ad instar contractuum innominatorum
incedunt, ut Cuj. et Pothean. advertunt, nam permutatio,
quae emptioni, do ut facias, quae locationi, facio ut facias,
quae mandato assimilatur, pariunt actiones praescr. verbis § 1. et § 2.
§ sed si faciam nostra l. l. si gratuitam 17. § Papinian.
alias l. si rem 18. hoc tit. Contractus autem facio, ut des si
milior est locationi, quam contractus do, ut facias, quod sic
ostendo, nam in contractu locationis, unus dat, et alter facit

Verum huic sententiae firmiter tenendae tenebras offendunt Celsus in d. l. fin. ibi et ideo si mortuus est Stichus et in l. 5. § ult. ff. de cond. causa data, et ibi ipsi adhuc servus obiisset, et ius difficilis in l. 2. § ult. ibi mortuo Sticho condict. repetam ff. de donation. l. petitis C. ad uoc. diuer. iudicum l. 1. l. si militem. 5. l. cum ancillam. 6. C. de condict. ob causam datis, quae evidenter ostendere videntur periculum pertinere ad eum qui accepit, non ad eum qui dedit, quin imo in locationis contractu repetitionem pecuniae datae competere si casu fortuito merces transuectae non sint, probat Cons. in l. ex conducto. 15. alias si uno. 17. § item cum quidam ff. locati cum mille alijs, cuius rei rationem reddunt Cons. quia hominem accipientis infecerit in d. l. fin. et in § item cum quidam, quia nauta munere vehendi functus non sit, quibus iuribus innixi Accurs. et Bart. hanc opinionem defendunt teste Padilla hic n. 13. Cujac. hic et lib. 13. observat. cap. 29 Fachin. lib. 2. controuer. c. 72 Fabr. d. c. 10 Schipher. d. lib. 2. tract. 4. q. 4. Donell. hott. c. 7. et lib. 14. com. cap. 21. Duaren. sibi aduersus in l. si ex legati causa ff. de verb. oblig. et in commentar. de condict. causa data c. 4. in fine.

Sed omissis ambagibus videndum est Celsum in d. l. fin. loqui, quod Stichus, qui dari debebat, alienus erat, ut constat hic, sive alienum, quo casu pecunia data repeti potest sive ante sive post traditionem Stichus decedat, quia neutro casu contractum impleuit, aut implere potuit, qui Stichum alienum promisit, ut iam diximus ad l. 1. in fine de rer. permutat. quae ratio etiam efficit, ut pecunia repeti possit etiam ab eo qui Stichum suum dedit, si pro euictione cauere nollit d. l. fin. quia ante tempore contractus nescire potest, an ille homo euincendus sit, necne, ut considerant Faber d. cap. 10. Schipher. tract. 4. q. 7. undeque nec

impleta [sic] pecuniam repetit, deinde l. 5. § ult. ff. condict. causa data, nihil obstat, quoniam intelligenda est, quando adest aliqua negligentia eius, qui manumittere debebat, quin potius ex ea probatur usque adeo rei interitu debitorem liberari, ut etiam si aliqua negligentia praecesserit, adhuc pecunia data repeti non possit, veluti si profectio manumissionis causa morti causam praebuerit, ita Sabosig et Osual. super lit. e. sed obiicies in d. § ult. agi, quando mora praecessit, et quando nulla mora fuit in casu mortuo Sticho repetitio competit ibi siquidem mora, vel etiam sine mora repetitio datur ibi ipsi adhuc, quando si mora non praecesserit, nec culpa potuit esse, sed patet aliquam culpam intervenisse, siquidem statim atque pecuniam accepit, potuit manumittere servum, difficilior est l. 2. § ult. de donation. cuius non meminere Sabosius et Osual. palam est eam loqui in donatione conditionali, ut constat ibi ea conditione et ex l. seq. eiusdem a. conditionis autem natura est, ut si extiterit, contractus valeat, si defecerit, nullus sit, d. l. nerio ff. si conditio extiterit, non repetet, si non extiterit, repeti poterit, l. sub condit. ff. condict. ind. notat Bart. in l. impossibilis in fine de verb. oblig. Sarmien. lib. 2. selectar. c. 3. n.o 8.

item l. 1. l. 5. l. 6. co. de condict. ob causam datorum movere non debent, loquuntur enim, quando causa, ob quam datur pecunia, a iure impleta est, et ab initio non subsistit, cum igitur ab initio tempore contractus causa subesse non possit, contractus sub impossibili condit. celebratus censetur, quae semper contractus vitiat l. non solo 33. ff. act. et oblig. etsi obiicerem d. l. co. de condict. ob causam datorum in illis verbis si non impossibilem contineat causam, quod probari videtur ex donat.

Correis soluit creditori etsi aduersus alterum correum habeat actionem l. 2. §. de dudot. reis, in actionem competentem sibi cedi recte desiderat, l. cum pupillus 21. ff. tutel. et rat. distr. ni alia ratione, quam quod sibi expedit plures actiones habere l. cum filius 76. §. varijs ff. leg. 2. quam interpretationem ceteris hucusque allatis veriorem iudico sed si ob scrupulum remouere velimus cum Schifordy. notandum est nundinas iure nostro accipi pro epulis, quae aliquo die solemni opponi solebant, ut probat Stuchius antiquitatum viralium lib. 2. c. 33. sic intelligens nostrum textum et l. annua 20 §. asia ibi nundinarum ff. annu. leg. iunctis traditis a Cassio antiquit. Roman. lib. 11. c. 5. Donato in scholijs ad Sueton. in August. c. 38. accipiuntur etiam nundinae pro omni impensa, quae fit in ipsa emptione, ut ex bonis auctoribus probat Timeus lib. 1. annotatus cap. 17. quale est salarium et honorarium, quod proxenetae datur l. fin. ff. proxenetic. Cujac. lib. 11. obseruat. c. 18. vectigal l. debet 27. ff. aedil. edic. merces, quae praeconi datur, aliaque impendia de quibus in l. 8. ff. hered. et act. vend. l. et obligatus 20. §. 1. ff. liber. cau. quae consessit Cuj. lib. 24. obseruat. c. 8. et licet vectigal a solo emptore solui debeat l. debet 27. ff. aedil. edic. docet Cuj. d. cap. 8. est communis opinio a traditis a Pinel. in l. 2. 2p. c. 3. n.° 40. C. de rescinden. in reliqui sumptus communiter ab emptore venditoreque praestari solent ut ex d. l. debent, notant plerique scribentes Schiphordy. lib. 3. tractatu 28. q. 14. notandum praeterea initam ad emendum societatem, ex socijs aeque teneri venditori ex uendito ut ex d. §. si procurator, late probat Schiphor. d. q. 14. igitur cum et socios et venditoris interesset epulas praestari ab illo socio, qui eas promiserat ne ipsi postea eas soluerent, ideo illa ratione epulas competit aduersus eum et pro socio et ex uendito actio, quasi pactum initum cum socijs intelligatur adiectum etiam in favorem venditoris, ita Schiphor. d. tract. 28. q. 15. cuius sententia placet, et quod propter solas epulas pro socio et ex uendito

actus concedit, et quae haec interpretatio admissa, quam n.º 13. ad iecimus, nihil mouent, — et ad priora nostri § uerba rede undo, ueriss sententiae, emptus et uenditus esse non posse, nisi pecunia pro re detur, ut n.º 2. monuimus, quod intelligendum est initio conuentionis d. l. rebus Co. de rerum permut. nam cum eo tempore perficiatur contractus, tunc sua substantialia requirit, caeterum si emptio finita, et contractu iam perfecto loco pecuniae alia res detur, ex post facto emptio nihilominus erit, l. pretij. 13. Co. rescin. uend. ut bene docent Pinel. in rubrica de rescind. 1. p. c. 3 Caldas de empt. c. 18. n.º 13. quia quidem pecunia numerata esse debet, d. § pretium inst. de empt. et uend. usque adeo, ut si pro domo mea fundus Titij extimatus ab initio loco pretij mihi detur, emptio esse non poterit. quae iura sic intelligenda in l. 1. Co. rerum permut. l. 1. § item sine nummis ff. contr. empt. § pretium inst. de empt. et uend. quae ita intelligit Cuiacius in commentarijs ad tt. Co. de rerum permut. Conan. lib. 7. cap. 5. n.º 5. et n.º 4. non recte percipiat d. l. 1. Co. de rerum permut. Id eam percaluit Pinel. in rubrica de rescinden. 1. p. cap. 1. et n.º 13. Ant. fab. lib. 6. coniectur. c. 9. denique ut emptioni, et uenditioni finis imponatur, non obstat emptus et uenditus esse sola pecunia pro re data, et si de contractu non mentio fiat, quia sola extimatio facit ueram emptionem, l. plerumque 10. § si ante ff. iure dot. ut si maritus res extimatas in dotem accipiat, et ipse agat ex empto, et aduersus eum ex uendito agat l. ex conuentione 10. Co. de pactis l. 1. l. cum dotem 10. Co. de iure dotium quod ipse uerus emptor et mulier uera uenditrix erunt, d. l. ex empto, d. l. Julianus § ex uendito ff. action. empti, quae iuribus et aduersus omnium opiniones adduci possint, unde dum inerit re extimata in dotem data non simplicem uenditionem contrahi, l. quoties 17. ff. iure dotium, sed quasi uenditionem celebrari; l. ex promissione 19. ibi quoad modum ff. action. et oblig. l. unica § extimatas ibi quasi emptor Co. de rei uxor. act. ad hoc ut ma

rito

marito, qui talem extimatam accepit, omnes effectus tribuamus, qui tribui solent emptori, ut quemadmodum convent. perfecta periculum rei venditae pertinet ad emptorem l. necesse d. de pericul. et comm. rei vend. ita res extimata mariti periculo sit d. l. plerumque, et sicuti rem alienam venditam emptor usucapit tit. d. usucap. pro emptore l. clavibus 74. d. contra. empt. ita et maritus usucapiat l. 2. pro dote docet Donel. lib. 5. cap. 14 [illegible] in permutationibus plaet in d. § etsi ante et in l. 10. Co. de iure dotium, et quod extimatio faciat emptionem non de vera et simplici empt. l. si propter d. rerum amotar. l. litis. § d. pro emptore, sed respectu horum effectuum intelligendum est, ut bene censuit Accursius in d. l. 3. d. pro emptore et haec de pluribus [illegible]

Seq. apud Paulum, si autem rem do, ut rem accipiam, his verbis usque ad vers. sed si ad hos de permut. agens vir doctiss. tria cons. 1. contractum do ut des et contractum permutationis non distingui; 2. permut. et empt. diversos contractus esse 3. loco docet, quae actio ex contractu hoc nascatur; 1 q. diversos auctores habet nam Accurs. in l. 1. Co. de rerum permut. existimat contractus istos diversos esse, sequuntur Bart. Jas. et Castr. in l. 4. d. edendo. Bulteius in d. actionum n. 59. in tit. de action. Oberembe. in Institut. Co. Faber Lib. 6. coniectur. c. 9. Schiphordius. Lib. 1. tract. 3. pertotum, qui duas differentias constituit, inter quas illa magis eluceat, 1a permutationem esse, quando species pro specie, veluti domus pro fundo, Schiphus pro Sticho dantur, contractum do ut des stricti iuris esse, contractum permutationis bonae fidei esse § actionum in tit. de action. 3a differentia, quando ex contractu do ut des agitur ad interesse ut in [illegible] § ex permutatione autem non agitur ad id, quod interest, sed ad repetendum rem datam l. 1. in fine. d. rerum permut.

Ex diverso autem permutationem a contractu do ut des

nihil differre suadetur nri § sbis ibi qn placet permuts empts esse, ubi tractans Cons de contractu do ut des, post quam dixerat pecunia data empts esse, postea subiicit unare pro alia data n. empts, sd permutats esse, qq sbis aperte probat contractum do ut des et contractum permutationis eundem esse, et lt Schipher, videat eis sbis q non placet rey permutats etc. non docere contractum do, ut des, et permutatis eundem esse, sd solus signari permutats esse silem contractui do, ut des, hoc mo vero falsum credo, nam contractus do, ut des hoc mo celebratus, do pecuniam ut rem accipiam propie emptio est, q contractus do ut des hoc mo celebratus, rem do, ut rem accipiam propie erit permutatio hanc sentiam defendunt Petr. Greg. lib. 26. syntag. c. 1. Conan. lib. 7. c. 19. no. 3. Cujac. h. Corras. lib. 2. miscellanear, c. 19. Pinel. in rubrica C. de rescind. 2. p. cap. 1. no. 9. et 10. Baconig lib. 1. declarat. 2. Treuler disput. 20. Thesi 7. q. 7. Padilla h. no. 9. Paul. lib. ... q. 28. Cavocig lib. 2. variar disputat. cap. 29. sd declarandae, supponendo prius contractum do, ut des dupliciter considerari, 1o mo sumitur tamquam genus, quatenus comprehendit sub se empts et permutats, et hoc mo re vera distinguuntur permutatio, et do ut des, quod patet, quod si in hoc casu idem essent permutatio, et do ut des, quemadmodum do, ut des continet sub se empts, ita et permutatio eam contineret, quod negat Cons d ibi q non placet rey permuts empts esse. 2o mo sumitur contractus do, ut des tamquam species, veluti cum una res, quae non sit pecunia pro altera datur, ut si Schiphus pro Sticho, vinum pro tritico, fundus pro domo, et in hoc casu n distinguuntur permutatio et do ut des, sd idem sunt, quo

sensu

sensu dixit Paulus [illegible] remdare, ut rem accipias permu
tatam esse atque ita intellecta horum auctorum opinionem
veriorem censeo.

quarta tamen dicta n° 9. adducta moveri non debent,
nam primo nempe permutationem contrahi, veluti cum species pro specie,
fundus pro domo, contractum vero do ut des, cum genus pro genere veluti
vinum pro tritico datur, prorsus commenticium est, ut Thunglerus
advertit, et eam irridet Schifthor. d. tract. 3. q. 6. et 7. nam
a iuris ratione alienum est, cum contractus do, ut des etiam in speciebus
fiat l. fin. ff. condict. causa data, et contra permutatio etiam fiat in rebus
consistentibus in genere l. emptionem 7. Co. de rerum permut. l. 1. ibi
sed hic versus ff. contrah. empt. notat Fachineus lib. 2. controver.
cap. 44. minus obstat 2a dicta, veluti contractum do, ut des
esse stricti iuris, quia ex eo nascitur generalis actio praescriptis verbis, quae
bonae fidei dicitur § actionum inst. de actionibus. Nam etsi haec dicta
communiter recepta sit, ego eam non admitto, imo opinor omnes praescriptis
verbis actiones bonae fidei esse, quia ab utraque parte obligatio nascitur,
ut copiose diserui ad d. § actionum ex n° 13 et 16. quam opi
nionem invenit Franc. Othmanus in d. § actionum enumerat[illegible].
sequuntur Elegans Eglinus Ortensius Hispanus ibidem.
neque obstat d. § actionum, ubi Iustinianus statuere videtur solam declaratam ex a
praescrip. verbis act., quae de extimato proponit, et quae ex per inst. de action
mutatione concipit esse bonae fidei, quasi a contrario doceat omnes
praescriptis verbis actiones praeter duas ibi assignatas esse stricti
iuris, distinctamque a permutatione, nihil inquam obstat,
si recte imperatricis verba percipiantur, inquit enim, omnes prae
scriptis verbis etiam de extimato simulque ex permutatione actiones
bonae fidei esse, idque palam docet ibi praescriptis verbis, quae
de extimato proponitur, et quae ex permutatione competit, nam
si ea verba praescriptis verbis non intelligerentur de generali
praescriptis verbis actione sed restringenda esse ad act. de exti.
mato et ex permutatione, superfluo dixisset Imperator act.

praescrip. Vbis. et de extimato et expermutat.e esse bonae fidei cum sufficeret dicere, quae de extimato proponitur, et eaque experimutat.e competit, et in eo consistit cois sententia error, puta n, ea Vba, quae de extimato proponitur, esse relativa, seu restrictiva praecedentium, ut sensus sit, sola praescriptis Vbis actio, quae de extimato proponitur et experimutat.e datur est bonae fidei, quia relativi natura est praecedentia restringere, ut docet Meno. lib. 3. praesumpt.e 101. n.o 3. per l. Stichum de leg. 1. sed si hoc verum sit, quandoque tn relativum quis ponitur ampliative, si copula ei adiungatur l. eam adiectio 43. § leg. 3. docent Bart. in l. 1. n.o 1. Co. de summa trinitate Paul. in l. omnis n.o 2. D. iust. et iure et cum in d. § actionum copula adiuncta sit relativo ibi et eaque apparet non restrictive, sed ampliative collocatum esse —

Id obiiciet quis, si generaliter Iustin. iam statuerat oes praescriptis Vbis actiones bonae fidei esse ibi praescrip. Vbis superfluum fuit addere eas praescriptis Vbis acts quae de extimato et experimutat.e proponit, esse bonae fidei, siquidem ista duae actiones, quae praescrip. Vbis sunt, iam comprehensae erant sub regula quae docet oes praescrip. Vbis act.s esse bonae fidei, sed quia has duas act.s a Iustin.o esse numeratas, ponit ad eas solas regulam restringeret, sed exempli gratia tamquam principaliores ita Othman. et Viphanius, et cum certum sit exempla non restringere reg.am l. 1. § quod vulgo dicitur et ui arma. § damni do. in fine de dam. infec. ubi notat Catheni. n.o 2 Fulgosius in l. mandatam n.o 20. D. off.o eius, Alciat. in l. 2. n.o 2. Co. qui admitti, Belonus lib. 3 supputat.um cap. 10. n.o 1. ea enumeratio postpenus apposita illud non restringet l. quaesitum 22 § fin. ibi non videri diminutum, sed potius ex abundanti adiectum D. fun. instructo —

Denique 3.a dria, quae api ex contractu do, ut des api ad interesse, et n.um § experimutat.io api ad repetendam rem datam, aperte falsa est, est n. verius experimutat.e quemadmodum ex contractu do ut des nasci act.s praescriptis Vbis

et condict. diversis in respectibus, quod actio praescriptis verbis competit ad cogendum eum, qui rem accepit, ut alteram rem invicem det, vel solvat, quanti mea interest eam rem accepisse, condictio vero datur ex bono et aequo ad repetendum rem datam l. in summa 65. § quod autem ff. condict. indebiti prout ille elegerit l. 1. l. 4. l. 5. l. 7. l. fin. Co. rer. permutat. noster Paulus in l. dominus ff. de his ff. docuit ista et antiquius in d. l. 1. Co. rer. permutat. Cuj. lib. 5. quaestion. Pauli, nec aliud doceri existimet in d. l. 1. §. igitur ff. rer. permutat. ubi ille qui rem dedit, non potest agere ad interesse, sed tamen ad repetendum rem datam, nam omissa solutione Accursii, quod ea ista non in ho[...] agemus, ita interpretatur non tamen in ho[...] agemus, quem sequitur Faso ibidem n.º 3. omissa emendatione Othmani, qui in Accursium inclinat lib. 3. observat. cap. 2. quam recte reprehendit Cujat. lib. 13. Pauli ad edictum in d. l. 1. omisso Fabro lib. 6. coniectur. cap. 9. Schipstordio lib. 2. tractat. 3. q. 4. et 7. in[...]dum est illum §. versu intelligendum esse, quando quis rem alienam solus tradidit, ut versu praecedenti constat, quo casu si alium qui talem rem accepit, velit compellere ut alteram dare, vel eius interesse solvere non potest, quod ex parte sua contractum non implevit, cum dominium rei traditae in alterum non transtulerit igitur cum non possit agere ad implementum contractus, superest, ut solum repetat, quod dedit, ita Conanus lib. 7. commentar. cap. 5. n.º 7. Cujat. lib. 13. observat. cap. 10. Thimlerus disputat. 3o Thesi 30. q. 5. cui verissimae interpretationi immerito obiicit quis ea verba seu res nostra nobis reddatur, quae suaderi videntur rem traditam non fuisse alienam, sed propriam tradentis, sed a paren[...] dictis florentinis abest. id verbum nostra, ut recte advertit Cujat. d. c. 10. quod si quis adhuc instet in d. §. so

igitur condictio propter causam non sequutam competeret ei qui dedit, quae non datur, nisi ei qui ex parte sua contractum implevit, igitur ille qui dedit, non dedit rem alienam, quod si contractum non implevisset, sed haec condictio ei dari, qui rem alienam dedit, non quia ipse contractum implevit, sed quia ille qui accepit contractum non implet, ita Cujac. d. l. 1. et lib. 33. Pauli ad edictum in l. 5. de rer. permutat.

Quarto loco docet Paulus permutationem ab emptione differre ibi quod non plane rerum permutatio emptio esse, cuius differentias prosequitur in l. 1. D. rer. permutat. usque adeo in contractu, nomine in causa efficienti in materiali et formali et in effectibus istos contractus distinguat, et imprimis ex nomina distinguendum esse constat, quod sit idem emptio et permutatio, nullo modo eis diversa vocabula mandarent arg. l. si idem. 7. Co. codicill. differunt in causa efficienti, hoc est in modo celebrandi contractus, nam emptio et venditio perficitur, simul atque de pretio convenerit prid. inst. de empt. et vendit. neque necesse est a venditore rem tradi et ab emptore pretium solui ad hoc ut alter alteri obligetur, sed sola convent. obligantur l. 1. §. item emptio D. rer. permut. cuius effectus ille est, ut nullus possit deinceps a contractu resilire l. sicut 8. Co. de act. oblig. similiter ut res vendita periculo sit emptori l. necessario 8. D. peric. et com. rei vend. ut s. n.o 2. monuimus, permutatio autem non fit solo consensu, neque alter alteri obligatur, statim atque inter eos convenit de permutando, sed necesse est, ut post venditionem res detur, quam accepta ille qui dedit, hic alium sibi obligatum d. l. 1. ideo permutatio, neque ipse obligatus manet, et quo fit, ut ille qui dedit, re ab altero nondum tradita possit a contractu discedere, ut in rub. de cet. Cons. ibi

t simeum, simulque fit, ut res non sit periculo eius qui dedit, sed potius illius, qui dare debuit l. fin. ibi et ideo ff. condict. causa data, ut recte aduertit Done. lib. 13. cap. 1. [illegible] in pretio, sed non latius infra. 3° differunt isti contractus in materia hoc est in rebus quae celebrantur, nam in emptione ex parte venditoris merx, ex parte vero emptoris pretium interuenire debet l. 1. in principio ff. contrah. empt. l. 1. ibi aliud pretium, aliud merx ff. rerum permutat. de quo supra n. 2. meminimus; permutatio uero fit rebus utrimque datis, nec ab una parte pretium esse debet, sed utramque mercem dari oportet l. 1. ibi nec aliud merx ff. contrah. empt. l. emptionis [illegible] Co. rerum permut. ex qua et altera fluit venditorem non teneri transferre dominium rei venditae, si dominus non est l. si ita [illegible] ff. qui vendidit ff. contr. empt. sed sufficere ob euictionem se obligare possessionem rei tradere, et purgari dolo malo l. 1. de rerum permutat. emptorem teneri nummos venditoris facere d. l. 1. d. l. ex empto. 11. ff. action. emp. cuius diversa ratio omissa fabro lib. 6. coniect. cap. 9. [illegible] de contractibus tractatu. 6. fulgos. in d. l. ex empto Alciat. in l. 2. n° 27. et in l. singularia n° 31. ff. rebus cred. aliisque pluribus quos congerit Osual. lib. 13. 5. lit. a. et est quod cum venditor rem vendiderit in specie, veluti fundum Titianum satisfacit conuenti tradendo eam rem, quam hic, quam ostendit emptori, et de qua tradenda se obligauit, cuius rei si dominus fuit, dominium in emptorem transferet, si non fuit dominus, usucapiendi conditionem l. clauibus 74. ff. contr. empt. Petr. Greg. lib. 28. syntag. cap. 18. n° 4. Ant. Gom. t. 2. c. 8. in fine Done. lib. 13. comment. cap. 5. emptor uero tenetur nummos accipientis facere, quia non promisit dare hos illos nummos in specie sicut venditor sed nummos in genere, ideoque si eius venditoris non fecerit, potest venditor aduersus eum

agere, ut alios nummos soluat, quos non soluit, quod permisit, nam si non permissi fuerint illi nummi, quos accepit, sed nummi domini ingere, ideoque si nummos dominium non fuerit consequutus venditor, poterit dicere sibi traditos non fuisse nummos, de quibus conuenit, ideoque poterit agere, ut alios proprios nummos emptor sibi soluat l. si seruos. 7. Co. action. empti, diuersum est in emptore, qui cum se obligauerit ad recipiendam rem quam ei venditor ostendit ea contentus esse debet, neque aliam petere potest, quae ei vendita non est, et haec est cois opinio eta in d. l. exemplo Barto. ibidem n.o 5. Jasonis in § actionum n.o 22. inst. action. Petri Greg. Lib. 28. syntag. c. 18. n.o 4. Conarij in l. quoties ii. n.o 9. de seruitut. Vbesembe. in rubra de contr. empt.e n.o 22 Caldas Pereira de emp. et uend. c. 22. n.o 28. quae sic explicatam tradidit Done. Lib. 13. c. 5. unde infertur emptorem re euicta non posse, ut alia sibi detur, quae vendita non est, venditorem uero nummis euictis posse agere ut alij nummi sibi soluantur, infertur etiam, quod si venditor rem vendiderit in genere veluti decem modios tritici, aut decem amphoras vini ijs euictis emptorem non posse agere de euictione, sed venditorem compellere, ut alios modios et amphoras soluat propter rationem de qua in nummis ita Bart. d. n.o 5. et in l. 2. n.o 8. de rebus cred. Done. d. cap. 5. Caldas d. cap. 22. cap. 26. ~~~

In permutatione autem utrinque transferri dominium necesse est, adeo ut si is qui dat, rem alienam det, nullam contrahit obligationem permutationis l. 1. § 3. ideoque Pedius. de rer. permut. emptio uero in re aliena consistere potest, l. rem alienam 28. de contrah. empt.e qua doctrina ecuerasit auctore Accursio ibidem fabro Lib. 6. coniectur. c. 9. Schiphordio Lib. 2. tractat. 3. quaest. 4. et 9. in fine, tutam videtur Conano. Lib. 7. c. 5.

n.° 7. Cujat. lib. 8. obseruat. cap. 8. et lib. 33. Pauli ad edictum ind. L. 1. Sabiens. n.° 11. Jasoni n.° 10. Treulero disputat.e 30. Thesi 8. q.e 5. Merilio lib. 2. obseruat. cap. 13. qui oes et praecipue Merilius acerrime affirmant, permutationes in re aliena consistere posse, l. q. in permutatione utrimque merx dari oportet l. 1. D. contrah. empt. merce autem utrimque data neutrius fieri rem necesse est d. l. 1. D. rer. permut. ibi si merx neutrius dixinde permutata saepissime euincitur l. 1. §. so unde D. rer. permut. l. 1. Co. eodem, l. si per mutationes 29. Co. euiction. l. si fundum 27. Co. eodem item res permutata l. 4. §. di illo §. so sed si alius D. usucap. unde et pro ea competit Publiciana l. sed et si 7. alias eumque §. §. so sed si permutatio D. public. in rem act.e quae duo remedia prodita sunt ad acquirendum dominium rei alienae l. si aliena 10. D. usucap. l. clavibus 74. D. contrah. empt.e l. 1. D. publiciana. §. namque inst.° de action. ergo permutatio in re aliena consistit, neque obstat inquit Cujat. d. loco idcirco Pedius, nam ibi permutatio nulla est ex parte eius, qui rem alienam dedit, quia si hic actus praescrip. verbis, sed tamen repetitionis rei datae de quo latius s. n.° 8.

sed prior sententia retinenda est, quam ideo facile suadet, quod si in re aliena permutatio, quemadmodum et emptio consisteret, qui rem alienam dedisset, haberet actum praescriptis verbis, si hic ut Cujat. fatetur ind. l. 1. §. so igitur D. rer. permut. ergo rei alienae permutatio esse non potest, deinde sequeretur, quod si utrimque data fuisset res aliena permutatio valeret, quod nec Cujat. concedit, nam si permutatio non fit ex parte eius, qui rem alienam dat, multo minus fiet, si utrimque res aliena datur, quare tenenda

facile occurritur obiectionibus Merili, nam verba d. l. 15.
de rey permutat. ibi si merx neutrius, non apponantur
a Jons. ut doceat in permutat. necesse non esse dnium
transferre, sed ut constet permutat. ab empt. differre in ipsa
tionibus, quod ut liqueat, arguit a b nocenti, hoc modo
permutatio emptio esse non potest, sive utrimque det pecunia
sive utrimque merx, nam si emptio esset, utrimque data
pecunia necesse esset utrimque dnium transferri, quia hoc est
de natura emptionis, ut ex parte illius, qui pecuniam dat, dnium
transferatur d. l. ex empto, si ergo in permutat. utrimque det
pecunia ab utraque parte transferretur dnium, quod abhorret
a natura emptionis, cum in ea ab una tantum parte necesse sit dnium
transferri, idque signant ea verba si utrimque pretium est,
utriusque rem fieri oportet, si autem utrimque detur merx
seu res, permutatio multo minus emptio esse potest, nam
cum in empt. ille qui mercem dat i. venditor non debeat
dnium transferre d. l. qui vendidit, si permutatio emptio
esset, sequeretur, quod si res ab utraque parte data esset,
nullus teneretur transferre dnium rei datæ, quod est contra
rium est emptioni et vendit., in qua solus unus est scilicet ven
ditor, qui non debet dnium transferre, quod inconveniens
significatur ibi si merx neutrius, denique cum in empt.
debeat esse et res et pretium, permutatio emptio esse non potest.
quia res ab utraque parte data non possumus dicere unam pretium
esse alterius, quia sic fieret, ut una et eadem res venderetur
et esset pretium emptionis, quod signat Paulus ibi sed cum
debeat, quam interpretatam tradiderunt faber lib. 6. coniect.
cap. 9. Done. lib. 13. cap. 2 Duo in pretio Debsembe. in para.
de rey permut. n.º 4. Gothofredus ibidem, qui bene discesserunt
a Castrensi in d. l. 1. n.º 4. neque ex eo, quod res permutata

evinci

aut usucapi possit, colligitur permutat. in re aliena posse consistere, nam in dictis iuribus ubi alterna parte res aliena datur permutatio fit in laesione eius, qui rem alienam dat, sed ex parte illius, qui rem propriam dedit, nam iste contractum implevit, ille vero nullo modo, unde qui rem propriam dedit, habet praescriptis verbis actionem d. l. si permutationis C. de evictionibus qui autem rem alienam tradidit, solum rei datae condictionem habet, d. l. 1. § 1. ideo igitur ff. rerum permut. ita Cuj. d. c. 28. Conan. lib. 7. cap. 5. n. 7. Ex qua et alia differentia fluit emptionem contractum nominatum dici l. iuris gentium 7. ff. pactis, et quod diximus n. 4. permutationem vero contractum innominatum esse d. l. 1. ibi permutatio, quae nomen suum habet ff. rerum permut. est que communis opinio teste Orosio in l. 7. n. 2. ff. pactis Padilla in proprio nostro l. n. 8. Conan. lib. 5. c. 5. n. 7. Done. lib. 12. cap. 10.

quae differentia difficultate non caret, cum permutatio elegans nomen habeat, sicut emptio, et locatio, atque ita videtur eam contractum nominatum esse, quamobrem Corracius lib. 1. miscellaneorum c. 8. et lib. 2. cap. 18. Bacovius lib. 1. declarationum 27. n. 8. putarunt permutationem contractum nominatum esse, imo nullos contractus innominatos esse defendit Albornos de arte contractuum lib. 2. tit. 18. sed permutationem contractum innominatum esse tenendum est, sive consideretur in genere ut Ares lib. 5. Ethicorum tractat, sive in specie, ut noster Paulus scribit, ea ratione in genere considerata, quia omnes contractus complectitur, nomen proprium ei accommodari non potest, quae est ratio Bartoli et Jason. in d. l. 7. n. 7. ff. pactis, sive in specie, quia nec suum propium nomen habet, cum solo nomine generis contenta sit, ut ratio sinatur Pedrus de Contrahenda stipulatione cap. 1. n. 49. Ossual. lib. 12. cap. 10. lit. B. et quod utroque modo considerata permutatione extrema

Coe nomen hinc, i, utergue Contrahens permutator dr, quod in inemptione est, q alter Venditor, alter emptor appellatur d. l. 1. de rer. permut. ibi ac in permutat. quae ratio recte expensa est a Magistro Micha. de Palacios de contractib. et restitution. Lib. 7. cap. 1. Ex qua videlicet roe fit, transact. contractum innominatum esse, ut dicit Bart. in l. 2. de iust. et iure Petr. Greg. Lib. 28. Syntag. cap. 2. Alciat. in rubrica de transact. n. 7. Padilla in ead. rubrica plures allegans n. 28. Schifophor. Lib. 2. tract. 8. q. 7. quidquid sentiat Corrae. Lib. 1. miscellanear. cap. 8. neque obiicias in transact. locum paenitentiae non esse l. quamvis 39 Co. transact. quod contractui innominato repugnat, ut s. n. 9. docuimus nam id contingit odio litium, nec si paenitere liceret iterum atque iterum instaurata lites immortales pene efficerentur l. properandum 13. Co. de iudiciis, ita Bart. in d. l. quamvis ubi plene Padilla n. 2.; quasi liter ratio est, quare a iuram.to delato recedere non liceat, ut notat Padilla quamvis iuram. non delatum, sed illatum seu oblatum revocare permissum sit l. si quis 11. Co. reb. cred. differunt etiam in effectibus ut s. n. 24. Ex qq constat quum permutatio ab empt.e differat, etsi ei vicina sit l. 2. d. rer. permutat.

3.o Loco docet Cons. 29 Ex contractu do, ut des, seu ex permutat.e nasci civilem obligat., i. praescriptis vbis act. per quam consequitur quis, aut rem de qua convenit sibi tradi, seu quanti sua interest eam sibi traditam esse ibi dubium non est, l. 4. l. 5. l. 6. l. fin. Co. de rer. permut. docet praeterea, quod si quis ex permutat.e agere nolit, poterit rem datam repetere, et a contractu resilire ibi seu rerum repetere velim, quod in l. 1. l. in precibus. 4. l. qui non. 5. l. empt. 7. Co. de rer. permut. imperatores rescribunt, et quod idem Paulus

Contra dicit in l. 1. ff. de rer. permut. qualiter intelligendum sit, satis explicitum s. n. 83. ad quam praescriptis verbis actio ex contractu do, ut des competentem expeditant l. 1. § ult. l. si vir. 22. l. si tibi 13. l. si tibi 14. l. si gratuitam 17. et ind. si margarita et ind. Papinianus alias incipit l. si rem 18. § si cum unum l. rogasti 19. l. aquid Sabiniani 20. § 1. l. titius 28. l. si operas 26. l. fin. ff. hoc tt. ex quibus aliqua difficiliores explicanda sunt

Prima sit d. l. si gratuitam 17. ubi si gratuitam tibi habitationem dedero commodati actionem me agere posse Julianus scribit, et Ulpianus doceat, tutius esse uti actione praescriptis verbis, difficultas inde est, quod actio praescriptis verbis non datur, nisi deficiente alia actione civili l. quoties 22. l. 1. hoc tt. et cum ad agendum pro habitatione competat l. 1. § ult. ff. commod. videtur dandam actio commodati, cum merum commodatum sit, esse actio praescriptis verbis, cum merum commodatum sit, atque ita putavit Donan. lib. 7. cap. 18. n. 7. a quo in multis discrepat Othman. disputation. de praescr. verbis cap. 5. n. 30. et est actio praescr. verbis sed omissis iis et Done. cap. 9. n. 3. dicendum est actio praescr. verbis competere in d. l. si gratuitam, non commodati actio excludatur, sed quia dubitari poterat, an habitatio commodata fuisset ut in l. 1. § ult. ff. commod. an donata ut in l. Livius 32. ff. donation. an precario concessam, quandiu voluisset dominus ex l. 1. ff. precario, cuius dubitationis tollendae causa praescriptis verbis agendum est, non quia necesse sit, sed quia tutius est, sicut actionem intendere, quoties dubitatur de contractus nomine l. 1. ff. hoc tt. docet Cuj. lib. 8. q. 3. Papin. in d. l. 1. et nos s. n. 7. in princ. nostrae legis, ita Castr. in d. l. 17. Belonus lib. 2. supputation. cap. 13.

Secunda sit d. l. si rogasti, ubi si rogantem meam pecuniam, ut meam crediturum haberet,

rem aliquam vendendam dedisset, ut ea vendita precio uteretur ad eam pecuniam petendam praescriptis verbis actio I.C.tus accommodat, quod etiam difficile est, cum in eadem prorsus specie in l. rogasti 11. ff. rebus cred. et in l. si pro mutua ff. Co. si cert. petatur, pecuniam mutuam factam aperte doceamur, ad quam certi condictio competit l. certi condictio 9. ff. rebus cred. contra vero Africani pecuniam mutuam non esse rendit in l. qui negotia 34. Arothis argetis ff. mand. cui difficultati omissis filsis in l. singularia n.o 20. ff. rebus cred. Cujac. tract. 8. ad African. in d. l. qui negotia et lib. 8. observat. cap. 8. fabro lib. 3. coniect. cap. 17. et lib. 19. cap. 3. Schifordr. lib. 2. tract. 16. q.e 5. qui cons.o inter se pugnare contendunt omisso Merla c. p.e tt. 8. q.e 6. n.o 20. Robert. lib. 2. recepta lect. cap. 5. distinct.e adhibita vendendum est, an is qui pecuniam non habens dederit lancem vel massam argenti, ut ille qui mutuam pecuniam petebat, eam venderet et nummis uteretur, et hoc casu mutuum contrahitur, ed ita si lanx vendatur, pecuniaque ed vendit.e recipiatur d. l. rogasti 11. propter fictionem de qua in l. singularia ff. rebus cred. quia sit videtur pecunia creditori data et ab eo ad debitorem profecta, idemque erit, si ab initio ei, qui mutuum petit res aestimata datur, quia cum aestimatio pro pecunia habeatur l. 1. ff. contr. em. perinde mutuum consistit, ac si ab initio pecunia data fuisset d. l. si pro mutua; quod si is qui rem accepit, eam non vendiderit, aut si vendiderit, precium non acceperit, quia pecunia accepta non est, mutuum non erit, nec competet certi condictio, sed actio praesc. verbis d. l. rogasti 19. hoc tt.o quasi negotio gesto proprij contractus nominati, sed distincti a ceteris nominatis, ut recte aduertit Cujat. in rubrica fin. tt.i, aut qui pecuniam dare volebat, dedit rem vendendam, non eo adiecto, ut ille qui accipiebat

ea vendita nummis uteretur, sed simpliciter dedit ita,
ut ab initio re nondum vendita vellet mutuum consistere
et hoc casu mutuum non est d. l. qui negotia 34. vo hic
argutis, idque fit ea elegante ratione, quod cum ab initio
detur lanx et argentum ea condit.°, ut mutuum fiat, dat
species, in qua mutuum consistere non potest l. 2. § 1. d. rebus
cred. ea que est Africani ratiocinatio ibi, alioqui nuda
cautio, quam distinctionem tradiderunt Alciat. in l. rogasti
n.° 2. Donat. lib. 1. cap. 1. n.° condone. in d. l. rogasti n. 3.
Hilchenius in l. si pro mutua n.° 4. et 5. Pacius cent. 3.
q.° 64. et dictam leg. qui negotia solus Dinc. expendat et
explicet.

; 5.ma hanc interpretationem intelligenda est l. fin. hoc tit.
ubi si tibi schyphos dedi, ut idem argenti pondus redderes, et dis
junctive ita, ut eos schiphos et eiusdem ponderis argentum dares,
mutuum non est, quia species data est, nempe schiphi, sed innominatus
contractus, competitque actio praescriptis verbis ad petendum schiphos
et argentum, si vero ut eosdem schiphos redderes, convenit, commodatum
est, quia rei dominium non transtulit. § itaque, qq. mo. re contr. oblig. l. rei com
modata, 17. d. commod. ita Accurs. et seq. in d. l. fin. Belonus lib. 1.
supputat. cap. 6. quidquid male sentiat Alciat. lib. 2 paradoxor.
cap. 19. 4. sit l. Titius 24. hoc tit. quia hac species Titius Sempronio
triginta dedit eo pacto, ut eius summa non semisses usuras
praestaret, eisque solveret fisco tributum, quod dictus Titius pen
dere debebat, quod si graviores usuras, vel uti bisses et dodrantes
ex dictis triginta Sempronius redegisset, eas sibi lucraretur, quod
si praedictae usurae semisses quantitatem tributi superarent,
id Titio restitui debere, et si tributum dictas usuras excederet
tunc ex sorte principali ?, ex triginta suppleret quod deesset
ad solutionem tributi ex dictis usuris semissibus tributum solvisset

simulque aliquid superfluit, quarit Titius quaad[e] possit usurarum residuum, quod ut declaret, Cons.[9] disputat, qui contractus celebratus fuerit, nam ex huius rei disquisit[e] pendet actionis cognitio x[a] i[a] tradita n.º 4. Verum in proposito mutuum esse non potuit, nam in eo usuræ citra vinculum stipulationis non debentur l. 3. C. de usuris, hic autem ex pacto debentur, item in mutuo periculum pertinet ad eum, qui accepit l. incendium C. si cert. pet. l. 1. D. eodem, hic pertinet ad eum qui dedit ibi, sed nec ipsius deinde natura mutui est, ut tantundem reddat prio inst. qq. mo re contrahitur oblig. in hoc autem contractu potest evenire, ut plus vel minus exsolvatur, plus si plus valuit usura, quam tributum ibi quanto minus, minus, si tributum assumpserit usuram, atque etiam ex sorte aliquid delibaverit ibi præsertim, nihil, si et sortem, et usuras tributum assumpserit ibi aut si et sortem. Societas minus esse potuit nam in ea periculum commune est l. cum duobus 52. § damna D. pro socio, hic autem periculum spectat ad eum qui dedit, ibi quo mandatum etiam non est, quia id gratuitum esse debet l. 1. D. mand. hic autem gratuitam non fecit, cum id, quod ultra usuram semissem consequuturus esset, redegisset, semper sibi lucrari deberet, ibi nisi quod ultra semissem consequuturus esset, et lex huic contractui magis accedat conventio ibi quanquam si mandatum, propter quod usura debeatur, quod et Cuj. et Prot. predicti admittunt, in nu[illegible] ex rando in proposit[e] actionis litis amitteretur, tutius fuit præscriptis verbis agere ita Cuj. d. tract. 8. Prot. ibi Brisonius de formul. lib. 5. pag. mihi 431 Schifordeg. lib. 2. tract. 3. q. 1. ~~

Tandem in §. 10, sed si Schiphos tractat Paulus ad quem pertinet periculum rei datæ si te Schiphos dedit, ut mihi Stichum dares, quæ quidem q. difficillima est in hoc tract.

Obrem dati; nam Paulus ti docet Stichum periculo meo esse qui Schiphos dedi, tui, qui Stichum dare debuisti, solam culpam praestare teneris, atque mortuo Sticho sine culpa tua te liberatum esse, idem docet Cons. in l. 3. § idem erit [illegible] Proculus ibi si minus cessaret et in hoc quinimo ff. cond. causa data l. pen. Co. di cond. ob causam datorum, ex adverso ut Celsus iterum in d. l. fin. ff. cond. causa data, in hoc et ideo docet Cons. condictionem mihi competere si decesserit Stichus, qui dari debuit, eadem que [illegible] dicentis non fecisse hominem, tanta in conciliandis Cons. varietas est, ut nihil veri aut probabilis ex scriptoribus, quas Cona. in lib. 3. cap. 28. n.o 8. pro hoc Schiphos reponit numeros, putat que venditionem contractam in hoc eadem Schiphos quidquid et senserunt Tabolius [illegible] varias cap. 29. Hildecius in accio mate 20. Corras. lib. 2. miscellaneas cap. 9. in hoc Paulo culpam et moram creditoris interveniss, in Celso culpam debitoris manasse scribit Ant. Fab. lib. 6. coniect. cap. 10. solutus affert, cuius pallinodiam canit apud Schiphor. lib. 2 tracti. 4. q. 5. alia omni Hendacett de errori. decadeas errori. 9. n.o 4. nec felicior ipse Schiphor. q. 8. dum distinguit eum, qui pecuniam accepit, ut servum eius nomine haberet, ab eo, cui pecunia data est, ut servum daret, sed nihil affert ad l. 5. § ult. ff. cond. causa data et Cels. et Paulo de servo dando loquunt. Morla tit. 9. n.o 74. improbabilis est cum Forcatulo dialog. 49. n.o 5. ut notat Otrual. lib. 14. cap. 21. lit. ff. sed omissis pluribus congestis a Genua in d. l. fin. ff. cond. causa data ex n.o 49. ut in concordiam redigamus difficillimam iuris loca, quae casu fortuito contingente alias condictio competit ex d. l. fin. alias vero impeditur ex nostri § Sed haec perpetuarum tenenda est

in contractibus innominatis periculum rei dandae pertinet ad eum, qui rem suam dedit, et ideo si Schiphos tibi dedi, ut mihi Stichum dares, periculo meo Stichus erit

altu duntaxat culpam praestare debes, ut probant aperte
iuri § ibta, apertius l. 3. §. ito proculus ibi si minus cessaret
ff. cond. caa data; apertiss. l. pen. C. eod. tt. l. si rem 19. ff. hott.
et alia innumera l. nerio ff. de per. et com. l. diem finito ff.
alias l. si adest 19. § ult. ff. locati l. diem finito ff. off. asses.
l. legatu 10. § ult. ff. legat. l. post duos C. advocat. divers.
qua quidem snia amplecti ecorlo debet, quod in ea oes con
sonant leges, ut inquit Accurs. in l. ex conducto alias si uno
16. §. ib cum quidem ff. locati, segr. Cujat. lib. 4. quaest.
Papin. in l. diem finito Duaren. de condict. caa data
cap. 6. ee finem Morla in emporio tt. 9. n. [illegible]. 103. Afflict.
in l. 3. de condict. caa data. lit. [illegible]. Calvisius lib. 2. variar.
cap. 19. Oneal. lib. 24. cap. 11. lit. [illegible] Schifordeg. lib. 2. tract. 4.
q. 2. Cuius sentiae ratio duplex est, 1a manat ex iuris regula
qua constitutum est pro impleta condit. hendam, quoties
per eum cuius interest, non extat, quominus impleatur
l. iure civili 24. ff. cond. et dem. quae ratio et expraest, in l.
4. § Stichus in fine ff. statulib. l. si adest 19. § cum quidam
ibi cum per te n. stetisse proponas ff. locati nihil n. potest
imputari ei, qui etiam solvere vellet, n. potuit, l. cum quidam
17. § si pupillo ff. usur. 2a a venditionis contractu
desumpta, in qua ideo periculum rei venditae nec
traditae ad emptorem pertinet d. l. nerio, quod cum in
arbitrio eius sit, qdo cumque libuerit rem consequi
per act. ex empto, quasi negligens fuerit in petendo im
putandum est ei, ita Baldus in rubra C. de peri. et com.
n. 8. faber. lib. 2. coniect. cap. 4. idem et in contractu in
nominato statuendum est, siquidem ille, qui iam ex
parte sua contractum impleuit praescriptis vbis act. hens
ad alterum complendum ds n. 30. sibi imputet, si la
proponere cessauit

Verum

§. at cum do nra l. conductorem autem eum esse, qui dat, Ideo constat, quod pecuniam dat, d. §. at cum do ibi pecunia data, locatorem autem eum esse, qui facit, patet, locator est, qui rem fruendam dat, vacuamque possessionem tradit, quod meritum factum est l. 4. de usur. igitur contractus facio ut des, cum sit similis locationi, paricit actionem praes. verb.

3.º ex l. iuris gentium. 1. §. et ideo ff. de pac. id euincitur, nam ibi fuit contractus facio, ut des et Mauricianus actionem praescrip. verbis concedit reprehenso Iuliano qui de dolo competere dicebat, neque potest cauillari ibi fuisse do ut facias, id est, do, ut manumittas, quod Accur. existimat, nam et ibi fuerit conuentio do, ut facias, tamen cum isti contractus sint, obligationesque producant, interuentu rei, non conuentione l. 1. §. permutatio ff. rerum permut. constat eum qui manumisit, prius impleuisse contractus ex parte sua, alterum uero, qui seruum alienum dedit, nullo modo impleuisse d. l. 1. in fine de quo nos late in § 2. huius l. n.º 53. dum est fuisse contractum facio, ut des, et conuentio fuerit do ut facias.

4.º si fulloni polienda, sarciendaue vestimenta dedissem, eo pacto, ut ei pro mercede darem, quantum postea inter nos conuenisset, nemo negabit esse contractum facio, ut des, quod fullo prius sarcire debet, cuius facto, et implemento nomen contractui imponitur, et tamen actionem praescriptis verbis fulloni dandam diluide Gaius scribit in l. si tibi 22. ff. h. t.; item conuentione facta dicendo aliter, ut mihi pecuniam des, certum est esse contractum facio, ut des, ex quo Imperator actionem praescriptis verbis accommodat in l. cum mota 6. C. de transactionibus, Praeterea ista pactio indicato furem, ut mihi pecuniam des testibus aduersa opinioni huius ducibus est contractus facio, ut des, si de stare

contractu ita demum datur actio de dolo, si dolus aliquis arguatur l. solent 15. hort. ibi si dolus aliquis arguatur q. si non arguatur competit actio praescriptis verbis d. l. 15. ibi q. civilis actio oriri potest, i. praescriptis verbis, denique nulla congrua occurrit discriminis ratio, quare ex hoc contractu danda sit actio de dolo, cum ex caeteris competat actio praescriptis verbis, quam nostram opinionem sequuntur Accursius in l. quoties hort. Fulgos. ti n. 9. Duaren. et Garcia in d. l. iurisgentium § 2. Christophorus Castellionis Claudius Deiius et alii, quos refert, et sequitur Corrasius lib. 2. miscellaneorum cap. 11. Ithman. disput. huius tit. cap. 5. n. 32 et de pactis c. 2. n. 13. ecing. actionum inst. de actionibus Mendoza lib. 3. c. 4. n. 16. Done. lib. 15. commen. cap. 41. Doro tres species ult. tit. cap. 10. cum segg. Pichar. inst. qua de causa n. 14. inst. de locat. et de conduct. Treulerus disput. 30. Thesi 10. q. 12.

qua verissima opinione retenta, mirum est, quam varie et improbabiliter nostro § indicant tam Bart. et eius asseclae, ut rem aliam constituant, quam nostra sententia fautores aut alicuius difficultate se expediant, et omisso Bart. quam improbat Sartren. ti et conuincunt Corrasius d. cap. 11. Done. hort. cap. 14. omisso Cujac. quem n. 2. iam satis refellimus Done. hort. cap. 10. inde Cont. 3 in hoc casu solum tractare de repetendo facto, quod cum fieri nequeat l. in bello. 12. § facti d. capt. et postl. merito actio de dolo datur l. cum proponas C. de dolo. Verum displicet Don. q. nimis restringit textum, ut ipse fatetur, q. divinat, et q. in hoc § non agitur de repetendo facto, sed potius de repetenda re, qua dari debebat, aut eius interesse, ut contra ibi cessabare esse non necessaria ille, a quo nihil petitur l. si pupillus 127. ibi ubi nulla petitio est, sed ille, qui interpellatus, ut dicit, cessardare l. si ex

Legaticam

l. si ex legati cau. d. verbor. reliqui authores nullo modo
plaudunt, quia ery sententia celeberrima est

ego tibi constituo pro solutione hos contractus do, ut facias, et facio, ut des nullo modo distingui, sed unum contractum esse, sicuti locatio et conductio, ut inquit Cujac. et sicut in locatione ex parte locatoris est locatio, ex parte vero conductoris, est conductio, ita in hoc contractu ex parte illius, qui dat, est do, ut facias, ex parte illius qui facit, est facio, ut des, ut d. c. a. n.° 26 recte considerant Mendoza ideo ex utroque contractu et ex utraque parte nasci debeat actio praescriptis verbis ut satis probatum est, 2.° praemitto actionem de dolo dari non posse, quando alia actio competit, sive sit civilis, sive in factum l. et eleganter. § non solum d. dolo l. penul. de in integ. rest. Duare. de dol. cap. 1. Donel. lib. 15. Com. cap. 4. Hoc primum igitur in nostro § ideo competit actio de dolo adversus eum qui cessat dare, et quia nulla alia competere poterat d. l. pen. d. § non solum, quod ut aperte ostendam, adverto 3.° sed hinc fluit § interpretatio nostrum § regendum esse cum hoc dicto § praecedentis ita ut utrobique eandem speciem proponat Paulus conversis tantum terminis &c.

Nam in hoc § dixi dedi, dedi tibi servum ut servum tuum manumitteres; manumisisti, sed post manumissionem servus quem dedi tibi evictus est itaque ego prius dedi tibi servum, quam tu manumitteres, at in nostro § conventio fuit ea, ego prius manumisi, ut alium servum mihi dares, sed postquam manumisi servum meum, servus, quem dare debebas, evictus fuit, antequam mihi daretur, ego convenio te, ut mihi servum des, tu cessas dare, contendens te dare non debere, quia iam evictus est servus, ait Paulus solam

solam act. de dolo aduersus te decernendam quam cum actio praescriptis verbis competat, aut ut rem praecisse des, aut eius interesse soluas, Accurs. in d. § praecedenti verbo praescriptis Done. hoc tit. cap. 13. Chumacero d. disput. 8. et nos in d. l. 5 nº 30. Si ego uelim agere, ut mihi praecisse seruum des, qui est nostri § 8. species ibi certes dare, et seruus dari non potest, quia iam euictus est, cessat actio praescriptis, quae competit ad te cogendum, ut praecisse des, qua cessante certum est nullam mihi act. ciuilem, aut in factum competere ut praecisse tradas seruum, quem dare debebas, datur itaque actio de dolo, non quia in totum cesset actio praescriptis nam ea bene poterat dare ad interesse, sed quia nullo modo competit ad te compellendum, ut mihi praecisse seruum des, qui est verius nostri § 8. sensus et a nemine huiusque animaduertus ....

Sed instabis, et si verum sit act. praescriptis verbis dari non posse ad te compellendum, ut mihi praecisse seruum des, similiterque condict. non dari ad reuocandam libertatem, ut statim dicemus, superesse tamen act. praescriptis verbis, ut mihi soluatur, quanti mea interesset seruum datum esse, qua adhuc competente videbatur actio de dolo dari non debere l. d. § non solum, sed videtur facillime quod diximus act. de dolo dari non posse, ubi alia actio superest, tunc verum esse, quando ad id quod agimus alia actio competit d. § non solum et d. l. pen. Done. d. c. 21. Cum ergo ad te compellendum ut mihi praecisse seruum des, non possit competere actio praescriptis verbis, ut iam diximus n. praecedenti, necessario debet dari actio de dolo, sed si ego nollim tecum agere, ut mihi praecisse seruum dares sed ut eius interesse solueres, deberem proponere act. praescriptis verbis, nec actio de dolo mihi competeret, unde interpretationem habemus in d. l. cum proponas ff. de dolo ibi enim si ille qui ancillam manumisit ut manumittendam

dedit, voluisset alterum compellere, ut seruum præcisse daret, aut eius interesse solueret, posset id consequi act.e præscriptis verbis. sed q. sol desiderabat reuocare libertatem ut constat ibi reuocanda libertatis et ad eam reuocandam actio dari non poterat l. in bello § facti ff. de capt. et post. data fuit actio de dolo ita Bartol. ibidem Donel. hoc tt. cap. 17. et lib. 15. com. cap. 41. vers. 3. species Treulerus disput. 30. Thesi. 10. q. 12. nro

Neque obstat l. permisisti ff. ubi hoc tt. quæ recte redit Donel. cap. 9. nº 4. nullum contractum inter nos gestum fuisse nec nominatum, nec innominatum, sed tn te mihi permisisse, ut fructus tollerem, quo casu cum actio præscriptis verbis non detur, nisi ex contractu Othman. disput. huius tt. c. 2. n. 84. Donel. c. 9. nº 2. per l. 3. ff. hoc tt. merito de dolo datur, quod dolo faciendum fructus meo labore quæsitos et hauste quasi donatos non permittis tollere, quomodo debet intelligi textus in l. qui seruandarum ff. hoc tt. neque d. l. solent nos urget, quin potius ea lex contrat ex hoc contractu facio, ut des oriri actionem præscriptis verbis, labor autem in eo est, quare cum dolus arguitur, detur actio de dolo, siquidem ea non competit quando dolus admissus est, d. § non so Donel. hoc tt. cap. 16. sed quando dolo subsistente alia actio non potest competere, ut bene agnoscit Donel. et nos nº præced. sed omisso Accursio, quem sequitur Cuj. hi existimante sonus in illis verbis nisi si quis corrigere in iam initio legis propositam et solam actionem de dolo dari, qui expresse continuitur lex eo quod sonat, so dat actionem de dolo, quando dolus arguitur innuens eam cessare, quando dolus non adest, omissis Donel. hoc tt. cap. 12. Concio lib. 1. disput. cap. 14. Conan. lib. 7.

com. cap. 15. n.o 2. dum erit actio de dolo dari in d. l. 15.
quando dolus arguitur, et nulla actio competere potest,
quod contingit, quando ille qui pecuniam promisit pro indi-
cando apprehendendoque seruo fugitiuo dolo facit, ne
indicetur, vel aprehendatur seruus, quo casu quia ille qui
indicauit, vel indicare debet, non potest habere actionem praes.
verbis, quia non impleuit contractum ex parte sua habet actionem de dolo,
quia dolo aduersarij impeditus est contractum implere

Denique non obstat l. 4 Co. transaction. nam
ibi datur actio de dolo, non ut aduersarius impleat
contractum, nam ad id actio praescriptis verbis competit
d. l. cum mota, sed quia curator dolo induxit, ut secum transi-
geret, et actionem tutelae in stipulationem Aquilianam transferret
ad quem dolum puniendum, resarciendumque dam-
num in transactione datum cum nulla actio competat, merito
de dolo datur, ita Accurs, Bart, Alciat, et Padilla in d. l.
aut tandem in nostro § datur actio de dolo ad te compel-
lendum seruum in dare, non quia dolo me induxeris ad manumit-
tendum, sed quia dolo facis, dum te excusare vis a praestatione
serui, dumque non pateris ad id conueniri actione praescriptis
verbis cum scias te esse obligatum

Ad § sed si facio huius nostrae leg.

Etsi fateamur huius § esse difficiliorem
explicatu, quod prius sensit Castrensis et Padilla, tamen ex
superioribus consequenter dicimus ex hoc contractu facio
ut facias oriri actionem praescriptis verbis ad alterum compell. videlicet
ut praecisse faciat vel praestet interesse eius, quod facere de-
buit, siue quis velit repetere factum, ad id nullam actionem
ciuilem vel in factum competere, sed solam actionem de dolo sibi
superesse d. l. cum proponas Co. de dolo, et quia si pacti sumus

Ut tu a meo desistere pecuniam exigas, et ego invicem a tuo desistere petam, et sicut tu in meo, ego in solo tuo aedificem, si ego exegi a tuo desistere, et tu a meo exigere nonvis, et si ego aedificavi in tuo solo, et tu in meo aedificare non vis, si tecum agere velim, ut exigas, aut aedifices, aut huius rei interesse solvas, id recte consequar aut praescriptis verbis, sin autem velim revocare id quod feci, quia non vult, d. l. in bello. n. § facta d. cap. et postlim. so possum petere revocationis interesse per actionem de dolo d. l. cum proponas, et haec est sincera huius § sententia.

Sed quam duo extant loci difficiles primus est l. si quis acceptio adi. cond. causa data, ubi si stium qui mihi centum debebat, per acceptilationem liberavit, ut mihi expromisso rem daret, si non dat, possum per condictionem repetere obligationem extinctam per acceptilationem, quod et tradit fons in l. mulier. 10. cod. tit. l. si a 3. d. iure dot. et in l. obeam q. tract. Papinianus in dict. obligationem acceptilatione extinctam revocari non posse ibi non vetus obligatio restaurabitur duplici ratione quia facta repeti non possunt sed tradita, et quia obligatio semel sublata suscitari non potest l. qui res q. 8. § aream d. solution. l. surrogare tertia eq. ibi si vero so. transaction. Alius est perobscurus nimis nec intellectus in l. si instituta 27. d. inoff. test. ibi inofficiosi causam integram esse placuit, ubi si exheredatus transegisset cum herede scripto, ut a lite discederet, si sibi centum daret, si heres dare nollet, rediit ius inofficiosi querelam, quae per transactionem fuerat sopita integram manere, factum revocari potest contra id quod tradidimus l. eius l. cum mota ibi instaurari quidem semel omissam querelam so. transaction.

Sed difficultati omissis Cuy. lib. 15. comment. Papin. Schifordeg. lib. 2. tract. 8. q. 3. qui in d. l. 9. [illegible]

23

eadem itaque usque in fine legis Triboniani excederit
i mi sso Sonano lib. 7. com. cap. 15. n° 6. d.m. eot, neque
obligat. et tinctam reuocari, neque facta infecta
fieri posse d. § aream d. § facta. id aut. so procedere
in factum absolutio qua iterari nequeunt, veluti
in manumiss., in mancipat., in acceptilat. simpli
aliaauq. fo facta, qua hent tacitam condit., deggind. l. 4.
d. l. 10. d. l. et 43. nam in d. l. 4. prius conuentio praces
serat, ut creditor debitorem liberaret, si ei expromissore
daret, posteaque acceptilatio sine condit. facta est, si de
bitor expromissorem nondet, acceptilatio nihil agit, ut
dictis iuribus, nam licet ea sub condit. fieri non posit l. actus
legitimi 77. ff. reg. iuris, tn idquod debetur ex obligat.
conditionali potest pure accepto ferri, d. l. actus d. l. et
igitur cum in dictis iuribus factum, q. obligatio fuerit
sublata sub condit. nihil mirum, si condit. n. impleta
reuocetur neque tunc obstat d. l. 9. hoc tit. Ubi obligatio
non restauratur, nam ibi n. restauratur per actum praeter.
Obis ut constat ibi, incerti act. tenebitur, restaurat tn
per condict. cau. data et cau. n. sequuta d. l. 4. et 10 d.
l. et, ita Accurs. ibi Bart. Baldus fulgos. et Castr. in d. l.
4. q. ° diffi cultati Accurs, Bart. Castren. et oes
fere antiqui ... one in d. l. 6. sup. in d. l. 27. faber ibidem
Gadilla in d. l. cum mota et ibi Fsilchinis rndint
ipsam matrem exheredatam posse reuocare querelam
d. l. si instituta, heredes u. eius eam reuocare n. posse
d. l. cum mota, verum haec solutio plurimis rationibus
confunditur ab Alciato lib. 5. paradoxor. cap. 7. faguin.
lib. 2. controuersiar. cap. 10. Egoque aduersus cum
expendo text. in l. quamuis §. 7. ... transact. ubi ipse
qui transigit, non potest a transact. recedere, propter rom

de qua in § 1. reiectaitaque eor opinione reiectis Alciat, et faguin. ubi respondendum est actionem semel extinctam per transactionem revocari non posse d. l. cum mota, neque d. l. si instituta quidquam obstat, quia non, quando in ipsa transactione pactio intervenit, at si si fides placiti non servaretur transactioni, nihil valeret, quod significant verba pacto transactionem esse, si non pactum non referretur ad conditionem in transactione adiectam, sed ut ostenderetur pacto transactum fuisse, sicuti alias Aquiliana stipulatio solet transigi, nihilo operat id verbum, cum certum sit transactionem pacto fieri posse l. si diuer, 9. l. fratris. 10. l. ut responsum. 15. C. de transact.

Huius autem disputationis an sit competat, actio de dolo et actio praescriptis verbis non parva utilitas. nam actio de dolo finitur biennio l. fin. C. de dolo, actio vero praescriptis verbis perpetua est l. sicut l. omnes C. de praescript. 30 vel 40 an. actio de dolo non datur pro modica summa l. si oleum in fine cum l. sequenti D. de dolo, actio vero praescriptis verbis datur pro modico interesse propter quod ita dicitur actio incerti, quia potest eius interesse crescere et decrescere pro iudicis arbitrio, ut docent Cuj. Donel. Hotman, haec actio de dolo est famosa l. pen. de in integ. rest. l. 1. § ait Praetor D. de dolo malo actio vero praescriptis verbis famosa non est, ut notat Mendoza Lib. 3. disput. cap. 4. n.° 1[illegible]

Ad § final. huius nostrae legis

Concludit Paulus in hoc § et eo initio legis proposita, videlicet his verbis, sic vero habes, ubi de faciendo utroque conveni, si quando celebratur contractus facio ut facias mihi, qui fecit, competit et actio de dolo, et actio praescriptis verbis illa ad petendum interesse eius quod fecit

ita: ad petendum interesse eius, quod alter facere debuit, et ad eum compellendum ut faciat, quod promisit, ut in d. praecedenti n.o 2. diximus, in proposito quod idem dici potest, i. qdo ego manumisi filium tuum ut tu meum manumitteres, si non manumittis (qui fuit casus a Iuresconsulto propositus in principio nostrae leg.) hoc in te duplicem actionem, et actionem praescriptis verbis, et actionem de dolo; praescriptis verbis et ad te cogendum, ut filium meum manumittas, et ut damneris mihi, quanti mea interest eum manumissum esse d. l. Ob eam quod actionem de dolo, ut mihi solvas, quanti mea interest filium tuum non manumisisse, d. l. cum proponas. Cum igitur ego velim agere adversus te, ut mihi solveres, quanti mea intererat me filium tuum non manumisisse ibi servum habere quem manumisi, apparet id me consequi debere per actionem de dolo ut rectissime inquit Done. hoc cap. 20. n.o 5. non vero per actionem praescriptis verbis, ut male Cuy. et antiqui tenent, unde si servus quem manumisi, valebat centum, ea centum debeo consequi per actionem de dolo, quia manumisso servo eis carui etc.

Nec si tu velis, ut ex his centum deducatur aestimatio iuris patronatus, quod ego in servo manumisso habeo, audiendus est, sed centum integra persolvere debes, quia licet quod ego libertum habeam, potior sim locupletior esse l. nemo praedo 126 alias 169 et 1. d. reg. iuris l. qui autem 6. § ult. d. donation. inter vir. et uxor. l. plane 97. § ultimo d. leg. 1. l. 2. d. de in rem verso l. 2. d. quae ad libertatem proclamare non lic., non tamen ius patronatus aestimationem non recipiat, nam plura commoda habeo l. 3. de iure patronat. respectu quorum

magni interesse et aestimationis esse potest l. idem. 4. in fine ff. action. empti. l. sed hoc 26. ff. evictionibus, l. interest. 5. ff. liber. causa, idioque et hereditas liberti, et operae indictae aestimantur l. si quis servum 24. de action. empti. l. qui libertinus 25. ff. oper. liber. sed quia hereditas, et alia commoda attento presenti statu incerta sunt l. 1. C. de pactis, et cum sententia certe non ponit, nisi super re certa feratur, l. fin. C. de sent. quae sine certa quantitate proferunt, ideo inquit hoc extimari non posse, quoniam et sententia iudicis certa extimatio hay reys contineri non potest, quare absoluit l. nostra, vos clarissimi auditores valete, faustique sciuite, quorum utilitati cedulam curam impendisse nunquam paenitebit, et haec l. cum suis 88 declarata fuit a nobilissimo atque doctissimo Benedicto Perez de alua maioris atque celeberrimi archiepiscopi collegii alumno in salmanticensi academia illatum prid. kalendas Aprilis an. domini nostri 1625.

Finis

Ad difficilem l. necess.° ff. de peric. et com modo rei uend. a doctore Bernar. de Ceru[a] — 1620 —

1\. C.° Paulus in hac ne.ª l. antequam exordiamur materiam periculi rei uenditae, nerio sciendum esse ait quomodo sit perfecta emptio et uenditio, est autem emptio et uenditio iuris gentium contractus et ideo consensu itaque perficitur l. 1. in fine de contr. empt. l. 2 in fine ff. Iustin.ª prio inst. de obligation. quae ex consensu contrahitur statim ut conuenerit de pretio certo, et de re, quae ueneat, etsi res uendita non tradatur, nec pretium conuentum soluatur prio inst. de empt. et uend. Hinc nro tit. illico in prio notant omnes institutistae ind. prio de empt. et uend. Done. lib. 13. com. cap. 1. Forneus lib. 7. commen. cap. 6. n.° 2. Robertus lib. 4. cap. 1. Cus. in hac ne.ª l. Sed lib. 33. ad edictum animaduersionum cap. 8. Cus. in hac ne.ª l. Sed lib. 33. ad edictum Pauli Ant. Fab. lib. 2. coniectur. & Ant. Jim. ... variarum cap. 2. in prio et alij relati ab Osuald. in Done. d. lib. 13. cap. 1.

2\. Statim igitur uenditio contracta fuerit, sciemus, ad quem periculum rei uenditae pertineat, nam perfecta empt.° et uendit.° periculum ad emptorem respicit, itaque si homo uenditus mortuus sit & aliqua parte corporis laesus aut aedes uenditae totae & aliqua ex parte incendio consumptae fuerint & alio modo deterioratae, hinc sine culpa et dolo uenditoris periculum illud ad emptorem pertinebit, ita ut cogatur pretium uenditori connumerare etsi nactus fuerit rem uenditam tunc hoc tit. l. 1. et per totum C. de peri. et com. l. quod si cap. 35. §. in his ff. de contr. empt. l. Lucius 10. ff. de euictionibus l. cum enim 2. n.° 5.

ff. rescin. uend. de iure regio l. 56. tt. 5. part. 5. observant praeter antiquiores in l. bona fide ff. action. empti omnes institutistae in d. § cum autem, Ant. Gom. ubi s.ª n.º 32 Conan. d. lib. 7. comment. cap. 10. Couar. in practicis cap. 3 n.º 6. Cuj. fi. Ant. Fa. ubi s.ª Done. ad d. lib. 1. Co. de per. et com. rei uend. Alciat. in tra dis. uersijs. facobi Cuj. cap. 16. Duaren. in paraphrasi ad tt. ff. de per. et com. rei uend.

Huius prij ratio ea redditur a Baldo in Auth. C. de per. et com. n.º 7. quoniam perfecto contractu emptionis et uenditionis illico potest ipse emptor oblato pretio agere act.e ex empto, ut sibi res uendita tradatur textus in l. Julian. 24. § offerri ff. action. empti sicut emptor tenetur ad pretium de quo conuentum e act.e et uendit.o euict.e actio ex empto l. 1. ff. rerum permutat.e l. ex empto tt. ff. action. empti, et ideo si negligens fuerit in obligat.e pretij, sibi imputandum est et mora sua ei nocebit ut damnum sustineat arg. textus in l. in condemnat.e 134. ff. de reg. iuris cap. mora 25. ad tt. in 6. et uenditur cum debitur species efficiatur, ut ex dictis constat, et sic dnus ante tradit. rei remaneat ff. uenditae in st. direct. diuis. perempta specie sine dolo et culpa sua liberet re uendita debet omni no liberari l. 56. l. si Stichus 33. ff. de verb. oblig. l. quod te mihi hinc. ff. rebus cred. l. pen. ff. sol. matr. l. 8. tt. 11. part. 5. sequuntur ex romanis hanc rat. Gomez. ubi s. n.º 32 fab. d. lib. 2. cap. 4. Done. in d. l. 2. n.º 13. Co. de per. et com. rei uend. quapropter ipse emptor tenebitur pretium soluere quamuis rem non accipiat, et si accipiat deterioratam, in hoc non damnum ipsius consistit cum d. § cum autem inst. de empt. et uend. notant Gome. et Done. ubi s.ª ex hac rat.e facile intelliges, cur ff. Cons. non teneri scribat empt. imperfectam esse, quoniam non appareat quid quale quantum re uendatur, quia cum aliter res uendita certificari non possit l. ubi autem. ff. de verb. oblig. ubi Cuj. et Duar. non potuit dici rem, quae uendita est, perijsse.

Praeterea diducitur interpretatio ex praedicta rat.e in adversum textum in d.o § quod si sub condit.e ubi ait Const. contracta empt.e sub condit.e et deficiente ea periculum nullum pertinere ad emptorem, quia tunc nulla est venditio sub condit.e contracta licet ea pendente perfecta est, ut probatur ex §. emptio inst. de empt. et vend. ubi Iustin. ait empt. posse contrahi et pure et sub condit.e notat gl.a 1. in l. 1. Co. de per. et com. rei vend. gl.a in verbo perfectam Bald. Salicet. Paul. Castr. in l. 2 quando liceat ab empt.e recedere quod non perfecta est, licet si conditio deficiat, periculum ad emptorem pertinebit ex praedicto 2.o n.ri textus ubi probatur perfecta empt.e periculum emptoris esse &c.

Ad hoc difficultate minime refragante duitur IC. summa rat.e nititur, nam emptio et venditio sub condit.e contracta deficiente condit.e habetur tanquam si nunquam contracta fuisset textus noster et textus in l. si quis fundum ff. d. contr. empt. et ideo non potest emptori imputari, cur oblato pretio rem venditam non petijsset, cum ex tali empt.e et vendit.e nunquam actio et obligatio nata fuisset l. cedere ff. de verb. sig. l. Graece §. sub condit.e ff. de pignor. ideoque nec venditor potuit conveniri nec effici debitor, quin ut perempta ipsa liberaretur textus egregius in l. 10. lib. ff. de verb. ibi quia nec tenebitur, cum conditio stipulationis defecerit, nec sequius pendente condit.e stipulationis ante potest conveniri, quapropter deficiente rat.e tradita supra n.o 3. dicimus remanere in hoc casu periculum rei venditae semper ad venditorem pertinere, ut Paulus noster ait.

5. Nec obstat dicere empt. pendente adhuc condit.e perfectam esse, quia id tamen procedit quoad ~~[illegible]~~ firmam contractus et ad hunc effectum, ut non liceat contrahentibus ab empt.e recedere pendente condit.e non vero quoad nativitatem obligationis, quia quousque conditio exiterit, dicitur imperfecta textus elegans in l. bovem ad §. si sub condit.e ff. aedil. edic. probatque eleganter ex hoc nostro textu in d.o

et l. 2. ex l. 2. §. si sub condit. ff. pro emptore l. 4. ff. in diem addict., quatenus docent re tradita pendente condit. non posse emptorem eam pro emptore usucapere et quod pretij solutum erit a venditore, posse reddi, et fructus medij temporis venditoris esse, quia adhuc contractus dici non poterit pendente condit. observant Couar. practic. cap. 3 n.o 6. Tiraquel. de retractu linagiel §. 1. gl. 10. n.o 43. Ossual. in done. lib. 15. com. cap. 11. lit. a et adhoc ut periculum ad emptorem pertineat perfecta emptio, debet esse perfecta quoad omnia, et sic intel ligitur noster textus in princ.

6

hinc etiam fit periculum pertinere ad vendi torem, si res vendita interierit pendente condit., etiam si postea conditio extiterit, ut probat textus hic in d. l. §. sed plane ratio est, quia etiam in hoc casu emptio et venditio pro nulla habeatur, nam sicut a princ. contrahi sine re, quae veniat, minime pot. l. nec emptio ff. de contr. empt. ita nec poterit contrahi, si pro re condit. existentis in rebus humanis non fuerit res, quae vendita est, sicque cessat ratio, s.a tradita n.o 3. quia ipse emptor nunquam potuit offerre precium, ut sibi res vendita traderetur, cum nunq. habuisset actionem, nec venditor debitor speciei effectus fuit, ut ea perempta liberaretur ut diximus n.o 4. in fine

et si dixeris adhuc dominium esse in hoc posteriori casu, de quo in d. §. plane periculum emptoris esse, quamuis temporis conditionis existentiae non sit res, quia existens con ditio retro trahat ad tempus contractus, et potius existente condit. obligatio ipsa ut explauit Ossual. c. 6. lit. f. verius textus in l. qui balneum l. qui potior §. qui potior. Huius non tamen esse contractus conditionalis tempus propium et ideo nullum aliud tempus inspicere debeamus ut res interueniat in empto. cum id contrahimus non quod condi verit l. si filiusfam. de oblig. et debitum illam deductam ex d. l. qui balneum, d. l. potior et l. si filiusfam. minime procedere in hoc nostro casu, quia adhoc ut habeat locum retro tractio illa, cum sit fictio d. l. potior ibi simul conditio

extitit

stitit, perinde habetur etc. Otran, illa perinde habeo ficte aperte important duobus temporibus extrema habilia requiri, tempore ad quod extenditur, et tempore a quo incipit ex doctrina Bart. in l. quoties in fine ff. de novation. et in l. postquam in princ. ff. ut leg. nom. caveatur Ang. § immo te sum a. et Jason. in d. l. si filius fam. Ant. Gom. t. 2. variar. cap. 2 n.o 29. verso. et specialiter accum in nostro casu tempore quo debebat fictio vires capere, id est tempore existentis conditionis extremum habile non sit, cum res desierit esse in rebus humanis, non potuit fictio locum habere et ea non habita obio contractus emptionis periit, ut in nostro casu idem Gom. ait d. t.o 2. c. 2. 2. 32. in fine, eodemque modo intelligere dictum difficilem in l. quoties, 24. ff. de novation. l. si rem meam 56. l. existimo 98. ff. de verb. oblig. non dat fictio, quod extrema habilia minime reperiuntur, quod velim, ut intelligas, quomodo res in dictum deducta fuerit, et non potest deduci, non quomodo res in dictum deducta fuerit, et non potest deduci, non quomodo res est incapax, ut recte adverterunt ad interpretationes cum pro ea est incapax, ut recte adverterunt ad interpretationes textus in l. si usufructus ff. de stipul. servu. glo. Bart. Baldus Jas. et Bene. n.o fin. in d. l. si rem meam etc.

8. illud ex dictis indubitatum remanet periculum rei venditae sub conditione debere respicere ademptorem, si conditio venditionis extiterit, et res, quae periit, etsi deterior in rebus humanis fuerit, ut post in princ. tex. ibi in § quod si pendente 2. in fine, bisane si res extet, et deterior effecta potest dici damnum esse emptoris l. 27. tit. 5. p. 5. nam existente condit. venditionis et re vendita existente habetur ipsa venditio a principio pure celebrata fuisset, quod obligatio retro trahitur ad tempus initii d. l. qui balneum d. l. potior. 11. ff. qui potiores, textus in § quod si ibi quasi iam contracta emptione in proxima. tum Ang. que rat. fit, ut venditor a princ. obligatus intelligatur et debitor speciei effectus, ad quem deterioratio, illa ante existentiam conditionis sine culpa sua perveniens non debet pertinere d. l. si ex legati causa d. l. si stichus ff.

ff. ubi cum alijs ibi adductis, et potius ad ipsum emptorem, quae omnia eleganter considerat Done. in d. l. 1. nº 24. C. de per. et com. in quo animadvertere debes, nihil interesse, an conditio extet vivo venditore et emptore an utroque mortuo q. in quacumque casu venditio habenda erit pro pura, ita ut heredes obligati remaneant, ut Paul. nr. 7 probat in § quod si pendente, cuius rei ratio traditur a Bart. in § conditionali in not. de verb. obl. dum ait in spem debiti iri ad heres transmitti, cur autem obligatio conditionalis existente condit. retrotrahat pr. ut post illam in l. si ille C. donat. inter. Bart. Jas. Bal. Paul. Cus. Aduar. et Done. in d. l. filiusfam. ff. ubi Decium et Petrofabr. in l. quae legata ff. reg. iur. vide Ant. Fab. 15. coniectur. cap. 6. cum sequentibus ubi veram rationem adduxit, ex qua intelliges, cur ad heredes spes transmittatur.

Sane perdifficile est investigare ad quem pertineat periculum rei venditae quando aliquid in quo est emptum est sub contrarijs conditionibus vz. si venerit illud esto mihi emptum sive navis ex asia venerit sive quod petit, ut videamus, an pura vel conditionalis sit talis emptio, q. ex resolutione illius q. is quid interdum erit, apparebit in qua nostri Paulo in fine proemij nostrae legis, ex Julia. docet perfectam esse in hoc casu venditionem, quoniam certum sit eam extare esse q. est pura, id quod et probat cons. in l. Julianus 60. ff. condict. in deb. quatenus ait, cum qui promisit, sive navis ex asia venerit, sive non, minime repetere posse si antequam certum sit venisse vel non, navim solverit, alias, n, non pura, sed conditionalis promissio fuisset repetitio ei competeret l. sub conditione 16. ff. eod. tit. l. 5. § 1. ff. liber. leg. praeterea ad stipulatam l. si quis illud 9. § 1. ff. novat. dum probat condit. sub obstitutiva ...m h reddere dispositionem conditionalem, cui adheret, et puram, quo cum certum sit unam ex conditionibus existere, venditio puram iudicare debet, quam sectatur ... in d. l. Julia. ubi praeficit ubi Paul. 30. asserit conditionalem

Quam tamen conditionalem esse probatur, quia casus incertus, quo, quamvis certus, an venturus sit actum condi tionalem reddit, cui adhaeret textus in l. 1. ff. de cond. et dem. Notat Gome. l. t. Variar. cap. 11. Cuj. lib. 18. observat. cap. 1. in fine, at casus existentia et non conditionis, quamvis certum sit, an venturus est, incertus quando, quod emptio, de qua loquimur, est conditionalis, praeterea pro hac opinione facit non posse emptorem, cui sub contrariis conditionibus vendi dum fuit, ante verificationem unius ex his agere, quoniam causa, ex qua debeat, procedere semper debeat, neque certum alterutrum futurum esse dico debitum, quarum motus sic in l. huiusmodi ff. de qu. di. leg. cedat, affirmat legatum sub diversis et contrariis conditionibus, relatum conditionale esse quatenus docent legatarium non transmittere ad suos heredes tale legatum, cum alter casus iudicio legatarii constiterit, alias si purum fuisset, sine dubio transmitte retur l. 5. ff. eod. tit. quo fundamento motus intrepide affir mandum esse existimo venditionem et alium quemlibet contractum sub contrariis conditionibus celebratum conditionalem esse, hancque sententiam probant gloss. ... perfectam in d. l. Iulianus ... Iason n.o 27. Cuj. ibidem sub. lib. 8. quaest. Paul. Duaren. ad tit. ff. de condict. indeb. c. 0. ... ea verius in fine.

12\. Neque obstant fundamenta contrariae opinionis, de quo s. n.o 9. nam primum deductum ex hac verba l. in fine prin. quatenus docet talem venditionem perfectam esse, quod facile diluitur ex supra notatis n.o 5. ubi dixi et essentiam ... et ad hoc ... non liceat contrahentibus a contractu discedere, ut praeter supra relata tenet Morla in emporio l. p. tit. 8. quaest. 7. n.o 6. in fine et alii ab eo relati, et in hoc sensu accipiendum est ... noster in fine in illis verbis perfectam esse venditionem non quoad omnia, ita ut non sit con ditionalis —

Non obstat deinde d. l. Iulianus ff. condict. indeb. dum denegat condictionem indebiti locum quo

idquod permittum est sub diversis et variis condi
tionibus pendentibus ipsis solvatur quia id non fit ex eo quod
talis actus sit purus, sed potius, quia in omni eventu promis
sum sub talibus conditionibus deberi debeat, cum certum
sit alterutrum futurum esse, quod sufficit, ut petitio
dirigatur, etsi contractus conditionalis sit, cui verbum
et caetera solutum est textus in l. nam etsi 17. ff. cond. indeb.
decisio vero legis sub condit. ff. eodem debet intelligi, quando
incertum sit, an ventura sit necne conditio quia tunc repetitio
competit, ita Duaren. et Fab. ubi proxime post glossam in d. l. nam
etsi ff. eodem et in ff. ex conditionali inst. de verbis. Ant. Fab.
lib. 4. coniect. cap. ult. Montes de Oca in l. cum quis ait
§. quoties ff. de verbis, quae omnia vero intelligenda sunt in
contractibus, nam in ultimis voluntatibus spes in debitum
iri transmittitur ad haeres §. ex conditionali inst. de verbis
textus noster, et ideo cum certum sit alterutram ex con
ditionibus futuram esse, minime repeti potest solutum, in ulti
mis vero voluntatibus cum non transmittatur spes ad haeres
necessaria debet existere una ex conditionibus vivo legatario,
etsi caetera aliqua legati debiti ad hoc non potest repeti,
et ut ad haeres transmittatur textus in l. huiusmodi ff. qu.
dies leg. cedat etc.

Tandem ad d. l. si pupillus §. 1. ff. novat. 13.
dicendum est conditionem quo casu existituram non redolere dispositionem con
ditionalem, quando certum est eam futuram esse, ut quando,
si digito caelum tetigeris intra annum, et sic tres anni
abierint praeterierint, nam cum huiusmodi conditio
incertum et verum eventum conferatur, perpetua
habetur, et de hac debet intelligi d. l. si pupillus
§. 1. sensus est, quando conditio est certa an incerta,
tunc non aut ex ea de qua loquimur, quia haec vera et
propria conditio est, suspenditque actum etc. Vois.
d. cap. 11. n. 21. etc.

Vidimus iam emptionem sub variis conditionibus 14.
celebratam non puram sed conditionalem esse, ex qua

resolut.^o apparet, quod dm erit circa periculum rei uen
dita sub talibus conditionibus, et nemini dubium erit
periculum esse venditoris, si res uendita perierit, anteq.
altera ex his conditio extiterit; bene pr ex nro tex in tex
lt ex his, quatate 5. n.o 6. et extra hunc casum semper
ad emptorem pertinebit, cum certum sit alterutram
ex conditionibus futuram esse, semque in debitum iri
ad hres transmitti, et in hoc differt venditio celebrata
sub condit.^e, qua potest existere, et non, ab hac, de qua
Loquimur, q illa potest informari, aut quia res perijt,
pendente condit.^e, aut q condition. exstit, in qq casibus
p. nrum txtum periculum uenditoris erit, ita u.^o de qua
Loquimur nullo modo anullari potest, nisi eo in casu
quo res periisset ante certitudinem alterutrius ex
conditionibus, n. ex defectu conditionis, ut certum sit
alterutram futuram esse, ut sic ex illum casum peri
culum emptoris erit, et quod lit nri txtus explicatam mnet

8. disputauimus in superioribus, qu. venditio
perfecta dicatur, ut periculum rei vendita emptorem
sequatur, et dirat.^e huius prij nunc restat, ut interp
temur quadam Lc.^{ys} dicta, qua nro txtui aduersarium
et imprimis txtum in l. lectos 12 et in l. quod sine que 14.
in prio d. hoc tt ubi lectis per adilem fractis n. aliter peri
culum emptorem spectare Lc.^o ait, quam si fuissent tradi
ti, l per eum contitisset, quo minus traderentur, alias u.^o
damnum uenditoris esse —

huic autm difficultati varie interptes
satisfaciunt, sed omissis interpretationibus Accursij
ibi lectos uenditos esse, quam seqr Minsing. in 8.
Cumautz n.o 4. inst. de empt. et uend. Italia Cuj. tract. 8.
ad African. in l. si fundus d. locati Duaren. in paragrapho
ad hunc tt. prope finem dicit, interea quia ad officium

Aedilium curulium pertinebat legg consule Duaren. lib. 1. disput. cap. 26. Conan. lib. 7. com. cap. 10. illud prae cipuum, ut quidquid via [illegible] impedim. esset, tolleret putat Conan. ubi proxime, igitur si lecti venditi ita positi essent a venditore, ut impedim. via publica fuissent, et deberet periculum venditoris esse, ita si traditi n. fuissent emptori et per eum n. stetisset, quo minus traderentur, quia casus ille contingit fortuito, ed culpa venditoris, qui in via publica lectos reliquit, ita aut Aedilis eos frangeret, qua interpretatio convenit verbis legis lectos explicant Ant. fab. lib. 2. coniect. cap. 4. Othman. lib. 18. epitomatus in pandectas tit. 6. n.o 4. [illegible]

Verum adhuc refragatur difficile admodum IC.i rnsum in l. si fundus 33. ff. locati, ubi si fund. sine culpa venditoris publicatus ante tradit. IC. ait venditorem actionum ex empto teneri precium restituere, quod accepit, et non acceptum remittere, quod minime fieret, si culpa emptoris fuisset tex. in § cum autem inst. de empt. et vend. l. si cui periculum 12. Co. empt. et vend. et in eodem casu Conn. in l. lucius ff. evict. asserit periculum emptoris esse, qua difficultate [illegible] Othman. in d. § cum aut. existimat hac de re diversas fuisse ICtorum sententias, ed eius opinio improbata et alia fab. in d. l. si fundus, quam eleganter perstringunt Ant. fab. d. lib. 2. coniect. cap. 4. Othman. ubi proxime. et lib. 18. epitomatus tit. 6. n.o 4. a qua ipse Cuy. recessit ad tit. Co. de per. et com. aliaeq. Pauli Castren. in d. l. si fund. quam amplectitur Othman. sui immemor d. lib. 18. epitomatus tit. 6. n.o 4. Minsing. in d. § cum aut. et alios quos refert Othman. in d. one lib. 18. com. cap. 2. lit. g. verum dum est cum Ant. fab. ubi proxime duos casus distinguendos esse in hac re a ma. 19 et a pdo ipsa res vendita minime praestari pot. ed cau aliqua [illegible]

2° qdo per ipsam rem venditam sit, quominus praestari possit ....

18. In 1° casu, qdo ex causa aliqua extra praestari non possit, et quia fundus publicatus fuit, et servus venditus furtis subtractus cum ipsa res adhuc extet in rebus humanis et tunc emptor intendere potest, ut sibi res praestetur, venditor cedendo actiones, quas habet, liberabitur l. cumqui ff. de evict. l. si ea res 13. ff. action. empti l. eumqui l. si vendidero ff. de furtis §. cum autem inst. de empt. et vend. quod si nullas actiones habeat, quas ipse venditor praestet emptori, et quia servus venditus, qui fugit, alienus erat, aut fundus publicus, aequitati congruit, eum saltem ad precium restituendum teneri, cuius aequitatis ratio in eo consistit, quod cum non tradiderit eas res venditor, quas tradere natura non impedit, cum posset et rem alienam redimere et fundum publicatum comparare, aequum est ad precij restitut. teneri - in 2° vero casu nempe quando per ipsam rem fit, quominus praestari possit, veluti si domus vendita collapsa fuerit, et servus decesserit, emptor tenetur precium praestare cum in sua pot.e fuit, statim contracta emptione soluto precio rem consequi, ut diximus supra n.° 3 et repente venditor liberatur, cum conveniri non possit, ut rem praestet quae in rerum natura esse desiit, ut in exemplis a Iust. propositis in d. §. cum autem -

19. facit pro has opinione et sententia, quod Iustinus docet in d. §. cum autem, ubi superiori distinct. consentire videtur, dum exempla proponit in speciebus, quae res extincta deterior ve effecta est, de qua agit ibi, et e contra adversus quod si fugerit, docetque in ipsis omni modo emptorem teneri ad precij solut., sufficit, si homo venditus fugerit subreptus fuit sine culpa venditoris (qui in eam uti supra diximus rerum natura, ex causa extra rei venditae tradit. impedit)

non antea liberari quam vendicatis et condictis exhibuerit emptoribus, sed quid statuendum sit, si venditor nullam actis habuit, quam emptrici cederet Iustin., non decessit in d. § cum autem, sed supplendus est iste casus ex l. quod saepe. 35. § si res vendita d. contr. empt. ubi Caius I.C. docet ob id damnandum esse venditorem, quod si pot. aliquas actiones cedere in eoque damnatio consistit, ut remittat precium et restituat, non vero in id quod interest quantum in l. si fundus d. locati ubi si fundum publicatum esse non ob delictum venditoris, ut voluit gl. ibi a nonnullis recepta, sed ut militibus in premium assignaretur, verosimilius est, alias non solo ad precij restitutionem sed ad id quod interest venditor teneretur l. 1. d. actio. empti.

Neque huic distinctioni impugnat d. l. Lucius 11. d. evictio. ubi obstante causa extra traditionem cum fundus publicatus fuerit, Paulus rndit periculum emptoris esse, ita ut teneatur precium integrum solvere, quia diversa longe species est illa ab ea, de qua in d. l. si fundus, nam ut in d. l. Lucius praedia vendita tradita fuerunt emptori, et ideo periculum evictionis etiam ex causa extra proveniens ad ipsum respicit, non ad venditorem, ut constat ibi ait in d. [illegible] l. si fundus non fuit tradita res vendita itaque priusquam vacuus traderetur, publicatus fuerit, in quo casu militant rationes traditae supra n° 18. et rem esse traditam in d. l. Lucius advertit A[illegible] relatus a glossa verbo ibi assignatas, evidentique evidentius ex verbis eiusdem Leg. ibi Paulus rndit futuros casus evictionis [illegible] notat verbum evictionis quod demonstrat intuitu evictionis emptorem se defendere intendisse quo tradita ei fuit res alias non potuisset illo praetextu quod elidere, cum evictio traditionis praesupponat ut verbum ipsum demonstrat et probat I.C. in l. vendidero 56 d. contr. empt. ibi quadam praestanda esse ne fundus evincatur [illegible] in l. ex empto. 11. d. action. empti ubi postquam docuit Paulus venditorem oportere rem tradere ait, quare

fuerit

honerit traditio, siquidem dnus fuit venditor, facit etiam emptorem dnum, si non fuit tm euictionis noe, obligat, quod uerbis demonstrat aperte traditio oportere procedere, ut nomine euictionis dominus obligatus fuit faciatque etc. tus in l. 3. l. ait praetor l. venditor §. et titus ff. de euiction. constat ex congestis a gome. 2to variar. c. 2. no. 33. Done. lib. 23. com. cap. 2. Vbesem. in parat. ad illum tum no. 1. tenet expresse faber lib. 2. coniectur. cap. 4. fol. mihi 54. in fine quo fundam.to sntia assonis amplectitur Othman. lib. 21. epitom. tit. 16. no. 4. Cuj. in d. l. si fundus ttus §. ad Africanum

21. Ex qua interpretatione iam intelliges omnia supra tradita accipienda esse casu, quo res tradita emptori non erit, nam si tradita fuisset absque dubio et controuersia periculum emptoris erit in omni euentu, cum dnium rei vendita ipsi acquiratur §. venditae uero res inst. de rer. diuis. notat Gome. ubi supra no. 32. — praeterea animaduerte, ita demum ad emptorem periculum respicere contracta empt.e si sine culpa venditoris acceperit tus in l. si vendita ff. de . l. quod saepe §. si res ff. de contr. empt.e l. 3. 4. 5. Co. hoc tit. d. §. cum aut, idoque eam diligentiam venditor praestare debet, quam commodatarij in rebus commodatis praestant l. custodiam ff. de

22. Restat nunc, ut discutiamus, ad quem periculum respiciat eo in casu, quo vineuntur res, quae in genere consistunt, veluti oleum frumentum vinum et his similia, quod plenum litigijs et controversijs reperies, ut constat ex notatis a gome. ubi supra ubo praedicta Conan. lib. 7. comment. cap. 10. Done. in l. 2. Co. de per. et com. Couar. in practicis lib. 3. cap. 3. no. 6. et 7. Tacarte de decima uenditionis cap. 5. no. 29 [illegible] Borcolten et sa pientiss.o viro Pichar. in d. §. cum aut. no. fin. sdus

facilius, qua in hac re varia ab interpretibus amminiscunt percipias hos casus, distingue, aut uinum et aliud huius generis uenditum est ad mensuram et ad pondus et ad nume rum, et ante mensuram, pondus et numeratum omne damnum uini mutati aut amissi Venditoris erit, siue designatus sit locus, unde deduci debeat, siue generaliter et simpliciter nullo loco designato uenditio effecta sit tex. in l. 8. post men suram D. hoc tit. l. quod saepe §. in his D. contr. empt. l. 2. C. hoc tit. Notant interpretes Vbi proxime ratio est, quia in huius modi casi bus non simpliciter, sed sub condit.e uenditio celebrata intel ligitur hoc est si metiantur, appendant et adnumerent res uenditae. d. l. quod saepe §. in his pendente autem condit.e periculum non ad emptorem, sed ad uenditorem per tinere debet, praeter ea hic accedit, quia in casibus, de quibus loquimur non in specie, sed in genere uenditio fiat, cum genus perire non potest l. incend.e l. a.a in §. certe D. ad l. falc. l. incendium C. si certum petatur, et C. rebus cred. non liberatur debitor per interitum uini et deterioratum, quapropter l. C. d. illico in princ. ait necessarium esse, ut appareat, quid quale, quantumque veniat ut perfecte dicatur uenditio, ad hoc ut emptoris periculum: hoc est necessarium esse, ut species veneat non genus, hinc intelligi cur periculum uini mutati ante mensuram contingens uenditoris sit, etiam si post ea admensum fuerit, quamuis re deteriorata pendente condit.e periculum ea ad ue niente emptorem sequatur tex. praeter ea hoc si plane quia uino uendito ad mensuram non solum sub condit.e, sed etiam prius nullum uenditum intelligitur, post mensuram non pondus et numeratum, cum sit perfecta uenditio, et constet de re quae veneat, emptoris erit periculum tex. in l. 1. hoc tit. qui (?) alitur debet intelligi ut Bone. Gome. interpretantur Vbi s.

si uero tales res uendantur tanquam species certas dumeorque, veluti si frumentum aut uinum, quod sit in tali dolio et amphora, tunc periculum emptoris erit, quam uenditio facta esset decurrata pre textus ind. l. quod saepe § in his ff. cont. empt. l. 1. ibi. s. si ninest ff. hortt. l. 2. ibi cum aut ss hortt. facit l. 1. et si certo. 51. ff. delig. 1. nisi in hoc casu actum sit, quod degustetur, quodcumque, dannum quod ante degustatum contigerit, ad uenditorem pertineat quia est conditionalis uenditio et generis non speciei ante degustatum l. 4. ff. pen. et ult. ff. hortt. done. ubi s. no. 6. aliquas tamen exceptiones in his casus patiuntur, de quibus consule relatos interpretes s. no. 22. ~~~

Et haec de explicatione l. nerio § ff. per. et com. rei uend. dicta sufficiant utinam ad laudem Xpi Mariae et sanctorum apostolorum Petri et Pauli.

1620.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ad textum in lege non debet actori licere in principio ff. de reg. juris

in prima nostri textus parte ait

Ulp. quod non debet actori permitti aut licere quod non licet reo permitti reo ... idem probatur ex regula non licet 32 de regulis juris lib. 6 ... huius regulae primum exemplum deducitur ex l. nostri 27 de procuratoribus ubi dicitur reum non posse post litem contestatam mutare procuratorem nisi ex justa causa quod etiam actori non permitti probatur ex l. quae omnia 25 de procuratoribus, probatur hoc exemplum ex glossa ... et Gothofredi hic ... et ... et Decio ... glossa et Dino in d. regula non licet de regulis juris lib. 6.

secundum exemplum deducitur ex l. jus jurandum 34 § ait praetor 6 et § datur ... de jurejurando ... quod ita explicatur ut litis ... solent actores qui aut non sufficientes aut difficiles probationes suae intentioni habent in juramentum reum deferre an illud quod petitur ad actorem pertineat necne ... ex judicis officio ... jurando et juramento delato secundum quod reus juraverit observatur quia quasi ... transactionis autem ... de jurejurando et vim solutionis habet l. jus jurandum 27 l. ... 35 § ... de jurejurando et vim acceptilationis l. jus jurandum 40 eod. et ideo remedium

expediundarum litium ius appellatur in d. l. ff. de iure iurando delato itaque a b actore hoc iuramento ipse reus tenetur reus aut solvere quod petitur aut iurare d. l. 34 § ait praetor 6. hec quod dicto iuramento huius cum agea excusari non potest reus. Et ideo datur facultas deferendi huiusmodi iuramentum ipse actori ut probat ext de debitis § C. de reb. credit. d. l. 34 § datur 7. ita actori eadem conditione obstrictus est nempe quod tenetur iurare alias non audietur in sua petitione itaque sicuti reus non potest recusare iuramentum nec similiter actori recusare poterit ex ratione notera legis in Ribaldus et Petrus foli in praecedenti ut Donel. lib. 24 commentariorum cap. 20.

3

Sed adversus ea quae supra diximus de necessitate subeundi iuramentum videtur obstare l. ff. in generalitas 12 § sin autem 2. C. de reb. credit. ubi expresse dicitur eum cui sacramentum est delatum si illud subire noluerit licentiam habere iuramentum recusandi. Secundo id probari videtur ex l. in cap. fin. de iure iurando ubi recusari potest lite. Quorum argumentorum dissimilitate opinionis Accursius in d. l. 2. et in l. manifestam 38 de iure iurando affirmavit necessitatem subeundi iuramentum ex l. digestorum remissa de iure Codicis et Pontificij quae sequitur Petr. Greg. lib. 50 sintagmatum cap. 6 n. 4. et togmariis solio 82 n. 43 et seqq. Sed verior est contraria nempe circa hanc necessitatem nihil mutatum de iure ut verius ut constat ex l. generalitatis 12 § fin. C. de reb. credit. ut tenemur de Donellus et in d. l. delatam 9 n. 26. et lib. 24 commentariorum cap. 20. Quaeritur in posthumis commentariis ad tit. de iure iurando cap. 3

cien

circa finem Julius pacius centuria 3 q. 85 et alij quos refert
cumquerit ~~[illegible]~~ post Osuald ad Donel. lib. 24 cap. 20 lit. x qq. omnib.   [illegible]
respondit ad primam qua n. procedit ita si quo illi cui defertur
juramentum recusat illud et ex aliqua justa causa sibi dubia
sit et alt. x n. q. ~~[illegible]~~ tunc judicij potest cognos
cere de illa recusatione an ex justa causa fuit an n. et id
agendum sit apud judicem per relationem ~~[illegible]~~
sunt nam et plures causae ob quas ille cui defertur juramentum
potest illud recusare quas refert Duarenus supra de jurando
cap. 4 Donellus vid. dicta 9 lib. 24 commentario cap. 21 ubi Osualdus cumine
ad tex. in d. cap. lin. de jur. jurando respondit n. concedi simpli
citer licentiam recusandi juramentum, idcirca si referat illud
parti adversae nam ob haec duo coniuncta dicuntur poene jus ju
randum hoc ~~[illegible]~~ licite recusari et referri et sic si sursus neq.
simul referat jus jurandum et ideo recuset licite recusabit
quod omnino convenit divisioni dictae legis jus jurandum § 4
et ait praetor et legis manifestae 38 de jur. jurando et in dila
ta 9 Calmeb. creditis ubi Donel. n. 26 lib. 24 rursus et d. lib.
24 cap. 20 lit. 6 Osuald.

Tertium Exemplum dicuntur exceptio
fin. de minimis petitionib. ubi dicit quod si reo condemnato n.
liceat appellare quia causa omissa fuit judicib. appellat.
remota sit similiter si coram eisd. judicib. reus reconvenerit
actorem n. potuit actor si condemnatus fuerit appellare

obstat regula ob gratiam 6. de regulis juris in 6. et text. quod favore C. de legib.

ex ratione diversitatis cum actoris et rei eadem sit conditio id obstat juris regula quae tradita quod favore alicuius introductum est non debere in eius retorqueri regula quod ob gratiam 6. de reg. juris lib. 6. L. quod favore C. de leg. bonus text. in l. 3. § dum autem § de carboniano edicto. ergo quod favore actoris introductum est ut appellatione remota lis decidatur non debet in eius damnum observari nisi damnatus fuerit. — nam respondetur praedictam regulam procedere casu quo privilegium sive favor introducitur ex motu proprio principis aut legis ministerio in favorem alicuius non vero si ad partis petitionem et per ipsam ex b. in principio b vel dici efficitur etc. et 3 b quoniam si ipsa non postulante non concedatur sed quod quis jure ita Dinus in d. Regula quod ob gratiam non unde cum in d. cap. fin. demum ex petitione ille modus ut appellatione remota cognoscatur ad partis petitionem sit introductus nihil minus si eadem pars cogatur eodem uti ut glossa finalis in d. cap. fin. et in d. Regula quod ob gratiam glossa et communiter DD. in d. l. quod favore Palladonius lib. 2 quotidianarum cap. fin. § 4. pro non ob quibus nobis respondere posse in actori in d. cap. fin. in favorem partis solum modum remotam appellationem fuisse nec in dubio id praesumere debemus cum sit res maximi praejudicii atque ex qua maxima inter actorem et reum inaequalitas introduceretur. —

5. Ex praedictis infertur vera resolutio illius dubii scilicet dum datur terminus qui sciatur reo in causa executionis ad probandas suas exceptiones juxta text. in l. 64 tauri, hodie l. lex 3 tit. 21 lib. 4 recopilationis lex 2 et 19 eiusdem tit.

supposito qd non possit prorogari ad petitionem ipsius rei ut omnes uno sensu fatentur quae ex judicis officio. ut hinc probat Paladonius in pa referendus n° 9 an prorogari possit ad petitionem actoris vel creditoris petentis exsecutionem in qua quaestio dicendum videbatur prorogari non posse ex regula nostra cum nam sibi non permittitur nec actori permittendum erat. sed nihilominus tenenda est contraria nempe terminum illum prorogari posse ad petitionem actoris ratio est nam terminus ille introductus est atque in favorem ~~illius~~ ipsius actoris ut scilicet celerius debitum consequatur unde si sua intersit terminum prorogari non est illi denegandum ne retorqueatur in eius damnum qd favore illius atque introductum est ita tenent Paladonius lib. 2 rerum quotidianarum cap. fin. § 6 pro ex n° 13 Gutierrez lib. practicarum quaest. 126 Azebedus in l. 1 [illegible] cum seqq. et in l. 2 n° 14 et 21 lib. 4 recopilationis in Curia philipica [illegible] § 20 n° 4 — ex quibus constat nostram regulam non procedere quoties aliquid non interdicitur propter favorem actoris nam hoc casu actori renuncianti privilegio suo conceditur qd reo non permittitur et hic ~~[illegible]~~ erit prima nostri textus declaratio.

Sed adversus nostram regulam maxime obstare videtur text. in l. cum [illegible] § fin. ff. judicatum solvi provenius exacta declaratione supponendum est antiquitus reum q actionem in rem suo nomine conveniebatur satis dare debere judicatum solvi non vero si conveniebatur actione in personam

obstat text. in l. cum [illegible] § fin. ff. judicatum solvi

si v° quis n suo nomine comparebat sed nomine alterius quasi defensor in quacumque actione judicatum solvi semper satis dare debebat ut constat ex principio inst. de satisdatione nibus in qua satisdatione sive judicatum solvi stipulatione tres clausulae communes colliguntur continentur sive comprehenduntur scilicet de re judicata solvenda et de re defendenda et de dolo malo l. judicatum solvi 6. ff. judicatum solvi dicit Pichard. in l. de re defenda judicatum solvi n. Donel. libro 22 commentariorum cap. 14. et Oroalius. de secunda autem clausula nimirum de re defendenda agitur in d. l. ... et in d. § ... dubium proponitur an recte defensio fiat a fidejussoribus qui pro reo intervenerunt si omnes parati sunt pro sua unusquisque parte defendere an vero omnes debeant unum defensorem constituere cujus facultate lis peragatur et ait nullus n recte defensionem fieri nisi unius solius defensorem nominaverint ex simile heredum species ne quia licet plures heredes sint necesse habebunt unum dare procuratorem ne defensio per plures scissa in aliquo modo aliquo afficiat actorem hoc d. obtinebat in heredibus rei aliud vero in heredibus actoris quoniam non imponitur necessitas ut per unum procuratorem litem prosequantur sed possint per plures ergo contra noster textum si quidem heredibus qui agunt permittitur quod heredibus qui defendunt et rei sunt non permittitur.

Augetur difficultas ex junctura in l. q. d. si non litem 31. ... ff. de edilicio edicto ubi Ulpianus ex ponsione

si affirmat qd si plures sint emptoris heredes qui rehibito
ria actione cum venditore velint experiri debere omnes unum
procuratorem ad agendum constituere et in l. licet 42 § ult. ff de
procuratoribus quo loco a Paulo docemur qd si reus post litem
contestatam decesserit ita demum fideiussores eum defendere vi
debuntur si unus ex his eum insolidum defendat vel omnes
si igitur ab omnibus fideiussoribus reus defendi potest ab
illis procuratoribus plures constitui posse asserendum videtur unde
si consulit inde constituentis plures tam in prima quam in secunda
ff. nimis difficultas apparent

Ut his igitur difficultatibus obviam
eamus et hanc juris notam exacte explanemus dicendum est
unius litis dominum plures procuratores ut in ea omnes
simul experiantur constituere non posse ut in actore procurari
videtur text. in l. si qd § 1 ff. de ipsi plenum personam ff. de pro
curatoribus quasi reus sit si unius personae lis sit fuit text.
in l. divisio 25 § ult. ff de administratione tutorum et quia ad rem
idem colligitur ex juribus in l. omnium 37 l. in l. 38 ff de pro
curatoribus qd recta ratione procedit facultas namque procu
ratorem constituendi ita litigatori permittitur dum pensa ad
versarii conditionem deteriorem non faciat nec illi damnum
aliquod inferat qd sequeretur si a pluribus procuratoribus ad
versarius contendendum est actioni eius vel defensioni scilicet
multa incommoda sustineret nempe qd omnes procura
tores ad judicium essent vocandi et ad materiam audiendam

juxta regulam legis de uno quoque 47 ff de re judicata l. eaque 7 C quomodo et quando judex ex quo etiam longior mora judicio fieret et maioribus expensis adversarios vexaret et hec et alia incommoda videbat nete Donel. lib. 18 comment. cap. 15. canonico tamen et regio jure plures procuratores in una eademque lite ostendere permissum est ut aperte cavetur in cap. sidem 6. de procuratoribus lib. 6. l. 18. tit. 5. p. 3. ubi explicat Greg.

Idem si lis plurium personarum sit quod cum contingit cum a pluribus res aliqua individua debetur vel eiusdem debita l. individuum aliquid debeatur nam tunc actio dividitur et plures fiunt lites juxta l. eaque 6. C familie erciscunde l. heredes 25. § an sepultatio ff eodem et quo ad actores attinet plures procuratores constituere nete poterunt quia cum singuli in solidum possunt agere et experiri valeat et procuratorem singuli constituere nete valebunt et ita comprehendus in d. l. ig. 31 § 1 de procuratoribus quod non solum in ipsis principalibus actoribus qui res primo loco debitas capit et ex quorum persona obligatio originem sumpsit observandum erit verum etiam in eorum heredibus et successoribus juxta tex. in d. § cum plures etiam ubi quia cum eorum singuli possunt et in solidum agere licitum sit d. l. heredes 25 § an sepultatio ff familie erciscunde l. uni 18. ff de servitutibus cui procuratores constituere singulis non liceret nec obstat quod actio quam si ageret primus creditor unus tantum actor futurus erat agentibus

uis

eius heredib. scindatur et plures actores fiant nam hec actionis
distractio ass. fit non ab ipsis heredib. qui ita succedunt ut
ea ex persona singuli separatim recte valeant nec uno agente
ceteris agendi necessitas imponatur.

quo ad reos ex persona separan-
di sunt illi q ex propria persona tenentur itemq obligatio-
nis ista l. aborum heredibus et fideiussoribus ad quos obli-
gatio ex primi obligati persona pervenit plane rei primi
obligati si plures sint cum in solidum teneantur et singuli rei
se conveniri valeant et litis defensionem suscipere
debent d. l. reus 18 ff de reis tab. l. cum q. ff. [illegible] vindicat
plures defensores seu procuratores constituere non vetantur cum in
hac obligatione ab initio diversas et separatas personas
habuerunt nec unus alterius vicem subsistat.

at vero reorum heredes vel fideiu-
ssores etsi singuli in solidum teneantur et conveniri valeant
propter rei debite individuitatem cum tamen omnes unius per-
sonam subsistant nempe obligati primi quemadmodum ille
defensionem scindere non poterat plures defensores constituen-
do ita nec eius heredes vel fideiussores juxta vulgarem accipi-
endum [illegible] judicatum solvi nec obstat quod in
heredib. actoris contrarium observetur d. § [illegible] in fine nam plures
actores cum proprio nomine et ad proprium commodum singuli
agunt unius persone vice non habentur et id circo plures
procuratores nominare eis permittitur ita Donelus

lib. 48. omnium cap. 15. ubi Osoald. litera h. Ant. Fab. in rationali ad l. 31. § 1. de procuratoribus.

12 Nec obloquitur l. 31. ind. licet 42. § ult. nam verba illa ut omnes non ad praecedentia sunt referenda sed potius ad quae sequuntur et sensus sit rem recte defendi sive omnes fideiussores unum defensorem dederint sive quidam ex his ut bene notant Antonius Fab. in rationali ibidem Osoald. supra qui aliam solutionem desanissime refert quam amplectitur Cuiacius lib. 7. Pauli ad edictum in d. § ult.

Non etiam obstat l. 31. ind. § sed si plures, ubi dicitur quod si heredes emptoris qui redhibitoria actione agere possunt omnes simul experiri cogantur vel unum omnium nomine constituere procuratorem quia si quilibet pro sua parte agere possit injuria afficeretur venditor qui dum ab uno redhibente partem rei reciperet invitus cum eo in communionem incideret quam ad partem eius obligatus esset ea actione quanto minoris agere desiderassent ut bene cum Antonio et aliis iudicat Rippa in l. a. § locato num. 86.

Finis coronat opus

Ad tex. in l. non videtur 23. l. siquis actionem ff. l. non videtur 51. l. nihil interest 112 l. siquis obligat. 125 l. minus 209 hoc tit. de regulis juris.

quia omnium harum legum materiam incundem tendunt scopum, ideo eas simul claritatis doctrinae gratia explicandas duximus sequenti lege. et ut ordine procedam. primo explicandum est quod traditur in d. l. siq. actionem habet ad rem recuperandam ipsam rem habere videtur quod etiam probatur ex l. rem in bonis 52 de acquirendo rerum dominio l. bonorum 49 l. id apud se 143 de verborum sig. sicut etiam pervenisse ad nos videtur cuius exigendi actionem habemus l. vero quod stabit soluto matrimonio l. 2 § pervenisse ff de hereditate vel act. vendita sic etiam proprium cuiusque dicitur quod petitur potest l. quod bonis ff, § quod avus ff ad l. falc. sic similiter perinde habetur ac si possideret qui habet interdictum ad recuperandam possessionem l. siqs vi 17. de acquirenda possessione et maiores vel minores appellat. actiones continenter l. maiores 91. de verborum sig. sic etiam qui sibi debitum exequitur suum exequi dicitur l. si duob. 52. alias l. ex. si fratres § 3 § idem respondit socius ff pro socio l. repetitio 44 de condictione indebiti l. siquis ca. de novationibus l. scribto. sicuti putatur l. quod autem b § apud labeonem b quae in fraudem creditorum l. 1 de eo quod certo loco l. aurelius 2 § § Mevia 4 l. creditor 31 § hæc obligationem ubi Cuj. notat legendum cur pecunia dempta particula non et legitur sup. d. § mevia Donell lib. 1 ment cap. 8. et lib. 12 cap. 1. Pet. fab. et Goffan.

explicatur tex. in l. siq. 15 de regulis juris

potest.

hic + nostraq. regula procedit sive actio quam habemus sit personalis sive realis, ut probatur ex textu in d. l. bonorum 49 in princ. junct. alleg. act. 23 de oblig. et act. tenuit Accursius et Doctores hic +

2

Et in d. l. nihil interest 43 ff de usufructu legato interpretatur

Ex quo infertur interpretatio ad l. fin. de usu fructu legato ubi legato usufructu suorum bonorum intelligitur etiam legatus usus fructus earum rerum quas quis actione sequi potest Menochius de praesumptionibus lib. 4 praesumptione 142 n. 17 ubi hoc etiam probari ait ex l. uxori mei de usufructu legato ubi legato usufructu omnium bonorum intelligitur etiam calendarium quod in libro rationum in quo nomina debitorum continentur l. si filius 64 de leg. 3. et similiter qui bona sua rogavit restituere et quod sibi debetur actiones restituere rogare intelligitur l. si legatus 30 § si quis ad Trebell. et ratio ex nostra regula infertur quia videntur hae res in bonis testatoris esse.

quid calendarium

In l. vir uxori 39 de donat. inter vir. interpretatur.

quare donatio inter virum et uxorem non valeat

Et infertur interpretatio ad d. l. vir uxori 39 de donat. int. ubi maritus qui uxori donare voluit permisit eam a suo debitore stipulari pecuniam debitam et exigere quae donatio ideo non valet quia intelligitur mulier locupletior facta ex re mariti cum pecuniam mariti debitam exigit. + et extra quod quis debet videtur a suis bonis abesse l. si quis mandatu 28 de nego. tii. gestis l. aediles 23 § 1 de verborum sig. + ex quo etiam deducitur quod si quis leget bonorum suorum aliquam partem non computantur in suis bonis nec ea quae restituere debet nec pretia servorum quos redimere et manumittere debebat l. 9 de leg. 2

3

Sed adversus nostram regulam primo videtur obstare textus in l. minus 204 sup. hoc tit. et l. si q. destinavit 24 de rei vind. at ex qua colligitur minus est actionem habere quam rem et commodius et melius rem possidere

Obstant textus in l. minus 204 ff de reg. iuris et textus in l. si q. destinavit 24 ff de rei vindicat.

dum qua actionem habere. Sed respondetur vere et proprie et se cundum veritatem mulier dicit et immodicum eam possidere quam ab alio possidente eam petere propter dubium litis eventum et vitandas expensas et quia relevatur qui possidet ab onere pro bandi quod onus quandoque potest subire. Nec quod destinavit dicere vin dicat....... immodicum inst. ... at vero nostra regula proce dit secundum fictionem et improprie... ut patet ex ... videtur ad fictionem et improprietatem ... dictione ...

vulgata ... vulgari et qui ad aliquos ... effectus et morem Daniel ... omnium cap. 3 et lib. 12 cap. 1.

Alia nostram regulam obstare videtur textus in l. quintus mucius ... argento ... scri bit ... de auro et argento legato ubi testator legato argento ... non intelligitur legasse argentum nisi cuius dominium ipsius testatoris sit. Sed respondetur haec pronomina meum tuum suum et actiones referri si adiciantur ... universali ... mea vel res meas et sic accipe ... meos ... de ... sig. ... si autem adiciantur ... particulari ut puta argentum meum vestem meam tunc sig nificant vere et proprie dominium et sic accipe ... quintus mucius ... argento ... scribit de auro et argento legato ita solvit ... lib. 2 cap. ... Menochius lib. 4 de pre sumpt. presumpt. 162 n. 8 ... ind. meos de ... sig.

Ex predictis remanet cum actionem habet ad re cuperandam rem eam videatur eam habere ... bonis ...

respondetur secundum ... obiectioni.

onus probandi incumbit illi qui agit hoc est actori

verbum videtur quid significat

obstant ... in l. quintus mucius ... argento ... scribit ... de auro et argento legato nostre regule obstant.

§

ad ei pervenire et suam ll videri eam necessario eam capere
id acquirere cum efficacia ut ab eo avelli non possit hoc
namque capere significat l. abiude capere 71 de verb. sig. quae
illatio et solutio recipit limitationem ex nostra regi non videtur
13 scilicet nisi actio per exceptionem elidi possit. licet enim
quis habeat actionem ad recuperandam rem si in hac actio
removeri potest per exceptionem non videtur capere id acqui
rere et hoc l. quod dicit nostra regula 13. ratio autem
l. quia nulla l. actio quae repellitur exceptione l. si legantur
§ Nivius paciones ubi ego movor de dolo l. si dari 28 de
verb. oblig. et ideo dicitur inanis obligatio quae per exceptionem
eliditur l. stichum § aditus de solutionibus l. quamvis 8 § Mar
cellus ad Velleianum l. obrumpe 8 ff de conditione ob rem
et in genere agi non posse dicitur qui habet exceptionem doli l.
§ 1. de actionibus emp. Petrus fol. hic

Ex qq. infertur intellectus
ratio ad l. si creditori 28. de leg. 1. prius praemisso quod non valet
legatum seu res debita legatario ipsi legetur. l. Aurelius 28 §
penult. de liberat. legata l. si pignus creditori ad l. falc. l. sin
autem 29 ff de leg. 1. Firmiano in sic de leg. Donel. de immunit.
cap. 11 et 6 Osvald. litera P. et Q. et ratio quia nihil ei
legatur quo commodum augeatur cum paene posset ex sua act.
sin autem debitor tutus sit aliqua exceptione valet legatum
de l. si creditori quia intelligitur remissa exceptio quia civili
lis reddebatur prima actio ex quo infertur recte dici per illos
tulem in nostra regula 102. nihil interesse quis actionem
non habeat an per exceptionem removeri potest quod intelligi

in quo ad effectum Donel. 22 comment. cap. 2. ubi Osuald. lit. H.

Sed contra nostram regulam obiicit Accursius hic et Cuiac. in l. inmbecillitas 21. de vulg. ubi heres qui per querelam inofficiosi removetur ab hereditate adhuc post remotionem est heres. 2.° l. ex facto 43. § Julius de vulg. ubi heres cui aufertur hereditas a fisco ex eo quod tacitam fidem accommodavit de hereditate restituenda incapaci, iuxta l. in fraudem 10. de his quae ut indignis auferuntur et l. 18. de his quae ut indignis. Gomes et Thoma Vaniny capite num. 29. in eo fine adhuc remanet heres. 3.° ex l. cum quidam 2. § 5 si de testamento Jus de fideicommissariis libertatibus ubi ille qui dimisit bona testatoris quamvis ab hereditate abstineat adhuc tamen remanet heres ergo contra nostram regulam nam si ille cui aufertur hereditas adhuc est heres multo magis ille contra quem est exceptio qua auferri possit hereditas.

Sed hic fuit ut intelligas in memoriam revocandum est sensum primum iuris quo cavetur eum qui semel heres extitit regulariter non posse desinere esse heres et probatur ex textu in l. aut fruetur 7. alias 10. de his qui sunt § 5 sed quod Papinianus de minoribus l. 27 de solvendo de hered. instituendis et instituta de fideicom. hered. ex quo intelliges quid dicat Jason sentientem in d. l. insubitis 21. ubi ille qui per querelam removetur non desinit esse heres hoc namque ex eo provenit nam prius est ut hic instituentis adeat hereditatem alias enim non competit querela l. Papinianus § 59. si filius de inofficioso test. Donel. 19 com. cap. 4 ubi Osuald. litera O. Duarenus ad dictum cap. 9. si enim prius fuit heres nihil mirum si postea remaneat heres aliud esset si per exceptionem impediretur hereditatem adire

eadem est ratione fundata decisio dl. ex facto § Julius de vulg. nam ut hereditas auferatur ab eo qui tacita fidei accommodavit ad restituendum incapaci necesse est eum ut prius ab eo hereditas adeatur, et ideo nihil mirum si heres remaneat, ac per consequens ad restitutionem vocetur his verbis quisquis mihi heres erit — adduxit in l. cum quasi de fideic. patet solutio ex eadem ratione nam prius heres qui adit abstinendi facultatem.

Sed similiter sicut non videtur capere qui per exceptionem removetur a petitione sic et eodem modo non videtur capere qui id alteri restituere debet contra regulam praedictam nam capere significat ita acquirere ut sibi habere possit nec sibi amoveri res capta l. alied 71. de verborum sign. — ex quo infertur prout l. si pars 10 de inofficioso testamento licet enim qui legatum cepit ex testamento non possit contra testamentum proponere querellam inofficiosi testamenti post legatum § de his qui ut indignis hoc verum est si ita accipit legatum ut sibi habere liceat nec alteri restituere debeat nam si alteri restituere debet licet accipiat non impeditur querelam inofficiosi intentare dl. si pars de inofficioso testamento et eodem modo mater testamento damnata nisi exceperit a tutela non potest consequi legatum aliquid ex testamento l. post legatum § fin. de his qui ut indignis nisi legatum sibi relinquatur ut alteri restituat tunc si a tutela excusat bene potest legatum accipere l. legatarius 27 de excusatio. tutorum quia non videtur perfecte consequi legatum quod alteri restituendum est Pretorius lib. hic. —

9

Sed adversus ea quae diximus videtur obstare text. in l. cum ei 42. de leg. 2. et in l. si filio 28. de leg. 3. ubi dicitur quod si ab eo a quo relictum solidum capere non potest, supra quod capere potest relictum sit, ut alteri restituat, patere hic legatarius totum capere ergo et si eius restituere debeat capere videtur. Sed respondetur cum doctoribus in d. l. 42. Gifanio et Petro Fabro hic verbum capere aliquando improprie sumi pro accipere id est acquirere quamvis sibi quis habere non possit, et sic accipitur in dictis legibus et in l. 1. § ult. de fideicommissis tutoris, sicuti et e contra verbum accipere sumitur pro capere, quo sensu intelligendus est text. in nostra regula ubi § 1. hoc est in hoc namque sensu verum est quod ibi dicitur non potest videri accipere qui stipulatus potest exceptione summoveri, et advertit Gifanius hic lib. cap. 19. et in hoc sensu accipienda est l. 36. post legatum § illud quaeritur, ubi verbum accipere pro verbo capere usurpari debet.

10

Videtur etiam capere qui liberatur ab obligatione ex nostra regula ubi in principio cuius exemplum melius ponimus in edicto de calumniatoribus quo datur actio in calumniatorem qui pecuniam ceperit calumniandi causa l. 1 de calumniatoribus et pecuniam cepisse videtur etiam ille qui obligatione qua tenebatur liberatus est l. 2 de calumniatoribus et notat Gifanius hic lib. 1 cap. 7. ab obligatione autem liberatur debitor vel acceptilatione hoc est de acceptilationibus et sic per acceptilationem quis quomodo tollitur obligatio vel etiam liberatur per pactum de non petendo quo obligatio ipso iure non tollitur sed ope exceptionis, Iustinianus 27 § pactus de pactis quod quidem intelligendum est

reus pactus sit cum creditore suo ne pecunia ab eo peteretur cum
quod agebatur ut per calumniam negotium gereretur hoc casu
utriusque turpitudo versatur et sic melior est conditio possiden-
tis l. 3 et penult. de conditione ob turpem causam § cum dicit quare
si hoc casu creditor petat exceptione repellitur. Si vero pactum
sit non cum creditore sed cum alio qui negotium creditoris gerere in-
tentabat tunc per hanc liberationem non videtur quis accepisse
quia non creditor petat non poterit contra eum oponi exceptio pacti
quia turpiter agit calumniator creditor non turpiter agit
et sic non poterit repelli cum lib. 20 Pauli ad edictum in d. l. 2
de calumniatoribus.

Ad § quae legata l. 8 juncta l. si filius seq.
et leg. non omne 144 § in stipulationibus 6 hoc
titulo de regulis juris

Pro harum legum explicatione supponendum est quod si legatarius decesserit postquam dies legati cedit id est postquam venit dies in quo legata deberi inceperint hoc namque significat dies cedere l. cedere diem 213 de verborum significatione legata transferuntur et transeunt ad heredes legatorii l. si post diem § quo dies legati cedat si autem legatum pure relictum est vel in diem certum statim mortuo testatore cedit dies ut in d. l. si post diem § itaque et l. heredis 21 quo dies legati cedat l. unica § cum igitur C. de caducis tollendis. Nisi res legata talis sit quae personae legatarii cohaereat veluti usus fructus usus aut habitatio, l. 2 l. si habitatio quo dies legati cedat nam haec res lega-

ta

ta in morte testatoris id ab adita hereditate cedunt, nam huiusmodi res iam ad heredem non transferantur. sic etiam quaeritur an antea cedat l. 3 cod. tit. quando dies legati Donel. 8 comment. cap. 28. et ex Osvald. litera g. — si autem legatum sub condi tione, vel in diem incertum que in testamento facit conditionem, Caesius incertus 75. de conditionibus et demonstrationibus relictum est non prius dies legati cedit quam si conditio fuerit impleta aut dies incerta veniat, vel post diem, si in principio et in fine sub conditione l. cedit ... quando dies est. ideoque si ... ante legatarius decedat ... ad heredem nihil transferat l. si ... 22 cod. tit. ... legata ... relicta sunt ... qui gravatus erat legata ... ... unico ... aliquid ... collendum itaque legata pure relicta aut in diem certam ... quia eorum dies a morte testatoris cedit ad heredes legatarii transivit quando cum legatarius post mortem testatoris decedat ... diem ... si legata sub conditione relicta aut in diem incertam collata sint et mortuo testatore legatarius decedat impleta conditione vel post quam dies incerta venit nam tunc ad heredes legatarii transeunt legata alias vero non transferentur.

hic itaque ... colligi ex nostra regula duas conclusiones differentiam ... demonstrantes inter legata et stipulationes. prima conclusio legata quorum dies cessit et ideo ad heredes transire possunt regulariter si legatarius decedunt si legatarius hic aut est servus vel filius familias ... legatoris ... ad dominum vel ad patrem pertinet primum exemplum in dl. si post diem §. fin. quando dies legati est.

secundum exemplum in l. si uxorem § C. de condition. insertis.

si autem dies legatorum adveniret vel quia conditio non impleta vel dies incertus nondum venit servus legatarius vel servus fam. patri aut domino tunc non acquirunt quia si tunc decederent ad heredes non transmitterent ex supra dictis conditione pendente conditio aut dies incerta eis acquiritur cuius potestati erit existentis conditionis tempore vel quo dies incerta venit unde sibi acquirunt legatarii servus aut filius si sui iuris fuerint eo tempore l. in servus pendens legat. ff quando dies legat. ... in fine C. de condition. insertis l.

§ ult. cum leg. 2 ff. quod cum eo qui filius potestate fuit ut legatoris suus filius ... nomini caveatur vel novo domino vel patri si in alterius potestatem pervenerint.

3

Quo absoluto contrarium observatur in stipulationibus nam si filius fam. aut servus sub conditione vel in die incerta stipulati fuerint tempore domino aut patri acquiritur quamvis existentis conditionis tempore aut quo dies incerta venit sui iuris effecti sint quod colligitur ex notissima regula textus alibi cum leg. si filius seq. ... si filius ... ff. de verbor. oblig. ratio autem huius diversitatis videtur in d. l. si filius fam. et in l. in omni 144 § in stipulationibus hoc secundo scilicet quia in stipulationibus id tempus expectatur quo contrahimus vel quia stipulatio ex praesenti vires accepit ... ut ... de stipulat. servorum in legatis vero inspicimus tempus quo dies legati cedit

4

huius rationis rationem dicendam ... tempus vim ... ut constat ex ... in d. l. filius fam. ff. de verbor. oblig. Donil. Ant. fab. lib. 15 coniecturar. cap. 6 et ... Duaren. et Piero fab. hic qui plures rationes assignant

nant. inter quas vincere puto quia addunt Doctores indistincte filius
fam. sequitur Ubaldo lib. 69 capo. in comentarijs ad
[illegible] et in nota litera l. f. 9. dicens idem in stipula
tionibus tempus quo ora liberi expectari quia stipulatio per fi
lius fam. vel servo interponitur videtur interposita a patre vel
domino ideo dicitur quod vox filij est vox patris quia vero in istis duobus
casibus stipulatoris et in alterius potestate patris vel do
mini voce loqui videtur et post mortem in istis eodem et quodcunque sti
pulatur is qui in alterius potestate est perinde habetur ac si is qui
habet in potestate stipulatus esset l. quodcunque 45. de verb. oblig.
ideo quod quidquid contrahitur acquiritur eius in potestas cum contrahit
l. ult. de stipulat. servor. [illegible] accedit quod contractus quamvis
conditionalis ab initio perfectionem habet licet enim ex eo non nascatur
vera obligatio ante eventum conditionis attamen quia ex contractu obli
gati sunt obligati ut nec pendente conditione poenitere possit ita
contractu ~~videtur~~ inveditur l. [illegible] in principio et in fin. cum plus
l. ff. qui potiores in pignore etc. ubi de conditionali contractu loquitur
nec alia nova ratione redditur ut diceret maiorem illam sufficere
de qua in principio legis et quoniam [illegible] ut adnotat Dont. fab.
sup. cap. [illegible] quam ob causam quod sub conditione stipulatur l. et pen
dente conditione creditor dicitur l. [illegible] 42. de oblig. et act. quia
talis habet promissionem [illegible] ita ut se invito recedi non
possit. [illegible] Ad legatum vero haec omnia contraria respondere nam
in legatis nullum factum filij videatur quod patri possit attribui sed
ex sola testatoris voluntate pendet [illegible] quo
[illegible] l. [illegible] legatum et legatarij sub conditione
nullum ante conditionis eventum nullum dicitur et non sufficienti nec
ex ea ulla obligatio aut actio nascitur et quamvis [illegible] pendente

n posset n hoc casu poenitere quia obligatus est, sed quia poenitentia
super nulla obligat. cadit, et ideo relegatarius ante conditionem
repudiat legatum nihil agit l. si ita scriptum 45 ff. de sub conditione
delig. quia nihil repudiare videtur vide Donel. sup. text.
fol. et Osuald. ad Donel. lib. 9 cap. 6 litera l. f. 9.

5 Q[illegible] praeditus insuper vera inter
praetorium [illegible] intra sed quoque d. 13. dicebat bonorum nam cum
certum sit filium emancipatum debere conferre ea quae patri erant
acquirenda si filius in patris potestate mansisset, et autem ea
quae non erant patri acquirenda licet filius in patris potestate
mansisset l. fin. C. de collationibus sequitur exinde quod id quod sub condi
tione ex stipulatu filio emancipato debetur conferri debet nam
secundum ea quae diximus si filius hic fuisset in patris potestate
et sub conditione contraxisset patri acquireret, quomodocumque stipula
tionis conditio eveniret postquam filius sui juris factus est,
cuius contrarium in legato conditionali observabitur nam non legati
conditio eveniat postquam filius sui iuris patri non erat acqui
rendum licet legati tempore filius fuisset in patris potesta
te et ideo legatum conditionale non confert Cuj. lib. 41 Pauli ad edi
ctum ind. § id quoque.

6 C[illegible] insuper interpretatio [illegible] et haeredis §
[illegible] filius [illegible] de patris ubi filio fam. permittitur patrem facere de
eo quod sub conditione sibi legatum est, nam licet patrem sive stipulatio
ex praesenti vires accipiat quo attento filius patre non poterat
[illegible] dicendum patrem conditionem [illegible] l. filius 23. C. de pactis
tamen quia legatum conditionale non illico patri acquiritur bene potest
filius de illo non petendo paciscere cum sui iuris sit effectus, quod
debet exprimi et in superiori §. et notat Cuj. lib. 3 Pauli
ad

ad eidem indistincte filius aut debet intelligi ut advertit Ant.
Fab. in rationali ad § ita filius et quia pactum sequitur na
turam legati cui adheret conditio in hoc pacto non attenditur primum
tempus ut notat Ant. Fab. alter si ex stipulatu patri de
beretur quoniam nullo modo posset filius [illegible] Cuj. et Fab.

7

fit tamen regula non nullas re
cipit declarationes prima declaratio est ut procedat in
stipulatu principali non vero in accessoria nam stipulatio acce
ssoria sequi debet naturam principalis obligationis cui
adheret ex regula accessorium [illegible] juris [illegible].
hinc primo dubitari interpretando ad [illegible] instituto ut
legatus sui filio [illegible] nomine. ubi heres qui filio fam.
debet legatum sub conditione pro stipulatu caveat illud de
bere non adquiritur patri ex stipulatu actio simpliciter
conditio demum si tempore existentis conditionis in patris
potestate filius sit hoc namque exinde provenit quia hec
stipulatio cum sit accessoria legato cuius naturam debet
sequi Petr. Fab. 3 semestr. cap. 11. Pichard. ins. de condi
cionali inst. de [illegible] obligat. num 13. sic similiter licet
stipulatio conditionalis ad heredes transmittatur ut diximus
tamen in qua stipulatu promittatur quod ex legato conditionali debet
et pendente conditione legatarius [illegible] creditor decedat
stipulatio evanescit nec ad heredes transmittitur quia
nec legatum transmittitur d. l. si quis sub conditione [illegible] ut le
gato et sui filii [illegible] nomine caveatur Pichardus
sup. Ant. Fab. in rationali ad [illegible] filius
familias depactis

8

Quinta interpretatio ad legem quandam
cum filium 132 § fin. de verb. oblig. et l. si debitori 47 § 1. de fi
deiussoribus ubi fideiussor a stipulatione acceptus a filio fam.
pro ea pecunia quam filio numeraturus erat si filius hic
pecuniam numeravit dum est emancipatus fideiussor non est obli
gatus patri sed filio hoc nam quod extra provenit nam licet futurae
obligationi accedere possit fideiussor l. adhiberi posse 50 de peculio
l. 6 § fin. de fideiussoribus l. fideiussor in l. [illegible] cum tamen fideiussoris
sionis obligatio sit accessoria l. fideiussores in l. de fideiusso
ribus non obligatur fideiussor nisi quatenus obligatur principalis
debitor et cum hic non sit obligatus patri sed [illegible] nec fi
deiussor quia non potest magis teneri fideiussor quam obligari fide
iussor v. [illegible] l. fideiussor ob. de fideiussoribus et hoc est quod di
citur in l. 132 § fin. quod patri non debebit fideiussor quia nec reus
ut inquit Donell. et Rebard. hic Lancell. de dotibus verbi
tiam cap. 5 n. 14 legum lib. 2 quaestionum Pap. in d. l. si debitori 47.
§ fin. de fideiussoribus quae est probat opinione notat illa verba
patri quidem tamen non est reus obligatus non tenebitur ubi idem
verbum [illegible] idem significant notat quod si quidem utrique affirman
tes non debitantes ut enim [illegible] obligatorium filii minorem.
id non est praetermittendum quod in d. l. si debitori dicitur fideiussor
rem filio obligari humanitatis intuitu quasi [illegible] directo
obligatus non esset quod quidem secundum est rationem quia illa
stipulatio fideiussoria cum fuisset facta filio existenti in pa
tria potestate aut patri acquirenda erat aut nulla patri
tamen non poterat ex supra dictis filio non acquiri inhumanum
erat cum ex utriusque contrahentium mente celebrata fuisset
ergo ne frustraretur sensus humanitas locum habet Lap. sup.

Q^ue^ declaratio fit ut nostra regula 9
cuiusque secunda pars non solum habeat locum si stipulatio sim
pliciter contracta sit verum etiam si filius aut servus stipulati sint
in tempus quo ipsi sui iuris facti fuerint nam et huiusmodi
stipulationem immediate patri aut domino acquiritur l. fin. ff.
de stipulat. servorum nam quamvis filii aut servi potestate non dubitet
et utrumque patri aut domino acquirant nisi quod dicavimus
l. si dolo versati fuerint filius aut servus ut in d. l. fin. ca
vetur Osuald. ad Donel. lib. 9. ~~[illegible]~~ cap. 6. litera q. alias
enim si bona fide quasi necessitate coacti stipulati fuerint
in tempus quo sui iuris effecti fuerint sibi acquiritur imme
diate stipulationis

Ex quo infertur interpretatio ad textum in l. 10
quidam cum filius 46 de hered. instituendis ubi filius
fam. amico rogavit ut hereditatem adiret sibi restitui
in diem cum sui iuris foret quod amicus promisit et stat
hereditate fidem suam interposuisse et tractatio huius contractus
non patri sed filio sui iuris facto quaeritur quod ideo provenit
quia obligatio collata fuit in tempus quo filius non fuerit
in patria potestate et hoc sine dolo malo imo potius ex
bona fide et quasi ex necessitate ita Africanus et ...
ad Africanum in d. l. quidam cum filius de hered. instituen
dis Donel. in l. quidam cum filius 132 ff. fin. de verbor. oblig.

Ex quo etiam deducitur intellectus 11
tatio ad textum in l. si vero 12 § si filius fam. ff. mandati et ad
d. l. 46 in fine de hered. instituendis ubi si filio fam.
mandaverim ut promitti solvat aut fideiubeat et solverit
postquam iam sui iuris factus l. mandati actio ...

contraria que competit illis qui mandatum susceperunt non patri sed filio queritur. quod ex eo provenit nam hec actio mandati non competit nisi postquam mandatum impletum est nec mandator antea obligatur l. si mandatum § si in principio et in § 1 ff mandati cum ergo obligatio nascatur ex facto filii in eo tempore quo sui juris erat nihil mirum si patri non acquiratur predicta actio sed filio qui in eodem pus distulit implementum mandati bona fide absque dolo malo sed utroque casu et superiori competit filio actio utilis non directa ex ratione de qua sup. n. 7 et vide latius Donel. sup.

12 Secunda declaratio sit ut nostra regula habeat locum in hiis stipulationibus que non coherent persone nam si persone coherent veluti electio l. si stipulatus fuerim 76 de verborum oblig. hee stipulationes nec transeunt ad patrem vel dominum d. l. 76 l. sin in principio pro iudicato nec ad successorem vel heredem l. in solum § 8 § tali debiturus legata l. 4 § penult. de servitutibus rusticorum prediorum l. 1 § datur 43 de aqua quotidiana et estiva et ibi gothofredi. Nec obstat textus in dicta lege si stipulatus fuerim 76 ex qua lege Albericus et Castrensis et cum pluribus ordinariis putarunt optime probari electionem ad heredes transire quod usque in hec tempora obtinuit sed Donel. et pluribus rationibus defendit non probari ibi electionem in heredes transire sed obligationem ut ibi dicitur itaque electioni amissa remanet stipulatio in illis terminis illud aut illud et solvit debitori quod maluerit regula in alternativis 70

dum

de reg. iuris lib. 6 linea 120. sub. ibi. dictum iuris sublimu(m)
in infine ubi plura agentit Gothofredus de f. de iure stipu
lationes 105. de v. obl. in auteum eligent stipulato
ais heridis Donel. sequitur Osvald. lib. 15 cap. 2 lit. D.
Nec obstat textus in l. si ita legatum 75 §. sequenti ita penult. de leg. 1.
quia respondetur q. ibi prius testator illius stipulator eligit
na legando videtur eligere q. ibi legatarius eligit ac si legui
iusti 6 §. 1. q. cuiusque uti vincitatis nomine et sic in transit
electio in legatarium Donel. indl. 6 n. 5. Osvald. dicta
litera D. attamen electionem ad haeredes transire videtur
probari ex l. illud aut illud 19 de optione legata. licet
semel 128 servum homo id. de leg. legatur. sed etiam probatur
in l. ut legatum & proinde fin. de leg. 1. ubi cequi debe
bat stichum aut dicitur legatur stichus et poterit postmo
dum haeres eligere quod putat et si putat stichum sublati
nitur et valet legatum quam restituendum sed si putat
dictum evanescit legatum q. res sua nemini legari
potest & potest probari ex l. q. d. sequi 36 de leg. 1.
ubi haeres eligere potest et ideo tenetur duabus praesta
tionibus cum in solutione possunt deletionis et neutra est col
leneret Lecthinde cum 5 v. Prettiemus de leg. 2. Tu ita probatur
et ex §. optionis 23 de leg. de quo quamvis ~~aliter~~
amplius receperit ibi aliter agendum —

Sic similiter stipulatio facti
in persona servi aut filii fam. concepta non transit ad fra
trem nec dominum lex stipulatio ita 38. §. hic q. b. de v. obl.
oblig. § 2 inst. ~~[illegible]~~ stipulat servus

L. ghiridi 44 de s. dicione b. et de mo. retrationib. quia n. datur
transitus de persona in personam in his que sunt facti ideo
nec pater potest stipulari filio fam. ea que facti sunt
veluti ut filio permittatur iter agere l. qd. dicitur 130 in
prima p. ff. de v. obligationib. — id etrahit obstare videtur
textus legis 2 pars ubi filio permittitur patri stipu
lari factum scilicet ut patri liceat iter agere respon
detur eum ca. b. differentia magna scilicet quando pater
stipulatur ut filio iter agere liceat an vero filius stipulatur
patri quia prima stipulatio resinet merum factum nam eum
filius n. habeat fundum ex regula legis placet dicac
quirenda possunt. et servitutes sine fundo esse n. possunt
l. si. ff. communia prediorum de uul. et oment. cap. 9 ea
l. b. o in iter agere in persona filii de mero facto intelli
genda sunt. 2a vero stipulatio n. est intelligenda de mero
facto id est ut l. de servitute que est ius eundi agendi
que servitutes cum ius debeat patri pro filio aut
domino pro servo ex stipulatu acquiri patri probant
l. proinde ? l. si in l. communis l. 7 de stipulat. servorum
l. in dubio l. 2 de servitutib. l. i de servitute legata

~~...~~

~~...~~

Finis coronat opus

Ad Nobilissimam legem frater a fratre 38 ff de condictione indebiti breves et dilucide recitationes.

Damnarunt me achademi
cę definitiones voti cuius eas pridem nuper feceram ex pli
candi nimirum nobilissimę huius Africani quęstio
nis quam nulla in iure nostro illustrior obscurior nulla
nec inmerito Bart. re et fama difficilem appellat sicut
aliam in toto corpore iuris quamvis ut vere Cuj. pro fatr.
tractu 3 ad Africanum in principio interpretes quoque erat haec
lex difficilis confusa et perturbata disciplinę ratione eam
fecerint difficiliorem nos ut omissis multis ex vulgari pha
ragine Africani quęstionem propria dote exquirendo magis
quam longa breviter adinvenimus contextus partes expli
candi sunt dilucidis recitationibus quę nec abomin
tary longitudinem accidant et excedant eum brevitatem
paraphrasis ergo ~~mutuam~~ et cum Africano
accipiamus duo fratres Titius puta et Sempronius in
eiusdem patris potestate erant alter alteri dedit
pecuniam mutuam Titius Sempronio cum eam postea

imunis utriusq. patre vita defunctus isset ~~...~~ tempo-
ris idest fratri debitori iusto fratri q. creditori contum
quem mutua acceperat solbit hic species status q.
totius controversiae in qua antequam progrediamur quaedam
sunt attingenda primum est mutuum hoc inter fratres
eosdemq. filios fam. initum et inutile esse videri ex Sena-
tus consulto Macedoniano quo prohibentur qui in po-
testate parentum sunt mutuam pecuniam accipere
ff. illud in l. quidem cujeo. l. ff. de Senatus consulto Macedo-
niano et quamvis Macedoniano senatus consulto mutuum
contractum non infirmetur ipso jure sed per exceptionem datam
filijs fam. quae opposita actionem petitionem q. creditoris sine
effectu relinquitur et ideo naturalis obligatio manet
in persona filij fam. eaq. efficit ut quod ex eo mutuo
solverit repetere non possit l. si non sortem 26. ff. filius fam.
l. qui exceptionem 40. ff. hoc tit. l. si in patre fam. § fin. ult.
cum lege seq. ff. de senatus consulto Macedoniano et tamen
Africanus noster contra utrumq. supponit et mutuum inter
fratres contractum valuisse et fratrem debitorem qui post
mortem patris solbit repetere posse pro ea parte pro qua
ipse heres patri extitit.

Sed omissis in hac difficultate sub
additionibus Accursij in pecunia qua et Alberici
versiculo item oppono n. 6 breviter nec laboriose res-

pondebimus

pondebimus si dicamus id s̄rio mutuum inter duos
fratres filiosq fam. valuisse quia Macedoniano sena
tus consulto mutui contractus non omnino impedietur aut ipso
iure tollitur sed effectus exactionis infringitur vel denegata
actione creditori si ei filio fam. credidisse fateatur iuxta
verba Senatus consulti sic accipienda in l. i. in princ. ff de se
natus consulto Macedoniano iuncta l. ait pretor 7. l.
nam postea 9. ff de iureiurando vel pacta exceptione filio
fam. contra actionem creditoris si ab initio non constet an
contra Senatus consultum mutua pecunia data sit l.
[illegible] si filius fam. 7 et quamquam l. eum ii. l. penult. ff.
de senatus consulto Macedoniano l. i. C. eodem tit. de l. quia ex
ceptionem qu. infra hoc tit. docet sic et distinguit Do
nelus lib. 12 commentariorum cap 26 quamvis aliter Cas
trensis in l. i. n.° 3. ff de senatus consulto Macedoniano
Fulgosius in l. ait Pretor 7. ff de iureiurando Albericus
in l. tam ex contractibus n.° 2. ff de iudiciis et post Duarenus
et alios Hilligerus ad Donell. d. lib. 12. cap. 30. Citeris te
rende cum ex mutuo inter duos fratres nulla civilis
actio vel obligatio nasci potuerit in presenti sed sola
naturalis obligatio ut insinuat Africanus ibi
naturalem enim obligationem quam fuisset ubi dice
mus non potuit etiam ad hoc mutuum pertinere Mace
donianum cum effectum dumtaxat civilis petitionis

repetiat que ex sola naturali obligatione non nascitur
ti si id quod natura ff ad l. falc. l. si pupillus 127. ff de verbor.
oblig. l. si is cui 94 § fabius ff de solutionibus l. cum illud
25 § 1 ff quod dus legati cedat plane quod Africanus re
hentionem fratri tribuit pecunie post mortem patris
solute non fit propter vim exceptionis Macedoniani
que in hac specie ut diximus non fuit necessaria
et ex qua et potest odiosa repetitio soluti credi non solet
l. doli 19 ff de novationibus dl qui exceptionem qu.
infra hoc tit.o dl sed si pater fam. consule. sed ratio quia
cum frater debitor patri post te heres successit
cum jure potestatis obligatio fratris creditoris que
ante erat sublata etiam obligatio pro illa fuit confirmatio
nis digna postea oportuniis.

3 Quin ad eius speciem mutuum
inter fratres nullius momenti fuisse provari ex eo
videtur quod permanens traditum mutuum ex eo ap
pellari quod ex meo tuum fiat nec aliter vel trahi
vel numerari quam si is qui dedit dominus pecuniae
mutue fuerit et ipsam accipientis fecerit l. 2 §
appellata cum seq. l. in principio 12 cum seq. ff de rebus
creditis l. si quis pro eo 56 § si nummos ff de fideiu
ssoribus principio institutionum qq modis re contra
hitur

hiis obligatio at frater qui pecuniam mutuam dedit
nec ipse dominus eius fuit nec patris accipientis
facere potuit utenq enim tanquam filius fam. nihil
proprium habuit et omnia statim patri adquisivit
l. placet 79 ff de acquirenda hereditate l. ff si a pa
rente quis fuerit manumissus et acquisitio pecu
niae fabi traditae quae in persona eius nec momen
to consistit nullius potuit ll momenti ut mutuum consti
tuat l. qui sic 55 ff de solutionib. l. ult. § ult. C. de bonis quae
liberis praeterea cum filius fam. quamvis liberam habeat
peculii administrationem mutuam tamen alii filio fam.
non possit quia genere ei succedit non perdere l. 3 § Julian.
vers quemadmodum ff de senatus consulto Macedonia
no juncta lege contra 28 § ult. ff de pactis l. filius fam.
7 ff de donationibus quae difficultatibus expediendis multa
comminiscuntur interpretes ut post Castrensem et alios late
in praesenti n. 5 et segg. Tiraquell. ad Donellum lib. 19 cap.
19. litera A. solutione ii. respondeo in solut. filium
fam. qui mutuum dedit peculium habuisse ex quo
recte pecuniam credere et dominium transferre
potuisse l. qui peculium 46 l. liberum 48 in fine ff de pe
culio l. rogasti ii. § si fugitivus ff de rebus creditis docent
post Accursium in praesenti ita i. Pichardus in principio
institutionum n. 26 quae modo non contra hiis obligatio

hec tamen expositio ut paucis dicam videtur contra quia comminiscitur et affirmare peculium habuisse fratrem qui mutuum dedit in specie Africani idemque ille non exprimit dumtaxat proponit fratrem debitorem habuisse peculium et si uterque frater peculium habuisset utrumque esse in commune deducendum post mortem patris cum uterque heres extiterat l. certum § 3. ff. familie erciscunde l. filij 12 C. de collationibus pro inde cum uterque frater commixtionem hereditatis et peculiorum partem peculij alterius sequeretur nulla ratio juris aut equitatis esset que suaderet cedendam esse fratri repetitionem pecunie post mortem patris solutam pro qua scilicet frater creditor partem peculij ipsius consecuturus est et ipse debitor frater equalem partem in peculio fratris creditoris ut consequentur quod tamen Africani verbis et menti est stranium.

4 quare dicendum potius est potuisse apud Africanum inter duos fratres mutuum consistere supponamus pecuniam creditam ab extraneo donatam fuisse patri ea conditione ut alteri fratri mutua sic daretur tunc enim quia a donatore ad debitorem profecta intelligitur manet dominium in accipiente nunquam patris effecta l. si donatio fam. § 1. ff. de donationibus inter virum et uxorem nec obiiciat quisquam mutuum in hac specie contrahi videri inter donan

rez et fratrem debitorem quia versus est inter duos fratres
contrahi cum etiam si ipse donator numeraverit pecuniam
tamen data sit nomine fratris creditoris cum potius quam
donatori obligatio mutui acquiritur. Secundo in dicto § sed si
nummos ff de rebus creditis nec ad rem nihil pertinet
quod scriptum est in d. l. 3. § Julianus. Sed quemadmodum
dum ff de senatus consulto Macedoniano id est ibi ergo si quis
a filius fam. mutuum acceperit exceptione Macedoniani utetur. Sed a filius fam. qui mutuum dedit videretur ille mutuando pecuniam perdidisse quod ad se
suam et liberam peculii administrationem habeat.
Nostra l. 28. § ult. ff de pactis. d. l. filius fam. 7. ff de donationibus ideoque in questione nostra diversum est in qua frater
qui credidit nihil ex peculio aut patrimonio patris
diminuit aut perdit cum a pecunia ab extraneo donata sit ita ordinione ut cum Cujacio et alijs in presenti
supponimus et supposuit certe Africanus quamvis
ad principalem questionem proprerons specialiter hunc
non expresserit.

Sed si fuerimus qua ratione ex persona fratris creditoris dominium transferri et
stare mutuum potuerit manet tamen adhuc difficile
quemadmodum contineat ex persona fratris qui accepit
pecunias quem nec momento maneat dominij et nec

sequentis nec ullius momenti sicut minimum arg.[20] l. ad l. qui in SS. ff. de solutionibus l. ult. § ult. C. de bonis quae liberis et omissis solutionibus antiquorum quas refert et refellit Corratius in praesenti § fi. n. 9 et alijs dictae legis quinic declarationibus quarum meminit post alios Sanchez de matrimonio lib. 1 disput. 35 n. 9 dicendum est traditionem dictae legis quin SS. accipiendam esse in casu quo dominium ab uno simul translatum confestim ad eundem revertitur quoniam ex conditione expressa datum est ut statim recipiatur vel etiam in casu quo momentanea illa acquisitio nullum juris effectum aut rei emolumentum sortitur cujusmodi si sociatur nominatibus aut inanem sensibilem momentaneam acquisitionem l. si ibi 20 ff. de reb. creditis l. servus dotalis 58 ff. de soluto matrimonio utrique autem evenit in specie nostra quia quamvis pecunia fratri confestim patri acquiratur diu tamen potius uno momento ad eum revertitur a quo data erat quin nec a patre nec a fratre creditore data est sed ab extraneo a quo tanquam fratris nomine ad patrem debitorem pervenisse intelligitur nunquam patris effecta l. Sed si patersfam. 9 § fi. ff. de sinatus consulto Macedoniano di-

cuius nullatione cujus si filius fam. 14. ff. de reb. creditis
videndi post classicos huj. libr. q. obseruationum c. 35
Connanus lib. 7. commentarior. cap. 2. vers. Donell. lib. 12.
commentarior. cap. 2. in fine et inde Lucubr. fam. Parens
ignorancia 3 quest. 65. Merillius lib. 1 obseruationum
cap. 28. id nec momentanea illa acquisitio pecuniae
fratri credita debitori creditoque omnino sine effectu
quia quamvis nec momento vnius persona iuris
iat et ex fratri patri acquiratur d. l. placet 79. ff.
de acquirenda hereditate juris tamen intellectu quamdiu
peculium fratre debitori durat pecunia et
credita in ipsius peculio permanet quam illa
peculij h. id pater dominusve seruo aut filio ...
... separatim ... dominis seu
... peculii ...
quemq. l. quam ... 7. § ult. l. in solum 47. ff. de
peculio.

6

Pergamus iam cum Africano qui in
specie proposita questionem seu dubitationem signi-
ficat an fratri qui post mortem patris soluit re-
petere possit quod soluit dubitationem autem et hoc
breviter ad nostras non sine mysterio ponit duo
dumtaxat quod post mortem patris solutum est

et quidem merito quia in vivente patre fratri debitor fratri creditori solvisset dubitari non poterat quin ex ea causa solutum repeti non posset cum obligatio activa scilicet fratris creditoris et passiva fratris debitoris nondum sublatae essent confusione aut compensatione pecuniae quam Africanus post mortem patris tunc solum extendit ut admodum vertit post alios Donell. lib. 14 commentariorum cap. 9. idem confirmatur si post mortem patris ante aditam tamen eius hereditatem frater fratri solvisset repetitionem non posset ex iisdem rationibus ut censuerunt Suares et Ugolinus utrumque glosographi apud Acursium in rubrica Ibo post mortem quamvis in contrariam inclinet ipse Accursius, haec enim disputatio non aliena omnino est ab Africani mente apud quem fratres utrique in potestate unius eiusdem patris fuisse proponuntur et sequenter utrique sui heredes sunt et de heredum qualitate est sui iuris de hereditatibus quibus est in suis autem heredibus additio necessaria est aut vivo iure quia post mortem patris ipso iure heredes existunt et apparent l. in suis 11. ff de liberis et posthumis l. in suis 14 ff de suis et legitimis heredibus.

pro inde fratri qui post mortem patris solvit quamvis nondum hereditate eius addita solvisse intelligitur postquam patri heres et sequentur eo tempore quo obligatio sublata est confusione stringente per successionem et existentiam sui heredis etsi nondum sit immixtio sequuta arg. l. si filius 12. ff de vulg. et aperte insinuat Africanus noster ut agnoverunt Fulgosius in prin. numero 2 Cuj. tractatu 9. ad Africanum quidquid contra Cujacius moveri tendat et ostendat Fab. in prin. n. 41.

Plane in questione proposita apud Africanum dubitandi ratio ex eo nascitur quod ipse proponit in verbo prorata nempe ex mutuo inter fratres contracto fuisse naturalem obligationem hoc est vinculum equitatis quo frater fratri astringebatur necessitate mutui restituendi secundum equitatem et sensum quem duo causa sunt et veluti vincula debiti naturalis l. Stichum § naturalis ff de solutionibus l. 1. ff de pactis l. 1. ff de novatione pecunia l. cum amplius 84. § is natura ff de reg. iuris nam quamvis inter patrem et filium fam. vel inter fratres eiusdem patris potestati subiecto civilis obligatio contrahi non possit l. actiones 7. ff de oblig. et act. l. ex nulla 4. ubi DD. ff de iudiciis iuncta lege si pupilli 6. § ult. ff de negotiis gestis quoniam patrie potestatis fictione

civili unius eiusdemque persone vice funguntur l. ult. C. de

impuberum ~~et aliis~~ substitutionibus ac l. filius C. de agricolis et censi

tis lib. 11. § ... in l. ... de in[illegible] utilibus l. imperator

§o. ff. ad treb. naturalis tamen obligatio inter patrem et fi

lium vel inter fratres qui in eiusdem patris potestate sunt

potest consistere ut Africanus noster respondit docet infra

cum l. naturalis enim obligatio que fuisset et infra

quamvis l. nam manere naturalem obligationem et l. nam

hic quoque manere naturalem obligationem. id autem fit

ratio quia naturalis obligatio ex facto et veritate na

ture potius quam ex civili iure aut ex fictione extimatur

l. nec servus 41 ff. de peculio l. si de iure 16 § si de iure

infra ff. de fideiussoribus pendet enim tota ex sensu qui

facta est quia facto ipso interveniri debet l. Iulio 7.

§ ult. ff. de curatore furioso. et ex equitate fidei ser

vande que quia plenumque iure civili non adiuvatur ut actus

pariat ad factum referri solet l. si unus 27. § pactum ff. de

pactis pro ut dilucide inspecta veritate nature diverse omnino

sint et distincte persone patris et filii et in eos naturalis

sensus convenientis adsit simul cum equitate fidei ser

vande l. [illegible] ff. de pactis l. [illegible] ff. de [illegible] persona civili fictio

identitatis personarum nature veritatem corrumpere

non potest l. cas 8. ff. de capitis diminut. l. filio 23 ff. de li

beris

liberis et posthumis § ult. inst. de legitima agnator. tutella: nec res facti qualis est naturalis obligatio videtur infecta, l. in bello 12. § facti ff. de captivis l. denique 19. ff. ex quibus causis maiores. nascitur ergo naturalis obligatio ex mutuo inter fratres quamvis etipsi quamdiu in eius dem patris potestate sint unius personae vice fungantur et fingantur, l. civili l. non solum 67. § idem ff. soluto matr. ff. de ritu nuptiarum docent sic et scribunt post Bart. in precedenti num. Castrensis n° 7. Crotus n° 8. Jas. n° 9 et 10. Cuj. tractatu 8. ad Africanum in principio Lara in l. si quis a liberis in principio n. 43 ff. de liberis agnoscendis Fab. in rationalibus in principio et lib. 2 v. sic etiam capult. et in jurisprudentia tit. 8. principio 7. illatione 6 et regg. schifordegeres ad Fabrum lib. 3. tractu 5. 9 q. 1. Ligius litera 6. quamvis aliter post Accurs. Fabr. nuncupate in prooemio institutionum de oblig. explicat Connanus in antulu... in prooemio ex n. 33.

Pungit tamen dubitare et pugnat cum superioribus quod scriptum est in d. l. cum impuberem et in l. nec cum filio fam. 16 ff. de furtis nimirum naturam patrem et filium eandem personam esse intelligi eandemque naturam non sinere aliquam restitutionem, ex impedimento et quominus inter eos civilis obligatio oriatur aut actio exerceri possit, quae regulis certa videtur inter patrem

et filius vel ets imperatores qui sub eiusdem potestatis nexu
nodo vivunt nedum ex civili, id est naturali obligat. ...
hi non posse id respondendum, l. non affirmari in d. l. ult. in [illegible]
legi et veritati naturae patrem et filium eandem esse personam
id latiore et laxiore loquendi forma naturae eandem per
sonam esse pure intelligi quod eam vim habet et quoniam hoc
figmentum identitatis personarum ex patria po
testate fluxit quam ius civile romanum introduxit se
cundum vim legis naturae quae semper in dictione pa
rentum liberos esse voluit ut Plinius loquitur in panegirico
ad traianum. eodem est naturae iure quo pater et filius
eadem persona esse pure ... intelligatur hoc non dure
improprie ac cum proprietate ut solum pure et intelligatur
in signeant l. ubi 86 § cum servus ff de leg. 1. id qua
tenus patria potestas ex qua fictio haec descendit quadrat
iure naturae. sicut quod obtinet ad Paul. Com. in d. l. nec
cum filio fam. 26 omnium sententiis et quod [illegible] opinio
nibus ibidem observandum et plurimi in libris nostris
accipit et exaudiri vocem non pro nobis ut in l. invitus
4 ff de receptis arbitris l. non est 38 ff ad trebell.
observant et exemplis confirmat inter laudatos
a biligiro ad Donel. lib 3 commentariorum cap.
16 litt. B. Accurs. in l. obiit 9 ff de praescriptis
verbis Ant. agust. lib 2 emendationum cap 1 Brisonius

de

debitoris cum tibi non et exempla extant in dicto vulgato in l. si procuratori 14 ff. de condictione causa data ubi notat Fulgosius n. 14 Castrensis laudatus ab Alexandro ibidem, nec extat aliud in l. cum pupillus 21 ff. de tutelis et rationibus distrahendis l. cuiusque § si id it cum fullo ff. de institoria act. l. ult. § ult. ff. de aedilitio edicto ubi Cuj. lib. 8 observationum cap. 9. itaque Pauli in d. l. nec cum filio fam. 16 hic est ut nihilominus juris constitutio quae patriam potestatem et fictionem identitatis induxit obstet quominus pater cum filio civiliter experiatur idem natura ipsarum rerum quia supposita illa constitutione et fictione civili patriae potestatis et identitatis personae impossibile est ut ~~[illegible]~~ nobiscum ipsi agere possimus quomodo explicat Donell. lib. 15 commentariorum cap. 19 et arguitur Albinius in d. l. nec cum filio fam. 16.

Ergo ut perigamus cum inquest nostra naturalis obligatio ex mutuo inter fratres contracta fuerit omnino affirmandum videtur patrem debitorem repetere non posse quod post mortem patris solvit ex bonis nobili et notissimus naturalis obligationis effectus ille est quod debiti naturaliter est si per errorem solvatur repeti non possit l. naturaliter 13. l. si pœnae 19 l. si ob lucrum 60. l. si quod dominus 64 infra hoc tit. l. naturales 10. ff. de oblig. et act. l. si filius fam. 16. ff. si filius fam. ff. de fid. juss. ....

1

l. id est si pateremfam. et ff. ult. cum leg. seq. ff. de senatus cons.
to Macedoniano l. ii. § quis 4. § fabius ff. de solutionib.
l. i. § id quod natura ff. ad l. falc.

10. qua dubitandi ratione neglecta

respondet Africanus noster fratrem debitorem utique quidem pro ea parte pro qua patri heres extitit repetituram et qd solvit pro altera vero parte ita demum posse repetere si nihilominus ex peculio qd habuit ad fratrem creditorem pervenerit quas duas decisiones nostre partes ut suo ordine et in primis prima intelligamus due breviter sunt premunienda primum est inter ceteros patrie potestatis effectus illud esse precipuum ut quicquid filius fam. acquirit protinus patri acquirat l. placet 79. ff. de acquirenda hereditate l. i. ff. si a parente quis fuerit manumissus l. acquiruntur 10. ff. de acquirendo rerum dominio l. cum oportet 6. C. de bonis que liberis. secundum est quoties debitor creditori vel e contra heres existit ad ditione hereditatis obligationem que inter defunctum et heredem fuit confundi et perimi l. debitori 7. C. de pactis l. creditor 95. § aditio ff. de solutionibus l. heres 21. § qd ut ita pupillator l. si Gianius 71. ff. de fideiussionibus. utriusque confusionis duplex afferri ratio solet. prima civilis est deducta ex confusione personarum que per successionem contingit nam cum jure civili heres personam defuncti representet et in omnia illius jura succedat l. heres 59. ff. de acquirenda

adquirenda hereditate l. cum heres 11. ff de diversis et tem
poralibus praescriptionibus l. heres 21 ff de exceptionibus
si creditor debitori vel extra heres existat confunduntur
utriusque personae et ex duabus unica efficitur inquam
coiverint iura debiti et crediti et ideo confusione obligatio
perimitur quia nemo sibi ipsi debere aut eiusdem ipsius
creditor esse potest l. si vendiderit 9. l. si is qui 41 in
principio et § ff de evictionibus l. cum filio 11. tempus
vero ff de leg. 1. et l. heres 21. § quod si stipulator l. granius
71. ff de fideiussoribus l. qui hominem 59. § quidam [illegible]
[illegible] ff de solutionibus. secunda ratio naturalis est de
ducta ex equitate commixtionis bonorum quae per
[illegible] commixtionem contingit cum enim plus quam certum adde
ta semel hereditate heredis et defuncti bona ita confun
di et per mixtim ut deinceps unius patrimonii vice
habeantur l. 1. ff de separationibus. l. id si pater is 10. §
filio impuberi ff de vulg. et pupillo ... debitori creditor
vel extra succedat ipsa equitas naturalis suadet
obligationem extinqui quia bonis debitoris ex quibus
et creditori cui solvi debuit ad eandem personam per
venientibus atque ita confusis quodammodo solutum de
bitum intelligitur l. 41. in principio et § ff de ev.

nonib l. si id qd ei §. i ff de liberatione legata

12. quibus sequens l. confusione obli

gationis extingenti non tantum civili sed etiam naturali

debitum, primum quia quamvis civilis illa ratio

confusionis personarum desinerit et heredi naturalis vin

culum solvere non possit l. eas 8 ff. de capiti minutis

facult. in tract. de legitima agnoscendum tutella natura

lis tamen equitas confusionis bonorum illius qui solvere

et qui solvi debuit facit ut etiam naturali debi

tum pereat velut potestate solutionis l. debi

tori 50 ff de fide iussoribus l. debitor sub pignore

59 ff ad treb. perquam omnis obligatio tollitur tam

civilis quam naturalis principio institutionum

qq modis tollitur obligatio l. solutione 23 l. in

omnibus 43 cum seq. ff de solutionibus usque rei

aug. tum consistat in l. heres a debitore 21. § qd si et fide iussu

lator ff de fide iussoribus ubi scriptum l. si fide iussu

lator reus principalis instituerit heredi omni

modo extinguere fide iussoris obligationem tam

civilis sive naturalis tantum in reum facit dl.

granius 71. ff de fide iussoribus l. cum qui 38

facult. ff de solutionibus et tamen certum l. fide iussores

liberari non potuissent naturali obligatione manente

quia et obviantio ei soli potuit accedere 16

f

fult cum leg eq. l. fidei jussor 26 §. fideijussor ff. de fideijussorib. Ite ff. de novationib. ergo facienda l. additione rei principalis et confusione pereat stringente naturalis etiam obligatio fuisse existimata docent et prosequuntur post multos Schifordegerus lib. 3 ad Fabrum tract. 5 quest. 1 et nuper noster Balneca illustrius lib. 1 tract. 4 cap. 3 n. xx 1.

Ad ultimum præsentes veniamus extat alterius eius dictum ss I. C. augustiss. apud Africanum in hoc responsso cui explicando cum pro rendus l. naturalis obligatio ex mutuo quatenus scilicet in persona patris creditoris substiterit principium patri fuisse quoniam per potestatis eius memini mus ex d. l. placet 79 ff. de acquirenda hereditate. fuit ergo pater creditor filij qui mutuum accepit proinde cum nostra filius iste idemque patris debitor eidem heres extiterit mutuum est confusionem pe rime naturalis obligatio requirendis tota aut in so lidum, id pro forte proqua patris heres stetit quia nec per successionem confunditur obligatio nisi pro capite heredi tatis in qua succeditur debitori. l. filius fideijussorib. l. lutius 123 ff. de leg. 1. l. ex abio 70 C. de negotijs gestis l. pe nult. C. de hereditarijs actionib. l. ult. C. de suorum iudicio rumque l. licet 19 C. ad l. falc. ideireo scilicet quoniam

cuj quis pro d.ᵗᵉ heres ē nec per additionem absoluta ab he
reditate hereditari debitum intelligi potest nisi pro d.ᵗᵉ
hereditatis in qua ... non heredis et defuncti per
sonae ... omnino confunduntur cum ipse illum non repraesentat
nisi pro qua d.ᵗᵉ heres ē juxta Acutij ... in l. ...
§ ult. ... et ... d. ... ff de ... et ...
nonibus quas receptas testantur plures congestati
raguetta de ... ligna gill § 32 g.la unica n. 5
et pro sequuntur ad illa in l. cum ... 3. n. ...
... Gilchinius in l. debitori 7. n. 15 ...
... itaq. Africanus noster docet fratris pro qua
d.ᵗᵉ patri heres extitit posse repetere nempe quia quam
vis naturalis obligatio ex mutuo nata fuerit itaq.
obstat impedire repetitionem solutionis pro ratione
dubitandi expendimus supra n. 7. etc. cum pro
illa d.ᵗᵉ obligatio per confusionem sublata fuit iam
inde a morte patris cui itaq. heres extitit filius l. in
... ff de ... et posthumi ... ff de
... et legitimis heredib. et consequenter pro illa etiam
d.ᵗᵉ qd post mortem patris solvit indebitum fuit qd.
... posse ... quoq. in ... quomodo ... natura
lis obligatio ... supra hoc t.ᵗᵒ ita interpretan
tur post Bart. Jass. et alios antiquiores Cuj. tractu

9 ad Africanum in principio Donel. lib 19 commentariorum cap 19 Duarenus ad hunc titulum cap 6. Cabotius lib 1 disputationum cap 11.

13

Ad quamvis hec ne certa ita recepta magis in academia nostra interpretatio ut non dicunt in quod dicentiant sententia nec naturales obligationes persiliis patri acquiri nec in quaestione nostra primi opinionis priori assertionis aequa nec sunt primum naturali obligatio ex veritate et facto potius quam ex fictione aut civili ... l nec servus 41. ff de peculio l iuris 27 § pactus ff de pactis ergo per filium patri non acquiritur quia nec quae in facto sunt acquiruntur § idem factum inst de stipulatione servorum l qd dicitur 130. ff de verborum oblig. nec quae naturalia sunt transeunt ad dominium per servum adquisita l qd servus 29 ff de adquirenda possessione l qui heredi 44. in principio et § 1. ff de condictionibus et demonstrationibus nec civilis fictio unionis personarum patris et filii operatur quidquam potest in quod facti et veritatis l l denique 19 ff ex quibus causis maiores l filia 23 ff de liberis et posthumis. Confirmatur obligationem naturalem activam per fratrem creditorem patri acquiri. acquirit tum obligatio passiva per fratrem debitorem

argumento ex l. uerum ff de minoribus dirigitur enim atque nec natura patris actiua et passiua obligatio in persona patris seruitur et potest dicitur quod nulla est illius seque nisi... inter patrem et filium naturalis obligatio potest seruitur satis liquet ut ex dictis Africani in ff quia ... legis nostre uincta leg si quod dominus 64 in fine hoc ergo nec naturalis actiua nec passiua patri queritur alioquin esset pater ex eodem filij contractu creditor et debitor quod absurdum ... quinto ex sua naturalis obligatio minuenda est ... ei fides seruanda cui data est ... nec alij solui debere quam cui promissum est l. bona fides 31 ff depositi ergo qui cum patre filio fam. contraxit ... non patri soluat quoniam alij soluit quam cui promisit l. soluendo 39 ff de neg. gest. ... l. ... in l. de solutionibus § quicquid dominus seruo aut seruus conseruo debet imputatur in peculio serui illudque augeat l. quam tuberoni 7 § ... ff de peculio ... 6 ... l. ... 8 ... in ... ff de peculio legato nec ex eo dominus intelligitur locupletior ... l. ... 6 ff de ... ... naturalis obligatio ... ipso ... dominio acquiritur non potest contra ... in peculio sine voluntate et consensu domini ... peculium ... in principio et ... appareat ff de peculio

6 denique quod servo aut filio fam. naturaliter debetur
spectat soli debiti non patri aut domino ex parimi non
obscure videtur in l. quam tuberonis 7. § penult. et §
ult. l. titurus 17. ver. idem si quid ff. de peculio l. si peculium
6 ff. de peculio legato et apud Africanum nostrum in d. l.
porro huius legis ubi extat comparatio fratris qui
mutuum dedit cum extraneo similiter mutuum dante
ergo quemadmodum filius familias qui ab extraneo mu-
tuum accipit ei soli naturaliter debit l. si dispatri fam.
9 § ult. cum l. seq. ff. de senatus consulto Macedoniano ita
ei a patre accipiat fratri soli debet non patri cui natu-
ralis obligatio quesita non est docent his et aliis levioribus
argumentis post Bald. qui primus sit in presenti Otho-
manus in repetitis disputationibus ad hanc legem et in
appendice otra Lecurium. Iab. in presenti et lib. 10 disc.
Iurare cap. ult. Ioanes Robertus lib. 3 animadversionum
cap. 6 Enriquius Zuberus repetitarum lectionum cap. 10.
Eligius ad Donel. lib. 14 cap. 19 litera B. solutione
4 et seq. sed et Ordigerus ad Fabrum lib. 3 tractatu 5 q.
4 et seqq.

[illegible] assentiri qui docet natu-
ralem obligationem [illegible] in primis affert arg.

Othomanus in disputationib. ad hanc legem quae quia

et extra ligneas ivagari nos cogerent et ab aliis iam

ex pinna atq. exposita non moramur videatur quivo

Ilr. Schifordegerus d. lib. 3. tractu 5. quest. i. et sequ.

et Noster Balinnias illustris libr. tractu ... cap. 8 pen.

Estq. illud inter alia arg. 3. nominatimus qd deduci-

tur ex l. debitor 59. ff. ad trebellianum ubi Paulus scribit

si creditor sub pignore adierit coactus hereditatem debi-

toris confundi quidem obligationem principalem civilem

manere tn accessoriam pignoris et naturalem obligationem

propter pignus ergo confusione naturalis non tollitur

quo praecipue arg.to Othomanus in disputationib.

adl. nostram superiorem omnem interpretationem impro

vans stendit mendosum ll. Africani in textu in

pu. respondit et negat adversa legit non superiorem

id nihilis merito ansientoribus et acerve objectio

notatur tractu 9 ad Africanum in principio ubi ichu

ria dignum vocat et ii insuper dicto illos opus llone

corruptos legalia. —

.5. Quare et in hac quest. judicium

quoq. nostrum proferamus placuit iam pridem quod

veterum et noviorum interpretum maior pars probat

naturalem obligationem per filium patri acquiri et nostr

clausas

classicos omnes imprimenti docent Donel. Cuj. Du
arenus et Labotius laudati supra n 12 in hac nostra
traditione firmiora vel fortiora ut alia omittantur ea
sunt quae sequuntur primum ex l sed si damnum § f.
huic definitioni ff de peculio ubi aperte proditum
et deduci a domino de peculio nomine idque illis debitum
qui in eius potestate sunt quoniam hoc quoque do
mino debitum nemo ambigit ut his ipsis verbis
exprimitur. 2. ex l quamvis 40. l neminis 64 ff ad treb.
quibus docemur naturales obligationes quae in perso
na heredis rogati hereditatem restituere constitimus trans
ferri in fideicommissarium restituta hereditate ex senatus
consulto trebelliano quo eadem ratione et potestate civili
a filio in patrem transferri possunt. 3 expendit
subtiliter pro hac fulgosius imprimenti n 29 quod
legimus in l ugius pro eo 56 § 1 ff de fideiussoribus ubi si pa
ter patris filio aut dominus servo promittant fide
iussorem eius obligationis a patre domino vel dati non
teneri quia non potest pro eodem et eidem se obligare at
qui si naturalis obligatio activa patri aut domino
acquireretur id apud filium servum remaneret dubitari
non potest teneri eius respectu fideiussorem quia mediante

possit pro patre et patri obligatus sit ~~hoc~~ hujus
ne stimulum considerationis quamvis acuta primo
aspectu introspecta tamen est falsa quia supponit na-
turalis obligationis activa filij servi vel quaesita ex
promissione patris vel domini eisdem acquiri quod ci-
vis est concurrent in persona patris vel domini jus
debiti et crediti eo ipso fatendum esset inter patrem
et filium et dominum aut servum non posse naturalis
obligationis contra cellas juris et africani [illegible] ins. quae
utique legis nostrae alias omnino Pauli mens est in
dl. sequitur proco § 6 si negantis fideiussores teneri non
minus quia civilis obligatio ex fidejussione filio
aut servo est pote creditoribus quaesita sicos ad
patrem dominum vel transiret et sequenti et fideiussor
pro eodem et eidem esset obligatus hoc est pro patre et
patri quod jus non patitur ut explicat leg. [illegible]
nonus Pauli in dl. sequitur proco § 6 si eruditus
noster Don Joanes [illegible] selectas de [illegible]
rationum dodecade disputat. § n. 3. ~~[illegible]~~

16

Nec nos ab hac sententia movent
aut mutant quae pro contraria fundamenta iecimus
supra n. 13 qq. et sigillatim ita emotum satis faciemus
primoque in primis respondendum obligationis naturalis
ad factum refelli non quia in aliquo facto sistat
sicut

ciuil possio indebentione et quia non nascitur nisi
ex iure quia facti est l. 3 ratio § si velit ff de usucapione
pupillo et equitate quam ad factum inspectio dicitur civili
iuri oponitur l. si unus in § pactus ff de pactis l. inimicus
41 ff de procuratione et ideo civili ius aut communis impedi
re non potest naturalis obligatio inter patres et filios quia
cum nascitur facti est et ex veritate extimanda ut docui
mus supra et ceterum natura ita et servilia naturalis
obligatio per filium patri acquiri invito transiferri potestate
nihil vetat quemadmodum dominium l. placet
79 ff de acquirenda hereditate cuius tamen origo iuris
gentium est l. ex hoc § 8 ff de iust et iure et naturaliter plenumque
acquiritur singulos inest dixerunt divitione l. 1 § dominium
ff de acquirenda possessione l. denique 19 ff ergo cautius ma
ioris ex cebola ff si iis qui est liber et quamvis fuerit ideo
nec impedire ius civili possit quominus adquitatur l. c.
§ si vir uxori ff de acquirenda possessione cum tamen naturaliter
~~~~ per deunctionem quae ista est illud a iure
civili mutuatur et transfiratur a filio in patrem
et aerbo in dominium lege eaque civiliter
53. lege adquiruntur 10 § 1 ff de aquirendo
rerum dominio l. possessio 49 ff de acquirenda pos
sessione excepta scilicet causa possessionis iniuste
~~~~

quaestionem improbit jus civile itaque nec facit ut per servum domino acquiratur l. qd servus 25 ff de acqui-rendo possessione aliaque ratio est stipulationum, traditionum, liberationum et similium quae quoniam mixtae facti sunt eodem iure usu cedunt, agendi quo simul expedito nihil ex eo manet qd ad alium transferri possit personae stipulantis cohaerent nec patri domino vel acquirantur l. quae hereditas 44 ff de conditionibus et demonstrationibus l. qd dicitur 130 ff de verborum oblig. l. id cum 5 ff de stipulat. servorum.

99 adiicimus translationem hanc obligationis naturalis a filio aut servo in patrem, dominum vel non magis ex civili descendere quam ex ipsa naturali aequitate quae suppositis regulis juris civilis hoc aequissimum illud suadet nam cum civilis servus ac filius omnia patribus dominis vel acquirant l. placet 79 ff de acquirenda hereditate convenit sane aequitati naturali ut filius aut servus ... debitoris naturalem obligationem passivam quae in ipsorum personam cecidit ad patrem dominumque vel transire ad quos eorum bona pertinent ex 49 solvi debent potius quam apud ipsum filium vel servum dumtaxat permanere ex arg. l. ex secundo 10 ff de reg. juris l. sicilias 7 § ult. ff de capite minutis. eadem que ratione cum ... ciuit

Diximus

diximus pro filio aut servo patre dominus ve naturaliter obligetur etc. 3 ibi et ibi si sive pretorio actiones in eadem dentur de peculio filii vel servi quod non proprie et vere in dominio parentum vel dominorum et actiones autem [illegible]. et si sunt pretoria 36 institutionum de actionibus si pretoria inest quod cum eo, exodit etiam naturalis equitas ut ad quos transferuntur omnia civilium et naturalium obligationum quo casu filii aut servi debitores sunt ad eos debent etiam pertineant commoda naturalium obligationum et civilium ex quibus filii aut servi sunt creditores dl secundum [illegible] ff de reg. juris. unde et si fit ut ex eadem naturali equitate solvi patri domino ve [illegible] quod filio aut servo promissum fuerit, ipse cogeretur solvere civili, si filius servus ve debuissent quamvis similium factum solvendi in persona filii vel servi conferatur non possit patri domino ve solvi l. stipulatus 9. l. [illegible] 95 § [illegible] ff de solutionibus l. qui heredi 44 ff de conditionibus et demonstrationibus ex quibus facile primo et quarto argumento fit satis.

Nec magis urgeat argumentum quintum quippe ex glossa [illegible] Ugolini veteris glossographi cuius Accursius meminit in principio [illegible] 260 a [illegible] [illegible] quero [illegible] potius [illegible] Accursio que

sequuntur Bartolus n° 9. Fulgonius n° 12 Socin n° 31. Crotus n° 60 Corradinus ysf.te n° 50 Cuj. tractu 9 ad Afri canum in primis, in quaestione nostra naturalem obligationem passivam subiret fratris debitoris patri acquiri non potuisset quia nec natura patitur ut eiusdem personae ex eodem contractu idem sit debitor et creditor lhuius adebitore — 21. § qd si stipulator l gravius 7 + ff de fideiussoribus l qui homines 34 § quidam ff de solutionibus erat autem etiam pater creditor propter naturalem obligationem activam filij creditoris quam ei potius acquiri quam passivam ut illa juris ratio suadet qd in concursu utriusque obligationis cum utraque acquiri non possit equius est eam acquiri per quam melior a filio patris conditio fit l3 l filius 23. C de pactis l. melior 133. ff de reg. juris.

29

Deinde qd ad tertium argumentum attinet fatendum omnino est naturalem obligationem inter patrem et filium posse consistere si invicem contrahant et tamen eo casu nec activa nec passiva obligatio filij ad patrem transit id est alia ratione habet quia cum acquisitioni effectus ex patria potestate descendens patris etiam favorem respiciat porro utique pater

ei renunciare l. si judex 35 ff de minoribus l. penult. C. de pactis et sequenti facere ut id quod debuit acquiri maneat apud filium l. ult. in principio C. de bonis quae liberis notat Fab. in jurisprudentia tit. 8 principio 3 illatione 4 et principio 6 illat. 9. at quoties pater cum filio contrahit non obscure significat nolle sibi obligationem per filium acquiri quoniam si acquireretur [illegible] in nanis et luxoria per securum debiti et crediti in persona patris confusio esset quam nemo talem velle praesumitur l. si quis de [illegible] ff. de alug. 1. explicant sic Baronius lib. 1 declarationum cap. 9 n. 4 et lib. 4 cap. 57 n. 10 Donel. lib. 4 commentariorum cap. 19.

20.

¶ Unde etiam levi opera colliditur vis contrarii argumenti in quo recte supponitur id quod dominus servo aut servus servo debet computari in peculio servi creditoris illudque augere de quo subsecutis 7. § ult. ff. de peculio l. in peculiis 6 § sicut l. de minoribus 8 § qui stichum ff. de peculio legato deinde multa adversus nostram sententiam conjecit Lib. 3 ad Fabrum nostrum § quis 4 et 5. sed id dicitur ex causa [illegible] prima est quia cum dominus servo naturaliter obligatur nec potest nec vult dominus naturalem obligationem activam per servum acquirere nam erit utraque per securum debiti et crediti ex utraque autem supra monuimus ideoque vel ex tantu [illegible] voluntati de

mini naturalis obligatio activa in peculio manet illudq. auget quandiu dominus peculium non adimit d. l. quas tuberonis § ult. secunda cad. l. quia cum semel servus aut filius ex voluntate patris vel domini peculium habere ceperunt potest idem crescere vel decrescere sine scientia aut permissu patris vel domini l. 4 § penult. l. in solidum 49 ff. de peculio et ideo si servus servo peculiato qui in eiusdem domini potestate est debere naturaliter ceperit quamvis naturalis obligatio activa domino acquiratur iuxta tradita supra n. 18. imputatur tamen in peculio servi creditoris illudq. auget sicut et alia quae cum proprie propria sit domini eius tamen permissu tamen servus in peculio habet d. l. denique 8 § qui ecclesiis.

Denique parum extringit arg.[tu] 6. ex d. l. quas tuberonis § penult. et ult. l. si servus 17 ff. de peculio d. l. si peculium 6 in principio ff. de peculio legato nam quod in his locis dicitur filio aut servo naturaliter debitum non patri aut domino id ipsis deberi referendum est ad facti veritatem et originem obligationis qua inspecta utique filio primum aut servo deberi cepit quamvis postea obligatio ad patrem vel dominum translata sit unde quamvis iurisconsulti et ut disputationes dirimant casum magis eludant idque servus servo debet ab eo quod domino ipse debeat distinguant idem auctores in d. l. si servus 17 et in d. l. si peculium 6 ubi tamen affirmant pariter inde a domino ex peculio servi debitoris deduci posse id quod alii servo debet a quo ipse dumtaxat

Domino

3

D. Ramos

81

debiti quoniā et illud qd sierva debiti domina et debiti non dubitatur ... d. cil sdi damnū ... dispositioni ... Africanus ... intow pono ... et oportunius suo loco explicavimus.

22

Improbabilior longe hortensior Othomani assertio cuius meminimus supra nū ... plus quam civilis naturalis et obligat ... primū opinionē ut probavimus supra n. 4. nec Othomani ... nobili Pauli testimonium ... debitor 59 ff ad trebell. in quo explicando multi sunt Padilla ... n. 14 et 31. ... Rodrig de annuis redditib lib 2 quest. 19 n. 5 et 29 et 42 ... n. 15 et seq. ... ad Africanum ... lib 4 quaestionum Pauli ... debitor 59. Fachinaeus lib 6 controversiar cap 33 ... cap ... et seq ... lib 1 tractu 9 cap 8 n. 9 et cap 9 n. 19. mihi ut aliis ... que in altitudine nostro ... suis propugnatoribus relinquat animi ... magis antiqua et antiquata ... obligationem ... quam post Bart ... omnes in d. debitor 59 sequitur et ... vocat ... n. 3 Curtius n. 4. in l. debitori 7. ... ubi proxime affirmavit cum creditor ... hereditariam debitoris

adit vel extra quamvis civilis obligatio quae inter defunctum et heredem fuit confusione extinguatur naturalis tamen non perimitur idque ut alia omittamus dicere tono atque mihi probatur namque cum civilis ratio confusionis personarum heredis et defuncti non possit naturalem obligationem perimere nisi ex ratione illa aequitatis confusionis bonorum illius qui solvere et cui solvi debuit ut monuimus supra num. 12. ad heredem autem qui coactus addit nec defuncti bona perveniunt ut ea integra fidei commissario restituere cogatur l. quia poterat § l. nam quod eq. ff. ad treb. nulla ratio aequitatis est quae naturale debitum tollat nec enim potestatem solutionis sublatam potest videri per aditionem ex qua nihil heres retinet. l. cuius r. ff. de fidei l. quaestio 55 ff. de solutionibus nec sane congruere aequitati idque heres creditum suum amittat eo ipso quod postulante fidei commissario et invitus favorem sine ullo suo emolumento hereditatem addidit nec obstabit si obiicias potuisse heredem eundem qui creditorem priusquam hereditatem adiret a fidei commissario desiderare ut ut debitum solveretur vel caveretur de indemnitate ut scriptum l. ind. l. debitor 2. 59 ... inn autem l. apud Julianum 11. l. ita enim 29 § si praeceptis ff. ad trebell. quia quemadmodum hoc eadem consideratione neglecta pignoris obligationem remaneret post aditionem quia soluta ...

docet

Paulus in d. l. debitor 59. dicitur naturalis obligatio remanere quae non nisi aequitate conventionis aut potestate solutionis pertinet l. stichum 95. § naturalis ff. de solutionibus ideoque heredi qui hereditatem non coactus adiit et fideicommisso restituit sine deductione eius quod ipse testatori debuit fideicommissarium repetitionem competere nisi ex hereditate dolo malo multa [illegible] sumptuosi [illegible] [illegible] [illegible] quoniam improbe fideicommissarius heredi imputaret aditionem factam eo postulante vel saltem in ipsius commodum arg. tex. in l. si extraneus 33 § 1. ff. de cond. indeb.

23

Superest ut adversa superioris [illegible] nulla in d. l. debitor 59 quae expedienda breviter sunt primum l. ex [illegible] secundo l. [illegible] videmus autem nec pignus liberari neque sublata naturali obligatione cetera [illegible] hic ut [illegible] nec bene vidit Cuj. [illegible] non divisioni sunt [illegible] in disputando in qua tandem conclusionem sublatam [illegible] remanet. Secundum [illegible] nec [illegible] fideicommissarii ubi significatur quod [illegible] nullum pignus inter [illegible] et heres creditor ex hereditate propter debitum retineret posset ab eo fideicommissarius repetere actione ex [illegible] quasi non integre fideicommissum restituisset ergo naturalis obligatio sublata fuit quia

manerent licet heredi debitum suum ex hereditate retinere
aut deducere nec eo nomine a fideicommissario conveniri posset
id reprehendendum [illegible] illa quod convenirent si nullum pignus
intercessisset accipienda est cum temperamento ut signi-
ficent potuisse heredem qui hereditarias res retinuit con-
veniri a fideicommissario quasi minus restituerit si vel pignus
nec principalis obligatio intercessisset cum pignus accessit
ideirco autem Paulus solius pignoris meminit quoniam
et tota quaestio in qua ex facto consultus erat de pignore
quod creditor desiderabat se dominium possidere erat in principio
legis constat. Tertium denique argumentum quod ex [illegible] remanet ubi
dicitur semper quod manere naturalem obligationem propter pignus
satis aperte significatur eam non remansuram propter
actionem coactam si pignus non intercedat ut cognoscit
[illegible] lib. 3. ad fabrum [illegible] quaestio 3. ubi
post fabrum totum illum [illegible] remanet una littera [illegible]
cudendam [illegible] id intellectu erit non difficilis [illegible]
Pauli mentem eam esse ut in specie proposita concludat manere
naturalem obligationem propter pignus hoc est propter easdem causas
propter quas pignus liberatum non fuisse probaverat scilicet
quia nec solutum debitum creditori nec eo nomine satisfactum
fuit quo deficientibus non magis naturalis obligatio duraret
quam obligatio pignoris [illegible] 95 § naturalis ff de solut.
[illegible] ff de except. rei judicatae [illegible] 13 § [illegible]
heredem 15. § in vindicatione ff de pignoribus [illegible] 21. ff de [illegible]

vel.

vleg. dici potest vocem propter exaudiendam ll. pro iuxta sive propter ut in illo versu Poete .. Omnis

propter agiles Rivus sub ramis arboris altae proinde tenetur Paulus manens naturalis principalis obligatus iuxta actionem pignoris quia coacta adiectio nuncupata extollis supprimere potuit cum nec solutus nec satis factus est creditori

24

Revocat me quod sequitur apud Africanum nostrum dispositionis pars in qua docet fratrem debitorem pro ea parte pro qua frater creditor patri heres exstitit repetere non posse quod debebit quoniam penitus sublata duntaxat fuit obligatio et confusionis pro qua parte ipse debitor fratri suo eidem creditori heres exstitit ut monuimus supra nec tamen subiungit enim Africanus hoc ita est nisi ex peculio suo quod habebat debitor frater non minor pars ad fratrem creditorem pervenerit quia erat ei debito naturaliter enim obligatus quae fuerit hoc casu sublata videtur quod peculii parte frater creditor sit consequutus cuius actionis est ratio intelligatur seiungit debita filiorum familias ex eis bonis quae peculii habebant et omnia peculiaria a peculiis ipsius requirit ut ex eo solvantur ad quem eius possessores pervenerit lex annalis 27. § si in tempus lex quis tenetur 29. § si ex duobus 32 § ult. .ff. de peculio scindunt ergo morto fratre vel domino peculium filii servive qui in eius potestate fuerunt ita cum hereditate et ceteris defuncti bonis permiscetur inter eius heredes pro hereditariis portionibus dividatur lexuby

n. 13 C. familiæ erciscundæ l. filii 12 C. de collationib. quo se-
quens l. est in quæstione nostra siquidem ex peculio fratris
debitoris n. minor pars pervenerit ad fratrem creditorem quam
erat indebito fatendum est ut Africanus dixit posse illum
ipse fratrem debitorem repetere posse qd post mortem pa-
tris solvit. erat enim indebitum quoniam ex quo frater
decessit ipso iure adventum qd fratrem ut pote suum heredem peculium
pro hereditarijs portionib. pervenit et sequenter frater
creditor pro qua parte peculium l. sequentem cepit indebitum
tanquam onus eiusdem peculij simul agnoscere cum autem
fieri n. posset ut eiusdem causæ et peculij respectu idem sit
debitor et creditor recitissime Africanus ait naturalem
obligationem quæ inter fratres fuit hac ratione sublatam videri
qd peculij parte frater creditor dat sequentem ut omittam
totum, ut fratri creditori intelligendum ll. præcast quam
in peculio fratris debitoris reuocaueris &c.

Plane ex illis Africani verbis
si n. minus ex peculio eius ad fratrem pervenisset colligunt
magno consensu post Bart. in prædicta n. 4 Castrensis n. 16
Duarin. Cuj. et alij quos supra meminimus nobilem diffe-
rentiam inter confusionem obligationis quæ per aditionem here-
ditatis contingit et eam quæ occupatione peculij illa enim quæ
ex aditione hereditatis resultat perimit obligationes qua-
inter defunctum et heredem fuerunt cota parte hereditatis quæ
ad heredem pervenit ut meminimus supra n. 12 ad quod sit illa tantum
ista

solutum hereditatis minus heres creditor habeat quasi indebito
id nihilominus confundatur, nulla soluti [illegible] indubitata [illegible]
[illegible] adeunda [illegible] c. [illegible] [illegible] nimirum quamvis
heres adeundo hereditatem ipsi creditoribus obligatur et ex hereditate
solvendo [illegible] in solidum heres [illegible] [illegible] tamen
creditoribus [illegible] l. [illegible] ff. de acquirenda hereditate ubi etiam
hodie certum nisi adeat cum beneficio inventarii [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] et si sit autem [illegible] deliberan
di tempore si creditor debitori heres extiterit pro qua
[illegible] omnimoda obligatio confunditur etsi minus ha
beat in solutum quasi indebito quamvis et pro illa solutum quamvis
solvendo hereditas non esset extraneus in creditoribus ipsius
[illegible] [illegible] eleganter scripsit [illegible] [illegible] [illegible] si solu
[illegible] [illegible] adeundo hereditatem debitoris intelligitur
confundi nec [illegible] [illegible] quod solvendo non esset here
ditas. quod [illegible] [illegible] creditoribus [illegible] [illegible] in confusione
obligationis quae per [illegible] [illegible] stringit longe
aliud [illegible] l. tollitur [illegible] obligatio [illegible] usque ad
quantitatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quinquaginta fuerint [illegible] certum quamvis [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] creditoris pervenerit [illegible]
[illegible] debitum nisi usque ad [illegible] [illegible] in obligatione rema
nsit, ut [illegible] quae si soluta fuerint repeti non poterunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad heredem creditoris pervenire quod indebito remanebat
sublata obligatione intelligitur et [illegible] repeti [illegible] [illegible]

et inde quia qui peculium habet creditoribus peculiaribus non in solidum ut heres hereditariis sed tantum quatenus peculii satisfacere cogitur, loquitur cum filio qui de peculio per actionis [illegible] eo. et [illegible] [illegible] inter actiones ergo ne [illegible] ipse [illegible] aut [illegible] [illegible] intelligi debet nisi pro quantitate peculii quae adhuc [illegible] argumento [illegible] qui doti [illegible] soluto matrimonio.

26

Obiicitur ex superioribus obscuris Ulpiani testimonium in [illegible] [illegible] [illegible] creditor de peculio sibi ni credita [illegible] domino [illegible] quo de peculio agere potuit heres [illegible] [illegible] [illegible] creditores de peculio servi deducere quod sibi debetur ergo nec aditione hereditatis nec occupatione peculii sublata obligatio fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] faciamus [illegible] respondere solet [illegible] lib. 1. variarum cap. [illegible] [illegible] filii vel servi peculium habentis duas obligationes nasci alteram contra ipsum servum aut filium [illegible] in solidum alteram vero dumtaxat de peculio contra patrem vel dominum [illegible] cum filio fam. [illegible] de peculio ex hac autem obligatione [illegible] illa quae contra servum ipsum vel filium nascitur principalis obligatio est ut nota contra principaliter obligatos accessoria [illegible] quae de peculio contra dominum vel patrem [illegible] filius fam. [illegible] [illegible] obligatio per actiones autem [illegible] [illegible] [illegible] fit ut cum creditor peculiaris patri aut domino [illegible] [illegible] habuit heres [illegible] [illegible] [illegible] aditione

hereditatis

hereditarii obligari fideiussorio quem contra difunctum fecit quoniam iniuria creditorum debitorem suo vacuisse apparet leg. cum quo § 6. l. si creditor 83. ff. ad l. falc. iuncta lege eo tempore 50. § si creditor ff. de fideiuss. diversa expositione et opinione addiderunt Cuiac. lib. 9 quaestionum Papiniani in d. l. eo tempore 50. § si creditor et lib. 20 observationum cap. 30. Donell. lib. 8 commentariorum cap. 26. Cum enim principalis obligatio quem contra filium seu servum fecit confusione non tamen quamvis accessoriam fideiussoris extinguatur tamen quae patrem dominium vel heres suum filio et aut servo succedit quemadmodum placuit si fideiussor creditoris vel creditor fideiussoris hereditatem adierit fideiussoriam accessoriam obligationem dumtaxat confundi manente principali l. heres 21. § fideiussori stipulator 3 granius 71. in fine principii ff. de fideiussoribus l. in omnibus 43. ff. de solutionibus proinde creditor peculiarii domini servi cum quo contraxit heres extitit manet principalis cum fideiussor ab alio convenire dicimus.

Dicere quia principali naturali obligatio quam contra servum habuit confusione perfectum est et tanquam domini servi hereditatem effecto sponte privilegium fideiussionis d. l. sed si damnum 9. § si creditor pecuniarii l. stipulatio contraria cum lege l. ex facto 52. ff. de fideiuss.

Sic superiori difficultati explicande recepta in academia nostra hactenus traditio fuit quae tamen non excludit nam cum iusta praeterea lata sub eis obligatio est naturalis ut filium patri et servum

domino acquiratur nulla ratio est propter quam non confundatur
eadem obligatio si creditor filij vel servi heres extiterit patri vel
domino facto eadem debitore non tamen de peculio ex sua persona
sed et principaliter et insolidum ex persona filij vel servi
quemadmodum evenit in quaestione nostra cuius in prima
parte diximus obligationem naturalem quae inter fratres durat
confusionis subiacere pariter quia fratre debitore heres instituto pa-
tri creditori effecto ex persona fratris creditoris per quem
ea obligatio altera fuit acquisita. Hinc interpretatio
superior excogitata placet quoniam ea admissa manet adhuc
difficile cui inde consideraremus quod si idem creditor obligatio non
fuerit extincta per occupationem peculij quod ad creditorem tanquam
heredem pervenit quam ut rem breviter explicemus affir-
mandum est cum creditor nominatus filij vel servi patri aut
domino heres extitit omnem obligationem extingui non tantum
eam quae de peculio contra patrem dominum vel exerceri potuit
sed etiam illam qua filius servus vel insolidum tenebantur tum
quoniam adita hereditate patris vel domini in eum venirent
in persona creditoris jura debiti et crediti concurrere tum
etiam quia occupatione peculij solutum debitum intelligitur
ideo iniquum sit peculij et ideo dominum creditoribus pe-
culiaribus ultra vires peculij solvere compelli [illegible]
cum plura fin. 43. ff de peculio actiones autem [illegible]
sunt propter ea inter [illegible] de actionibus ideoque nec [illegible] solvere
aut suam personam intelligitur nisi pro quantitate peculij
quae ad eum pervenit ut diximus supra n. 25. Tertio

est

esi in peculiari creditor qui domino servi in quo sterit heres totus et peculiis succurrus (quamvis ex eo obligationis omnis extincta sit) in debitum ab aliis creditoribus ... possit primo loco deducere qd sibi debetur ex eo ... et puto quasi in quo instanti peculii ... sibi soluti fuerit et in peculio servi ... ne alioquin si adhuc in peculio ... creditoris cum ... heride deduceri ... qd antiquis heres existeret ei debebat mera ... damna atq iniuria illius afficiat contra equitatis et solidas juris rationes quae ... et intelligatur solutus heridi creditori qd ille aliis creditoribus ... l. qui ... ff. de solutionibus ... ff. de ... vt adeat peculiis pervenisse qd apud eum ... nil ... l. aliud ... ff. de ...

Denique ut ... asertus illud in quo secundus huius responsi nostri ... deduximus nempe ... debita ... onere ne ... utrumque ... probat ... duobus argumentis ... primum in ... ubi pro certo ... qd ... fratri debitori ... fuerit utrumque fratre ... heride existente possit creditor fratri ... deducere tanquam ... qd ex illo solvendum ergo eadem ratione ... quantitas ad fratrem creditorem

28

pervenerit, pervenient simul onera peculij sicque pro

pter peculium debitor ille qui creditor dumtaxat fuerat

et sequentur obligatio extinguatur. secundum argumentum pro

ponitur in textu idque maxime ex textu igitur ibi Africanus

docet quod si frater debitor pecuniam non a patre ut hactenus

posuimus sed ab extraneo mutuam acceperit eamque mortuo

patre solvisset dubitari non potest quin actione fami

liae erciscundae contra fratrem coheredem instituta iudicat

iudicat fratri qui solvit tantum dari ex peculio debere

quantum extraneus creditor actione de peculio a fratre

coherede sequi potest ut apparet pro dictum l. in d. his

sequenti C. § si filius fam. l. heredes 25 § contra ff. fami

liae erciscundae qq. sequentur quod Africanus subiungit

in textu igitur nempe si res adhuc integra ante quam ex

traneo creditori solvatur iudicio familiae erciscundae

inter coheredes fratres agatur ita peculium dividi e quum

id usque ad quantitatem eius frater debitor eidem heres

indemnis servetur a coherede utrumque ideo quia nec debi

tor frater peculium communicare cogi potest nisi cautio

sibi praestetur de indemnitate pro quantitate peculij

a coherede pervenientis pro qua et ~~[illegible]~~ communi

catus peculium onera sua sequi debent ergo ut videtur

dit recte Africanus in textu porro quae in persona extra

nei creditoris si ipsi fratri debuisset observarentur

eadem et cum alteri fratri debet. servanda sunt ni

mirum

minus ut indemnis semper protegeret. ?? fratres co
heredes qui ab eodem adversus extraneum indemnis esset pres
tandus .

29

Et procorondi advertes id quod supponimus
omnia peculij peculium ipsum sequi et actio agnoni deberi ad
quem illud pervenerint ex pendi non subsistere possunt ex ciml.
l. filiusfamilias ff. quod de peculio actio annalis est l. quod in heredes
§ l. si servo ff. distributoria actione l. si servo 13. ff. de peculio
legato ubi in servo testamento manumisso qui peculium habuit illud
legatum fuerit traditum ~~[illegible]~~ id heredes de peculio suo
conveniri posse repugnat ex diametro Ulpiani frag
mentum in l. 8 per stranium ff. de dote praelegata eoque jure
sublandis multa multis effundunt nostri ordinarios et
praecipue Albericus in hoc n. 28. Joannes Battista n. 74
cuius tractatus ad Africanum in l. et d. l. § filii stranium
Donellus in l. Cassiamus pro suo facto jure in rationali
ad-sous servus 29 l. aetius heres 35. de peculio Albericus
in post. ?? et Bart. in h. quos sequitur Paulus cen
turia 4 quaest. 66. in ea ?? ut distinguamus an
sit an peculium per vindicationem servo agitur an vero
per damnationem. in ea q. casu cum dominium peculij statim
in legatarium transeat numquam actus ? heredis ? actio
sit de furtis ? legatum ?? ?? sequens ut servus
ibi iam manumissus ut tota dominus peculij actor
toribus peculianis conveniri debeat eo casu non heredes

Ad.s ind. § per seruum de dote relegata. 2° casu nimirum quotiens in damnatione peculii relegati, vel eiusdem fideicommissum cuius dominium recta via in legatarium non transeat nisi postquam ab herede res legata tradita legatario ut observant DD. in d. l. 1. sequens heredes ipsius tanquam peculii dominus peculiaris creditoribus tenentur et in traditione peculii deducere posse quod peculium ipsum debet aut cautionem indemnitatis contra peculiares creditores a legatario exigere hec autem iuris remedia si... misserit peculium apud ... intelligitur quam ... legatario tradiderit quae ... sunt Ad. ind. l. 1. ... de peculio actione annali ... cum similibus ... omnium si ... hoc ... tanquam divinatoriae ... in ... babitis omnino ... ad ... cum ... ind. ... ex suo facto affirmandum Juliani ... ind ... pro ... a ... nostro novum ...

Salvo etc.

Ad tit. Inst. de verb. oblig. et ad tit. de inutilib. stipulatio.

Obligat[iones] quae ex re descendunt aut re, aut verbis, aut literis aut consensu contrahi, dixit justin. §. de obligat. in fin. de qq singulis agere insipiens in[?] prudentis de contrah. quae re celebrant ut de utilioribus et frequentioribus tractavi. nunc autem 2[o] loco de verbor[um] agere obligat. re quidem minus frequenti et sic 2[o] loco utili 1[o] quidem difficili contrahere. sed ut non aliter recte explicari possim quomodo utilis stipulatio contrahat nisi simul quae inutilis sit stipulatio explicet. commode hos duos tit. coniunctim in praesenti donabimus ut omnis stipulationum materia facilius utiliusque coniunctis quam separatis locis explicationem possit accipere.

Ad prium tit. de verbor. et §. mutuo et §. praeterea de inutil.

Verbor[um] obligatio ut hic imperator docet ex stipulat[ione] descendit stipulatio autem verbor[um] conceptio qua is interrogatus dat datur[um] facturum esse quod interrogatus respondet §. praeterea inst.

1

de inutil. l. 1. §. verbis ff oblig. et act. l. 1. in princ. l. stipulatum. §. stipulatio. l. si stipulator 35 §. ita. ff de verb. oblig. doctores ind. l. 1. et ind. §. stipulatio in gloss. Cujac. Donel. Vesfan. Balduinus Mysing. et ceteri

2. Stipulatio verbor. receptis contrahitur cum inea verbis obligatio habeat d. l. 1. §. verbis ff oblig. et act. l. 1. § adeo ff pactis l. 2. in princ. ff si cert. pet. l. 1. tit. 11. part. 5 Paul. lib. 2. sent. tit. 3 Caius lib. 2. instit. tit. de oblig. unde qui verba recipere nequeunt huius contractus incapaces sunt § mutum hoc tit. de inutilib. l. 1. in princ. ff oblig. et act. ubi eleganter Caius scribit mutum nil pertinere ad obligationem verbor. nam manifestum est et Ulp. in l. mulier 30 ff verb. oblig. ideo promissionem infantis factam nullius momenti esse existimat quia qui poterat fari stipulari non poterat, constat quod ex l. 2. l. servum. §. ff rem pupilli salvam fore

3. Undecumque et licet in aliis actibus qui solo consensu perficiuntur, nutu et signis exprimi voluntas possit actus qui ita celebratur valeat l. nutu. 21. ff leg. 3. l. in epistola 22. co. fideicommiss. l. mulier. 73. ff jur. dot. l. servo 65. § si pupillus. ff ad Trebell. l. 2. ff bonor. poss. furioso, l. deligari 17. ff nova. in stipulatione tamen si verba non fuerint prolata et congruenter interrogatum promissor non responderit nihil actum erit d. l. 1. §. sigs. ff hoc tit. § praeterea instit. inutil. adeo ut nec in vim facti talis stipulatio valeat nec naturalem obligationem producat d. §. 2 contra naturam ubi aliquid a. l. quia frustra extinguit cuius omissio talius actus inducit interitum l. cum id 8. §. sciptor ff bon. ret. ... expresso ... ff reg. iur. ut inquisitionem praxim resolvit Menoch. de arbitrar. q. 30. n. 6 Gratianus reg. 222. Gam. decis. 23.

4. Verum obstat quod acceptilatio solemnia verba requirit l. 1. l. pluribus. 6. ff acceptilat. l. 1. co. cod. §. 2.

Infr.

inst. qq. mo. tolli. obligatio et tm inutilis et vilis n obseruatis recepta utile stinet pactum. l. si unus in. §. penultº ff pactis, l. an inutilis. §. inprio. ff acceptilat. l. si accepto latum. 19. eod. tto. l. 3. ff rescind. vendit. quamvis tm poterit ius ciuile quibus verbis obligatis induxit § di stituta. inst. de act. ideo solemnium formulam obseruandam stituisse ut n ex quauis verbis concept. vinculo obligationis ligatus quis remaneret sed ex ea tantum in qua sollemnis religiosa obseruatio serio prudenterque contrahentes conuenisse, supponerent, deliberatique animum signaret ideoque verbis congruentibus n obseruatis tuo actum nullum esse constituit, ut nec ex voluntate illa quae prius volebat naturalis obligatio resultet. d. l. 1. §. si quis diis contra, ff hoc tto. quia cum n pactum sed stipulatum facere contrahentes voluissent in pactum reciisse n videntur. l. 1. § cum q ff const. pecun. at in acceptilatione cum et verba et solemnitas interuenire debeant solemnitate deficiente voluntas remanet quae ad pactum induendum et debitorem ope exceptionis liberandum sufficit d. l. 3. ff rescin. vend. d. l. si accepto latum. 19. ff acceptilat. quia voluntas quae ad pactum obligatorium insufficiens n est sufficiens ad liberatorium in acceptilatione valida est arg. l. arrianus. 47 ff obligat. cum q acceptilatione contrahit liberari se ab obligatione veri q cum per pactum conuenit. l. creditori. co. pactis sed q stipulatione aliud sibi obligari vult q pacto n efficitur. l. juris gentium. 7. §. igitur nuda ff pactis

quin etiam ex superioribus ut si partes consensu contrahentes etiam inter absentes celebrentur. l. 1. in fin. ff contrah. emp. l. 2. ff oblig. et act. stipulatio tm n nisi inter presentes celebrari debeat quia cum verba desideret contrahentes se exaudire invicem debent, l. 1 § q presens. l. titia. 134

l. titia. 134. §. 1. ff h. t.° l. ijs verbis. 8. ff duob9 reis § item instit. de inutilib9 l. 3. co. eodem necessarium q consi scribit in l. ea que. 58. ff donat. inter. ubi stipulat° in epistola facta valet ibi nanq epistola int presentes facta et p caut° accipitur ut alias solet, Doluit Duaren. lib. 1. disputat. cap. 45. q si aliquis post quam presens in terrogauit quesiit inutilem reddit stipulat° nisi postea reuertat et presenti ansum sit d. l. 1. § q presens dumtm modicum int cesserit spatium, continuus n, debet ee actus stipulat° in l. continuus 137 in prio. ff vb. oblig. modicum dutm inter vallum int venisse cor et continuus actus dr, si eadem die ansum fuerit et aliud nothum ab stipulat° drisum n fuerit m° tpe inceptum. d. l. continuus 137. in prio ff h. t.° l. duor. 6. § ult°. l. si ex duob9 12. in prio ff duob9 reis, q vtriis iurib9. docent Cujat. Doni. et ipsi in d. l. 1. § q presens et in d. l. continuus lt aliter sens eart Bart. Arit. et alij in d. l. 2. quo opem reijcit Ale. ibid n. 24 et hoc totum arbitrio judicis relinquunt Corral in d. l. 1. § q presens in 2ª lectura. n. co Pinel. in l. 1. co. de bon. mat. 3ª pte Menoch. de arbitr. lib. 2. casu. 4°.

6.

etio autm q stipulat° solemnia vba re quirit satis apparet illam iure civili introductam, §. de restituta inst. act. nec, n, rao naturalis aut gentiu ius solemnitates aut scrupulosas vboy fiulas obser uat sed simplicium intuit° sensum animi: verum accep tilat° solemnia vba requirere cstat d. l. 1. co. accepti lat. nec aliam obligat° tollere q3 que vbis fuerit colligata. d. l. an inutilis. 8. § acceptum fieri ff acceptilat vnde et aquiliana stipulat° introducta ut periam alie quoquo modo ite obligat° in stipu lat° trans late per acceptilat° dissolui posset. l. a

quiliana

aquiliana. 4 et seq. ff. transact. l. et uno. 18. §. 1. de acceptilat. § i autem, inst. qq modis tollit obligatio civili igitur iuri acceptilationis origo tribuenda v.r. si stipulatio propter solemnitatem verborum civilis contractus est: quod etiam consensisse vr Paul. in l. penult. ff. solutio, ubi verborum obligationes civiliter per acceptilationem resolvi scribit, sed negat Ulp. l. an inutilis. 8. §. ult. ff. acceptil. ubi servum ideo acceptilationis capacem esse scribit quia iuris gentium est acceptilatio.

Nec dici potest acceptilationem iuris gentium apud Ulp. appellari quia apud omnes gentes recepta fuerit cum ideo quod iuris gentium sit, inferat ... servum accepto liberari posse. quod non aliter verum esse constaret quam si iuris gentium acceptilatio proprie esset cum contractus iuris civilis omnino servus incapax sit. l. in pacto 30 §. 1. ff. pactis. l. servus. 19 ff. fidei iuss. §. praeterea ... non idem iuris infr. qq mo. tol. oblig. l. quod alii nec ff. reg. iur.

dicendum itaque erit iuris gentium esse acceptilationem quia ratio naturalis dictat ut possit quis debitorem ab obligatione nudi verbis significata liberare arbitriumque, debitor habere debeat obligationis remittendae dicitur enim si soluta est pecunia non sit sed velit debitori gratiam facere neque obstat quod iuris gentium esse non posse cum solemnia verba requirat argumento legis 1. §. ult. ff. ... impt. l. 1. ff. locati illis, n. n. observatis dum non de verbis consisteret ius gentium ex cuius equitate exceptionem ortum acceperit primo insit. except. liberatus ope exceptionis induci, quod ad defectum autem nihil interest an actio fuerit ipso iure

sublata an per exceptus elisa, d. l. n. videt[ur] ffreg. cur
. . . . . . sed cum stipulat[i]o n[on] solum v[er]ba, sed etiam con
sum ex utraq[ue] p[ar]te consentium exigat d. l. 1. §. 1. ff. pactis

9

d. l. 3. § ideo ff. oblig. et act. sicut in ceteris contrahen
dis ita in ea currat oportet affectus sive animus
ex utraq[ue] p[ar]te eos convenient l. n. solum § 2. l. in oibus 55.
ff. obligat. et act. unde lex propria et usitata v[er]ba quae iustit.
refert in § incare hoc tit. n[on] pariter observata, si tamen congruent
sensum fuisse p[ro]ponat[ur] et illis v[er]bis quae decidit manifeste
valet stipulat[i]o vires habet, d. l. 1. §. si quis ita hoc tit. quod si

10

diversitas in re ipsa sit, vel in p[er]sona, vel in loco, vel in conditione quae ora
diversitatem in quantitate obligat[ionis] constituunt, stipulatio inuti
lis efficitur nisi stipulanti ea diversitas, sive adiectio vel de
tractio illico placuerit hoc n[on] casu obligat[io] nascitur
quasi alia stipulatio per sequentem approbat[ionem] celebrata. Vt
l. 1. §. si quis simpliciter ff. h. tit. velut si quis simpli
citer interrogatus responderit si illud factum erit
dabo, aut si intra quintas Kalen. Idi. secu
ndum videat aut si pure stipulanti sub condit[ion]e
p[ro]mittat aut ex[tr]a ut in hoc § si quis simpliciter
docent interpretes Donel. Pisan. Cujat. ibidem Bal
duin. Vuisenb. Othim. et ceteri in d. § praeterea de
inutilib.

10.

11

sed in quantitate vel re in obligat[ione] de
ducta id difficilius est nam si quis decem stipular
i viginti respondeat vel viginti roganti decem
p[ro]mittat in decem stipulat[ionem] valere et obligat[ionem] consis
tere docet comm[uniter] in d. l. 1. §. si stipulanti ff. h. tit.
quamvis oporteat congruentem esse summam atque mani

festissimum

fecisses unum e viginti decem inesse ut ratio signat vos ind. §. si stipulanti. quod tamen Iustinianus negat in hoc §. praeterea de inutilibus, nullamque inter hunc casum et praecedentes de diversitate inspice et conditionem, differentiam constituit sed in utroque pariter utilem esse stipulationem docet, quod in locatione docuit vos in l. si decem. 52 ff locati.

12

sed respondent [illegible] et alii in hoc §. praeterea de inutil. [illegible] in [illegible] Iustinianum disputat [illegible] ad [illegible] ind. si stipulanti, tunc illud intelligendum esse [illegible] exceptionem in praecedenti §. propositam, [illegible] si diversitas illico stipulanti placuerit atque in §. praeterea locutum fuisse Iustinianum secundum generalem regulam ubi sit diversitas, illico non placuit, sed attendere debebant exceptionem illam dicti §. si quis simpliciter tantum modo pertinere ad eos casus in quibus in qualitate obligationis diversitas fuit non vero ad istos in quo in sequenti paragrapho consultus agit in quorum specie [illegible] non in qualitate obligationis sed in re in obligationem deducta diversitas fuit atque illis qui volebat in minoris suma stipulationem aliud et diversa quae docet consultus quod decem viginti inesse. Unde in minorem summam, et interrogatus et responsum convenisse supponitur, neque obstat §. praeterea ubi Iustinianus scribit inutilem esse stipulationem si quis alia quae interrogatus fuerit non respondit, veluti si quis decem aureos a te dari stipuletur, tu quinque promittas vel contra

infert igitur nec in quinque utilem esse stipulationem stillationem negamus, inutilis, non erit stipulatio in exemplo proposito, quatenus vero eum subiicit demonstrat esse quatenus ad ea quae interrogatus est non rendit idest in quinque aureos qui superflui in alios quinque qui cum decem insint stipulatione et ex utraque parte comprehensos fuisse sunt, hic et consequenter congruenter fuisse responsum, quo etiam modo explicatur quo ultimo explicari poterit locus Caii lib. 2 instit. tit. de obligat. ut esse integrum dubium basilare cognoscatur quia non in toto sed in minori tantum summa valet denique non adversatur d. l. si decem 52 ff locati ibi namque non est in gratis quod perit sed pro mercede et pensione certa res locat ideoque qui fundum et domum pro maiori pensione locat, apparet pro minori mercede non fuisse eum locaturum atque inde stipulatum non onerosus contractus sed lucrativus est. prin. instit. de auctor. tut. l. obligari 5. ff eod. qui viginti vult accipere et decem accipiendi volum habet cum mero lucrum sequatur nihil quod ei obstet in illa summa abest

idem quoque insumus et quantitatibus diximus, facilius in corporibus dum erit inque commune unum alteri non inesse ideoque sicque stichum stipulanti, stichum et Pamphilum promittat et certo stipulatio habet. d. l. 1. § sed si mihi; ff hoc tit. quia tot sunt stipulationes quot corpora et quantitates d. l. scire aginprio ff hoc tit. ideoque cum in hoc casu altera stipulatio utilis sit non debet per alteram inutilem vitiari sicut nec in aliis casibus utile per inutile vitiatur cap. utile 37. de reg. iur. in 6. l. fundus 64. ff de con. empt. l. proprium 5. ff com. praed. l. si duobus 16.

l. si servus.

l. si servus 108. § si servus alienus ff. leg. 1. l. si pecu
lium 6. § 1. ff. peculio leg. l. videtur dicam 12. ff. si cert.
petat. l. stipulantes 9. l. placuit 29. ff. iuris, l. si spon
sus 5. § 1. ff. de donat. int. l. liberis 2. § si duo ff.
de liberal. cau. l. sed si sibi 11. ff. stipulat. servo. l. san
cimus in prima et l. sequenti eo. de donat.

nec huic nostre sententie obstat lex in hoc iu
dicio ff. fam. herc. ubi de ex uno iudicio non posse sim
ul iudicari ff. pro te valere hic, ra[tio], una stipulatio non pro[..]
sit invicem valet, altera vero que inutilis est in se ob
dum vitiat.

18.

24

Illud etiam non adversat quod consultus scribit
in l. inter stipulantem 83. § si stipulante ff. ver. ob. ubi quis
Stichum stipulanti Stichum aut Pamphilum promi
serit et e contra, nullam esse stipulationem, inutilis enim
ea namque stipulatio utrique sub conditione promittus censet
l. cum ita quod in prio. ff. option. leg. l. 3. ff. quod et agg. Unde
nimirum si stipulatio non valeat, cum simpliciter in
terroganti sub conditione promiserit pertinet, cum is qui
Pamphilum stipulanti Stichum aut Pamphilum
promittit nec Pamphilum promisisse videat, cum possit
Stichum dare: nec ad Pamphili stipulationem venire cum
in alternativis promissionis sit electio nisi aliud actum
sit. l. ubi autem § quod illud ff. ver. ob. eodem etiam modo
inutilis erit stipulatio quando stipulanti Stichum aut
Pamphilum quis Pamphilum simpliciter promiserit, d. §
si stipulante, nam stipulator interrogat de unoquoque
sub conditione si alter prestitus non fuerit argumento l. unde l.
cum ita, ff. option. legata l. 8. ff. quod et agg. promittens vero
unum simpliciter promittit detracta conditione ut

ut aliam stipulationem efficiat deinde promissor in hoc casu stipulat. detrahet quibus est stipulatori utrumque disiunctim quam alterum sibi promittitque cum duas res in stipulationem deduxerint disiunctim una perempta et ex alia causa stipulationis effecta ut cum sine culpa et facto debitoris altera in obligatione remanet et debetur l. si stichum ff. hoc tit. l. si in emptione § ult. ff. de contrahen. empt. at una res simpliciter promissa et si nec culpa debitoris perempta liberat ipse l. si ex legati causa cum ibi notatis ff. hoc tit. qua propter probari erit vitanda tamen est stipulatio ex eo sicut in d. l. 1 § si quis simpliciter ff. hoc tit. ad textum in § omnis § sub conditione cum seqq. usque ad § ult. huius tit. ins. de imposibilis, § post mortem, § item si quis § ita autem § ultimo insti. de inutilib. stipulationibus,

Ad textum in § omnis § sub conditione cum seqq. usque ad § ult. h. tit. in § si imposibilis § post mortem § item si quis § ita autem § ult. inst. de inutil.

Stipulat.

Omnis stipulatio de quacumque re fit aut pure aut in diem aut sub conditione teste iustin. nostro cuius testimonium corroborat anso iuris consulti in l. obligationum fere ff. de oblig. et act. l. cedere diem ff. de verb. signi. § si rem § huiusmodi, l. cum quis § 1 ff. hoc tit. et passim aliis decisionib. pura stipulatio est quae sine mente diei aut conditionis concipitur veluti decem dare spondes. in diem fit cum dies apponitur quo solvat quia qui in stipulatione deductum est veluti si promiserit quis diem dare primus

Kalend. martii, sub conditione tandem stipulatio celebrat velut si promiserit quis aliquid si navis ex asia venerit Hus nr h et ins sub condit. infra, ita d. l. obligat fere.

Ex his stipulation. non eodem modo obligamur sed diversi mode ut de unaquaque spe cum iustin. agendo apparebit et in primis de stipulat. pura cuius iure de qua scriptum est aiu ois cons ins. cum q. §. quoties ff hoc tit. ins. inolus. 14. ff reg. iur. quoties in obligation. dies non ponit presenti die debet et in nro §. post quam exemplum stipulat. indiem iustin. proposuit, sub licit, de quo confestim petipot. hoc e in obligat. pure concepta sta tim cedit et venit dies, d. l. cedere diem ff verb. sign. iubat hanc sent. Cornel. lib. 3. declamat. Inius obis, quoties tempus non adiicit presens intelligit. ergo omnis sit puram stipulat. presentem act. producere ut ois instituisse h. terunt Cujat. Donel. ind. l. cum q §. quoties, ff verb. et lib. 15. ment. cap. 7. Rebar. Petr. fab. idem q Cujat. ind. l. inolus ff reg. iur.

2.

Sed hec sent. utec nuper tradita explicanda erit in aliqua iuris cons. resa que ab inter pribus coiter solent tanquam adversa ei opponi Paul. itaque iuris consultus, in l. interdum, 73 ff hoc tit. nos docet stipulat. pure conceptam non semper presentem actionem producere velut si stipulatio pure concepta ex re ipsa dilationem accipiat, t ad diei cessus t ad adventum quod accidit si quis promittat pure petiturum frue tus domum edificare quod inutero e quod huiusmodi stipulat. et si pure concepte ex re ipsa conditionem tacitam recipiunt, l. 1. in fin. ff conditio. ut demonstr. l. cum illud, aut illud, §. 1. ff quando dies legati cedat et ex his tunc competit actio cum perrerum naturam ea prestari poss d. l. interdum, hoc etiam procedit si ope ras officiales alibertto patronus stipulatus fuerit quod non antea carum dies cedit quam indicte fuerit nec sunt petite nam

3.

cum ex commodo patroni ideinde, stipulatio eorum tacitam conditionem habet si indicte fuerint a patrono nec antea peti possunt, l. siquis haec l. §. judicium l. quotiens, l. cum patronus ff. de oper. libertorum. item si servus hereditarius stipulet non ante nascitur actio quam hereditas sit adita quasi conditionem habeat, et si servus eius qui apud hostes est stipulet, novatim capto domino, quia non aliter nascitur actio quam post liminio redierit dominus, d. l. interdum in fin. l. si servus eorum. 18. §. servus ff. de stipulat. servor. in quo advertendum est lapsos esse Accursium in d. l. interdum, verbo, incipit Petr. fabr. in d. l. in omni versio et generaliter existimantes omnes conditiones stipulationes tacite non conditionem sed diem continere, ac per consequens existente statim diem cedere non venire,

4

Sunt aliae stipulationes pure conceptae quae reipsa dilationem recipiunt propter tacitum diem qui eis inest cuius generis sunt omnes stipulationes quae loca solent inseri veluti cartagini dare spondes, quae licet pura fieri videatur tamen reipsa habet tempus adiectum quo promissor pervenire cartaginem possit. d. l. interdum versio. sed quia l. continuus, §. cum ita stipularis, ff. hoc tit. §. loca infra. adeo ut siquis Romae ita stipulatus sit hodie cartagini dare spondes, inutilis sit stipulatio cum impossibilis sit promissio, d. §. loca. quae in eo distant a superioribus traditis n. 3. quia existentis nec cedit nec venit dies ante existentiam conditionis tacitae existentis statim dies cedit, non vero venit propter tempus tacitum ut adnotavit Bart. Paul. Duaren. in d. l. interdum

5

Quia iacti principiis fluit iam intelligatur ad textum in §. ultim. Instit. de inutilib. stipulat. ubi [...] non iustin. in haec verba, si fundum dari stipuleris et homini non potest continuo agere nisi tantum spatium praeterierit, quo

traditio fieri posit quia fundus de quo ibi alio in loco
situs erat quo promisus fuit et cum traditio fundi
alio in loco per rei naturam fieri non possit quam ubi situs
est tempus inest illi stipulationi quo traditio fieri posit
et ideo s[ecundu]m iustin. non pot. continuo agere stipulator
nisi tantum spatium preterierit quo traditio fieri pos
sit etiam si stipulatio pure concepta sit propter taci
tum tempus quod inse continet, ex hac tamen interpretatione quae
donelli est. in d. §. sequentes l. cum quod n. 32 constat
stipulatione de qua ind. §. ult.o dilationem recipere ex re ipsa
propter tempus tacitum quod inse continet

6

quae Donelli opinio minime videtur procedere propter
stipulationem hominis de qua ibi quia talis stipulatio hominis
etiam si alio loco sit quo promissus fuit non pot. ex re ipsa
dilationem recipere quod ut intelligas adverte cum Iuris
cons.o Beluluo ind. l. continuus, 13 §. illud. ff de verb. obl.
duab. ex causis rem promissam et debitam a promissore
conferri non posse aut propter incommodum rei promissae, aut
propter incommodum personae, propter rei promissae incommodum
tum debitor solvere non pot. cum impedimentum naturale obstat
ut si effici dari stipularis cum sis Romae quae stipu
latio dilationem ex re ipsa recepit quia etsi maxime debitor
solvere vellit antequam efesum pervenerit non poterit
impedimento naturae, d. §. loca, propter incommodum personae
solitis debitor solvere non valet quoties non habet facultatem solvendi
quod promisit veluti si quis promiserit pecuniam quam non pot. conferre
quia nec domi habet nec creditorem invenit et si quis promiserit
stichum et hic solvere non sit ad alibi d. §. illum, preterea ad
verte cum eodem iuris cons.o ind. §. illud in commodum
promissoris et eam difficultatis non impedire, diem obligat.

7

cedere et venire at in commodum rei et impossibilitas quae impedit adventum diei et dilatus ex re ipsa prestat,

Sed si stipulatio prefata qua promittit stichum aut hominem dari et stichus non ubi promissus fuit sed alibi sit, ita ut in tempore et cum eo agi poterit nec talis stipulatio ex re ipsa dilatus recepit, cum non *dum commodum rei sed pre[?] obstet, recte dicimus intellectum Donelli ad d. § ult. substineri non posse. quam difficultatem ut super[?] Donel. in d. § quotiens n. 32. et lib. 15. comment. cap. 9. existimat. Iustinianum sensisse ind. § ult. accipiendam esse de tali homine promisso qui in facultate tradendi cum fundo compareret, veluti si servus homo promissus sit in hostium potestate, et si homo promissus non posset in eo loco esse ubi promissus fuit. sicut nec hac lege venditus ne illic moreretur, quam legem solitam inseri in servis venditis adhuc et servari constat ex l. ult. co. si servus exportandus, l. 1. 2. et 3. ff. de serv. exportan. si homo sine in re ita ut narrat iure non posset loco moveri non magis quam fundus quos si alio loco promissor tradere non pot. quam in quo si nata[?] patitur quod suo in commodo impedit, et verum hoc super[?] Donelli, mihi non placet, nunc quaerendo hominem qui apud hostes est Iustin. loqueretur, non dixisset non pot. continuo agere quo usque tantum temporis preterierit ult. sed potius quo usque conditio venerit, que ut i[?] nempe ut emi posset et iure post liminii redierit et ideo q. 9. l. seruus ab hostib. co. l. ab eius § cum. co. ff. leg. 1. tanetur qua si de servo hac l. vendito, ne alibi moretur intelligeret dictus § ult. nimis restringeret sententia ipsius generalis

quare ad verum illius § sensum permittere debemus, reg. et ce. an[?] traditam, n. 2. qua docemur pura stipulatus presentem et efficacem producere obligatus ita ut statim ex ea agi posset, debere intelligi cum aliquo temperamento et spatio temporis, non, n, debemus cum sacco adire creditorem tuis, in l. quod dicimus 105. ff. solut. l. si quis. 5. § ult. ff. collat.

*non

R.

bonorum q. quis ex tali stipulat. statim veniat et cedat dies attn humanitatis gratia hoc indulget debitoribus, textus egregius in l. si cum militi. 16. §. ult. ff compensation. nam congruum et equum fuit debitori si fatetur se debere, paratumque se dicat soluere huma nitatis intuitu, modicum tempus indulgeri ad solutionem rei, non, damnum malum e creditoris modici tempus, l. si debitori, ii. ff judic. ad quem vide Ant. fabr. lib. 12. coniecturam, cap. 16. in princ. modicum autem tempus in hac ma intelligendum est post condemnationem reis, indultum est, d. l. si debitori, quod olim erat duorum mensium, l. debitorib. ff re iudic. hodie vero quatuor, l. ult. co. usur. remiudi cate sed hoc procedit quando res exigit ut spatium quatuor mensium tribuat alias judex bene poterit illud coartare et insumma totum hoc arbitrio judicis relinquitur, d. l. debitorib. de re jud. de jure regio probat. l. 13. in princ. tit. 11. pt. 5. ubi greg. lopez elatibuere ex Bart. nota Menoch. de arbitrar. lib. 1. casu. 47. n. 7.

de hoc iioit spatio quod humanitatis gratia debitorib. tribuitur, intelligi debet decisio d. §. ult. instit. de inutili, stip. ita ut sensus sit non posse continuo stipulatorem agere, ad hunc effectum ut statim cogat debitor soluere, quo usque tantum tempus trans ierit quo traditio fieri possit, hoc est tempus arbitrio judicis datum ut ibi notat gl. fin. quam sequitur Bart. in l. cum quis, calendis, §. quotiens ff de vbo. oblig. ubi supra et fere omnes institutistae, ind. §. ult. quod quod di cat Done. loco supra citato

tandem observandum est non supra traditam in princ. non procedere in act. de constituta pecunia, dat act. de constituta pecunia quando quis tam pro se tam pro alio soluturum se constituit soluere nulla stipulat. inter posita, §. de constituta, instit. action. igitur si sine die in quo solutio fieret quis constituat se soluere non tenebitur, sed modicum tempus, statuendum est nimirum decem dierum ut exactio celebret, l. promissor, 21. §. si sine die ff const. pecun. quod quis verba edicti quo illa actio concedit late pateat attn edicto ipso diei inest in ipso

9

10.

constituto quocunq modo pecunia fuerit constituta, et sic dies obligatio de pecunia constituta non est pura sed in diem, probatur in praetoris cuius edicto haec actio proponitur, § in primam instit. actionum et ex pacto nudo, d. § de constituta, ex quo iure civili, nulla nascitur obligatio, l. iuris gentium, § igitur ff pactis, diem imponere cuicunq obligationi de constit. pecu. et positum est diem edicto praetoris constat quia praetor actionem istam multis conditionibus additis pollicetur et dat inter ceteras si appareat eum qui constituit, nec solvisse nec fecisse quod constitutum est, l. si duo. 16. § ait praetor ff const. pecu. quae verba sic ab interpretibus iuris accipiunt, ut non statim conveniatur qui constituit, ut Paul. demonstrat, in d. l. promissor, § 1. ut Dom. ait in d. § quoties, n. 32. et 33. plures alios casus in quibus obligatio pura tacite diem accipit, prosequitur Decius in d. l. inivius ff reg. iuris.

de stipulatione in diem recepta,

Vidimus iam de iure et vi stipulationis [illegible] videamus nunc de iure stipulationis in diem, committitur stipulatio in diem quoties dies imponitur quo solutio fieri debeat et ipsa natura diem tantum recipiat de quo diximus supra n. 4 et Ulp. dicit ipsius loquens in d. l. cum quis § quoties iis verbis ait diem adiectum efficere ne praesenti die debeat et ius intendit in praesenti periodo in diem in fine ait sed peti prius quam veniret dies peti non potest. idem iuris cons. in l. 12 alias, 3. § sequitur ita obligando, alias quinctus ff eo quod certo loco affirmat in his verbis perperam ante diem agit et ex praecius iuris cons. in l. cert. condictio quae erat ceterum ff reb. creditis, ceterum dicit si in diem sit sub conditione obligatio ante diem et conditionem non potero agere quod ex his verbis constat ex stipulatione in diem ante adventum diei posse non agi quia adhuc dies non venit, d. l. cedere diem ff verb. signif. probat quod de iure regio ex dicitur titulus in l. 12 et 13 titulus 11 part. 5. tenens interpretes in d. l. cum q § quoties ubi Dom.

culat.

cujatius Iubarin. ad titulum ff obligationibus et actionib.
capite quarto in principio Petr. fab. et Rebar. Cujat. ind.
l. in omnibus obligation. ff reg. iuris.

Id autem in dubium vocat ab initio pro tribus rimis an ex
tali stipulatione in diem concepta sit presens obligatio nec ne et nec
presentem innuere videtur iuris cons. ind. § quoties ibi diem
adiectum efficere ne presenti die pecunia debeat verum etiam
ex tali stipulatione precentem esse obligationem ex verbis discursis ibi tan
tum ... ibi statim quidem debet ... Paul. ... sententiam
46. ff ... aut ibi sententiam Kalendis dari utiliter stipula
mur quoniam presens obligatio est in diem autem dilata solut
io est in promptu quia stipulatio in diem statim dies cedit quod
... n. veniat l. cedere diem ff ... dies ... n. adiectus
in stipulatione ad verba executionis non promissionis ... ad
dilationem solutionis non obligationis ut iuris cons. ait in d. ... sententia
... neque obstat d. l. cum quod § quoties ibi ne presenti die pe
cunia debeat quia verbum illud debeat debet accipi cum effe
ctu sicut ... ante diem preniam deberi
... non ita ut peti posit ante diem ut docuit notat ibi n. 44.
Petr. fab. ind. l. in omnibus domus ... vardos cap. 11. n. 44.

hinc intelligitur ... diem ad ... eo die ipso in
quem stipulatio facta est peti posse nam cum dies stipulationi
adiiciatur ut solutio differat totus is dies arbitrio solventis
debet esse ... certum est eo die inquem promissum est da
tum non esse prius quam is preterierit ... debemus dicere diem
venisse ... non cum dies stipulationis comprehensus
venit sed cum ... venit quia illum sequitur quapropter si quis
diem hodie ... dare spondeat dicemus statim eo
die pecuniam promissam peti posse nec videri primam quiu
... non finito stipulationis die quia in hac stipulatione dies non dif
ferendae actionis causa sed quo presens ostendat esse responsum

l. liber hom. cum § dium ff. hoc tit.

id videtur obstare Iuris consultus in l. sub hac ff. de action. et obligation. pro non dicto esse quod dare, quod nisi velis, cogi non possit quomodo igitur ante diem debebit quod diem solutioni proposuit ad hoc ut intra ipsum, si ipse voluisset, solvere potuisset, preterea obstat diffinitio obligationis de qua inprincipio Instit. de obligation. in illis verbis quo necessitate* tenetur is qui in diem promisit ante adventum diei, cum ab eo interim pecunia peti non possit, verum si sana dicta diligentissime sentire obstant quia debitor in diem certum necessitate astringitur pecunie prestande ita ut non sit in sua voluntate nunquam solvere, immo dicitur cum nunc et in presentia astringi ut quandoque solvat quia certum est, id postea futurum quod in sub conditione adiecta ut tamen ante adventum conditionis nulla necessitas est quod prestande ita, nec certum ullam hanc necessitatem futuram quia incertum est an conditio existat ut vult elegantius consultus, in l. c. ff. condition. et demonstration. et ideo si quis in diem debeat et solvat ante adventum diei, adeo debitorem ut repetere non possit, quod solvit, l. in diem io. ff. condit. indebiti fine intellegitur textum in l. 8. § ultimo cum l. sequenti ff. constituta pecunia ubi probatur constitui posse quod in diem debetur quod fieri non posset, si non preesset obligatio presens lege prima paragrapho debitum digestis eodem, textum lege in diem de novation. ~~textum in diem denovat.~~ ubi etiam probat, obligationem in diem novari posse iuncto textu in l. 1. de novation. de novat. dum probat presentem esse debere obligationem ut novari possit. idem etiam probat resp. in l. si stichum, § legata ff. eod. ubi omnium obdit b. nam et aliam quod in diem stipulata statim novat ex hoc actum est cum verum sit eiusdem quodque

4.

strigimus aliquis ad solvendum etc., nulla tamen necessitate tenetur

~~[illegible]~~ eldo

Venturum alius contrarium e in stipulat. conditionali d. §. Legata. ppt. rõem traditam.

integram in disputoem hanc e. dbls magis quam re ac iuris effu innixam existimo et exto q. perspectare nil refferat prorsus, ante diem pecuniam stipulat. comp. hensam indebi tam ee. facri. Ac q. Iustinian. firmat deberi statim et petitio dilata consistat. cui rei medullam donc. exto adhibere tentat in d. §. quo ties, n. 45. quatriusq. stipulatoris q. pi et promissoris int ee. vertat q. illius q.a et petere pecuniam nequeat debitam in ee. ad impediendam repetit. d. l. in diem. co. l. sub condite in fine et seqq. de condict. indebiti, constituti que confectz. l. 3. §. fin. et l. sequenti de constituta q. pecunia, ac demum ad nouoem ineundam, l. in diem de nouation. multum refferat ffl et alijs debitum stipulatori prodie constat et merito eum creditoris augendi eaa. debitum be constitutum, nemo sit q. nesciat, cursus et promissoribus debitam ee. pecuniam prodist et ardua cuique videat ee. ostensio Donc. in exto elicit qui et ante diem stipulat. constitutum soluere, siequ liberoem adqui rere liceat, nec cuiq. videat insolens promissorem ante diem sponte posse pecuniam offerre, l. stipulatio ista, §. inter, l. con tinuus, §. cum ita, de vbor. l. q. incertam de solution. etiam cum ante aduentum diei iste debitor uts.a notum rema net et sui ipsius fauore dies adiectus executioni. Itus. noster ti l. cum tpus. div. dirig. tur. d. §. quoties, potuit fauores eo renunciare et vulgari reg. l. siqs in cons cribendo co. de pactis et obligatione presenti liberari qua propter creditor etm inuitus compelli poterit ante diem aduentu q. debet accipere si opportuno loco et tpe. soluat cum nil in sua de fensionem allegare posit ut in tpsbus fatent proseqr. Donc.

5 aqui comencoel Ldo. Checa

6.

ind. l. 41. § quoties n. 46. lib. 15. ment. cap. 8. in fin. et lib. 16. cap. 15. in princ. Verum Doneliana haec traditio addito pro diffi cilis mihi videtur. Ratio quod non iuris perpetua in dubio fa vendum reo potius quam actori cap. cum sit. 11 de reg. iur. in 6. l. cum tempus 17 ff. eod. l. Arrian. de action. et oblig.

quasium urnere licat cap. cum. sit

d. l. 41. § quoties hoc ideo quod ea capi inter privatos debuit quaedam liberationem potius quam obligationi subiiciatur fateamur nec inducta in eius favorem perniciem afferant l. quod favore. C. de leg. pro qua quod hac quadam convenienter agimus non ancipite debitoris voluntatem sed plenam ac planam sciamus quae in illum stipulatur adscriptum diem totum stipulationis esse collatum obstat quod eiusmodi dilationis ei non statim obligationem nata ut sic qualis qualis potuit debitoris considerari favor nam in eo quod solvere ante diem possit nullus extat cum supposita eius obligatione: favor dandum sit nec obligationibus magis quam liberationibus ius succursum velit secundum Bulgaria, obstat ipsa obligatio secundum expressam debitoris voluntatem inducta cuius secundum fieri debuisset iuris ~~prudentia~~ propria clamant ut in mandato cernitur cap. petitio. 9. de procurat. in privilegio. cap. 3. de cons. in rescripto cap. ex parte 11. de arbitris legis interpret. l. fin. § 1. C. de leg. et in obligatione ostinenda l. sicut. § ea action. et oblig. et ita ratio flagitat cum verba volunti non contra serviant. l. non aliter intentione ff. de judic. l. 2. C. comm. de leg. aptius quam ultra agentium intentionem vires protrahant, l. non omnis. si cert. pet.

quare semper alia iuris parte ~~iur~~ huius rei eorum de promundam credidi ut iuris ratione fixa mihi ea sit quae obligationi minuendas ut fieri pot. hortatur, unde cum hi stipulationem inire

tentatur

chentes voluerit ut ad finem valeant pervenire cupitur ut fieri alias stipulatio nequeat ut nullus credat vinculum contraxisse reum cum ex substantialibus quatenus ipsius pretio conventum quo teneri nequeat, l. fin. in fin. cum. periodus quaesivit ut plenam iustitiam conventus iura malint in quo et privati et publici iuris ea virtute quae amicitiae quaerere ansam habeat, l. stipulatio. ista § alteri de verbis hinc ut comercia substinere valeant. l. 25. § si semper de minor. quae utrumque cessare obligationis vinculo dempto cuius creditores lucro capti contractus evitant invite ut nemo res suas indebite effundere velit, l. cum de indebito de appellation.

ex quo fit obligationem merito natam consideratam stipulatione perfecta effectus nequeat repullulare quicumque ut iura citata demonstrant et interpretes qui in nostro §. firmant Done. etiam d. in locis eiusdem 25. observat. cap. 12. Robert. sent. cap. 26. Petr. fab. et alij et citat. ab Done. 25. comment. cap. 8. innectit litt. 8. ant. gom. nullam in hoc iure distinctio dicens [illegible] firmans 2o variarum 10. cap. 11. n. 21.

hinc etiam labi palam plerique putant actus edilitus ante diem adventus esse cum hic non stipulatio solummodo sed et obligationis ortus constituat effectus. l. 1. §. ea obligatio de procuerat. quia probant. l. 1. § fin. quando dies usus fructus l. quod mandatus. 43 mandati l. sicut lege 21. § 1. de actionibus locati ac alia dubitandi ratione potest iudicari apertior

ad illa consultus causa qui creditorem nostrum agere debitum quod petere non posse aperte, decidunt textus hic l. 42 d. l. 98. §. fin. ff. eod. l. cum condictio glossa ceterum de reb. cred. temporis namque adiectio nec obligationem nec actionem inducere potest. l. 44. §. placet de action. et oblig. tenent post Accurs. hic et alii Joan. fab. Porc. Aretin. Othoman. Nicasius et noster Anton. hic Gomes d. n. 2. Coim revoluens d. n. 21. Robert. 1. animaduersionum cap. 16. Oswal. d. lit. d. quoniam Oswal. exceptio opposita creditorem agentem repellendum certant §. pluris §. temporalis de exceptionib.

11. non tamen inferior contrariam adstruxisse sententiam Done. ind. l. 42. § quoties ex n. 42 et antea tenuerunt Petr. et Cinus in l. 1. C. ut actiones ab heredib. quos probat Tobias nonius hic n. 14 ad finem ff. fabri. l. cedere diem. 213. de verb. sign. dum probat diem cessisse cum debere incipit pecunia, venisse cum exigi peti que potest ante diem nulla petitio est, et nulla actio, quo respiciunt allegata iura que probant creditorem ante diem agentem repellendum petere non posse male agere, petit pecuniam non debere d. l. 42 d. l. 98 §. fin d. l. 1 28 §. 5. h. tit. d. l. 9. sicut. pot. que loquendi norma ad eas referenda et non ad exceptionem factum alias si nata actio in iudicium deducent non male agerent petere quod posset crimpant illos iurium verba et planius noster textus l. id petit prius quam dies venerit non potest abum, non potest. negatio inuncta potissime denotat necessitatem potentiam que prorsus abrogat ut notarunt doctores per textum in c. 1. de reg. iur. in 6. in c. 1. de cau. poss. et prop. l. nemo potest. 58. ff. leg. 1. §. fin. ff. de iurisd. faciunt quae Done. tradit in d. § quoties n. 43. a ratione quae generalis probatur quod et fateamur stipulationem etiam negari non posse quin exceptio premiuris vollas exaltis neget qui cum quod separatum ab ipsa stipulatione sit tamen sequitur actio debitoris conditione iubente et iuris regula approbante hortant nequaquam in his forte Oswal. motus d. lit. d. fatetur ditam actionem qui oblatione cohaeret. ad ...usque perfecta ac adulta ut in forum prodiret ac cum suum exercere posset non tamen opus exceptione erit ut agens repellatur actor cui ipso iure denegat actio. potestas nimirum stipulationis ut done. d. n. 42. existimat nec apte ad hanc

speciem trahunt iustiniane ubit. ind. t. praeterea d. §. tpalis de exceptione. ut dom. viete animaduertit ubi sunt quae pcidunt in pacto de non petendo post stipulationem celebratam quae hinc exceptione opus est ut videlicet agens repelli possit at nos loquimur cum stipulatio ius et actionis naturam quodam modo impediat sic quod ad exceptionem fugere vanum est qui omnia pcidunt quando dies certus obligationi proponitur quia si incertus fuerit aliud dicendum erit ut infra apparebit.

aquí acabo el dictado.

de stipulat. condition.

de stipulatione conditionali restat ut videamus iam est autem stipulatio conditionalis cum in aliquem casum differt obligatio ut si aliquid factum vel non factum fuerit committatur obligatio veluti siquis ita stipuletur promittis mihi centum si navis ex asia venerit nam obligatio istius stipulationis confertur in incertum euentum navis. tus. in § sub condit. inst. hoc ttº cuius fauius stipulationis est ut obligatio et actio differat in casum futurum ita ut pendente conditione nulla obligatio vel actio oriatur sed subsita conditionis virtus et effectus sit insuspenso et in pendenti donec impleatur conditio l. cedere diem. 213. ff de verb. sig. ibi ubi sub condit. neque cessit nec venit dies pendente condit. adhuc l. grege. 29. § sub condit. ff pignor. tt dicendum est ante conditionem non recte agi cum nil interim debeat, l. cibum. 43. § si sub condit. ff edilicio edicto tt ante conditionis existentiam inutiliter agitur l. idq. 19 ff [illegible] pecun. ibi eadem conditione suspendit l. fide iussor. 16. § stipulat. ff fideiussor. ibi interius in pendenti erit si que in hanc rem quam plurima iura que congerit Ant. gamez. 2. tº. variar. cap. 11. n. 20.

a. 500

constat igitur condit. stipulat. adiectam tali
cui q. ut stipulat. ut q. suspendat in futurum e
uentum conferri debere alias, n. si ad presens t. preterit.
casum conditio conferat effus et n. stipulat. n. erit
suspensa veluti si rex parthorum uiuit centum dare spon
des q. si conditio vera e. et rex parthorum uiuit stipulatio
statim tenet et ex ea obligatio et actio nascit. tamen si contrahentes
ignorent condit. veram ee quia n. per rerum naturam incerta
n. morant obligationem licet apud nos incerta sint si u. falsa e.
q. rex parthorum mortuus e. statim stipulatio euanescit
idem dm e. si in preteritum condit. conferat. l. cum ad
presens 39. ff. de reb. cred. q. conditiones quae ad presens t. preterit.
tempus referunt aut statim infirmant obligationem aut omnino
n. differunt. d. l. cum ad presens. l. conditio. 10. ff. de obl.
§. conditiones inst. hoc titulo. hinc fit vere et proprie tales
sermones conditiones n. recte appellari cum n. differant
actum cui adiiciunt imo placuit figuram conditio
num solum n. dim here sermonem q. n. ad futurum sed
ad presens t. preteritum tempus refert, tiles in l. si ita stipulatus
120. ff. de obl. hunc namque sermo potestatis condit. continet
cum in futurum conferat, tiles in l. si ita q. 39. ff. de reb. cred.
notant Duar. ad tit. ff. condition. instit cap. 3. Donell. lib. 8.
comment. cap. 30. in princ. et in d. l. cum ad presens, in l. eius
§ quoties n. 19 cum seqq. ff. hoc titulo. qua propter recte
iuris consultus ait in l. institutio talis. §. ult. ff. de condit.
instit. validam ee institutionem in filio q. in potestate e.
si eum ita institutum ponamus, filius meus qui in co
dicillis heredem scripsi heres esto. cum nulla sit conditio

quæ in præteritum ... ad ... sitis ... aliás, ... con
ditio fuisset ... illo ... ... nulla
fuisset ... 4. cum ... ff. hered. instituen.
Vocant ... habito respectu ad fi
guram ... illorum ut ... de lib. 2. ...
cap. 20. aduertit ...

... conditio quæ in futurum ... si
... ... et ... debeat
in stipulatione etiam cum adiecta ... suspendit
... si decem mihi promittas si ... ad annum
... ... ab hinc anni ... digito
... ... intra annum ... propterea ...
tatio ... conditione ... nam cum huiusmodi
condit. incertum et ... futurum ... ...
... incertum ... dispositione ... ad ... sugen
dum. l. 1 pupillus g. ... Paul. Castren.
ff. nouat. l. impossibili 2. g. ff. Vbor. aduertit Dom.
ind. 4. ... n. 20 ... at ... hinc pendit
quando certum ... conditio ... quando ... ...
ut in exemplis ... traditis ... incertum ... ...
... quando incertum ut ... promittat
si moriatur, ... conditio ... ...
ff. condition. et demonstration. ... in l. ...
25. g. fin. ff. ... ... quando ... legati
cedat ... ... completa
fuerit ... Pau. Castren. ubi ... n. 2. ... ...
... si dies ... stipulat. ... ...
cederit legatum relictum sub eadem conditione

4.

ad hunc 3 aus miserit, l. 5. ff. quo dies leg. cedit
et ium dotis iuris cons. ind. l. i. ff. de dote. et demonstr.
neque obstat iurisconsulti rursum in l. nam etsi
cum moriar. 17. ff. de cond. indebiti, cum l. sequenti,
quatenus probat promissorem qui cum morietur dare
promisit tamquam sub conditione que non sit futura, si ante
solverit non posse repetere quia id quod promisit debitum est
alias, non, si sub conditione fuisset omnino repetitio locum
denegaret, l. sub conditione 16. ff. de cond. ind. non obstat
inquam quia repetitio in eo illegitima iura non denegat
etiam quia bene et proprie promissum debeat ante idest
ad diem existentiam sed quia propter conditionalis stipulatio
ad hunc trans ... et conditionali . infra hoc
quae supposito ... diem mortis aut con
ditionem que omnino futura est efficere ut non repetat
solutum quod si erit ... stipulatorem ipsi debebit
et mortuo heredibus, inquit ipsius stipulationis tran
lata fuit, atque ita non est mirum si conditio in
debiti competat ei qui sub ea conditione promisit
que an impleatur, incertum sit, si antea solvat
d. l. quia stipulatio, in hoc quae differat ab ea conditione
quam existere certum est incerta et dubia con
ditio propter illam incertitudinem quae ei
inest quam ... cond. ind. l. nam
et si ... ff. condit. indebiti quam antique et
ter praetee ibi sequitur Don. ubi 6. n. 15. in hoc
quae differunt legata a stipulationibus quando
conditio aut dies incertus ... pro conditione habetur
l. dies incertus ff. ad sen. cons. Trebel. l. ultima. 22.

ff quando

ff. quando dies leg. ced. et utriusque eandem ee naturam tenent fab. lib. 4 rationalium cap. ult.
Done. ubi proxime) additur que stipulatione id quod in certum e q a ex stipulationibus spes ad heres trans mittit d. § ex conditionali ex legatis minime l. 5.
ff. quan. dies leg. ced. de quo infr. suo loco dicemus

id adversus o tradita insurgit Cujac. lib. 25. observat. cap. 19. affirmans stipulationem sub condit. contractam n ita suspendere ut obligatio ex ea statim n nascatur, imo potius statim atque recepta e obligatio eam producere affirmat monet que ex decisione textu eleganti ad hunc propositum in l. usus fructus. 26. ff. stipulat. servor. ubi Paul. docet servum hereditarium usum fructum stipulari n posse, etiam sub condit. reddit que rationem in dicti verbis, nam hoc casu valet stipulatio, q ex presenti vires accipit stipulatio, quamvis ex ea petitio suspensa sit, et ideo cum usus fructus sine persona esse n possit, d. l. usus fructus, et ex praesenti vires accipiat stipulatio, recte iuris cons. fatetur stipulatio a servo hereditario factam, usus fructus etiam sub condit. inanem ee, q ita intelligendum e ut cedat n quidem simpliciter sed cum adiuncto, nempe ut cedat sub condit. ut statim debeat sub condit. que sententia Cujatii et difficultas adversus nostram ee corroborat per decisionem textus in l. is cui sub condit. 42. in prin. ff. oblig. et action. ubi iuris cons. Ulp. ait eum q stipulatus e sub condit. etiam pendente condit. creditorem ee et eius debitorum ee non posse nisi q aliquam act. f eidem honorariam f in factum habent. d. l. is cui infrie l. creditor. ff. de verb.

ratione ptercea facit pro opi Cujatii q iuris cons. docet
in l. si filius fam. 78. ff de Verb. oblig. in l. qui legata. 18 ff
de reg. iur. nempe commodum eorum quae stipulati sumus
sub condite adquiri ratione eius quorum in potestate sumus etiam
si nostri iuris effectus conditio existat, ratio e quia ipsenter
vires summit stipulatio secundum iuris cons. in d. l. si filius fam.
atque ita ex tali stipulat statim dies debet cedere

6\. Cujatium in videt Brison. de solution. cap.
de novat pagina 386. et merito absurdum, n, e dicere
diem cedere ex stipulat aut contractu conditionali penden
te adhuc condite contra tanta q mira iuris consultorum
digg ubi s. n. 1. et praecipue contra iuris consultum in d. l.
bobem. §. si sub condite ff edil. edic q perfectam
empt sub condite contractam ante existentiam condit
perfectam non esse asserat et si perfectus non conditionalis
contractus donec conditio veniat, dux ratio e nullam
obligationem nec actionem ex eo considerari posse, nec
te herbet opinio glo et in l. 1. co. de periculo et commodo
rei venditae in l. nerio. §. q si pendente ... sita
res ff eod. tit. Baldi, Salicet, et Pau. Castren. in l.
2\. C. quan. lice. ab empt. discedere, asserentium empt
conditionale perfectam et pendente condite q tantum
procedit ad hunc effectum ut non liceat contrahentibus ab
empt et quocunque alio conditionali contractu discedere
etiam si conditio pendeat ad hunc
vero effectum ut ex ea obligatio nascatur, non e perfecta quo
usque conditio existerit sub qua celebrata e
d. l. bobem, §. si sub condite, tenet Cobar. practicarum
cap. 3. n. 6. illico in principio Tiraquel. de retractu
lignagii, §. 1. gl. 10. n. 43. Osual. in donel. lib. 15.

ment.ᵒʸ cap. u. lit.ᵃ a.

Qua ope retenta n. obstant iura p. Cujaij opi adducta qq. ut satis faciamus observare debemus in iure nostro plures dnas constitui int. actus et legata conditionalia, quas labe prosequint ordinarij interpretes, in d. l. si filius fam. ff. Vb. oblig. ibi Cujat. Doni. et Duare. Othman. lib. 5. observat. cap. 18 Balduin. et Eginar. in d. § ex conditionali, insp. hoc tit. Ribar. et Petri fab. in d. l. que legata ff. reg. iur. et diffuse Ant. fab. lib. 15. coniecturar. cap. 6. etc. Iᵃ e. ut is cui sub condit.ᵉ legatum e. pendente condit.ᵉ n. sit creditor ad hunc cum extiterit condit.º cum vero q. stipulatus est sub condit.ᵉ creditorem ee pendente condit.ᵉ placuit, l. is cui, ff. oblig. et action. 2ᵃ e. ut servus hereditarius n. possit etiam sub condit.ᵉ usum fructum stipulari, legari autem ei possit, d. l. usus fructus. 26. ff. stipulat.ᵉ servor. 3ᵃ e. ut commodum legatorum conditionalium per eos in quos in potestate sumus, acquirat, si tpe quo conditio legatorum extiterit, ad hue in potestate simus alias vero, si sui iuris effecti, extiterit ad nos pertinebit aliter atq. cum stipulati simus, nam et sub condit.ᵉ stipulantes ovo eis acquirimus, etiam si emancipatis conditio extiterit, d. l. que legata, ff. reg. iur. d. l. si filius fam. ff. Vbor. q. a in stipulationib. tpus quo contrahimus expectat, d. l. filius fam. in legatis tpus eueniendi conditionis l. si uxor. 5. eo. condition. incertis d. l. que legata, 4ᵃ qᵃ spes stipulat.ⁱˢ conditionalis, in testam. ditum iri ad here transmittit ante existentiam conditionis. d. § ex conditionali, infra hoc titulo

legata vo conditionalia nullo modo nec spes ipsorum l. 4. et 5. ff quando dies leg. ced.

8. hanc differentiam rationem investigare perdifficile est gl. vero, in d. l. si uxor, co. de condit. insert. quam sequitur et exornat Done. in d. l. si filius fam. n. 8. ait in eo rationem esse, quia in contractibus factum filii versatur, in legatis non, eque cum absenti et ignoranti legari possit l. cum pater. 19 § surdo. ff leg. 2. sed hec non merito accusatur a Bart. in d. l. si filius fam. n. 1. et in l. si is qui pro emptore. ff usucap. n. 5. eadem quia potest dari contractus a filio fam. celebratus absque facto ipsius, puta donatio unius quo commodum patri adquiri, l. liber homo. 19. in princ. ff acq. rer. dom. quae ratio Bartoli si nobis displiceat, sicut displicuit Jasoni, in d. l. si filius fam n. 3. alia eleganti, opinionem glossae impetebat Ant. Fab. lib. 15. coniecturarum cap. 6. nempe quia ratio ista differentiae non est generalis cum tantum pertineat ad stipulationes et contractus qui a filiis fam. fiunt, cum nos loquamur generaliter de omnibus atque cunctis contractibus, cur in his tempus contractus expectet non existentis conditionis, secus in legatis

9. Quare Bart. ubi supra eam rationem reddi posse existimat quia in contractibus existentia conditionis retro trahatur ad tempus ipsius contractus ita ut pro puro habeatur, postquam conditio venerit, l. nerio. 8. ff de peric. et com. rei vendite. l. quod balneum 9. l. potior. 27. ff qui potior. in pignore habeantur, in legatis non ita d. l. si uxor. co. de condition. insertis. cui consuetudine scribit Paul. in d. l. si filius. Richar. noster. in t. et conditionali, in infra. hec in ratione Bartoli

qβ nram n̄ dirimit q̃ᵃ ideᵒ q querimus cur conditio in stipulationibus, ceterisq̃ rebus retrotrahat, in legatis u° non nec bene huius ratis rōem affert, q cum Cujat. dixerit ind. l. si filius, ff. ideo retro trahit in cōtibus condit. inleoatis u° non, qᵃ nos siue pure siue sub. condite ɔhamus n̄ tantum nobis sed etm posteritati nr̄e prospicimus, l. si pactum. 9. ff probation. at qβ ita sub condite habito ɔc̄tu n̄ proficiet heredibus nostris nisi ex presente viris ɔines ille recipiat, d. l. eius pueris. d. l. si filius, at is qlegat solum legatarium, n̄ legatarij posteritatem expectat, ideoq̃ pendente condite mortuo legato lega tum n̄ transmittit, d. l. 5. ff quan. dies leg. ced. qᵃ ex futuro conditionis euentu viris legatum recipit d. l. si uxor, quero, n. cum Ant. fab. d. cap. 6. in fin. cum filius fam. stipulat (de quo Pau. loqr.) in d. l. si filius fam) dicemus eu velle eum prospicere suo heri quem dum filius fam. e nullum hre pot. l. lex cornelia. ad. ff. cuulo. an potius id agat ut acquirat patri in cuius e potestate

Co.

preterea ratio Bart inepta iudicat a Donz. in d. l. si filius. n. 6. adeo ut afferit nihil ineptius in hac re dici posse qβ conditionum in cōtibus retro trahi inleoatis u° non, contenditque utrunque falsum ee de condite stipulat adiecta, hec argta sis, nam si emptio sub condite celebrata sit et pendente condite res interierit periculum ad emptorem n̄ pertinet, id emptio perimit, d. l. necesso §. q si interierit, ff de peric. et com. rei uendite, igitur

existens condit.o n. retro trahit ita ut q. puro hered.
Stichus alias ad imptorem periculum pertineret,
l. ult. co. de per. et com. rei vendite §. cum autem
emptio, instit. de empt. et venditione. a contrario
e q. pot. quis sub condit. rem propiam stipulari
et nihilominus n. pendente condit.e res aliena esse
ceperit et postea conditio extiterit, valet stipulat.
l. si rem meam. 31. l. existimo. 98. ff hoc tit. de lib.
que si conditio retro traheret, n. valuisset, l. nemo
rem suam, 82. ff tit. §. 1. instit. de inutilibus sti-
pulationibus, preterea si Stichum q. pure mihi
debes, sub condit.e stipuler, et pendente condit.e
Stichus decesserit, quamvis conditio veniat, no-
vatio n. fit, q.a eo t.pe quo conditio venit, non est res,
l. quoties. 14. ff novation. que certe contingeret si con-
ditio retro traheret; hoc autem etiam procedit in
legatis, et ultimis voluntatibus, ut conditio legati
post existentiam retro trahat, ita, ut perinde sit,
quasi iam antea relictum fuisset, nam sicut eo
casu quo sub condit.e pecuniam mihi debes et
pendente condit.e fundus mihi pignori obligavit,
et eundem fundum pure alijs nexibus pignoris obli-
geris adveniente condit.e potior mea ca e q.a retro
trahit conditio, d. l. q. balnium, d. l. potior, ita eo-
modo si heres obligata conditionalia convenerit
de pignore in rebus suis et postea eadem ipsa pign.
ob pecuniam creditam pignori dedisset ac post
conditio legatis extiterit ius legatarij potius est,
d. l. q. balnium, §. sed si heres. l. 2. C. q. potiores in pig.
habeant, idque in hereditatib. procedere, de more trad.
iuris cons. in l. heres q.do eu reg. 54. ff acq. hered.

dum generaliter ait heredem quando cumque adierit, videri successisse a morte defuncti

11.

Ad quam tamen opinionem Bartoli de qua supra, quoad nostrum propositum et mam minus probabilis mihi videatur, ex rationibus relatis sub n. 9. ipse verissimam esse credo quod admittenda propter iura expressissima quae corroborat et ad quae congruum sensum non tradit dominus in d. l. si filius fam. et ideo insipide cum communiter dicitur et affirmandum est conditionem in contractibus retro trahi, d. l. qui balneum, d. l. qui potior, d. l. uerio, in ultimis verbis et legatis non aeque, d. l. si uxor, l. 1. § servum ff ad S. C. silenianum, neque argumenta a domino tradita in contrarium nos movere debent quia non obstant, non decisio textus in d. l. uerio, d. l. quoties ff novation. nam retro tractio illa quae in contractibus consideratur est fictio pure considerata. d. l. potior. ff qui potiores ibi cum, enim semel conditio extitit, perinde habetur, ac si illo tempore quo stipulatio interposita est, sine conditione facta esset, nota verba illa perinde habetur hoc est ius civile fingit et ad hoc ut fictio a iure inventa locum habeat requirit duo extrema habilia, scilicet tempus ad quod extenditur, et tempus a quo incipit, tenet Bart. in d. l. quoties in fine ff novation. et in l. postquam in principio ff ut legatorum nomine caveatur, Angel. in d. l. Cuman. Jason. in d. l. si filius fam. qua propter si tempore existentiae conditionis extremum inhabile reperitur, vel ex parte stipulantis vel promittentis aut ex parte rei non poterit fieri retro

+ locum

tractiua casum habere et in nostro casu considerat plura adducens, Ant. gom. to. 2. variay. cap. 11. n. 29. vers. 8. et principaliter, ubi alias limitationes huius regulae prosequitur. ideoque in d. l. quoties et in d. l. retro non potuit habere locum retrotractio quia ex dispositione rei extinctae extremum habile non dat, tempore existentis conditionis eodemque modo satisfacies. Contrario arg. a contrario considerato, de stipulatione rei propriae sub conditione datae ideo enim non fit retro tractio adueniente conditione tempore quo res mea aliena erat, quia fictio retrotractionis in tempore ad quod debebat extendi hoc est dictae stipulationis extremum non inuenit, quod necessarium est ut fictio operetur ex doctrina tradita nuper [illegible]

Verum haec doctrina et interpretatio ad dicta iura totaliter destruitur, ex l. usus fructus in fine ff stipulat. seru: ubi persona incapax stipulandi pure usum fructum non potest sub conditione quamuis conditionis existentis tempore capax inueniatur, ratio est quia ex presenti vires capit stipulatio et adueniente conditione fictio retrotractionis debet habere locum et sic extremum habile non inueniat eo tempore ad quod fictio debet extendi, sed ea non refragante vera est doctrina resolutio adnotata, quia multum distat, an persona stipulantis incapax sit ut in d. l. usus fructus, an res stipulari non possit in primo casu, ex presenti recipit vires stipulatio et conditionalis in posteriori minime. ratio est quia persona stipulantis stipulando suspendi non potest semper enim in stipulatione conspicienda oportet esse capacem qui stipulet siue pure

siue

sive sub condit.e stipulatio contrahatur di-
versa causa [illegible] in qua in stipulationem de-
ducitur, prestatio [illegible] in eventum di-
fferri potest, atque differtur quoties id ipsum agit[ur]
ut differatur ut ex tempore ad[ven]ientis condi-
tionis stipulatio valeat et conditio [illegible] vero
[illegible] trahatur propter differentiam [illegible] ut [illegible]
in d. l. si rem meam [illegible] existimo quae solutio
deducitur ex notatis agl. Bart. Pau. et [illegible]
[illegible] in d. l. si rem meam,

Nunc restat ut satis faciamus iuris cons.
in d. l. quod balneum §. 1. ff. qui potior. in pig. ubi in legato
conditionali conditio existens retro trahitur in qua dif-
ficultate dum meliora prodeunt contentiam [illegible]
ibidem lib. 8. ad african. ideo legatarium potiorem e[ss]e
advenient[e] condit.e non ex vi retrotractionis qu[ae]
nulla datur in legatis id est quod [illegible] propria [illegible]
[illegible] capit, ut inveniu[n]t legatario, ius pignoris in ipsa re
[illegible] potuit ab her[ede] et si ante [illegible] condi-
tionis [illegible] debeat quod sufficit [illegible] quam legatarius
in legatum habet, l. si filiofam. ii. ff. [illegible] ex cau. in poss.
eas. l. 3. §. sin autem c. de com. de leg. l. cum [illegible]
§. [illegible] alias [illegible] si heri licerit aliis eandem rem
pendente condit.e pignori dare et sic ius pignoris
legatario minueri nullius momenti fuisset ius illud
pignoris quod acquiri voluit ipsi legatario, ut iuris cons.

ratio cinat in quo illius legis que intemptam resistit n̄ planat poterit aliter et 2° modo dicere retro tract. q̄ dari adveniente condit. n̄ solum legati sed et aliq. illius pignoris, ē n̄, in illa spē legatum condicionale et obligao cui propie heredis sub hac condit. si legati sequat adveniente condit. legati legatum sequit ac per cons adimplet conditio obligois pignoris et sic retro tractio fit virtute obligois inter uivos quae n̄ lega tis in quo conditio venimus nunquam retro trahit ut supe dictum ē

La q. :

Tandem n̄ iuvat opem domini fundam. desumptum ex d. l. heres quandocumque 54 ff de acq. hered. q. sententia iuris cont. ibidem docentis hrem qdocunque adierit videri successisse amorte defuncti, n̄ inde fundat ut si sub condit. here institutus sit et adveniente condit. adierit, conditio retro trahat. f. aditio hereditatis, sed inde q. heres qdocunque adierit dnūs bonor. hereditarior. recipit ab ipsa hereditate pro q̄ persona que cunque personam defuncti representat dum heres adit certum ē heredem esse in persone l. hereditas. ff de reg. iur. l. nil aliud 24 ff de reg. l. hereditas ff pro te hereditatis prio instit. de reb. corporalib. et incorpor. l. hereditas. 34 ff acq. rer. dom. § heres aliquando instit. de hered. instit. ita ut successio heredis qdocunque facta coniungat cum succ. facta ab ipsa heredi tate statim ut testator mor. heres ē hoi ē appi ab

pro

~~quando quis heres antea acceptavit hereditatem ... ~~

Ista ficta representatio defuncti substinente
qui dominium rerum hereditariarum in toto eo tempore quo heres
non adibit, et sic intelligitur heres quandocumque adierit
successisse a morte defuncti non quia retro trahatur aditio sed
quod coniungat sua successio cum altera hereditatis
ut non obscure sensit idem Done. lib. 7. comment. cap. 10
ant. fab. lib. 8. coniectura 3a cap. 9. 18.

Redeamus iam unde digressi fuimus et
videamus de vera tot tantasque differentias inter lega
ta et stipulationes conditionales de commissa tra
dita a Dec. ind. l. que legata. n. 4. alia que duarenus
ind. l. si filius fam. quas acute reprehendit ant. fab.
d. lib. 28. coniecturas. c. 6. aliis que congestis ab Osual.
in done. lib. 9. cap. 6. dum arbitror cum ant. fabr. ubi supra
c. 7. difficultatem non esse in eo ut inquiramus cur in dic
tibus inspiciendum sit tempus contractus sed in eo potius cur
in legatis tempus existentis conditionis. Observat inspici, nam
quod ad contractus attinet nullum aliud tempus potuit spectari
quam quo contractum est in eo, non, obligatio conditionalis vinculum
induit, nisi sit in potestate promittentis aut aliter de
obligantis facere ut existente quandocumque conditione
ex contractu non sit obligatus idque praecipuum fundamentum
est iniquitatis. Obligatio itaque induit necessitatem

aliquis rei soluendae vel faciendae certo tempore aut casu inque obligo collatae: alias, et si ante euentum conditionis o[mn]ibus liceret a contractu discedere dicens conditionales contractus nullius momenti fuissent ante conditionem, et in hoc sensu dr obligatio conditionalis perfecta ut resolutum me d[ictum] n. 16. quae ratio aperte traditur a iuris cons[ult]o africano in d. l. quod dalmus in prio, ubi eadem affirmat creditorem in diem et sub condit[ion]e accepto pignore potiorem esse creditore qui postea pure eadem pignora accepit, quia pignora in ea causa esse ceperunt ut inuito creditore conditionale ius pignoris solui non posset hoc ideo ut diximus fit, quia obligatio conditionalis ex praesenti vires accipit, et vinculum inducens obligationis ad illum effectum ut non possint a contractu discedere quod confirmat exceptio a iuris cons[ult]o ibidem tradita quam conditio inuito creditore impleri non potest quia in potestate eius relinquitur secundum decissi[onem] tuus, in d. l. 1. in fin. ff qui potiores in pig. l. penul. ff quae res pignori obligari possint quia in tali casu nulla obligatio procedere potest qua obstrictus remaneat qui promisit vinculum obser uari adueniente conditione, at in ceteris conditionibus sive mixtis sive casualibus negari non potest contractum ab initio obligationem esse qua fit ut debitor possit impedire ut debeat adueniente conditione, ex quibus deducitur conditionem existentem retrotrahi ad tempus contractus vel ut melius dicamus obligationes existente conditione retrotrahi ut recte aduertit oficial ubi[...]. lit. f. [...] . Verius

16.

// Hinc constat 1° mortuo ante conditionis euentum

euentum stipulatore in heredem transmitti ius illud (quod spes indebitum iri vocat) quod iam inde ab interposito contractus tempore defuncto quesitum fuit ut obligatum haberet aduersarium adueniente conditione § ex conditionali in fr. hoc tit. d. l. necessario ff de periculo et commod. rei vendite. 2o constat illum cui sub conditione promissum est creditorem recte appellari eo inspecto quod debitorem habeat obligatum itaut non possit discedere et adueniente conditione cum effectu non teneri, efficere non pot. d. l. isuii ff oblig. et act.

neque obstat l. debitor. 10 ff de verb. sig. l. fulcinius 7. §. si in diem ff qq ex cau. in poss. eat, que negare videntur debitorem esse eum qui sub conditione debeat et creditorem eum qui sub conditione debitum quia quamuis ut diximus debitor conditionalis obligatus remaneat a principio ?etus ad aliquid dandum vel faciendum adueniente conditione tamen quia fieri potest ut conditio deficiat atque ita appareat nihil debitum unquam fuisse cum obligatio sic contracta sit ut conditionem ab initio habuerit que non solum suspendit effectum sed obligationis natiuitatem illud quoque dictum erit creditorem conditionalem non et propie et cum effectu creditorem non esse quandiu conditio pendet, cum pecunia ei non debeatur, id tantum speramus oportere ut debeatur si conditio exiterit,

unde illud quoque fit ut in possessionem mitti non possit ex edicto, ex qq cau. in poss. eat, si aut a debitore aut ab alio prohibeatur d. l. fulcinius 7. §. si in diem i. s. sigs

creditorem, § creditor autem, ff et qq cau. [illegible] in poss. eatur qa adhuc pendente condite id q promissum e n debet itm n debitor obstrictus sit ad observantiam contractus, condite quando cunque adveniente // quam resolutionem minime laedit difficile Juris cons Paul. rursum in l. in poss. § ff eod. tit. et in haec verba in possessionem solent credi tores etiam n sub condite eis pecunia debeat, qa ommissa solutione Donelli lib. 23 comment. c. 11. Cujacio lib. 20. obser vationum capite trigesimo secundo et alios quos refert Osualdus in Donellum ubi supra l. ea ele. intel ligendum est quando a nomine prohibetur creditor conditionalis in possessionem mitti, tunc enim valet missio et bona ex edicto vendere pot. adveniente condite at si debitor vel alius prohibeat, cum in possessione mitti poterit, conditionalis creditor mitti non poterit in possessionem, dicta lege fulcinius paragrapho si in diem dicta lege siquis creditorem in fine quae iura sic conciliat antonius faber libro decimo quinto

*Coniecturarum. cap. 18.

commentariorum* capitulo 18 quem sequitur Osual. ubi s.

postremo ex s. dictis fit ita stipulati a filio fam. sub condite emolumentum ipsius patri n filio acquiri etiam ipsis emancipatis conditio stipulationis extiterit, d. l. si filius fam. ff de. d. l. quae legata ff reg. iur. nec mirum cum stipulatio ex presenti vires capiat et ex ea promissor obstrictus remaneat ad dandum vel faciendum quod promisit, adveniente condite

quia l. ...

quod vinculum acquisitum fuit patri cuius in potestate filius constitutus erat, eo tempore quo stipulatus fuit, ne

ideo per difficile est cur in legatis ordinem observet utrum 19.
expectet tempus facti legati vel mortis testatoris cum ex legato adve-
niente conditione legatario competat actio, sicut ex stipulatione
adveniente conditione stipulatori, et sicut stipulatio existente
conditione pro pura habetur, item legatum habetur pro puro adveniente
conditione ei adiecta, et sicut ipsa conditio adiecta legato
illud suspendit, ita item suspendit stipulationem cui adiicitur,
sed quamvis haec omnia vera sint nullum aliud tempus observari
potest in legatis, ultimis quae voluntatis, quam existentis conditionis
non tempus facti legati ad nativitatem actionis ex legato provenien-
tis nempe quia tametsi legatum ex presenti vires capiat etiam
tunc valere debeat cum fit, non tamen potest ex eo ius acquiri aut
heredi aut legatario, priusquam per legem confirmatum sit
quod non fit nisi mortuo testatore propter duas rationes, prima quia potest tes-
tator testamentum suum mutare quousque moriatur,
§. posteriore, instit. quibus mo. testam. infir. cum voluntas testatoris
ambulatoria sit usque ad mortem, l. si quis. in princ. de
leg. 3. l. quod si alii. ff. adimen. leg. secunda quia ille qui testatur talem
voluntatem habet ut heredem vel legatarium nullum habeat nisi post
mortem suam ut ex diffinitione testamenti, de qua in l. 1. ff. testam. constat, et
non mortis tempus, quia etiam morte testatoris confirmatur testamentum,
§. qui superstitis, cum aliis ff. acq. her. talis confirmatio non fit
sola testantis voluntate, sed post mortem suam disponentis, d. l.
1. testam. sed precipue ex legis auctoritate et potestate sine
qua testari nemo posset, quia est quod testator id agit ut bona sua
[illegible] transferat in id tempus quo ipse rerum suarum dominus

nerit, q̄ n̄ admittit nec n̄alis nec ciuilis ratio. l. titio cum mori et 37. de usufr. l. stichus. 3. de manum.

Ttto. inquo distant contractibus abulultimis uolus, nam d̄ctus ded eo ipso tp̄e confirmant quo fiunt adeo ut si eo tp̄e n̄ confirent, nullo alio potuissent confirmari, &. in l. obli gōes. 25. ff oblig. et act. in. q abē ut posit conceptā stipulatio in casum inutilem ut si abinitio consti terit placuit In plerisque inutilem fieri, ut resolui, si in eum casum peruenerit a quo incipere n̄ pot. l. propose .u. ff serui het. l. existimo. 9. de pesnis de Vb. l. q̄a in casu. 16 ff ad l. aquil. att Ttto. nec confirmari eo tp̄e quo fiunt neccs ari quo confirmant, quam Valere abinitio necesse n̄ t cum uiuo testatore ut post mortem suam cum posit confirmari,

20.

ex eo autem q sola legis potestate confirmat q fit qdo ex potestate testatoris defunctis, nihil fit, q posit cum ipsa lege concurrere, fitem ut in Ttto relicta Valeant eo tn modo quo relicta. ac per cons ex legato conditio nali nullum ius acquiri legatario quo usque conditio ueniat, nec in presens nec in futurum tpus. et cum mortuo testatore facile sit legi uelem ipsius suspendere, uelut q̄ uis legati im tpus existentis conditionis, necesse n̄ e ius aliq presens futurę obligōis inducere, hoc autem perti net ad legata et fidei comissa, utrumq quę tpūs suspenduntur ex Ttto eiusque cam et ius sequunt q̄a hęc nulla indigent special. confirmōe, atque ita n̄ e tractandum de his quousque conditio ueniat et dies legati cedat, 17

Ttto siquidem eo tp̄o instanti quo testator moritur, con firmant, q̄a ea ipso n̄ pot. et nec in minimo tp̄is momento

in suspenso propter l. 12 tab. d. leg. in l. verbis legis ff de verb. sig. in l. 1. ff ad l. fal. nam sicuti legis auxilium necessarium fuit ad vires consequendas, illud necessario adhiberi debuit, in instanti quo necessarium fuisset, scilicet tempore mortis, quia tunc voluntas testatoris defecit, igitur ut comprobavimus, lex confirmat testatoris supremas voluntates quae ex lege pendentes, eodemque relictae, nil cum eis curandum l. ipse conditionale legatum in suspenso retinere potuit dantis per quod testator ante id tempus quidquam iuris in legato aut pro legato eum habere voluit,

hinc fit legatarium conditionalem debitoris loco habendum non esse, quo usque conditio veniat. d. l. ita aut ff de oblig. et act. quia nullum ius presens et futurae obligationis cuius intuitu creditor appellari possit legatarius pendente conditione sicut in creditoribus superioribus, ut constat ex dictis. d. n. 18. 2° ex eodem principio dimanat mortuo legatario ante conditionis existentiam, nil in heredem transmitteret. l. 5. ff quando dies leg. ced. l. unica § sin autem aliquid C. cad. tollen. l. 24. ad medium. tit. 4. parte 6. quia nulla spes in debitum it. sicut in contractibus est, d. § ex conditionali quia d. l. necesse ff pericul. et comm. rei vendit. cum nullum ius sit de presenti futurae obligationis. 3° fuit ex eadem ratione legatum relictum filio fam. vel servo sub conditione non pertinere ad patrem vel dominum si tempore existentis conditionis tunc iuris effectu immunitant, d. l. que legata, cum glo. notatis ff reg. iur. d. l. 1. uxore § 5. C. condition. incertis quia nullum aliud vinculum est pro

futuri Maioris, q. possit patri acquiri et sic tempus exis
tentis conditionis non vero relicti legati inspiciendum est ut
ex d. iurib. constat, quando nullum ius adhuc praesens fuit
acquisitum Maiori quod possit patri acquiri et sic tempus existen
tis conditionis non relicti legati inspiciendum est.

Id illud restat ut videamus cur lega
tario conditionali pendente conditione cautio praestetur ab
herede scripto de restituendo legato in id tempus quo con
ditio uenerit, ut probat. in l. cum non solum cum ibi l. post
quam heres. §. inprin. et in §. sed et si. l. filio. §. ande
specialitatis l. cum legatorum §. ff. ut legatorum seu fi
dei commissorum noie, l. inter eos ff. q. dies leg. cum
aliis a Molin. tradit. de hispanorum primogeniis
lib. 1. c. 28. inprin. et si heres cautionem recusaverit, mitti
in possessionem bonorum hereditariorum, l. 1. cum legatorum §. et per
totum tit. ff. ut in possess. legatorum seu fidei commissorum,
l. 1. C. eod. tit. cum pendente conditione nullum ius legatario
competat, nec dispensari possit futuri Maioris nec dispensare
quia adhuc conditio pendet propter quam licet illud respectu
creditoris conditionali minime cautio praestetur, nihil
ex ea urgeat, quia ius heae ius praesens futuri Maioris,
et creditor vero prop. illud et ad hanc spem in dubi
tum iri trans mittat, l. inter eos in princ. ff. q. dies
leg. ubi Bart. Paul. Alex. Jason. Molin. d. lib. 1. de
primogeniis c. 25. n. 6. l. in omnibus. 41. ff. de iudic. ad quae
vide Cujacium sub. lib. 11. quaest. Papiniani in princ. §.
10. §. 3 c. 9. Antonium Gomez. in l. 16. taur. an 2 in
fin. cum qua consonat l. 1. tit. 1. part. 8. etc.

huius discriminis rationem tradit Cujac. in l. inditus ff iudic. sub lib. 11. q. Papiniani, dum ait non legatorum seu fidei commissorum conditionalium cavendum esse ab herede quia edicto praetoris comprehensum est expresse ut caveat in conditionibus non praestandum non esse, nisi iusta causa interveniente officio iudicis non edicto praetoris, l. 8. ff petit. hered. ratio quare aperte illud edictum praeditum est de illa stipulatione praestanda, tradit Abant. Gom. d. cap. 52. ubi nempe quia et non pleno iure res legata sub conditione pendente ea heredis, l. arboribus, 12 §. ult. ff usufr. l. ora 80. §. 2 ff leg. 2. (loquimur enim de re hereditaria et testatoris legata) alter praeter secus vellem legis legatum suspendentis ex pleno iure ad heredem pertineat, ut quae intelligatur magis suspensum, cum nullum ius legatarii edicto constituit cautionem praestandam esse in id tempus quo legatum praestare lex voluit, alioquin nullo modo heres cogi permitteret ad illam cautionem, quapropter tunc videtur ipsam rem legatam afficere quo non fuit stipulatio, cuius obligatio tantum afficit personam ipsam, ut cum conditio extiterit eorum promissor possit ad dandam ipsam rem promissam licita distrahat, 25. §. 1. ff de hered. empt. l. ubi autem. 75. §. ult. ff verborum. et fundo alienato condemnari debet ad fundi et rei extimationem promisse, l. si servus. 91. §. 1. ff eod. l. promissor hom. 25. ff const. pecun. et ideo cautio non nisi ex causa officio iudicis tribuitur d. l. moribus ff iudic. hodie in omnibus satisdat. et missione in possessionem bonorum heredis propositum est legatario

Iure pignoris constituto in ipsa re legata per novam
Iustiniani constitutionem de qua in lege. 1. lege
secunda §. sed quia codice communia de lega
tis et hic finit

ad §. at si ita stipuleris hoc vto. de V. O.

post quam Iustin. in § praecedenti docuit de stipulatione pura et in diem, in hoc §. nro recte docet huiusmodi stipulationem in annos singulos conceptam puram et perpetuam esse, quam aliquis ita stipulatur in annos singulos quoad vivam, dari spondes. potuit enim dubitari an in diem talis stipulatio fuisset, vel an una vel plures inhaerent, ut ex causis dubitandi inferius apparebit. itaque nobis demonstrat hic Iustin. omnem stipulationem in annos singulos conceptam puram et perpetuam esse, adeo ut morte stipulatoris non extinguatur. idem deduces ex decisione Ict. in l. senatus 35. § ult. ff mortis cau. donat. ubi Paul. cons. asserit stipulationem in annos singulos citra mortis conceptam unam esse et conditionem eius cum per mixtum semel intuendam esse. Pompon. etiam hanc sententiam defendit in l. si stichum §. fin. ff de V. O. qui in hoc ubba, stipulatio huiusmodi in annos singulos una est et incerta et perpetua, non autem similiter, quemadmodum si lo legatum morte legatarii finiret. quare cum pura sit et perpetua, statim producit actionem, et ex ea statim venit ac cedit dies, cum pertinet enim est ex stipulationibus puris statim diem cedere atque venire. l. cedere diem

ff de oblig. d. §. omnis stipulatio l. eum qui. 44. §. questionis ff de obl. l. in omnibus ff reg. iur. et ideo nec nec morte legatarii finiri pot. cum perspicua sit, quia obligatio simul inchoata et perfecta tempore finiri nequit l. nri. l. obligationum ferè §. placuit ff oblig. et act.

2. Verum quamvis ita sint tradita videbatur dicendum stipulationem in annos singulos factam non esse puram et presentem itaut statim producat actionem et statim etiam agi possit ex eo quod incertitudo temporis tolleri non possit semper nativitatem diei impediat totum effectum donec verificetur, ut notant doctores per tex. in l. unica. Co. ut actiones ab hered. et contra heredes, et satis liquet ex notatis in dicta obligationem conditionalem n.° 3. cum seqq. ubi ostendi non pot. competere actionem et obligationem propter incertitudinem vite stipulatoris, ex qua difficultas ad insuperabilis iudicatur apud Bald. ut cogatur [illegible] et minus modeste dicere in d. l. [illegible] stipulatio ff de oblig. [illegible] consultum quidam modo stultum videri esse quam unam brutam quem memorato per [illegible] ant. gom. in lo. variarum c. [illegible] n. 44 qui ibidem ex [illegible] Bald. [illegible] et aliis in d. §. stipulatio sententiam ab eis deductam ex d. l. 1. Co. ut act. ab hered. intelligendo dicit casu quo incertitudo temporis ponit adinitium et inchoationem obligationis, tunc enim incertitudo illa ortum obligationis impedit, ut in d. l. 1. secus uero quo ad extensionem

ponit durationem et multiplicationem obligationis, quia tunc non impedit nativitatem eius licet incertissimus quantum duret ut accidit in nostra specie obligationis annuę

3.

nec minus difficile est quod dicimus stipulationem istam de qua sermo noster unam non plures esse cum potius plures videantur, ut Iur. cons. Paulus docet in l. pluribus penul. § de hac stipulatione ff. de V. O. ubi si quis ita stipuletur annua, bima, trima die id argentum quantumcunque dare, non unam stipulationem sed tres contineri constat ratio est quia tot sunt stipulationes quot sunt res in stipulationem deducta l. scire. et d. l. penul. ff. de V. O. corroborat difficultas ex decisione iustin. in l. sancimus. 34 § si quis autem talem C. donat. ubi docet stipulationem causa donationis factam annuam certę quantitatis quę non excedat legitimum modum donationis (hoc est quingentos solidos secundum nouam iustin. legem, de qua in l. si quis pro redemptione penul. in fin. C. donat. § alię autem instit. eodem) ad uitam stipulatoris, multas donationes intelligi, non unam, ita ut liberę sint a monumentorum obseruatione, hoc est insinuatione quę locum debet habere, quando donatio quingentos aureos excedit d. l. penul. in fin. d. § alię. ergo male dicimus stipulationem annuam non plures sed unam esse

⁺ quaque

4.

quę difficultas certe tanta est quam plurimas sint pro rationes de qua per gl. in l. senatus. § ult. de V. O. multa legata in d. l. non stichum § ult. et in hoc § nostro

Octo annuos infin. inter quas illa coiter amplectit
abint pt. que docet, ideo plures stipulat. ca hi ind
l. plurib. penul. infrio ff hoc tit. q.a fuit facta spe
ci ficao tpum et summar. que prestari debebant
diuiss. in pensionibus aequis per tres annos, i. i anno.
t.a d.o anno. 2.a 3.o tertia stipulao facta fuit, qq
Dbis n. tpa solum exprimunt, sed etiam distinete sin
gulorum annorum summa, quapter plures stipulat.
ca hi recte afirat b iuris cons. cum tot sint stipulat.
quot res t summa nominatim deducte in stipulaoem
d. l. scire debemus 39. ff hoc tit. at in nro casu summa
que quot annis debent solui noiata, nec anni qq
soluo debeat fieri nec aliqua expresso in stipulaoe
annica inuenit. que plures stipulaoes efficere valeat,
ut notat gl. ind. l. plurib. penul. quam seqr Bart.
Paul. Jas. Donel. Duare. et cujat. ind. l. si stichum
§. ult. idem Done. ind. l. scire debemus n. 4 ff. eod. tit.

neque obstat difficilis tx. ind. l. sancimus

5 § siquis autem Co. donat. q.a dna cum Duareno
ind. l. si stichum. § ul. ff Vo. iustin. b stipulaoem
annuam caa donois factam plures donoes producere,
constituisse. si stipulao ad uitam promissoris t sti
pulatoris facta sit ad hoc tm ut talis stipulao immu
nis et liberasit ab insinuaoe et monumentis observaoe.
n. uo ad hoc, ut semper et inoi casu talis stipulao
plures donoes efficiat, q.a id natura stipulois huius

n. patit, ut ex n.ro §. constat et ex iuribus in sui concordiam adductis. ratio autem cur tale ius tn. constituit in d.o dicto casu, elegans redditur a bicod. eodem in d.o mortuo ubi fatetur incertum fortenae extitem hoc in uitae t promissoris t stipulatoris id est successive ut possibile sit unius anni tantummodo t breuioris t item amplioris temporis metas superiore uere t donatorem t eum qui donationem accepit et ex hoc inueniri totam donationis substam, n. excedere legitimam quantitatem, quare cum h.c dictatio ceuer in stipulatione annua ca donationis facta inquamento h.rum sit t n. adiicitur tempus uitae t stipulatoris t promissoris, talis stipulatio tanquam perpetua et semper duratura et n. subiecta incerto uitae stipulatoris t promissoris euentu, ratio insinuari debet quia diuersis bus donationibus cumulata una intelligitur excedens legitimum numerum de quo censuit quae acta seu insinuationem ut probat in d.o §. autem illius §. ubi aduertere debes partes (n.) dicit in illis uerbis t adiiciat tempus uitae debes, n. legere t n. adiiciatur tempus uitae ut erudite et acute considerat Cujac. in d. §. si stichum §. fin. alias ratio pugnaret textui, ubi cum principio illius. §. //

6

huius autem stipulationis annuae narratam mentionem distat alegatis annuis, in quibus u.o statim narrauit

obligão potius annua sicut in stipulatione sed in
pro primo anno q̃a legatum annuum primi
anni purum ē, sequentium conditionale,
hēt enim tacitam condit., si legatarius vivat
d. l. senatus. §. fin. ff. de mort. cau. donat. l. si
in singulos. 4. l. in singulos. 8. l. cum in annos
11. ff. annu. leg. l. cum in annos. 10. vers. 3. ff. quando
di. leg. ced. ex quo prio alia quam plurima diff.
dimanant inter actionem et stipulationem annuam
et legatum, lo q̃ actus et stipulatio annua ut
ex text. nro constat et ex d. l. si stichum §. fin. una
ē et pura et perpetua ita ut n̄ dicant plures actus
seu stipulationes at in legato annuo plura legata
tinent, d. l. si in singulos d. l. cum in annos ff.
ann. leg. d. l. cum in annos. 10. ff. quando di. leg. ced.
atque habilitas et capacitas pro considerat in
actibus annuis ut videamus, cui debeat acquiri
ei tpe ipsius actus s. dispositionis. unde si ille
stipulatus erat in annos singulos eo tpe in potestate
te patris s. domini fuerit, illa stipulatio perti
nebit ad patrem s. dnum etiam si postea emancu
pet, s. manumittat d. l. senatus. §. ult. ff. mortis
cau. et don. iuncto tx. inst. si filius ff. de v. o. l. qui legato
ff. reg. iur. in legatis vero ubi vtius cum plura legata
sint in initio cuius libet anni inspicit capacitas

ipse legatarij ut ex iurib. [illegible] traditur constat
unde si primo anno erat in potestate patris
modum illius anni patri acquiri debet, caete
rorum u° annorum commodum n̄ ad patrem sed ad
filium pertinebit si initio [illegible] sui iuris reperiat,
d. l. cum in annos. co. et 13. l. nec semel 12. ff. qu. di. leg. ced.

[illegible] inter utrumque ē q. promissio et obli
gatio annua ex [illegible] veniens ē perpetua et tran
sitoria ad hres. et expressus ind. l. si stichum §. ult. ff.
[illegible] oblig. &. in l. eum qui ita. ff. eod. tt. nos certi
tenent Bart. Jas. Paul. Done. et Duare. ind. l. si stichum
§ ult. des institutionist. ti et alij quos refert et sequit
Gom. to. 2°. variarum c. 11. n°. 46 ita ut si mentio [illegible]
t. stipulantis t. promissoris n̄ adiiciat sed simpliciter
promissio annua concepta sit, cum effu ad hres
transeat qui recte piterunt act. intentare sine
metu except. ut [illegible] glos. ind. l. si stichum §. ult. Bart.
et Paul. et angel. [illegible] olim tenent Dinus Bald. Rafael
Cuman. et alii quos refert et seqq. [illegible] Jas. n°. 9. cum seqq.
ubi Duare. Done. n. 3. in fin. gomez ubi [illegible] movent
[illegible] per tt. ind. l. si stichum. § ult. ubi iuris cons. ait
perpetuam ēē stipulat. annuam simpliciter [illegible]
quod [illegible] perpetuum in dubio cum effu et in promp
titudi significato intelligit arg. tt. in l. 1. § vectigales
ff. si agir vectigalis t. [illegible]. l. 3 [illegible] perpetuum ff. locati.
[illegible] q. [illegible] lex vult obligationem ad hres n̄ transire id

exprimit l. i. ff pro socio. 3° q^a regulariter et indubitate
omis actio et promissio transit ad heredes q^a c^a hentes
etiam heredibus suis videntur cavere. l. si pactum g. ff
prouat. l. iuris gentium. §. pactus. l. tali pacto
41. ff pactis l. si iniurias 8. § ditiendendo ff pro
norat. act. 4° ex dictis H. ins. ueteris Co. de hen.
et commit stipul. ubi nouiter ab imperatore
iustin. statuit et pro reg^a proponit omn actionem et
obligationem siue in dando siue in faciendo communiter
tum ad heredes transire siue eorum facta mentio sit
siue non 5° q^a ad hoc ut heredes repellantur exceptione
agant ex stipulatione annua nomine ut uita ipsius
stipulatoris et promissoris adiiciatur H. nr. ti et ind.
l. eumqui ita. § qui ita ff verb. ob. l. cauimus.
fin. Co. donat. q° si mentio facta non sit uita
erit dem hoc in sententia limitat glo. et diceretur ap
parere promissorem etiam si simpliciter promittat
annuam quantitatem talem intentum here ut
ad heredes promissio non transiret Cog. si promiserit
pauperi et ex causa lucratiua q^a tunc etiam si maxime
simpliciter promissio facta sit minime ad heredes
pertinebit, cum effectu imo agentes exceptione repellent,
arg. §. non si qui rescindunt alit. et Jason. ind. l. si
stichum § ult. quos sequi ubi ipse gomet. conicit
quae in huius modi casu deducit, e, quod promissio
pauperi facta et ex causa lucratiua nulli alias simpliciter

Q.

ane ōōe potuit fieri quam alimentis ea ad hoc ut sub

ueniret paupertati stipulatoris quia ea alimentis

de sui natura prsonalis ē q.a alimenta ad heres n̄ transeunt

l. cum hic. B. §. modus transact. et similia talia etiam

q.a dicta sunt quando respu operarum videlt alicuius

facti implendi a creditore promissio annua effecta ē,

vō q.a si pensio annua aduocato, medico, f alteri

in arte perito promittit, tunc n̄ ē una promissio

sed plures et in dubio cuius libet anni dies promissio

nis cedit nec ad heres transmittit nisi pro illo

quod uixit, creditor, rō ē q.a talis obligao conditio

nalis ē aut pectiua ōōe facti q. coheret prsone ibid

q. ad heres n̄ transit ut. in l. si seruus. 28. §. ult.

ff stipul. seru. ad quem vide ōīo Cujatium ff sub. lib.

ōō. qui Papinianus in l. post duos. 18. Co. aduocatis

dīversoṝ iudiciorum tenet Bart. et Bal. in d. l. si seruus

gomez. ubi Bo Jone. in d. l. si stichum. §. ul. n.o fin.

in tantum hoc uerum ē ut obligao annua pro 9

ueniens ex ōīe f promissio ad heres transmittat ut

habeat locum eo casu quo mentio uite f promissoris

f stipulatoris fiat, ut Iustin. noster ff affirat & expugnat

d. l. cum qui ita 56. § qui ita ff. ob. rō ē q.a tri naxe

q.a hentes morte stipulatoris f promissoris obligationem fi

niri voluissent, de rigore iuris n̄ potuit sua volas ob

seruari, cum ad tempus nulla obligatio consistere possit, et nostro tempore non inueniuntur tollendae obligationis l. obligationum fere 43. § placet ff de oblig. et act. l. seruitutes 4. de seruitutib. ac praeter aequitatem mo tus sequiturque opinionem Sancti herimum, qui in hoc casu id egerunt, ut heres stipulatoris dolo exceptione pacti conuenti pellicetur aduersus heredem stipulatoris agentem, ut tex. in d.l. eum qui ita § qui ita d.l. seruitutes 4. d.l. obligationum fere § placet, obseruant omnes in cum gl. prin. et in d.l. si stichum. § ult. ff in legatis uero annuis totaliter contrarium obseruetur, nam cum primo anno purum sit, prosequentibus conditionale legatario mortuo statim primi anni ad heredes debitum transmittitur, sequentium minime quia adhuc non cessit dies d.l. si in singulos cum sequentibus ff annuis leg. d.l. si stichum. § ult. ff

ex quibus dictis diuersitas fluit uera differentia quam doctores tradunt inter censuum et annuum legatum mixte quo uenia inspici, primum in quo si statim caueat ex quo liber census in legato gabellam solui debere, ex stipulatione annua non deberi, nisi unicam gabellam, cum unicus contractus debebit quae conductioni gabellarum, qui tempore census fuerit ex legato uero annuo pro quolibet anno deberi, cum sint plura legata, et sic cuilibet conductori debebitur.

qui in initio cuius libet anni fuerit ut re
solvit Jas. in d. l. si stichum § ult. n. 2. in fine
2.m est quod in annuis legatis lapsus cuius libet
anni constituit debitorem in mora absque aliqua
interpellatione, dies n. pro homine interpellat, l. 2. Co. de
iur. emphit. l. magnam Co. de contrah. stipul. l. potuit
de locat., in legatis vero non constituit in mora per ad-
ventum cuius libet anni sine interpellatione cum
sint plura legata et conditionalia ut resolvit Paul.
di cas. in d. l. si stichum § ul. ubi Jason colu. 3. et Alex.
n. 3. ratio est evidens quia absurdum et iniquum est ut in
eod. instanti quo quis incipit obligari, incurrat
in moram, effici namque non potest in eod. temporis instanti
et obligationem et moram oriri, arg. tex. in l. quo die imus
los. dissolution. l. promissor stichi [illegible] ff. de constit.
pecu. § ul. instit. de inutil. stipulat. per quae iura
tenent hanc sententiam Bart. in l. ita stipulatus n. 45. ff.
de verb. obl. Paul. et Jas. in l. quoties ff. eod. Covarr. to. 2. variar.
c. 11. n. 31. Ant. fab. lib. 16. coniectura c. 8. fol. 318.
3.m est quod actio annua si debitor cessaverit in solutione
per triginta annos non [semper] cunctum periebat propter primo anno,
sed cum prosequitibus cum una sit, in ultimis vero totius
non nisi pro primo anno, nam cum sint plura legata
conditionalia lapsus cuius libet anni novam p[...]

cripte requirit ut late resolvit ex aliis gomez ubi s. n. 45.

41. Ex omnibus praenotatis satis abunde quae constet dictam iure totaliter naturam stipulationis annuae a natura legati, sed quando hoc fiat non omnino constat, variae, n., iis in hac parte interpretum sententiae ut videre est apud Cujacium ind. l. si stichum in prin. ff. de verb. obl. sed omissis aliis opinionibus in eo consistere asserendum est quod legata annua propter legatarium relinquuntur, suaque contemplatione et alimentorum disciplinae habitionis quae est, itaut prospiciat legatario obid quae inest tali legato haec conditio si legatarius vivat d. l. 4. l. in singulos de an. leg. et initio cuiuslibet anni inspicitur, an superstit persona legatarii, an capax sit, d. l. senatus. § ult. ff. donat. cau. mor. in stipulation. vero nulla ratio habetur alimentorum aut iuris personalis stipulatoris, immo est agendum [illegible] sibi potius promissor debitis pensionibus consulit quam stipulatori, quae ratio deducitur ex tx. in l. neque adiicit ff. pro socio ubi probat legatum semper relinqui propter benemerita ipsius legatarii. hinc quoque intelliges, cur transactio fieri non possit super legato

annuo sine autoritate praetoris l. ult. post sive cum
idibus ff transaction. quod ut supra diximus alimentis
et ca annua legata adlingunt et alimentis legatis
transactio super his inhibet sine praetore, d. l.
cum. 11. in principio, quare propter si in aliquo casu sti
pulatio annua facta sit non ad dividendas pensio
nes sed alimentorum causa, non una, sed plures stipulationes
erunt, et in omnibus naturam annui legati habebit ut in
exemplo supra tradito n. 8. in principio et e contrario si lega
tum non esse alimentorum sed ad dividendas pensiones
adiectum sit, non plura, sed unum tantum legatum
erit ut. Coragius, in l. cum pro partione col. l. primo. 26.
§ ult. l. nec semel 22. in fine ad. Albiis ff de dicto leg. col.
hanc quae eadem tenet Cujac. in d. l. si stichum ubi domi.
Dor col. ti sentire quae videtur gomez ubi supra n. 26. in fine.
idem dicendum erit si nominatim adiecerit testator
ut legatum annuum ad tres legatarios pertineat,
nam tunc perpetuum erit ita ut transeat non secun
dum in primos tres sed etiam in tres heredum l. in
annalib. 22. Co. de leg. et si reip. et templo relictum
fuerit, nam eodem modo perpetuum erit l. annua 6.
l. annua 20. § 1. ff an. leg. et si in dictam reiterabilem

puta indiem [?] Joani et alterius [?] aliquam pensionem reliquerit testator, debet intelligi perpetuum quolibet anno l. cumque dam penul. cum l. seqq. ff ann. leg. ad quae iura vide petrum fab. in l. in obscuris ff reg. iur.

12. pro coronyde huius mae observa legatarium annuum et stipulatorem (in hoc non nulla [?] inter ipsos est) posse agere contra debitorem ut declaret, ius sibi competere, et ut condemnet debitor non secundum pro debito primi anni solutum prosequentibus, quamvis adhuc dicti integram nec [?] nerit, in stipulatione ad hoc ut non cogat legatarius aut stipulator in quolibet anno litigare, de quo iure suo docere, et ut post lapsum cuius libet anni sententia exequatur, ut erudite accredit gomes ubi s. c. 11. n. 47. et cum iis finit etc. —

finis.

Ad celebrem textum in l. frater a fratre de condict. indebiti in hac celebri academia salmanticensi. a doctiss.° Dom.° Gasparo Bracam=te explicandum.

1

Celebre hoc et flamigeratum Africani textum cruciatum cum fuerit, interpretum nemo est, qui nesciat, cum f puero Palosi genti vulnera conscriptum sit, quantum in eius explicat. insudarint interpretes, ex antiquis Bart. Bald. et Castr. ipsius difficul tatē commendant; nimis Iaso cum l. Gallus aequiparat illam, et reliquis antiquorum fatet vulgus, ex Vthecteriicis ~~fatetur vulgus~~ videndi Fr. Duaren. ad tit. de condict. indeb. cap. 6. Cuj. ad African. tract. 9. et merito Pescurij nōc, ut coiter existimat Othman. in diminutat. ad nrum textum Done. lib. 14. com. c. 19. ubi multa gest, Othmat. in nothis Ant. fab. lib. 10. coniectur. cap. fin. Schi fordeo. in notis ad ipsum c. t. lib. 30 tract. 3. per plures q. et eod. libro i'actat s. Rebard. ad l. cu 19 per errorem 28. de reg. iuris. Jacius et Corrae.

incomment. ad. hanc l. et nouiss.e omnium David Argenteus peculiari tract. ad hanc l. Et ex alijs plures, qui des, ut certam Africani mentem capiant, adeo inter se dissentiunt, ut potius cum difficultatem augeant, illam inter eos litem reddant, qua vires capiat, unde m(ax)e opprimi debuerat, ego in hoc trivio anceps diu fortassis Mercurij digitum adinuenit, et quamuis multos interpretum sequuti se certo sciant, improbo labore aspera montium superasse confido, clarumque et post nubilla ferunt, vobis ergo auditores optimi, luce impartire non dubito, bonoque animo estote, si Deus uelit, capietis ad libitum,

2

Ut igitur rectius et clarius Africani sententiam explicemus, facti spe imprimis proposita certis conditionibus ex literis deductis et sigillatim examinatis pro manifesta fra adreditaque(?) totius diuisionis misteria aditum demonstremus, sic itaque fingamus casum; Meuius duos filios in pot.te hebat ubi ett.a titium et Seium, Seius mutui causa decem dedit titio, mortuus est Meuius Pater, deinde filius debitor decem huic fratri suo persoluit, hinc quærit African. Utrum titius re petere possit ista decem, tanquam si soluta sint cum ori iure essent indebita, ràdet Africanus dis tinguendo, ut v(er)o, diuersa ratio hendasit, circa repetit.

repetit, namque quaeritur, an possit repetere Titius, quod solvit, pro qua parte haeres fuit patri. Et fatendum est posse, quaeritur pro parte, qua Seius creditor patri successit, et tunc non erit locus repetitioni, nisi ad eundem Seium de peculio fratris sui tantum devenerit, quantum debitum valet. Ideo si de peculio fratris debitoris quinque acquisierit Seius, tota decem repetere poterit, tanquam indebite soluta, quinque, quia in dimidia haereditate patri succedens in persona sua confusa est obligatio, ne sibi ipsi debeat, quinque alia, quia acquisitae peculii, similiter in persona fratris creditoris obligatio confunditur, cum impossibile sit, debeat huic, qui ipsiusmet peculii dominus est, taliter autem haec obligatio onus peculii esse existimatur, ut illi cohaereat, penes quemcumque possessorem sit, unde si a patre praelegatum fuerit peculium filio debitori, huic creditor quinque sibi debita deducet, [illegible] aliter non, si quid extraneus Titius debuerit, et post mortem patris solvat integrum, si ipse et frater ex aequis portionibus patri successerunt, quia aeque inter eos divisum est peculium, debitor dimidium debiti a suo fratre recuperabit totius, similiter si conveniat ab extraneo ante divisionem haereditatis, i, re integra indemnis praestabitur a coharede suo, antequam solvat, inde concludit African. quod si debitor hic defenditur a coherede suo adversus

extraneum, multo melius et aequius adversum eundem coheredem defendi debet, hoc est, quod contextura continet usque ad §. primum quaesitum?

3 In textu ibi cum in eius dem post. l. censel, docemur his verbis in nostra spe fratres in causa in paternis esse constitutos, quod in persona creditoris necessitatem importat, ut procedat quod, si non emancipatus foret, frustra de repetitione quaereretur, Africanum certum sit, emancipatum sui iuris esse, §. praeterea § admonendi inst. quibus mo. ius patr. pot. solu. l. liberum 28. l. emancipari 36. de adoptionibus l. 1. et per totum si quis a parente manumi. fuerit, l. 1. et per totum Co. de emancipat. liberorum, et per consequens capax ad acquirendum sibi omnem obligationem, late tradunt Conan lib. 2. comment. cap. 4. Ulp. in fragmentis tit. 10. et tit. 13 ubi Cujat. libro aut manumiss. consonat l. regia ff. tit. 18. p. 3. et deinde cum ex alio capite constet debitorem fratrem tanquam patremfam. in omnibus causis se obligare posse l. tam ex contractibus ducendis. l. filiusfam. de obligat. et action. et latius dicemus infra, si ita obligatus fratri creditori solverit, vivo vel mortuo patrem solutum repetere non posset ab eo, qui sibi debitum recepisset, in persona autem debitoris non aeque necessum est idem supponere in nostra, cum ex eo nihil fuerit patri acquisitum ut per cons. quamvis extra eius potestatem fuerit, recte procederet quod, advertit Done. d. lib. 14. com. cap. 19.

in textu

intxu ibi pecuniam mutuatus quomo
mutuum inter fratres sub patria pote maren
ter potuerit celebrari, examinandum est hoc 2bus
occassione, ex qq tale conclusio deduco, quamuis
absolute inter duos fratres sub patris pote
manentis, finter patrem et filium ciuilis
aliqua obligatio resultet, recte tn oritur nalis
duo membra continet hæc conclusio, 1mo de ci
contrahenda ciuili obligate inter patrem et filiu,
2do de contrahenda nali: pro utriusque explicate
præmitto in iure nro obligat sic generice sumpta
tres species diuersas ctinere, alia n, reperitur
ciuilis nuda hoc est sine realia nalis, alia ci
uilis perfecta idest cum affectu, nuda ciuilis
obligatio est, cui nalis rao æquitatis debendi
iusta cāa deestne, solo uinclo iuris ciuilis
sustinetur. utrumque ex his cāis, ex qq iure
ciuili datur actio utilis, et efficax, tunc autem in
cipit esse nuda, cum actio ex ea nata per exceptio
removetur, exempli gratia, debebas titio decem
ex mutuo f ex stipulatu, certum est ex utraque cāa
act et obligat efficacem oriri iure ciuili inst.
qq mo. re 2 hitur oblig. prio inst. de obus obligat.
Titius sibi debitum remisit per pactu de n petendo,
tale pactum effectum tollit obligationis ciuilis
quamuis ipsam n perimat, l. si unus 27 ff. pactu
ne peteret de pactis, inde est, ut duret adhuc
obligatio, in qua appellatur ciuilis nuda hoc est

sine re et effectu, quoniam si Titius te conueniat act[ione] civili, tamen cum remiserit obligationem per pactum de non petendo, naturali aequitati consonum est, ut libereris l. Stichum 95. §. naturalis de solutionibus, et inde prouenit, ut exceptione hanc, quaestionem remouere possis §. praeterea inst. de exception. d. §. pactus ne peteret, dixi esse obligationem hanc sine effectu, quoniam neque naturalis, nec civilis obligationis effectus reperiuntur in ea, in plane civilis, cum etsi actio ex ea nascatur tamen eius conditionis ut per exceptionem remoueatur, unde succedit reg. l. nihil interest 42. de reg. iur. similiter nec naturalis, ex eo non competit exceptio, quoniam natura aequum est debitorem non teneri d. §. praeterea, unde et solutum repetit, quoniam exceptio perpetua in sui fauorem introducta fuerat l. qui ex ceptionem 40. hoc tit. // aliud etiam huiusmodi obligationis exemplum solet assignari in obligat[ione] literarum ubi in chirographo tempore futurae numerationis fatetur aliquid accepisse, quod vere non accepit, is non, elapso biennio tenetur ad soluendum iure civili, tenetur non re, non verbis, non sensu expresso sed sola iuris civilis dispositione prio inst. de lit. oblig. l. generaliter et passim Co. non num. pe. plura tradunt Bart. ad l. 1 h. t. Done. lib. 14. Com. c. 37 et in spe de civili nuda obligat[ione] lib. 12. com. c. 37 Balduin. c. 2. Pichar. prio inst. de lit. oblig. for catul. dial. 74 n. 4. Argenter tract. ad nrum triumphorum civilis tantum ––.

Diximus de civili nuda obligatione tunc iuxta ordinem dictum de naali agendu erat, sed cum paulullum in ea explicanda immorandum est breviter, prius de civili efficaci loquamur haec definitur a Iustin.o in prio inst. de oblig. ut sit iuris vinculum, quo necessitate adstringimur, alicuius rei solvenda cōa, s. nostra civitatis iura, huius diffinit.is vba cum nulli alij obligat. possint adaptari, quam huic soli, necessitate solvendi cum effectu adstringet de vera et efficaci obligat.e coiter intelliguntur post Accur. observant Othman. Baldus et Richardus in prio inst. de oblig. praeterea cum obligat. definiat Iustin. de ea intelligendus est, quae propie obligatio appellet, s. de mixta, reliqua, n, impropie et per abusionem obligat.es vocant, l. fideiussor 16. § fideiussor de fideiussor. l. nec servus 41. de pecul. l. si quid dnus 64. hoc tit. observant fab. in rationali ad tum in l. iuris gentium § igitur nuda pactis Done. lib. 12. com. c. 2. sic intelligens vba d. vr. ibi obligat. non parit, exempla huius obligationis inveniuntur in illis conventionibus, quae cum a iure gentium fuerint inventae propter commercij utilit., approbat.e et roborationem ea a iure civili, ut patet in ctibus locationis et conduct.is, emptionis mandati et alijs, de qq in l. ex hoc iure de iust. et iur. et § ius autem inst. de iur. nat. naalis obligatio varie ab interptibus definitur, constat ex Bart.o n.o 10.

farone 50. in d. l. ex hoc iure Conan. 2. com. c. 3. Duare.
ad tt. de oblig. c. 2. Cujat. in l. cum amplius § is natura
de reg. iuris, fab. 8. coniectur. c. 5. sed rectius a Donel. lib. 12.
commen. c. 2. ut scilicet naturalis obligatio sit vinculum aequitatis,
seu iuris gentium, quo ita adstringimur alicuius rei
solvendae, ut nulla eo nomine possit dari actio iure
civili aequitatis vinculum appellatur a Papin.
Paul. et Pompon. in l. Stichum 45. § naturalis de solut.
l. naturaliter 13. iuncta l. nam hoc natura 14. hoc tt. ut
intelligamus essentiam istius obligationis mera iu
ris gentium aequitate consistere taliter, ut a iure
civili nullam firmitatem mutuetur, hinc Paul. cum
natura deberi ait, non quoad solvendum cogit tanquam civi
lis obligationis nodo devincitur, sed quem oportet solvere
ad hoc, ut fidem praestent in conventione adimpleant
quod maxime iure gentium convenit, l. cum amplius 84.
§ is natura de reg. iur. ubi omnino videndus est Rebard.
cum turpe est fallere fidem l. 1. de pactis, l. 1. de
const. pecu. l. si timorem 20. de transaction.
Ex qua apparet iam ratio, quare in definitione adiectum
sit, necessitate, qua adstringimur, ex hac obligatione
eius conditionis esse, ut nulla actione civili roboretur, unde
tutius cautum est, naturalem obligationem actionem non parere,
sic intelligendi sunt textus in l. iuris gentium § sed cum
nuda et § quinimo de pactis l. legem 10. co. eodem
l. ex placito Co. de rerum permutatione certum non est ex nuda
pactione de qua ibi naturalem obligationem oriri, quidquid
sentiat Cona. et Bart. quos refert, et convincit Done

lib. 12.

lib. 12. com. c. 2. cui subscribunt fab. in rationali ad l. iuris gentium §. sed cum nuda, Cuy. in l. 1. de pact. Duar. ad tit. de cond. in dib. c. 6. et de oblig. et act. c. 2.

Verum et ex nat.li obligat.e act.s dari colligi videtur ex juliani verbis in d. l. naturalis de oblig. d. l. fideiussor quod ibidem Accur. et falso existimauit asserens aliquid ex naturali obligat.e act.s competere, nec melius in d. l. si unus §. pactus ne peteret de pactis, plura congerunt Bacon. lib. 1. declarat. c. 31. Obrecht. in notis ad donel. lib. 12. com. c. 2. sit ergo breuiter cum Cuy. dicas dupliciter dignosci, ubi non sit naturalis obligatio, ut dupliciter soleat ex ipsa inueniri, scilicet adiuncta ciuili et per se sola, cum igitur actio competit non quauis, sed cum effectu sine metu exceptionis fatendum est aequitate suadente naturalem obligat.s ciuilem comitari, alias non, except.e act.s excluderet reus, ut supra dixi, et haec est nota, et similiter quamuis actio non competat, quod solutum fuit non pot. repeti et haec est nota est infallibilis ad cognoscendam obligat.s naturalem, quod supra attigi et infra latius dicam impedire soluti repetit.s, quo sensu procedunt d. l. naturalis et d. §. fideiussorum

Verum et ex nat.li obligat.e act.s dari colligi videtur ex Iuliani verbis in d. l. naturalis 10. de oblig. et act. d. l. fideiussor. 15. §. fideiussor de fideiussor. quod inde Accur. falso existimauit asserens aliquid ex nat.li obligat.e act.s competere nec melius Bar.s in d. l. si unus §. pactus de pactis plura congerunt Bacon. lib. 1. declarat. c. 21. Obrecht.

in notis ad Done lib. 12 com. c. 2. litt. e. et P. in breuiter cum eius dicas duppliciter dignosci

De hac obligat. in genere diximus, nunc pro explicat. i. p. nra conclus. examinemus, quare mutuum inter fratres ibi ciuile non pariat obligat. quod etiam procedere diximus, si inter patrem et filium fuisset celebratum, et l. certume obligat. in nra spe non carere viribus ad effectum cau. siquidem mutuum placito contrahentium et tradit. rei interuenientibus, tanquam aliquis contractus a iure ciuili aprobatur, obli. atque generat efficaciam, tit. ff. de reb. cred. inst. qq mo. re contrahitur. deinde non deficit obligatio ex persona contrahentium cum certum sit filiosfam. tanquam patrisfam. obligari, l. tam ex contractibus. 57. de iudiciis. l. filiusfam. 39. de oblig. et act. l. si quis cum filio. 45. de pecul. l. 3. § Id verum de minor. late prosequuntur post alleg. et anti quos in his iuribus Done. 12. com. c. 14. in prio Ant. Gom. 2. to. variar. c. 2. n.° 2.

6 Nec non impr. ex Vlp.° in l. 2. § voto de polli citation. ubi inquit voto filiosfam. non obligari etsi non, pro eruenda ratione specialiter laborent interpretes ut constat ex Bart. in l. qui in aliena 6. ar. 1. de acq. hared. Crimin. in l. 1. n.° 110. C. q ad mitti, Alciat. lib. 5. parergon. c. 9. et 4. paradoxorum c. 2. Cora. lib. 5. comment. c. 8. a n.° 6. Cora. in l. qui liberos de ritu nuptiarum v. p. n.° 28. ego tamen reiectis pluribus dictam existimo ideo filiumfam. voto non obligari in l. 2.

l. 2. ff. cum nihil in bonis habeat ut supra latius diximus l. placet 79. de acq. hared. cum mille aliis, et in voti erogatione patrimonii pars consumatur d. l. 2. ibi si rem aliquam et ind. si decimam eiusdem l. nil mirum si volens non obligetur, // Sed tunc poterit opponi quare similiter et in caeteris contractibus obligetur, quamvis patrimonium non habeat, pro solutione ad antiquitatis fontes recurrendum est, constat namque ex tacito Sueton. lib. Alex. ab Alex. 3. generalium c. 12. ubi plures refert Tiraq. Budeus in annotat. ad Pandectas in l. quicumque de instit. act. antiquitus Romani sicut nihil inauspicato faciebant, ita nefas iudicabant, aliquid absque nuncupatione votorum inchoare, ex hac solemnitate passim ad alia votorum genera devenerunt, unde et pro salute reip. et pro felicitate principum quotannis immittebant vota Kalendis januariis ut in d. l. 233. de V. sig. l. unica Co. de oblat. votorum lib. 12. hinc et in alia vota itum est, quorum meminit singulorum formulas referens ex Dione Cuterius de iure Pontificio lib. 4. c. 13. postea tunc principi blandirentur, adeo luxuria votetitium profusum est, ut amplius, quam in bonis erat, usque dum lege ab Augusto lata decretum est, ne cuiquam liceret, plus, quam patrimonii haberet, pollicere, refert Alcia. ubi supra hinc constat non specialitatis, quare filiusfam. cum nihil patrimonii haberet, non obligetur voto, quod in religiosis contractibus non aeque dictum est, namque nec in his statutum manet, ut ex ultra vires patrimonii obligent contrahentes contrarium sic inte stipendiis in l. continuus 137. de v. oblig. Done. 12. com. c. 24. ubi Osthea.

Litt. B. ... ex mutuo similiter non tenetur efficaciter filiusfam. ex S. Maced. cuius verba in l. 1. ff. ad S. Maced. referunt in d. fin. instit. quod cum eo ratio ibidem adducitur, nec

slit filij fam. ære alieno oppressi patribus insidiarentur, cc explicatq; S.C. quo tpe fuerit pronunciatum, qualiter prohibeat, quas penas adversus feneranteis statuat, re ferunt late Bartol. et antiqui in comment. ad tt. de S. Mac. Wesemb. et Cujac. in parat. ad eundem Drear. in para phrasi ad ipsum tt. Done. lib. 12. commen. c. 24. nec est, cur immoremur, explicanteis, utrum ne civilis actio competat filium, qua postea per exceptionem excludatur, vel nulla quasi a prio S.C. improbata fuerit obligatio, quod indicant verba S.C., ibi nulla actio petitioque daretur, hoc illum scire sufficiat specialiter in mutuo statutum esse, nec si cut in alijs contractibus filius fam. efficaciter obligetur.

sed videamus, an idem dm sit, si filius famil. iudex litem suam fecerit ex l. filiusfam. 25. d. iudic. ubi non in solidum tenetur, sed in quantitate peculij, quod habet, cum sententiam dixit, Gothofred. sententiam antiquorum refert, qui literam corruptam esse affirmabant, et sic legendum fore, si filius fam. iudex, sed filij fam. iudex, quam emen datq; probavit Cuj. in d. l. sed tn fide omnium librorum refragante et testimonio græcorum retenta vulgari lectione aliter textum intelligit Sibi contrarium lib. 13. observat. c. 18. ut scilt Ulp. loquatur in prio legis de filio iudice, qui imperitia iuris litem suam fecit, cum autq; is teneat ex contractu, nec ex vero delicto, sed quasi delicto, inde est ut non in solidum, sed in quantum arbitrio iudicantis visum fuerit, teneatur, l. 5. § si iudex de oblig. et act. l. fin. D. de var. et extraor. cogn. prio inst. de oblig. quæ ex quasi de licto. quod arbitrium æquius est, ut patrimonij quanti tatq; non excedat in condemnat., et hinc cum peculium filij eius veluti patrimonium appellatur §. actiones autq;

inst. de act. recte Ulp. asserit, de quantitate tant. peculij filium teneri, quod aut. in pr.io legis n. de eo loquatur, qui dolo iudicauit, sed de eo, qui imperite sententiam dixit, satis ostendit in § iudex eiusdem legis asserens veram litis extimat. praestare debere eum qui dolo fecit litem sua, quam distinct.e ex ratione adducta, a Cus. ubi s. amplexi Fr. Done. lib. 15. comment. c. 27. vers. penul. et lib. 18. c. 2. in fine ubi ossual. lit. h. h. Othman. in d. pr.io de oblig. quae ex quasi Ant. fab. in rationali ad l. filium fam. ubi Barbosa pluri bus adductis.

9

qua retenta veriss. distinct.e n. inutiliter inquiras, cur Ulp. de filiofam. iudice loquatur, cum certum sit Done. teste d. lib. 15. com. c. 27. nihil ibi specialiter cautum ee. ce. obligat. in filiofam. namque sicut Paterfam. ex imperitia sua arbitro condemnaretur, intra vires patrimonij sui, ita filius intra quantitat. peculij, quod veluti patrimonium eius est, d. § actiones aut., sed recte idem Done. r.ndet in filio dubium fore, v. ne teneretur et. in quantitate peculij profectitij, cum propietas eius patris sit, n. filij d. § 1 inst. per quas per. notis acqui. et ex actionibus personalibus n. soleat in patrem de peculio actio dari l. ex penalibus ff. de reg. iuris, nec ex eo intelligar in n.ro casu ex hoc quasi delicto filij patrem teneri, c.rium namque docet expsse Iustin. in §, quod et in filio inst. de oblig. quae ex quasi delicto, In si filius condemnatus fuerit, iudicio conuentus ex act.e rei iudicatae et. inuito patre fiet exequutio in bonis peculiaribus ut in tex. in l. 3. § idem scribit ff. de pecul. ubi Ulp. affirmat act.e iudicati patrem de peculio teneri et. ex ea, ex qua n. soleat in patr. de peculio actio dari, illustrat Done. lib. 12. comm. c. 24. ubi

ubi Osual. a lit.o D. hinc intelliges, quare teneatur filius de quantitate peculij tantum, quod habebat, cum sententiam dixit, ne postea cessante peculio augeretur condemnatio in damnum patris, ut recte considerat Ant. fab. ubi s.o praesertim, quod cum filius ex hoc quasi delicto condemnetur ut iudex, et condemnatio haec boni viri arbitrio facta aequitate niti debeat, consonum est, ut ni excedat vires peculij, quod filius habebat, cum esset iudex, reliqua, quae ad explicationem spectant huius legis, tractant a Done. et fab. ubi s. Barbos. plures referente in peculiari commentario eiusdem

16 Iam opus est, ut certam assignemus rationem, qua ex mutuo filii contracto civilis obligatio oriatur, et plane Doctores DD. s. adducti varias referunt, ego pluribus omissis existimo impedimentum civilis obligationis effectum esse patriae potestatis, tanto enim apud Romanos habita est naturae ratio, quae liberos patrum subdidit potestati, sic Aris. 8. ethicorum natura pater filios imperium habet, sic Plinius in Panegyrico Traiano, intuitus ut legem quod natura indicet parentum liberos videri, ubi videndus quae semper indicet parentum liberos vidi, ubi videndus est Lipsius l. pronunciatio 195. § familiae ibi aut natura aut iure subiectae de verbis sig. ut eiusdem dictamen sequuti Romani e suo iure plures effectus patriae potestati tribuere, quae reverentia et obsequium parentibus debitum certius a filijs praestetur, hinc antiquis Romanis l. cautum in haec verba parentum in liberos ius esto relegandi, venundandi, occidendi, refertur a Balduino et Praetero ad ll. 12 tab. c. 17 quam bene cognovit Paul. cum de exheredatione loquens, dixit, ne mirum est, si liceat eos exheredare, quos et occidere licebat in l. in suis 11.

de liber. et posth. eleganter Forcatul. dialogo. 13. Rebar. ad ll. 12. tab. c. 3. Solorsano multos referens de parri cidij crimine lib. 2. c. 7. Ascan. Clemens in tractatu de patr. pot.e unde Gaius patria potestatis ius propium esse ait Ciuium Romanorum l. 3. ff. his qui sui sui l. al. et Iustin. nulli sunt homines, qui talem in liberos habeant potestatem, qualem nos habemus ff. ius autem inst. de patr. pot.e quos an recte reprehendant Conan. 2. comment. c. 13. Boding lib. 1. de rep. c. 4. Petr. Greg. lib. 11. syntag. c. 5. n.o 3. affir mantes ius patria potestatis a natura tantum descendere, non a iure ciuili; nerium non est disputare, videte Vinnal. in inst. ad Done. 2. com. c. 2. lit.a c. ex quo fit, ut pater appelletur familiae caput, sub quo continentur li beri omnes, qui in eius potestate sunt, l. nam ciuium ff. his q. sui sui, et in quo uiuunt, aut spirant, vox enim patris et filios esse existimatur et eorum persona una reputatur utriusque lingua ff. eiu.o et ff. post mortem inst.o de inutilibus notant Duar. ad tt. de ob. stelig. c. 2. Done in l. si ita stipulatus 38. ff. alteri an.o 24. de obligationibus, ex hoc etiam re fiat, ut pater et filius pro una tantum persona reputentur l. fin. Co. de impub. et aliis subst. ibi namque natura pater et filia una esse persona pene intelliguntur, quae sola si recte inspiciantur, id indicant, ut ego propter alios animaduerto, non plane ut a natura hac identitas personarum sit inducta, quod falsum esse nemo non uidet, sed adeo iure ciuili Romanorum nexum, quo filius et pater adunentur, stringitur, ut ex ipsius inter status quasi copulata persona filij parenti suo inseparabiliter a natura illi cohaerere, idem cum alio esse existimemus

quo effectu patriae potestatis Romanis tributo iam
appareat, quare inter patrem et filium, nesit civilis
obligatio nec actio, cum n. ad constituend. civilem
obligationem diversae partes requirantur. siquidem natura
ut in uno eodemque subiecto actio et passione
queant concurrere l. Stanius 72. de fideiussoribus
mirum non est, si inter Patrem et filium non detur civilis
obligo, ideo haec communiter admittitur ab interpretibus me
lioris notae, ut ex fabro d. lib. 10. coniectur. c. 7. Done.
lib. 12. comment. c. 23. alijs relatis testatur Osual.
in notis ibidem lit. B. sic interpretatur textum
in l. nec cum filio 16. de furtis ibi non iuris constitutio
sed natura rei impedimento est, quasi dixisset Paulus,
cum nostro iure constitutum sit, patrem et filium
pro una parte censeri, quod restat, hoc est ut inter eos
actio non detur, a natura impeditur, quae dictat, ut actio
et passio in uno tantum subiecto non reperiantur, ibi
in § si qui inst. de oblig. quae ex del. nas. l. lis
nulla 4. de iudicijs etc. hanc etiam partis identitatem
demonstrat Papin. in l. Imperator 50 ad Trebel.
asserit n., patrem compendium esse, restituere ha
reditatem filio, cum ad id gravatus foret beneficio
fideicommisso sub condit. si in pot. eius filius desineret
esse, neque n. caut. fieri poterit filius, ut hereditatem
integram et illesam a patre accipiat, cautio si
quidem ista satisdat. fit et stipulat. l. 1. l. hac
stipulatio ff. ut leg. et ideo non poterit interponi
conservata patria pot. explicat Cuy. lib. 11. q. Pap.
ad d. l. Imperator plura de patr. pot. lib. 9. observat.

c. 13. Ant. fab. in iurispr. Papinian. tit. 8. per tot.
Done lib. 2. comment. c. 28. ubi late Osual. Bal.
duing. Pichar. et fere dd. in princ. et § 1. inst. patr.
pot. haec similiter personarum unio manifeste ostenditur
in stipulationibus, namque cum certi iuris sit, inutiliter alteri
stipulari l. stipulatio 38. § alteri de verb. § si quis alij inst.
inutil. stipul. cum mille aliis late vulgus interpretum in d. § si quis
alij Done. lib. 12. com. c. 1. ubi Osual. lit. c. et in d. tit. 38. et 83.
de verb. nihilominus si pater filio, et filius patri stipulentur,
valet stipulatio d. § alteri l. dominus 39. l. quodcumque
45. l. quod dr 130. de verb. § eiusdem inst. de inutilibus, quia
non alteris, sed sibi ipsis stipulari videntur ex personarum identi
tate late Done. locis allegatis etc.

deinde ex hac etiam patria potestate perve | 11

niebat commodum acquisitionis, ut scilicet quidquid filius
acquireret nulla habita distinctione causarum per eum statim
patri acquireretur, l. 1. § si quis a parente, l. patre furioso
§ hic quoque de his qui sui vel alien. l. placet 79 de acq. hered. consonat
illud Senecae lib. 7. de benef. c. 4. omnia patris sunt, quae in li
berorum manu sunt, iuncta explicatione Lypsii ibidem n. 56.
quod sit generaliter constitutum ex constitutione Imperatorum limitatum
fuit, ut tantum procedat acquisitio in rebus quas occa
sione peculij profectitij filius fuerit lucratus, secus de
adventitijs, quo casu filijs proprietas quaeritur, usus
fructus tamen patribus, l. cum oportet. 6. Co. bonis quae liberis,
§ 1. inst. per quas personas, sic intelligenda est l. 2. Co. patr.
pot. explicant dd. in d. iuribus Cuj. tract. 9. ad African.
in commment. ad n. um ultimum Done. d. lib. 18. com. c. 19. etc.

absoluimus iam secundam nostrae conclusionis partem | 12

dum rat. dedimus, quare ex pacto inter fratres cele
brato non resultet civilis obligatio, quae eadem inter patrem
et filium civilem impedit obligationem, superest iam
ut ad secundam partem accedentes explicemus, quare non impe
diatur naturalis hac similiter, quod ex supradictis petendum,
si enim civilis impeditur propter effectus patriae potestatis
qua patrum et filiorum personas, tanquam si a natura
coniuncta essent, pro una tantum reputat, ut diximus,
consonum rationi est, ut ubicumque non reperiatur haec
personarum unio, nec similiter obligatio sit impedimentum
et cum identitas haec effectus proveniat iuris civilis,
sicut patriae potestatis effectus § 1. inst. de patr. potest. et l. pa
tre furioso ff. in his tantummodo locum habebit, quae iuris
civilis sunt, et ideo inquit Gaius, eas obligationes, quae
naturalem praestationem continent, capitis diminutione non perimi,
l. eas obligationes ff. de cap. dimin. nec enim, iuris civilis
argutia potest impediri naturalis obligationis productio,
cum veritatem tantum naturalem desideret, ex animi de
liberatione oriatur, neque quis affirmare audeat, patrem et filium
natura unius tantum personae vicem obtinere, sic recte African.
ex conventione fratrum fit illam pervenire, supponit ibi naturalem
obligationem, quae fuisset et § quaesitum ibi nam manere
naturalem obligationem, et generaliter in personis filiorum nemo est, qui du
bitet, ut probat Acc. hic glossa 1. affirmant Bart. in principio et ex
antiquis omnes Arpentae. ubi supra Osual. in notis ad Done.
d. lib. 24. c. 19. at concludo. cum ea quae a natura ac
ceperunt, eadem in omnibus sicant, nec enim, nihil
natura in personam constituit, ex Seneca lib. de consolatione
ad Marciam c. 7. indubium est, ut servum naturaliter

obligari, quamvis n. quod attinet ad ius civile, pro nullo reputetur, n. tn caret, qualis naalis iuris est, l. quod attinet 32. de reg. iuris hoc eleganter docet Seneca lib. 3. de benef. dicens, corpus itaque est, quod fortuna tradidit, hoc n., hoc vendit interior illa pars mancipio dari n. potest ab hac, quidquid venit, liberum est, et satis pr in l. nec servus 47. l. sed si damnum 9. § peculium autem l. quam Tuberonis 7. § penult. et § fin. l. si servus 17. de pecul. l. naaliter. 13. l. si quid dnus 64. de condict. indeb. l. servi. 14. de oblig. et act. qua sententia Coiter pr, nec audiendus est Conan. contrarium defendens lib. 1. com. c. 3. motus tbus gralibus l. in pram de reg. iur. in pram civilem nulla cadit obligatio, qua recte de propia atq. officaci obligatione accipiuntur a Debor. ibidem.

13

Oahis, qua diximus circa ortum obligationis naalis, cogimur n. quidem inviti, (cum ad nrum thum pra esse requiratur) examinare de eius aequisitione difficillimam quaestionem, utrum sicut et alia omnia media filii pra acquiratur, et quamvis ex antiquis omnibus nemo dubitet, in nrum thus specie patri fuisse acquisitam, tamen ex recentioribus n. nulli n. contemnenda authoritatis viri, qui contrarium affirment, moventur ex seqq. l. a patria potestate descendit, ut filius patri acquirat l. 1. cum aliis, si quis a par. l. 2. Co. patr. pot. sed patria potestas iuris civilis fictione nititur, ut supra vidimus late Done. lib. 9. Commen. c. 17. et ibi Osual. lit. 6. pro quemadmodum fictio n. potest impedire naalis obligationis ortum, quod fictio civilis ad ea qua naali veritate consistunt, n. extenditur, ut latius dictum est, ita etiam n. poterit auferre.

naalem obligat. ab eo, cui deberi incipit extiu nali non e filio, et in alium transferre, i. in patrem, cui iuris ciuilis ca de emolumentum acquirit, argto tex. in §. ed nalia inst. de iure naali, 1° obligatio naalis nihil a iure mutuatur, Nllum in ea ad facti veritatem attenditur, unde est, ut impropriis obligo appelletur, sermone SC^{ti} l. fideiussor §. naalis de fideiussor. et Vlp. de ea loquens ait, in l. nec seruus. 42. de pecul. ibi factum potius demonstramus, q° ex fictl iuris, nec patria nec dominica pot. patri aut dno poterit acquiri, sicut et alia, qua in facto consistunt, n acquiruntur, ut in spe docet Paul. in l. heredi. 44. in prio et §. 1. de cond. et dem. ibi qua facti ss, n transeunt ad dnum, idem Licinius in l. legatum 22. de adimen. leg. idem Paul. de stipulat., qua pater filio stipulatur, ait ita vires obtinere, si ius stipulitur pater, secus si factum l. quod dr. 130. de Vbis, cum n, stipulatur pater, ut filio suo ire agere liceat n acquirit sibi facultatem eundi et agendi §. ed cum factum inst. de inutilibus. et pene diserte distinctio haec traditur a Jabole. in l. quod seruus 24. de acq. poss. ubi de acquisit. per seruum loquens ait in iusta possum dno n acqui q. in facto consistit, unde in pria serui naalem obligat. manere affirmare videtur Vlpo. in l. si seruus. 17. de pecul. ibi ed si quid n mihi, ed ordinario seruo debere e. 3° si obligo nalis, de qua in mo tex patri acquireretur ex pra filij creditoris per ius patria pi similiter et obligo debitoris filij acquiri debebat, cum certum sit n minus patri coniunctum esse debitorem quam creditorem consonat l. 5ta naram w. de reg. iuris, quod patet exemplis, namque si filius cum extraneo

contraxerit, quemadmodum si creditor sit, patrem creditorem facit, ita si debitor fuerit, faciet debitorem l. si filio 21. de dam. infec. l. mandati 46 de neg. ger. l. si quis cum filio de pecul. hoc tn admisso sequeretur, concurrere activam et passivam obligationem in patre, quod nec natura sinit, l. Uranius 71. de fideiussor. et inde confusione dis periret obligatio l. stichum 95. § aditio d. solution. l. debitor. 50. iuncta l. haeres a debitore § si servo et § quod etsi stipulator de fideiuss. de quo latius agemus s. § in hac l. absolute repetitio permittenda erat filio, qui solvit, cum nec natura debitor fuisset confusa sic in persona patris utriusque obligatione 4o et ult. si filij creditoris obligatio naturalis ad patrem transiret, ni filio pater obligatus maneret, si, ubi quid ei permitteret, quamvis ex pratica efficeretur debitor, nec ex persona filij creditor fieret, sed contrarium docet African. in § quaesitum nostri textus, idem in servo docemus, in l. si quid si dnus 64. de condict. ind. ex iuribus si pater filio, si dnus servo permiserit, et emancipato et manumisso solverit, cessat repetitio, quod ex ipse fatendum est, naturalem obligationem ex permissione productam in persona servi et filij durare et per cons. patri aut dno quaesitam n esse his rationibus motus Othman. audaciter litteras textus emendavit adiiciens particulam n adversus fidem librorum omnium et sic legens utique quidem pro ea parte, qua ipse patri heres extitisset, n repetiturum, eandem sententiam, quamvis reiecta emendatione quoad acquisitionem, amplectuntur Osual. ad Done. d. lib. 15. commen. c. 19. Ant. fab. d. lib. 20 coniectur. c. fin. Schifordeg. ad fabrum lib. 3. tract. 15. q. 4. idem Othman. in appendice adversus Mercurium

14 Accursius hinc et illinc difficultate oppressus in gla magna asserit, ex unica filiorum conuentione duplicem nasci obligationem, naturalem unam, quae durat in filio, aliam, quae transit ad patrem, ut sic filius, qui mutuo pecuniam dedit, et pater habeantur, tamquam duo rei credendi, pro qua sententia expendo Ulp. verba in d. l. sed si damnum. §. peculium autem, ipso huic diffinit. de pecul. ubi cum dixerit Iurisconsultus peculium computari debere deducto eo, quod domino debetur, ait postea ex Seruio etiam deducendum esse de peculio, quod seruus conseruo suo debet, his verbis, quoniam hoc quoque domino deberi nemo ambigit, ponderatque particulam quoque, quae indicare uidetur et dominum a conseruo, a quo pecuniam accepit, seruum debere, haec tamen opinio glossae merito reiicitur a Bart. hic n. 21. quis enim audeat affirmare ex unico tantum consensu duplicem obligationem oriri, praeterea naturalem hanc obligationis quam glossa supponit ad patrem transire, media filii persona acquisitam fuisse, certum est, ergo fateri oportet fratrem debitorem in nostro fratri suo a proprio teneri duplice obligatione naturali, quod quam absurdum sit, nemo non uidet etc.

15 Nec obstant verba d. vers. huic definit. ex quibus imo potius Deo dante conuincam manifeste naturalem obligationem ad dominum transire, nunc respondeo particulam quoque non referendam esse ad personam serui, quasi Iurisconsultus sit, pariter a conseruo et domino seruum debere, sed potius ad personam domini, quod ex verbis et contextura totius §. aperte colligitur, namque cum in principio eius deductione peculii dixerat Ulp. posse, doceat dominum conuentum de peculio deducere posse, quod illi seruus debet, addit postea etiam deducendum quod seruus de cuius peculio conuenitur alii eiusdem domini seruo debet, cum hoc quoque domino deberi nemo ambigit,

habent dni deducet de debitum sibi quod ei servus debet, et quod debet conservo, quia istud quoque pro debito dni reputatur,

Aliter Ant. fab. Schifordeg. et Osual. tum virum intelligere post Petrum Loricum de apicibus iuris tractat. de consanguinit. et affinit. axiomate. 20. separant, n, obligatio nalem ab effectu iuris, et sic asserunt nalem obligatio in pra filij manere, illius quae per patriam potestem fieri n potest, effectum ad patrem transire namque cum hi a iure civili praestiti fuerint nali obligat, nil mirum si in eius acquisitione possit disponere ius civile, quamvis n in nali obligatione, quam iuris civilis fictio mutare n valet, quaeque cum in facto consistant, impossibile aiunt, ut patri acquiratur, itaque volunt, filium, qui pecuniam accepit, fratri suo debere naliter, n patri, ne effectus, qui a iure civili huic obligat applicati sunt, cum n in facto sicut obligao ipsa consistant, statim transeunt ad patrem et ideo asserit, quodsi frater vidente patre solvisset, ius retinendae pecuniae n filio creditori, sed patri competere, ex cuius pra impediretur repetitio, qui effectus e nalis obligationis l. naler. 10. de obl. et act. l. fideiussor 16. § fideiussor de fideiussor. l. q nalis 9. cum mille alijs ad S. Maced. et per cons aiunt, quod si debitor filius patri solvat, n liberabitur nale obligatione, cum ea tantum liberet solutio, quae creditori fit, l. 3. et 4. l. invito Co. de solut. l. servi 14. in fine. de obl. et act. et sub has distinctione intelliguntur iura oia, quae de acquisitione filij patri loquuntur, l. placet 79. de acq. hered. l. 2. Co. pati. pot. ego ut huic sententiae subscriberem, nunquam adduci potui, video n, contra ria interpretes oes, quinimo et I C ipsos pugnare, existime igitur obligatio nalem patri per filium acquiri, quod prius firmabo, et postea argtis contraria opinionis satisfaciam et 1o reo iuris gnaliter receptae, ut quidquid filius acquirat

patri acquirat l. placet 73. de acq. hered. quare haec generaliter limitanda est, ut tantum procedat in his, quae civiliter acquiruntur, cum certum sit posse naturaliter acquiri l. eaqua 53. de acq. dom. et per filium et servum patri et dno acquiri l. acquiruntur 108. si solum de acq. dom. § item vobis vs. non solum instit. per quas aut quis audebit dicere, quod si filius heres instituatur, acquirat ex hereditate patri suo ea tm, quae civiliter acquiri possunt, sicut est, obligões civiles, remaneant autem penes filium illae obligões ex qq defuncto naturaliter debebantur, cum tam expresse Ulpus dicat totam hereditatem patri per filium acquiri, d. l. placet, nec mirum est, si a filio in patrem transeat obligo naturalis, cum sit manifestum ab herede in fideicommissarium transire, cum ex S. Trebo. restituitur hereditas l. quamuis 40. l. si eius 64. ad Trebel.

2º si naturalis obligo patri non acquireretur, eveniret, ut si filius cum extraneo contraxerit, duobus extraneus teneatur, patri civiliter, filio naturaliter, tunc si filio solvat non condictio quod naturaliter debebat consequens est, ut liberetur omnium in l. si quod naturaliter debebat con. ... si sortem 26. § si decem hoc est. unde et patris conditio non deterior fiet per filium, quod ius non patitur, l. filius 83. l. ...

3º firmat haec veritas ex vbis Ulpi in d. l. si de ... huic diffinit de pecul. ibi huic definit servus adicit, et si quid hic debeat, qui se in eius potest, cum hoc quoque dno deberi nemo ambigit, de servi obligõe loquatur consi quae per se ipse naturalis est, cum non possit esse civilis, d. l. nec servus 41. de pecul. l. quod attinet de reg. iur. et ait ex eadem servi obligõe dno deberi, ergo naturalis servi obligo dno fuit acquisita. quomodo non dno aliter deberetur

nec dicas

Nec dicas hoc in seruo procedere, quasi aliter in filio dm sit, eadem, n, est ro acquisit[ii] in seruo et filio §. 1. inst[it] per quas pro inst. quod cum eo, nec in h[oc] id quaeritur, v. diuersa r[ati]o acquisitionis reperiatur in utroq[ue], s[e]d t[ant]m v. n[atur]alis obligo possit fieri ab eo, cui prius quaesita est, et transferri in aliu[m] — 4° denique ex n[ost]ra s[ente]ntia confirmatur haec doctrina, namq[ue] ut diligenter obseruae Cu[iaci]us nil aliud consonant [ver]ba illa, quod si [ex]plegatum filio eidemq[ue] debitori fuisset, cum eiusdem appellat[ion]e qui pecuniam accepit debitor et filius, neque hoc ex alio fieri possit nisi q[uia] patri fuit obligat[i]o acquisita ex creditore filio, et certe hoc fundam[en]to [to]ta Africani r[ati]o nititur, inde confusa est in p[er]s[on]a debitoris obligo, q[uia] successione patris prop[ri]o hereditaria ius crediti acquisiuit, et sic perempta n[atur]ali obligo, quid quid pro illa [ipse] repetere possit, q[uia] nec n[atu]ra debitor est, ab hac s[ente]ntia usque ad t[em]pa Othmani nullus interp[re]tum discessit, Bart. h[ic] decem locis et alijs pluribus illam fatetur, et uno [ver]bo ut dicam p[rae]ter quatuor illos pro [contra]ria addu ctos nullum inuenies alium, quorum [tam]en authoritas n[on] tanta debet esse, ut ex ea cogamur a c[ommun]i discedere; restat, ut a[rgumen]tis [contra]riae satisfaciamus —

18

n[on] obstat 1[mu]m namque [Respondeo] verum est acquisitis paternis a patria p[otesta]te descendere similiter et patriam p[otestat]em plerumque sieri [iu]ris ciuilis consistere, s[e]d n[on] aeque verum est, quod sicut patria potestas, q[uae] ciuilis fictio est, n[on] ualet impedire ortum n[atur]alis obligo[nis] inter filiatum n[ost]ri [ciui]s, ita similiter n[on] possit efficere, ut postquam talis obligo producta est, transeat ad patrem, namq[ue] ut ex seruo

et libera animi deliberatione nascatur obligatio naturalis inter personas diversas causa, quamvis ex civili dispositione unitas, ut sunt duo filij sub eiusdem potestate patris constituti iure naturali et gentium. cautum est, non tamen est aliquid praeceptum iuris naturalis, quod similiter statuat, ut talis obligatio semel producta remaneat in persona eius, cui coepit deberi ex iure gentium, hoc est, in filio creditore, quando ius civile dictat, quod obligatio naturalis a filio creditore transiliet in patrem, nullum praeceptum impugnat iuris gentium; quod tamen sine dubio impugnaret, si subiret, et inter filios obligatio naturalis non oriretur, unde acquisitio obligationis naturalis a iure civili inducta non destruit ius naturale, sed potius illud accommodat, atque adaptat ad meliorem modum reip. administrandae, quod est effectus iuris civilis l. ius civile 6. de iust. et iure. ubi omnino videndus est Faber in rationali.

20 Ut 2.m argumentum non obstet dicendum est, ita quidem obligationem naturalem ex facto existimari; ut cum quaerimus, an aliqua obligatio naturalis ex conventione resultet, id tamen desiderari sciamus, ut conventio talis celebrata sit, ex qua iure gentium aequum sit obligationem oriri, non vero ea fuerit conventio, quam ius civile probaverit sic naturalis obligatio ex facto extimatur, quatenus nequaquam a iure dependet, ut supra dixi n.o 6. Verum non taliter ex facto extimanda ut nihil aliud sit, nisi factum, magna namque inter factum, et obligationem naturalem consideratur differentia, namque obligatio naturalis aeque vinculum est ac obligatio haec civilis vinculum iuris civilis; illa vinculum iuris gentium seu naturalis: inde provenit, ut qui aliquid debet naturali obligatione devinctus non liberetur vinculo, nisi solverit, taliter satisfecerit creditori, qui fidem eius secutus est l. 2. amplius Quinaria de reg. iur. et quia debet, non repetit, cum solvit. d. l. naturalis 10. de oblig. et act. et non repetens liberatur l. si non sortem 26. §. si decem h. tit. durat non diu naturalis obligatio, unde et in heredem transit, et in fidei commissarium d. l. quamvis d. l. si cuius 61 ff. ad Trebell. cum certum tamen sit, factum non durare, quod nunquam in rerum natura, antequam fiat, non est factum, cum sit

ni di

n dum ē factum, cum factum ē, statim esse desinit, eleganter scripsit Pontifex in extrauag. ad conditorem de verb. signif. unde dicimus facti stipulationem indiuiduam, quia cum factum n sit in rerum natura, diuidi n poterit, notat Parladin. lib. 2. rerum quot. c. 6. n.o 7. Done. per textum ibi inst. stipulationes n diuiduntur § 1. de verb. hac premissa dria certiss. inter factum et naturalem obligationem n sequi; factum n aufferetur a pro eius, in quem collatum ē, ut alteri acquiratur, quo similiter naturalis obligatio n poterit aufferri ab eo, cui primo quaesita est, vt e filio, et ad patrem transferre, cui effectu iuris acquirit filius omne emolumentum, unde n obstant textus in d. l. qui haeredi 44. d. l. legatum, d. l. quod dr 130. libenter nos fatemur, quod et ibi expresse docent I C.i, sc. facta cohaerere personis, quia a prio acquisita est licentia faciendi, et sic stipulatio, de qua in d. l. quod dr, si filius stipuletur ab extraneo, ut sibi ire agere liceat, hoc quod est, ire agere patri n acquiritur, quia factum ē, nihilominus recte acquiritur ius, quod resultat ex tali facto, hoc est, facultas mittendi filium, huius rei ratio multiplex ab interpretibus assignatur, ut constat ex Done. ad l. stipulatio ista § alteri de verb., Cuj. ad l. quod dr et aliis comiter scribentibus in d. § sed cum factum inst. de stipulationibus seruorum; sed omnibus omissis ego iudicarem congruam et legitimam causam huius rei ex dictis circa naturam facti perpendam et ex hoc discursu colligitur omne id, quod patri aut dno acquiritur, aut immediate acquiritur, veluti cum filius dicit, promittis patri decem, quo casu taliter patri debet, qui promisit, ut nunquam filio debuerit, idem ē, ac si ipsemet pater dixisset, promittis mihi decem d. l. quod dr, d. l. quod cumque 45. de verb. oblig. notat Done. in d. § alteri n.o 83. cum ut Iustinus asserit, vox patris tanquam vox filii habeatur, et eo d. § eius inst. de inutilibus, et de hoc acquisitionis genere n agitur hic, / secundo filius acquirit patri media persona ipsius filii, ut cum dicit, promittis mihi decem d. l. quod dr, aut cum pecuniam credidit, ut in nro textu, et hoc casu, quan

uis id, quod acquiritur in persona filij, nec momento remaneat l. placet 79. de acq. haere. In quasi per transitum in persona filij consideratur taliter, ut nisi per eam ad patrem pervenire non possit, unde in nostro textu et similibus ubi filius contrahit, et alium sibi obligat, emolumentum istius contractus persona filij, cui alter ille promisit, respicit a principio, et postea per eam ad patrem transit, oportet igitur, ut duret, factum autem ut diximus, nunquam est, nam antequam filius erat, non erat. Verum est fecisse, postquam ivit, nam factum desiuit esse, et sic impossibile est, quod tale consideretur in persona filij, in quam a principio virtute stipulationis confertur, ut ex ea transeat ad patrem ex facto patriae potestatis, id indicat Iusti. ind. § sed cum factum, ibi, sed cum factum in stipulatione continebitur, omnino persona stipulantis obstinetur, sit itaque in summa esse acquisitionis nam haec certissima conclusio, omne id, quod filius acquirit, sit iuris civilis, ut sunt obligationes et actiones efficaces, siue iuris gentium tantum, ut naturalis obligatio ad patrem transit per ius patriae potestatis, facta autem, quae ab omni iure separata existimentur, nec iure patriae potestatis, nec dominica possunt acquiri, hinc iam intelligitur, quod Vulgarius senserit in l. nec servus 41. de pecul. ibi factum potius demonstramus non esse factum, id est naturalem obligationem ut volunt omnia sententia authores; nec enim, ibidem de obligatione tantum naturali loquitur Ulp., sed de obligatione etiam civili, ut sensus sit, cum dicimus servum obligatum esse, aut servo aliquem obligatum esse, loquimur abusive et improprie, cum nec servus debere possit, nec servo deberi, sed signamus servum fecisse, id est, celebrasse contractum aliquem ex causa peculij, ex quo facto servi civilis resultet obligatio, quae cum in persona eius nequeat consistere, ad dominum transit, inde est, ut si servo quis promiserit, dominus recte petat, et similiter si servus promiserit ex causa peculiari, seu debitor extiterit ex quolibet contractu, de pecul. in dominum, et siquid in rem domini versum fuerit, competat creditori actio, ut ibidem docet Ulp. sic recte intellectum observat Covar. 12. com. c. 3. n.° 4.

Minus recte intelligitur a fabr. quod sabiliens docet ind. l. quod servus 24. de acq. poss. n. n. ex eo poss. iniustam ignoranti dno asserit n. acquiri, q. in facto tantum consistat, ed q. quod servus ex maleficio apprehendit, n. pertinet ad cam peculij d. l. quod servus in fine; per servum autem ignorans dnus poss. tantum acquirit res, quas servus ex causa peculiari tenet, l. peregre 44. §. 1. l. 1. §. item acquirimus de acq. poss. si vero servus extra peculij causam possideat, scientia dni desideratur ad acquisitum possessionis d. l. peregre §. 1. rade, q. possessio n. acquiritur nisi animo et corpore d. l. 3. d. acq. poss. et quamvis utilitatis causa receptum sit quod dnus corpore servi, animo et vol. sua poss. acquirat d. l. peregre 44. §. 4. sine vole tn impossibile est, quod dnus servi poss. acquirat, et cum iniusta poss. servi ad peculij causam n. pertineat d. l. quod servus in fine, inde est, quod dno ignoranti n. acquiratur, animus n. dni n. extenditur ex peculij quantitatem, sic recte Cuj. ad d. l. quod servus et lib. 15. observat. c. 31. Duare. ind. l. 1. §. item acquirimus Done. lib. 9. commen. c. 6. ubi plura Otheal.

Ad 3m argum contrariae opinionis facilis est solutio ex supra dictis, cum n. commodum acquisit., sicut et alij effectus patriae poss. in favore parentum introductum sit a iure civili, ex quo obsequium ana patribus debitum bis ties confirmatur, tantisque cautionibus auctum sit, nil mirum si eod. iure statuat eam inter pem [illegible] tantummo patri obligatoem acquiri, quae faciat, non vero quae oneret, i. obligatos filij creditoris, n. similiter debitoris filij; nec contrarium suadet reg. l. 5. naram 10. de reg. iuris, ea n. procedit, quoties commodum et incommodum eadem ratio iungit taliter, ut absque tertij praeiudicio ipsa aequitate reluctante separari n. possit, ut in hereditatis adit., nemo est, qui dicat heredi permittum esse damnum et lucrum [struck: pr...] dividere, ut commodum sibi retinens ad onera n. teneatur, cum certum sit, in eo ius succedere quod habebat defunctus l. heres in eo cum vulgatis

de usu. hered. inst. sic siliter Iustin. cum agit de success. patroni in bonis liberti tutelam aeque ad patronos pertinere asserit §. un. inst. de leg. patr. tut. et Ulp. ad emptorem hereditatis sicut utilitas ita et onus spectare ait § 2. §. sicut, de hered. vel act. vend. ubi reperitur praeiudicium tertij et de favore alicuius agitur, non est, cur dicamus eum sequi debere commodum et incommodum, et sic in nro casu optime Africanus docet patrem ex filio creditore creditorem fieri, non vero debitorem ex debitore, dictante patria potestate favorem patris, damnum et incommodum reiiciente, namque eo, quod ad patrem transire ait activam obligationem, passivam excludere videtur, alias non id prodesset patri creditorem fieri, si postea debitor effectus concursu obligationum in una parte per confusionem interitus daretur utriusque d. l. Uranius cum aliis de fideiussor. nec audiendus est Othman. dicens per ius patriae potestatis aeque coniungi patri filium debitorem ac creditorem, ut sic ex eadem identitate pater debitor sit, ius non civile, quod patriam potestatem introduxit, unionem quod patriam personarum in favorem finxit, siliter statuere potuit, aut fecit, quod tantundem creditor efficiatur pater in specie nri casus, alias patria potestas in favorem respiciens cum suaderet identitatem damno patri esse contra reg. casus l. quod favore de legib. is videlicet et adversus iuris civilis mentem —

22 Denique non obstat, quod debitor pater fit, cum filius peculium habens ex traneo obligatur d. l. siquis cum filio 46. de pecul. cum aliis in 3° arg. to relatis, id non, quam diversum sit a specie Africani per se patet, ut nemo ex eo colligere possit ad patrem transire debere obligationes filij debitoris in nro casu, siquidem patria potestas, quae tantum ad acquirendas obligationes ex filio creditore quando ipse cum extraneo contraxit, locum habere non posse palam est, vo —

23

Non obstat tandem 4.um argumentum, nec probat naturalem obligationem patris per filium non acquiri, quia verum sit patrem filio naturaliter obligatum manere et quasitum nostri iuris, namque cum acquisitio istius obligationis, ut latius dixi, patriae potestatis effectus sit, patria autem potestas in favorem parentum indicta optime potuerit pater iure pro se introducto renuntiare, prout expedire illi visum fuerit: unde filio promittens suo illi naturaliter manet obligatus, nec talis filio quasita obligatio naturalis adversus patrem transversalis ad ipsum, cum, ut deberet filio, inter ipsos actum sit, nec potest inter vivi ne obligatio contra mentem et voluntatem patris, hinc constituo per patriam potestatem acquiri omnem obligationem, eaqua extraneus filio tenetur, non vero ea qua ipse pater filio suo voluit obligari. quod eleganter docet Paul. in l. si quis pro eo 56. §. 1. de fideiussor. asserens non teneri fideiussorem datum a patre, qui filio suo naturaliter obligatus erat, quia etsi naturali tamen obligationi fideiussor accedere possit, l. fideiussor 16. §. fideiussor de fideiussor. specialiter tamen caveatur hic non procedere, quando fideiussor a patre datur filio suo, si non, filio teneret, falso obligatio ad patrem transire debebat, ut pote quasita filio a patria extranei, nemo autem ut Paulus docet, pro eodem apud eundem fideiubere potest, hanc certissimam doctrinam post Accursium hic inquit magna docent Bart. n. 9. Fulgos. 44. et ipsis non relatis Done. lib. 24. comm. c. 19. Cavit . . . tract. 9. ad Africanum asserente in § quasitum nostri iuris patrem acquirere naturalem obligationem ex filio, cui promisit, reprehendunt illum Othman. ubi . . . fatetur d. lib. 20. conicit. c. fin. Ossual. in notis ad Done. ubi plures . . . alios non potest.

24

Ex dictis satis convincitur fabri . . . contraria existimantium distinguendum esse, quibus de acquirit

agitur inter naturalem obligationem et effectus, qui iure civili applicantur, constat enim, me iudice ipsam naturalem obligationem patri acquirere, sed quamvis id falsum foret, Fabri opinionem inciuilem esse existimarem, siquidem retinendæ pecuniæ solutæ facultas iure civili permissa est huic, qui sibi debitum vel iure tantum naturali accepit, quod ei, qui naturâ debet, iure gentium dare oportet d. l. cum amplius § in naturâ et in sp. Africani, pater, cui naturâ debebat filius, non habet ius retinendæ pecuniæ, hoc enim evidens signum est naturalis obligationis, quæ ex eo legitime extimatur, si pecunia soluta repeti non possit, d. l. naturalis ss. de oblig. et act. d. l. fide iussor § naturalis, inde si patri nullo iure vel civili vel naturali deberetur in nostro casu, ut existimat Faber, adversus legis dispositionem videatur ex parte ipsius repetitionem impedire, et aut in filio remanere naturalem obligationem sine iure retinendi, quod ex ea debitum accepit, denique cum Ulp. de acquisit. per servum dno loquatur, expresse asserit dno deberi, quod servo eiusdem dni debetur, d. l. s. de et sig. § peculium § pecul. ibi cum hoc quoque dno deberi nemo ambigit, non dixit Ulp. dnum deducere posse de peculio servi, quod conservo debetur, quod deduxit potius ut patet naturalis obligationis effectus dno sit quæsita manente in servo ipsa naturali obligatione, sed quod ipsi dno debetur, quasi dixisset impossibile esse dno competere retentionem pecuniæ quando convenitur de peculio servi, nisi talis pecunia dno deberetur, nulli enim permissum est iure Romano retinere deducere, compensare, repetitionem impedire nisi huic, cui saltim debeatur iure naturali

25 His præmissis pro certa nostra conclusionis veritate propono varie a interpretibus dubitatum fore an mutui

Constitis

[illegible] consiliis in hoc [illegible] ut etiam Bart. [illegible] et Jason [illegible] antiquorum vulgo videricet, ego ut ad alia perveniam breviter dico mutuum contractum, quia frater creditor peculium profectitium habebat, ex quo utiliter pecuniam potuit mutuare etenim de essentia mutui requiratur dominium in mutuante quod in accipientem transferat l. 2. §. appellata de reb. cred. quia tum cum peculium assignat pater filio suo, ea dia pariter videatur concedere, quae specialiter permissurus erat l. qui peculij 46. d. pecul. inde quasi patrimonium filij peculium appellatur §. actiones autem de peculio. inst. de action. l. hinc quaeritur 17. ff. cum, n, l. si ex duobus 32. ff. namque cum servo de peculio, et sic pecuniam ex peculio profectitio mutuare, l. rogasti 11. §. si filiusfam. de reb. cred. et Aristo [illegible] iuris [illegible] §. fin. de pactis ideo autem peculium dico profectitium, quia de castrensi et quasi castrensi Africani quod intelligi non potest, cum in his filij fam. vice patrumfam. fungantur tit. ff. et C. de castr. peculio, et sic horum peculiorum nihil patri acquireretur, tota filio in filio remaneret, similiter in adventitio cessat quia hoc namque [illegible] ad contractus [illegible] et quoad proprietatem et usumfructum patris esse censebantur l. cum oportet 6. C. de bon. quae liberis §. 1. inst. per quas personas. Sic post Accurs. ibi Bart. et Jason ex nostris [illegible] [illegible] Jo. Fab. et [illegible] et [illegible] allegati n. 20.

26

Sed huic doctrinae [illegible] in [illegible] quemadmodum [illegible] si filius 4. ad S. Maced. asserens ex Iuliani placito filiofam. quantumvis peculium habenti prohibitum esse mutuare alteri filiofam. quia [illegible] quod mutuat adversus Macedonianum exceptione repelletur peculium [illegible], si [illegible] [illegible] [illegible]

permissum filio perdere, etsi peculij permittatur libera administratio, idem in l. 2° iuncta l. 8. § fin. de pactis, l. filiusfam. 7. de donation. ut per cons. quamquam filius peculiatus possit utiliter credere d. l. rogasti 14. § si fugitivus, l. 2 § in mutui, iuncta eleganti Donelli interpretat. ibidem n° fin. si certum petat. In hac facultate carent, si alteri filio crediderit, ut sic in nostro themate mutuum nullo iure constare possit.

27 plura ut huic difficultati satisfaciant, congerunt oes antiqui allegati sup. n° 81. quare si sine causa mulier illam n. testificasse legat. Dare fratri sup. supponentes quasi indubium mutuum inter fratres constitisse, omissis ergo plurimis interpretationibus, existimo dicendum esse textum nulla tenus esse trahendum ad terminos quaerere, quod n. asserit cessare scilicet, quod mutua pecunia non sit, quam filiusfam. etiam peculiatus credidit, intelligendus est, ut signet iure civili mutuam pecuniam n. fieri, quam credidit filius alteri filiofam. unde per cons. nec exceptio opposuerit, quae tantum competit cum mutuum stricto iuris rigore celebratum est, nam cum textus Africanus ait pecuniam mutuatam, id indicare vult, n. quidem mutuum rite celebratum esse, sed fratrem alteri fratri de facto numerasse pecuniam ex qua mutui datione naturalis oritur obligatio, etiam si etiam iure civili n. fuerit celebratum, quia ut dixit, nulla iuris civilis inspecta, ad facti potius veritate naturalis nititur obligatio, Nec dicas mutuum sup. impedire etiam filio debitore exceptionis Macedoniani competit huic quoque periculum hic l. sisi., ibid. 61. ad Macedon. in Africani namque quod nunquam Macedon. locus est, quod nec d. etiam mutui iure civili (?) celebratum sit et quantumvis competentis in improbaret naturalem obligationem, de qua sola agitur l. sed et si 9 § fin. cum l. sequenti ad Macedon. rationem probabil

Martiani

Martian, in l. quae excepti§ 40. ff. de condict. et interpretatur Done. lib. 14. comment. c. 11. in fine. et cap. seq.

In tex. ibi, post mortem patris ei soluit, 28

Vel etiam post mortem patris, ut possit dubitari, an repetitio soluenti competat, namque si debitor filius in patria potestate, et uiuente patre soluisset, frustra dubitaretur, an posset repetere, quantumuis fratri soluens, cur nec naturaliter debebat acquisita sit obligatio naturalis ut s. diximus, et per consequens condictio illi concedenda uidebatur ex reg. l. his solis 49. ff. de cond. ind. nam iniquum esset quem rem suam ipse possit condicere, cum talis condictio patri potius competat, filius non fam. nullius suo nomine exercet actiones in potestate constitutus praeter numeratas in l. filius 9. de oblig. et act. recte igitur quaeritur, an repetat soluens post mortem, suo namque iuris effectus est, extincta patria potestate. pro quo in l. 99 mo. ius patr. potest. solu. aduertit Done. lib. 14. cap. 19.

In tex. ibi quaesitum est, an repetere possit. 29

Quaestionis solutio ex eo pendet, an debuerit, namque si esset obligatus iure naturali, non esset dicendum, quod impedit non condict. naturalis obligatio. l. naturalis 10. de oblig. et act. l. fideiussor 16. § naturales de fideiuss. l. soluti. 9. § 1. q. 10. ad Macedon. l. naturaliter 13. l. si poenae 19. l. si quod dominus 64. ff. de cond. ind. tum si conuerti repetitur, cum id solutum est, quod nec iure naturali debebatur.

Vnde talem ex praedictis textibus examinandam deduco conclusionem, quod solutum est indebitum, etiam iure naturali, quamuis errore facti soluatur, repeti potest, 30

idem in l. 2. l. si per ignorantiam l. fidicommum § heret. l. cum quis. Co. de iuris et facti ignor. § his quoque in tit. qq modis re. prosequuntur late Bartol. et Jason in l. natis. Baldus in d. l. si per ignorantiam et in d. l. cum quis. Duare. ad tt. de condict. indeb. c. 3. suo dicto tractat. q. ad African. Done. lib. 14. com. c. 10. et tt. faber lib. 4. coniectur. c. 10. magister meus Pichar. in d. § his quoque, Argente. in tractatu de condict. indebiti

Ut melius autem, quod de condict. ad nos pertinet, consequamur, primo sto duplicem esse causam dandi praeteritam sl. et futuram l. 1. de condict. ob turpem causam l. damus 52. hoc tt. damus ob causam futuram, cum damus ad hoc, ut aliquid sequatur, postea vel detur vel fiat, ut cum dedi tibi fundum, ut me alteres, decem, ut servum manumitteres, tunc autem condictio dati ob hanc causam competit, cum causa non sequatur, ideo que de tali condict. ad nos non exercitat tractant oes in tit. de condict. causa data, de condict. ob datis ob causam praeteritam loquamur, id est, est, quod potest repeti tamquam indebitum quando autem talis condictio competat, cognitis causa praeteritae speciebus apparebit, causa praeterita duplex, aut vera, aut falsa; vera datur ob causam praeteritam veram, l. si turpis sit, non condicitur, l. idem 4. § sed quod meretrici de condict. ob turpem causam l. mercedis Co. eod. si vero falsa fuerit, aliquando competit condictio, aliquando cessat quod plerumque ex dantis iure estimatur, detroit autem ad illum dantis causa ex qua datum est

Rursus itaque causa praeterita duplex l. voluntaria

f[...] n[atura]lia, voluntaria est, quæ nullo iure obligat, ex eo igitur n[on] coacti damus, s[e]d volentes, n[atura]lia est, quæ nos ad p[raes]tat[ionem] impellit, cum n[im], obligati sumus, necessitate adstringimur soluendi ex n[atu]ra obligat[ioni]s p[r]i[nci]p[i]o inst. de obligation. sic istæ ca[us]æ nominantur a Papin[ian]o in l. alienationes §3. ff. fam. hercis cun.

datum ob ca[us]am voluntariam præteritam nunquam condicit, siue falsa sit, siue vera siue nunquam fuerit, l. damus. 52. l. in summa. 65. §. idquoque ho[c] t[it]. veluti cum dedit titio decem q[uia] bene curauit negotia mea, et si male curauerit, et si nunqua[m] possum repetere, r[ati]o est, quia cum scirem q[uo]d dedit nullo iure teneri ad præstat[ionem], donare voluisse videri, ideo n[on] repetam l. i. ho[c] t[it]. l. cuius per errorem 53. de reg. iur. diligenter Done. lib. 24. commen. c. 50. nos neque de soluto ob hanc ca[us]am loquemur, tunc n[im], condictio de qua agimus, locum h[abe]t, cum indebitum soluitur, quod tu qui dedit n[on] voluntarie, s[e]d q[uia] existimauit cogi posse persoluere, unde de soluto ob ca[us]am n[atura]liam præteritam agamus, in qua procedit conclusio nostra, ut s[cilice]t si appareat debitum iure n[atura]li, quamuis quis solueret errore facti existimaret efficaciter obligatum esse, cessat condictio, e[ss]e autem, si iure n[atura]li indebitum appareat, condictio competat, quanquam errore facti solutum sit, late Done. dictio com. c. 2. ubi [...] enumerans effectus n[atura]lis obligat[ioni]s lib. 12. com. c. 2. ubi [...] lit[er]a P.

33

Fine 1.o interp[re]tor triu[m] in l. cum is 32. §. mulier ho[c] t[it]. ubi Iulian, asserit mulierem, quæ se obligatam crederet, pro dote n[on] repetituram, quidquid dederit, et si errauerit, r[ati]o[n]em q[ue] præstat, cum uerit cogitans se pro dote obligatam, et q[uo]d sublata falsa opinione relinquitur pietatis ca[us]a, ex qua solutum repeti n[on] potest; intelligendum n[im], est de matre, quæ dotare debere filiam credebat, quamuis n[im], iure ciuili n[on] cogatur. l. nulla femina de rei iud. et leg. hered. l. neque mater C. de iure dotiu[m], sola tu pietas sufficit, si n[on] ad compensandam

repetit. matrem ad praestat. dotis saltem ad impedi
endum repetit. eius, quod dotis nõe dederit, sic Donel. lib. 12.
commen. c. 1. adeo aut. verum est, condici posse, quod facti errore
solvitur, cum iure nali n. deberetur, ut dm sit locum etiã
fore repetitioni, et si actione possit peti, quod solutum est,
l. si n. sortem 26. §. indebitum d. l. ex his. 54. hoc tit. iure
n., indebitum e, ut ex effectu apparet, quod iure nali n.
debetur, quantumuis iuris ciuilis rigore possit peti l. 1. §. 1.
de const. pecu. et qui except. perpetua. nanciscitur, desinit
debitor intelligi l. Marcellus 66. de reg. iuris, et ibi eleganter
Petr. fab. et Rebard. aduertunt Jason. in l. 2. de off. eius,
Otthophred. in l. ex his 54. Cujac. in eiusdem explicat.
5 lib. 2. quaest. Papin. fol. mihi 31. Done. d. lib. 14. com. cap. 12.

34 hinc Martian. repeti posse ait, quod per errorem
soluit is, qui except. perpetuam et fauorabilem hēt, l.
qui except. 40. hoc tit. ubi notandum est, duo desiderari
ad repetit., 1º quod exceptio perpetua sit, idem in l. si n. sortem
26. §. indebitum hoc tit. quod SCtus dixit ut excluderet
temporales exceptiones, quae n. oio liberant, sed tantum effectu
obligõis suspendunt, exemplum in marito certum est n.
teneri de dote ultra quam possit facere, l. unica Co. de rei
uxoria act. hac n. exceptio n. liberat eum ab obligõe, sed
tantum tuetur, quo usque amplius possit, ideoque siue
ipse, siue alius eius nõe dotem praestiterint, repetere n. poterunt,
l. quod nõe d. cum l. sequenti hoc tit. rão est, quod indebiti condict.
tantum competit ei, qui indebitum nara persoluit, n. uero
huic, qui obligatus est, qualis maritus temporali except. hēns,
cui siles hi, qui in diem certum debent, et qua sub condit.
qua praecisse statura est, l. in diem 10. l. quod si 17. hoc tit.
de quar. interpretat. faber ubi s. 4. coniectur. cap. fin. Cujac.
lib. 13. obseruat. c. 2. Done. lib. 14. c. 11. idem Cujac. lib. 1.

observat c. 2. plura Osual. in notis ad Done. § lit. l.
2° requiritur, quod exceptio in favorem rei, non in creditoris odium introducta sit, unde quamvis exceptio Macedon. sit perpetua, tamen filius qui eam habens, solvens per errorem non repetit, d. l. qui exceptionem 40. nec enim, ab obligatione naturali liberatur d. l. sed et si § cum sequenti ad Macedon. l. Ex eo sit quod senatus ei iudicavit naturalem aequum esse filium fam. non teneri, sed iniquum dixit, et incivile lucrorium feneratores pati in paenitentia parentum, constat ex verbis senatus cons. q. in l. 1. ad Macedon. succedit, quod regulae Pomponii ut si puniendi creditoris causa, non rei favendi comparata fuerit exceptio, cesset soluti condictio l. si poena § fin. tt. prosequuntur Des ad S. C. Maced. Duare. ad tt. de condict. indeb. cap. 5.

Sed dubium est, an propter exceptionem Macedon. alia sit perpetua, quae in repetitionem soluti per errorem non praestat, et Accurs. quem Bart. sequitur et ex antiquis plures in l. quod si debere 7. de condict. causa data doli exceptionem similem esse iudicat excepti Macedoniani ut per eos contineatur inter eas, quae odiosae cum sint creditoribus non favorabiles reis condictionem soluti non pareant, hac in opinione merito reprehenditur a Done. lib. 24. com. cap. 12. existimante certius esse d. l. qui exceptionem repetitionem competere huic, qui errore facti solvit, cum except. doli tutius sit, quod expresse indicat Iulianus in d. l. qui se debere, exemplum ponens in eo, qui existimans mulieri aliquid debere, cum vere non deberet, iussu eius promisit sponso, huic enim, si eodem errore solvit condici permittit, aequum enim non est non debere, quamvis

subtilitate iuris et per machinatum promittens teneatur l. siquis cum aliter 26. de verb. oblig. §. . inst. de exceptionibus indicatque iure naturali non debere, qui exceptionem doli habet, et per cons. nec comparandum esse filio fam. cui Macedoniani exceptio competit, haec namque ut supra dixi non perimit obligationem naturalem videndus est Bartol. in l. diuortio § fin. an. 17. D. solu. matr. ultra doli exceptionem aliam perpetuam esse vulgus doctorum dixit, quae non praestat beneficium repetitionis eaest exceptio rei iudicatae, asserunt igitur eum post quam quis absolutus fuerit soluens per errorem facti repetere nec nituntur Iuliani sententia in l. iulianus 60. hoc tit. ubi debitor verus, qui ante sententiam persoluit, condictione priuatur, et post rem iudicatam idem natura debitor permanet, unde inferunt sententiam iudicis ciuilem perimere obligationem, non vero naturalem, sic Bart. Castr. et Iason in d. l. iulianus Duaren. ad tit. de condict. indeb. c. 5. post Accurs. in l. 1. D. iudicati solui eodem Cuj. lib. 3. quaest. Pauli in d. l. iulianus et faber lib. 7. coniect. c. 17. Pichar. in d. § item usque in it. qq. mo. re contr. n. 13.

36 quamuis enim ab omnibus haec opinio fuerit admissa, libentius tamen placito Donelli acquiescerem, qui sequentur Osual. et ab eo relati lib. 14. com. c. 12. asse rit igitur eum repetere posse, qui errore facti ultro creditori soluerit, cum ei competeret exceptio rei iudicatae, quis enim negare audeat talem exceptionem comparatam esse tam defendendi rei causa, quam repellendi actoris § 1. inst. de except. neque dici potest poenalis exceptio, siquidem poena nihil aliud est, nisi delicti coercitio l. aliud est fraus de verb. sig. porro actor nullum delictum commisit rem suam iudicio petens, et quam suam esse

Existimabat, praeterea, quod expedit reip. et per cons
publicae utilitati fidem habere rem iudicatam l. seruo. 58.
§. cum praetor ad Trebellian. hinc res iudicata pro
ueritate habetur l. res iudicata 207. de reg. iuris adeo
ut pro ingenuo iudicari debeat et reputari, qui in
genuus iudicatus sit, quamuis appareat libertinum
esse l. ingenuus 25. de statu hom. rursus exceptioni iuris
iurandi nemo dixerit amplius tribuere, quam exceptioni
rei iudicatae, si actor iuramentum deferat reo, et ipse iuret
se dare non oportere, postea soluta pecunia repeti
pot. l. siquis iurasset 43. hoc tit. quod similiter docuit in
habente exceptionem rei iudicatae docet Tryfoninus in l. si
deferente. §. qq mo. pign. l hypothe. ubi notandum est
sane consequenter dicere post rem iudicatam, quamuis sententia
iniuste prolata sit, pignus liberari, quasi dixisset
naturalem obligationem sublatam esse, cui recte pignus accederet
docemur a Pauli d. ad Trebel.
licet in l. debitor sub pignore 59. docemur a Pauli d. ad Trebel.
quidquid reclamet faber lib. 7. coniect. c. 16. et 17. Schi
phordeger. lib. 3. tractat. 5. q. 1. unde non obstat d. l. Julianus,
qua si recte inspiciatur, nunquam dictat denegandam
esse repetitionem ei, qui haberet exceptionem rei iudicatae, loquitur n.
Paulus de reo arbitrii, qui ante sententiam persoluit, et cum eo
tempore soluisset, quo uere debebat, nondumque habebat ex
ceptionem, iuris est repetere non posse, quamuis iniuste postea
absolutus sit naturaliter, et post sententiam illud permanet, si
cut antea erat, et sic cum antea verus debitor esset, et
ut talis soluisset idem post sententiam, quae veritatem naturalem
infringere non potest l. assumptio d. ad Municip. condictio
priuatur, sic interpretatur Trailla, naturaliter n. debitor permanet
Cum Done. lib. 24. commen. c. 12. ... hac responsio

Nec prædictæ doctrinæ adversatur alia Pauli sntia l. iudex 40. hoc tit. ubi asserit, quod si absolute ab eo qui male iudicavit, post sniam sua sponte solverit, n. pot. repetere., Rx. n, beneficium repetitionis tantum competere ei qui errans soluit, n. n. ei, qui cum sciret n. debere, vlle sua solvere maluit l. 1. l. indebitum Co. hoc tit. l. 1. l. siquis 24. ff. eodem. et inde cum absolute repetitionem denegaret Paulus, adiecit, si sua sponte soluerit, id n. q. donare videtur n. repetit, d. l. cuius per errorem dati repet. iuris, d. l. 1. hoc tit. Donell. lib. 24. com. c. 12. litt. A.

5 Hinc cepimus explicare, supposito quod ad condictionem desideratur error in soluente, cuius conditionis esse debeat, in qua q. Accurs. in l. 1. Co. hoc tit. idem in l. cumquis Co. de iur. et fac. ignor. sequuntur eum Bart. Paul. Salicet. et fere oes antiqui existimant indebitum omni iure quocumque errore soluatur, f. facti f. iuris repeti posse, communem sequuntur Padilla in l. cumquis an. 18. Conrad. ibidem Robertus lib. 1. sentent. cap. 6. 7 et 8. cum turba Richardi in d. 8. ique inst. qq. me. recontr. oblig. n.o 34. mouentur illa iuris reg., qua cauetur errorem iuris in damnis amittendæ rei n. nocere eleganter a Papin.o tradita in l. iuris 7. et in l. error 8. de iur. et facti ign. et sic asserunt iniuste repetitionem denegari huic qui indebitum soluit, quamvis errore iuris ——.

Contrariam tn sentiam hoc est erranti in iure n. competere repetitionem indebiti ex facuus inducitur Imperatorum placitum in l. si per ignorantiam, l. fideicommissum hoc tit. l. cumqs Co. iuris et fac. ignor. l. error Co. ad l. falc. et antea Paulus dicebat in l. reg. 8. siquis ita quod si ideo ff. hoc tit. rao distinctionis est, q. facti interpretatio f. prudentem verum fallere facit, ius autem ab omnibus sciri debet, ut per eos punibilis sit eius ignorantia, sic tradit illam

37

Neratius in l. 1. de iur. et fac. ig. l. quinar. Baro in d. §. is quoque ubi idem sentire videtur doctores Balduin. Duaren. ad tit. de condict. indeb. c. 3. Cujac. in parat. ad eundem tit. Done. lib. 1. com. c. 21. et lib. 24. cap. 19. fachineus lib. 8. controuer. c. 106. et lib. 10. cap. 11. idem Cujac. lib. 24. qq. Papin. in l. si tit. aq. §. 1. de fideiussor. Gifanius in d. l. cumquis

nec adducte a Papin. leges 7. et 8. primam sententiam probant, si recte caueas mentem Iuris cons. Verum non est, et sic fatemur errorem iuris in damnis amittendae rei non nocere. Verum tamen non prodest ad recuperationem rei iam amissae unde cum in condict. indebiti agatur de recuperanda re, cuius dominium in alium transtulimus per solutionem quamuis indebite factam l. dominus tit. 53. hoc tit. indeque condictio, quae personalis actio est d. §. is quoque inst. qq. modis. non uindicatio, quae est in rem actio, et dominium supponit in actore l. in rem de rei vind. quod Papin. voluit hoc est non nocere iuris ignorantia ad amissionem rei verum non prodesse ad lucrum recuperandae iam amissae, sic recte Cujac. lib. 11. qq. Papini in d. l. 7. de iuris et facti ignor. Done. lib. 1. cap. 11. Giphan. ubi supra ex his conuincc. duplicem antiquorum errorem, qui non existimabant errantem in iure competere repetitionem indebiti, contra erranti in facto quantumuis naturaliter obligato sibi esse permissam esse condictionem tenent doctores allegati supra n.o 37. cum manifeste abhorreat a priis iuris, quod non semel cauetur naturalem obligationem repetitionem impedire, quantumuis solutio fiat errore facti, sic intellige l. error §. ad l. falcid. supposito prius esse naturaliter ab herede deberi quod ultra dodrantem legatum est, sicut Bart. in l. 1. Accurs. et alii ibidem hoc tit. Jasone n.o 19. affirmant Baldus in d. l. cumquis Belaportica Jasone n.o 19. affirmant Baldus in d. l. cumquis. ubi Giphan. et fulgos. ibidem, Done. in l. 1. §. ad l. falcid. ubi Giphan. et in d. l. cumquis, sit primo Gordiani sententia, cum id quod ex falcidia poterat retineri, neque iure naturali deberetur, si solutum

fuerit errore facti, condici potest; si in errore iuris cessat condictio
l. quod indebitum, si hæres cum sciret legis falcidiæ rem subiecisse
ad retentionem quartæ, voluit magis voluntati testantis obtemperare,
iam n. dictum est scienti non competere repetitionem l. 1. hoc tit.
sic intelliges aliaque Imperatoris decreta in l. 1. et § fin. Co. ad
l. falcid. fitque huius articuli resolutio indebitum civili iure
solutum errore iuris non repeti, solutum autem errore facti repeti,
debitum autem iure naturali quantumvis errore facti solvatur,
condici non posse, quo supposito cum Africanus supponat fratrem
debitorem post mortem patris solvisse alteri fratri, inquirit
utrum repetere possit, i. utrum deberet saltim iure naturali
eximinemus quod respondeat

intextu ibi utique quidem pro ea parte, qua ipsi
patri hæres extitisset repetiturum

39 Permittendum dicit consequenter repetitionis remedium fratri debitori
pro parte, qua ipse successit patri, ponamus filios æquis portionibus hæres
fuisse, debitumque centum valere, si integrum fuerit solutum ex sententia
Africani dimidium debiti idest quinquaginta repetet, qui solvit,
quare igitur repetit, quod nec iure naturali debebat, iam n. dictum est naturalem
obligationem sufficere ad impediendam repetitionem, sublata itaque fuit per
successionem patris naturalis hæc obligatio, siquidem ut satis est probatum credo
patri fuit acquisita ex filio creditore, unde mortuo parente et utroque
filio succedente sicut et alia bona divisum etiam fuit emolumentum
istius obligationis et cuilibet filio pro portione hæreditaria acquisitum
et sic succedit, ut is qui debitor erat patris, ipsiusmet obligationis
partem dimidiam acquirens postea sibi deberi incipiat, quod natura
non patitur, ut sic dicam, fit, quod S. Maced. supponit, scilicet proinde
obligationem deficere et per consequens repetitionem competere, nostra igitur dis
putatio ad id tendit, ut perscrutemur, qualiter per successionem
patris solvatur vinculum naturalis obligationis, ut sic repetere possit
filius debitor, quod assequemur, spero deducta solito more
ex verbis S. C. examinanda

Sit conclusio, quoties debitor succedit creditori, aut ei de bitori creditor per confusionem obligatio perimitur l. debitori. 50. l. granius 79. l. de haereditate § quodsi stipulator ff. de fideiussor. l. stichum 95. § aditio l. qui hominem 34. § quidam filium de solution. l. si id quod ff. 50 unde Iulianus de liberat. leg. l. 1. § si debitor ad Leg. falc. l. Mutianae de condit. et demonstr. l. scilicet 14. C. ad l. falc. l. debitori 7. C. de pactis, huius est certa ratio, quod cum heres defuncti personam induat l. cum a matre C. de rei vind. aut. de iure iuran. a moriente praestito collat. 5. omniaque iura actiones et obligationes in eo post aditam haereditatem reperiantur l. cum heres 11. de perpet. et temp. except. l. heredem 60. de reg. iuris, succedit, ut creditor sit haeres, qui creditoris defuncti omnia iura acquisivit, et tamen quod ipse defuncto tenebatur ex propria debito, quod omnino impossibile est, qualiter enim (quaeso) sibi ipsi debere quis potest dicente natura et ipsa qualitate nostri duo subiecta per se desiderari, ut consistat obligatio, unum qui debeat, et per consequens alterum cui debeatur, late prosequuntur post antiquos in novo tamen et inusitatis locis diligens Barbosa in l. qua dotis 34. sol. matr. Cuy. lib. 4. quaest. Pauli in d. l. granius et lib. 28. quaest. Papin. in d. § aditio faihineus lib. 6. controvers. cap. 33. Done. lib. 16. com. cap. 4. ubi usual. alios citat Ant. fab. 7. coniect. cap. 16. et 17. et lib. 18. cap. 19. lib. 20. c. 12. et de erroribus pragmaticorum decade 2. errore 4. transcripsit ex nostris Morla in emporio tit. 8 q. 3. Pichar. in d. l. ex huiusmodi inst. de ductionibus reis Hilchen. ad tit. de condict. indeb. peculiari ad rerum tantum tractatu Siphan. in d. l. debitori C. de pactis in ille Done. doctissimus Goveanus in d. l. 1. § si debitor ad l. falc. domesticus mihi Chumacerus selectarum disputationum 5. n. 2.

Cum ergo ex repraesentatione defuncti confundatur obligatio in successore, satis constat pro ea tantum parte confundi, pro qua repraesentatio contingat, unde cum heres, quatenus heres est, tantummodo vicem testatoris gerat sic teneatur sic fueritur l.

l. cum a matre C. de rei vind. l. fin. Co. de pos. l. pacto 26. Co. de pactis, l. 2. Co. hæred. action. docent post Accur. in l. 5. § fin. de præter stip. Jaso in l. si itaquis 131. §. ea lege nº 6. de verb. erudite, Tiraq. de retractu §. 31. gl. unica Done. in l. 35. tauri nº 158. consent, ut pro ea tantum parte confundatur obligatio sic African. in verbo pro ea parte l. si ab eo 7. Co. de neg. ges. l. si adulta 6. Co. hered. action. l. scilicet 14. Co. ad l. falc. l. si uxor 7 Co. bon. auct. iud. late prosequuntur Bald. et Jas. in l. debitori Co. de pactis Done. in l. cum a matre.

42

hinc satis colligitur etiam naturalem obligationem per aditionem hereditatis confusione perimi, et ne moremur cum Bartolo examinantes an filius debitor solverit ante et post aditam hereditatem quasi ad confusionem obligationis id maxime scire oportet, suppono breviter hoc fructu quærendi in Africani specie, idem enim operatur successio in suis heredibus, quod in extraneis aditio circa confusionem, cum in filiis nec hereditas detur, nec aditio hereditatis, sed dominij potius continuatio cum libera administratione, dixit eleganter Paul. in l. in suis 11. delib. et post hunc Justin. in §. sed sui quidem inst. de hered. qual. et dif. proseqr Done. 7. com. c. 2. et si quidem naturalis ratio est, quæ dictat impossibile esse, ut absque confusione et interitu obligationis qualitates debendi et credendi in uno tantum subiecto reperiantur, quod et supponit African. in nostris dicimus explicatione agimus, idemque auctor docet in l. heres §. quod si stipulator de fideiussor. tenent post Bart. in l. si consul nº 1. de adoptionib. Barbos. ubi supra nº 1. Cujat. d. tract. ad African. in commentario nostri textus et tract. 7. add. §. quod si stipulator faber et Done. ubi supra. et manifeste ostenditur ab eodem Africano in l. cum quis 38. § fin. de solut. dum eius explicatione faber 7. coniect. c. 16. Cuj. 4 queast. Pauli in l. debitor ad Trebel. sile aliud eiusdem Pauli responsum in d. l. Uranius, fideiuss. asserunt itaque omnes, quod si debitor succedat creditori perempta obligatione principali accessiones quoque exea perimantur

quod euidenter ostendunt, sublatam esse naturalem obligationem quae si superesset, quemadmodum ipsi principio, qui naturaliter obligatus esset, fideiussor accedit, l. fideiussor accipi 16 § fideiussor de fideiussor. l. creditricem 18. ad Maced. recitus semel constituta durare l. et si quae § et ex facto eadem ratione de peculio l. patre furioso l. de his qui sunt sui iuris

43

Placet ex his interpretari l. si quis aedes 30. de seruit. urban. l. quidquid. 10. com. praed. l. 2. quemadm. seruit. amitt. in quibus sane cauetur, ut si fundi mihi servientis proprietatem acquisiero, desinit eodem instanti servitus, qua fundus meus mihi ipsi obligatus esse servire quo non potest, illustrat faber in rationali ad d. l. quo

44

Est et alia ratio apud antiquos, quae suadet naturalem obligationem aditione hereditatis perimi, ea scilicet quia aditio uicem solutionis habet, sic Paulus auctor, quod verius soluendi potestate l. debitori. 50. de fideiussor. sic Paul. veluti solutionis iure sublata obligatione d. l. Uranius sic Africanus. cum adeundo hereditatem debitricis secum pensare, et sibi soluisse intelligitur l. qua dotis 34. sol. matr. [cuius aliter] Hothman. leetque tradunt Cujat. 7. ad African. fab. 7. coniect. c. 17. Hothman. 10. obseruat. c. 4. et his similia in l. si ei 49. de euictionibus l. si id quod de liberat. leg. cum igitur solutione eius quod debetur, et naturalis obligationis medus dissoluatur, principium inst. quibus modis tollitur oblig. l. si pupillus 21. ad l. falcid. l. cum illud 28. § cum heres quan. dies leg. cedat, l. solutionem 38. de solutionibus Vim solutionis habuerit, et exscindere naturalem obligationem constat,

45

Sed in inuestiganda huius articuli veritate totius materiae iudice versatur difficultas, nullibi enim, tam varia Iurisconsultorum; nullibi adeo dimicatum inter interpretes, quam in constituenda certa regula ut dignoscatur ubinam aditio hereditatis effectum solutioni obtineat, et quod magis miror cum inter elegantissimos consultos concertatio sit Papinianus et et Paulus

et Africanum virum, nemo est, qui rep. nobis dare cura
verit, nemo qui lucem ostendat, ut merito haec confusionis
disceptatio, dum latebris tenebris latentem veritatem celat,
nihil tam propie, quam confusio sit i. sentiarum et opinionum
concertatio, quanti is alios dicta perlegi, n. scivi quando
nec in animo est, licet referant, quam referendam existimo,
sed potius quid sentiendum sit, ut arbitror claritati studiis
vobis offero et spongiam cuilibet melioris notae —

46

Ordiamur igitur a Papin. qui in l. Stichum aut
Pamphilum 95. § aditio de solut. nihil perpetuum statuens
fateri videtur pro casuum varietate aditio haereditatis, aut pro solutione
esse, aut tantum pro confusione eius, verba ss. aditio haereditatis non
nunquam pro solutione cedit, n. nunquam iure confundit obligationem:
quasi dixisset, cum creditor succedit debitori aut e contra confusio qui
dem pe(r)cissa est, quid n. aliud confusio, nisi concursus duarum qua
litatum debitoris, et creditoris in uno subiecto, n. in aeque percisse dr
solutio videri, nec tantum tribuitur aditio, cum casus aliqui re
periantur, quo minus operatur, quam solutio: de istis agetur postea
sigillatim, hac omissa Bart. distinctione quam refert Bellogn.
in l. si is qui pro emptore n.o 387. de usucap. omissis et pluribus quas
congerit Barbos. in d. l. qua dotis. n. 4. existimo generaliter dici
aditio haereditatis tunc habere vim solutionis, quoties ad dissolvendam
obligationem tantum efficit, quantum efficeret vera solutio.
Ex hac ratione Lucem accipient difficillima Iuliani et Papin.
responsa in l. ita tamen 27. § ex trebelliano l. deducta 80. ad trebell.
in quibus sane constat fideicommissario actionem competere adversus haeredem
qui restituit haereditatem et retinuit, quod testatori defuncto de
bebat, cum tamen certum sit adita haereditate a debitore confundi
obligationem, ratio decidendi ex d. ratione sumenda est, siquidem
ut considerat recte Ant. faber lib. 8. coniect. c. 19. haeres qui
rogatus est restituere totam haereditatem, et quod testatori debebat

Debebat

debebat, cum tñ certum sit adita hæreditate a debitore confundi obligoem. rao decidendi ex d. prio sumenda est, siquidem ut considerat recte Ant. fab. lib. 8. conicct. c. 19. hæres, q rogatus est restituere totam hæreditatem et quod testatori debebat praestare, tenetur fideicomissario, nemo n. negauit id hæreditatis fuisse ante aditum, aditio postea sequuta pro solutione cedere fideicomissario n potest; uera n. solutio debitam ei tribuerit quantitatem n aque etsic, nec hec vires solutionis, qua autem actio fideicomissario competat, an pristina, quæ testatori competeret, an quia ista petat an ista per confessionem extincta est noua alia utilis, an quod certius puto ea fideicomissa quasi minus restituerit hæres, disputat eleganter Ant. fab. ubi s. prum non est diutius immorari.

47

2o etiam interpretor n minus difficile Marcelli in l. postulante 44. ad Trebell. ubi si heres institutus sit is, cui testator pecuniam debebat, et rogatus restituere hæreditatem, si coactus adierit retinere quantitatem sibi debitam, et petere permittatur, ne dicas ex eo fieri, q aditio coacta n confundit obligoem, contrarium namque docet Paul. in l. debitor 59. ad Trebell. de cuius explicatione s. sed eadem aditio pro solutione n est. q penes heredem scriptum bonorum remanent, quæ illi soluisse uideantur, eleganter faber lib. 18. conicct. c. 7. 3o eodem ex prio interpretor textum in l. 8. si debitor l. quod bonis. 18. §. quod autem l. qui fundum 87. §. si quis hæres ad leg. falc. l. imponenda 6. l. irritum 8. Co. eod. tit. in qq si debitor succedat creditori, debitum imputari debet in quartam etiam si creditor debitoris sit hæres, sicut reliquum æs alienum deducere potest quod si defunctus debebat, nisi expresse id a testatore prohibeatur l. si debitor 12. ff. ad l. falc. l. cum Pater 77. §. titio de leg. 2 quomodo igitur post aditam hereditatem hoc

permittitur, quia aditio hæc minus operatur, quam vera solutio, ubi enim debitor est hæres, si pro solutæ esset, minus legatarij consequerentur, vera n. solutio augeret hæreditatem in quantitate debiti, et ideo: ubi creditor adeat, si tota hæreditas legatis tribuatur quæ bona quaso apud eum remanent l. agg. idem consequatur, quod vera solutio ? accedit, quod in ponenda ratione leg. falc. bona æstimantur, quæ erant in patrimonio tempore mortis testatoris l. in ratione 30. l. in quantitate 73. ad l. falc. § quantitas inst. eodem. et si sic fit æstimatio ante aditionem hæreditatis, ut si hæres debeat, id amplius esse in bonis censeatur, si ei debeat testator id minus consequi appareat, cum bona dicantur, quæ deducto ære alieno supersunt l. subsignatio § bona de verborum sign. vel per Pomeanum in l. 1. § si debitor Cuj. d. tract. 9. ad Africanum Donell. in d. l. in ponenda lo. ad l. falc.

98 4° hinc interpretor textum in l. 2. § cum quis de hæredit. et act. vend. ubi venditor hæreditatis exigere potest, quod sibi defunctus debebat, quamvis aditione confusa obligatio sit, ut Ulpianus ipse fatetur, ratio est, quia hæreditate vendita ea tantum venire intelliguntur, quæ hæres a testatore capit, id est, omnia bona, quæ erant in patrimonio testatoris, ut ex formula stipulationis inter emptorem et venditorem interposita satis constat, de qua in l. in illa 50. § 1. de verborum. l. liber. 20. de stip. servorum. l. si ex pluribus de hered. et act. vend. § ideo siquidem inst. de fidei com. hered. iam autem dixi de hæreditate deducendum esse, quod heredi debetur, idque minus heredem accepisse iudicandum est, unde et deducit post aditionem, quamvis summo iuris rigore aditio obligationem confundat, vere n. solutum non est l. de qua aut debitum

debitum consequetur hæres, non profecto ea, quæ intestat.
daretur, semel enim per adit. confusa et extincta amplius
reviviscere nequit l. inter stipulantem §. 2. §. sacram de
Verb. obl. l. qui res §. aream de solut. bonum. tamen ind. l. deducta
58. ad Trebell. sed noua actio ex vendito competit heredi, em-
ptor namque quasi unius hæres iudicatur, et sic quasi
testator tenetur, eleganter Pompon. in l. si ei com. prædior.
prosequuntur Cuj. lib. 2. obseruat. c. 30 faber lib. 20. coniect.
cap. 20. unde et condictio indebiti competit venditori, si tota
hereditate tradens emptori debitum sibi non retineat, l. si is
45. de condict. indeb. Donel. lib. 14. com. c. 12. et similiter et contra si
post venditam hereditatem venditor heres fiat debitoris hæredi
tarij act. ex empto tenetur restituere emptori quantitatem
debitam, ut qua augere testatoris patrimonium censeatur
et cum reliquis bonis eius venire l. si heredit. 20 ubi Cuj. 7.
ad Afric. de hered. vel act. ven.

Iuxta quæ interpretor d. l. 2. §. sed et si ubi post
venditam hereditatem seruitutes, quæ a testatore heredi de-
bebantur, restituere tenetur emptor eadem æquitate suadente,
ut penes emptorem hereditatis sicuti penes testatorem erant,
eodem onere eadem qualitate bona reperiantur, unde Paul.
ex Papin. in l. in omnibus ss. alias Papinian. de seruitut.
asserit: quod si apud eum seruiens heredi legatum sit,
quamuis actio iuris per adit. hereditatis acquisit.
dni. seruitus confundatur d. l. 1. com. prædior. l. si heres 30.
de seruitut. urban. doli mali exceptio legatario obstabit si eam-
dem seruitutem iterum imponi non patiatur, sed notanda iis
dem legis, quatenus demonstrare uidentur non oes. seruitutes
adit. confundi ubi qua adit. confusa sit, relicta in Accur.
Nihilominus sic dubium faciendum satis existimo, ut dictis
legibus ICti denotare voluerint etiam, quæ a veteribus sæpius
obseruata cc legandi modum de qua Iustin. in §. inst.

de leg. et in l. 2. § o. com. de leg. aut igitur per damnat. legabat aut per vindicat., si hoc modo res legata a testatore in legatarium transit, ut nunquam heredis facta existimetur, sic in l. aditio 64. de furtis l. legatum 80. de leg. 2. l. cedet si 9. § cedet creditor de peculi leg. et ideo ne confundatur servitus nec procedat d. l. 18. si autem per damnat. res legat., eo casu factum heredis desideratur, et res per aditionem eius fuisse intelligitur, antequam ad legatarium perveniat, et ita confusa servitute iterum imponi necesse est, aut si legatarius rem liberam sibi tradi petat, exceptione doli repellatur, et sic procedat d. l. utique eam sic explicat faber lib. 20 coniect. c. 12. et it. roalis ibidem et plura circa predictam legandi distinctionem, observante Duare. lib. 2. disp. c. 9. Robert. 2o senten. c. 13. Balduin et Pichar. ind. § si olim. restat adhuc scrupulus ind. l. in omnibus, quare sit denuo servitus constituenda sit heredi a legatario ibi iterum imponi si autem ipso iure absque alia constitutione censeatur imposita, sicuti cum ex Trebell.o restituta est fideicommissario hereditas l. si heres 75. § fin. ad Trebell. rationem invenies in Donel. 7. com. c. 28. ubi oscual. cit. l. ——.

50

hinc inde interpretum ind. l. Vranius 29. de fideiussor. in cuius spe constat aditionem hereditatis vicem solutionis habere; namque asserit Paulus eum tantum debitorem liberari, cui successit creditor, correum in obligatum manere, quod non procederet in solutione vera, quia a quolibet facta utriusque obligationem dissolvit l. 2. de duob. reis, § 1. inst. eodem. de hoc huius vnici tractatione post antiquos feliciter sumant ibidem Cujac. lib. 4. q. Pauli, Donel. lib. 16. com. c. 4. tradit breviter ideo aditionem minus operari quam solutio vera, quod haec utriusque debitoris prorsus ab omni obligatione liberat; aditio autem sicuti non confundit nisi obligationem eius

debitoris, cui successit creditor, ita eius tantummodo partem ab obligatione eximit, cum maliter correus obligatus maneat, ita nec soluisse videri potest.

SC

Sic similiter interpretor textum in l. si socer 44. D. sol. matr. ubi si socer hæres instituatur a genero post aditam hæreditatem competit filiæ dotis actio adversus hæredem patris, et adversus patrem ipsum, si emancipata fuerit, quod secus esset, si hæreditatis aditio vicem solutionis haberet, ratio huius rationi ea est, quia dotis actio communis est patris et filiæ taliter, ut nullus sine alterius consensu dotem recipere possit l. 2. §. quod si in patris l. 3. solut. matr. et quemadmodum si vere patris fuisset dos soluta sine voluntate filiæ, adhuc ipsum ei maneret remedium d. §. quod si in patris, ita similiter illud non admittit confusio solut. quam aditio hæreditatis induxit exemplo eius, quod nuper diximus in interpretatione l. Verarius. sicuti enim ubi sunt duo debendi rei et alteri tantum creditor succedit, alter adhuc remanet obligatus, ita si unus tantum debitor duobus teneatur altero hærede instituto, ei denegabitur socio actio in eo quod sua interesit adversus hæredem debitoris præsertim filiæ i . . dotis recuperatione, quæ est consentiente filia a patre peti possit d. §. quod si in patris, vere in dos la a patre peti possit d. §. quod si in patris, vere in dos patrimonium filiæ est l. 3. §. ego de minoribus. l. pater 70. de evictiom. late Cuj. lib. 16. quæst. 44. ad l. falc. l. Pater. 70. de evictiom. late Cuj. lib. 16. q. 3 Pauli in d. l. 70. Barbos. in d. §. quod si in patris ante B. done. lib. 24. com. c. 6. faber. lib. 13. coniect. cap. 7. et in rationali ad d. §. si ego et hanc interpretationem tenent post Accurs. in d. l. si socer. ante n.° 2. Cuman. 8. Duar. ibidem et Cuj. lib. 5. quæst. Pauli — hinc legitime inter

pretor textum in l. heres adelitore 27. § fin. de fideiuss.
ubi quantumuis fideiussor hæres sit creditoris, n
uidetur soluisse pro debitore principali, et sic neque aduer
sus eum agi mandati tanquam fideiussor, sed actione
ex stipulatu tanquam hæres creditoris rationem probat ele
ganter African. quia scilicet prosolutione cedere non potest aditio,
quæ non perimit obligationem debitoris principalis, sed tantum
confundit fideiussoriam ut eadem lege § quod si sti
pulator, unde obligato eo cur agat non est mandati
fideiussior, late prosequuntur Morla in emporio tit. d.
n.º 10. Barbos. in d. l. quæ dotis n.º 7. et sic intelliges
Papini. responsum in l. si ei 11. mandati, ubi fideiussori
qui hæres fuit creditoris, competit mandati actio ad
uersus reum, quia scilicet antea illi quæsita erat, non ex eo
quod hæreditatem adeat, sed ex eo quod condemnatus fuerat
et quia ex tali condemnatione debitor principalis liberatus erat,
non secus ac si pro eo soluisset fideiussor textum elegan
ter in l. Lutius 88. d. mand. quam sic expendit Cuj.
7. ad African. in d. § fin. cuius interpretationem meliorem
existimo, quam tradita ab Accurs. in d. l. si ei etsi textus
sequuta fuerit in scholis. ...

52 Rursus ex eodem principio interpretor textum in l. de
bitor 39. ad Trebell. in cuius specie heredi instituto
creditore pignoratitio et restituere hereditatem rogato
pignoris retentionem hic, si possidet, et si non possidet actionem
Seruianam, quinimo et naturalem obligationem remanere
Paulus docet, plura ad eius interpretationem doctores cumu
lant: Accursius ad textum existimat non perimi naturalem o
bligationem, cum eo Bartolus tamen ista doctores faber 7. coniectur.

c. 16. et 17. Schifhord. lib. 3. tract. 3. q.e 5. asserunt obligoem nalem etz adite coacta perire, inquo eis subscribo, siquidem inherede adeunte quantumuis peruim datur concursus debitoris et creditoris, exquo pracisse nali roe confunditur obligatio; hinc Paulq hr aditione quidem hereditatis confusa obligao est, sed cur prosolue n cedit aditio, q ut s dixi, cum heres insti tutus restituere heredit etz cogitur, debitum consequi uere, n, penes eum nullum hereditatis emolumentum retinet, exquo possit induci solutio, prasertim cum compulsus adiit l. namquod 14. § qui compulsus ad Trebell. et inde Paulq; verum e n, n esse soluta pecunia, exquo nalem obligoatz remoueri existimo. cui pignus adharere possite, siquidem illa pignoris conditio est, ut n aliter liberetur, quam si uere et plene creditori sa tisfactum sit l. grege 13. § 1. l. si fundus 16. § in vendit.e de pignor. l. si rem 9. § si oes de pign. act.e l. stante 30. §. latinus de except. rei iud. late disputant fab. et Schifr. ubi s. Cujat. lib. 7. q. 3 Pauli ind. l. 59. et 7. ad African. in l. heres adebitore in prio et in § quod si stipulator ubi de interptate trius in l. cum quis 38. § fin. de solut. l. 2. § Co. iure pign. d. l. qua ditis 34. solu. matr. et ad African. in recitate ad nrum tum hinc intel ligetis qua sit rao quare etsi verum sit heredem scriptum heredem adhuc remanere etz impetrata bonis posse a tabul. l. virilis 8. § si adieris de leg. titan. cum adductis a costa in § et quid si tantum a p. nro. tn auxilio prations ususfructus amissus consolidate propietatis iterum restituitur heredi l. aliber. to 35.

de bon. liber. & aequitate ni est, ut heres, cui nullum ex hereditate commodum relinquitur, ob nudum tantummodo heredis nomen emolumento alioqui competente privetur, quam aequitatem Praetor respiciens hereditati favet, rem in pristinam causam restituendo sic in beneficio opus non est, si ex pugnetur testamentum per querelam inofficiosi, quo casu, cum heres scriptus desinat esse heres, ac si nunquam fuisset heres institutus, resque ad intestati causam reducatur, sicuti hereditas, ac si nunquam adita fuisset l. in subiti § 32. de vulg. quando sententia adversus testamentum lata retrotrahitur, intelligiturque defunctum non habuisse testamenti factionem l. 2. de inoff.° testamento mirum non est, si heredi instituto ipso iure competat integra petitio adversus eum, qui superavit, nec praetoris auxilio opus sit l. eum qui § fin. D. inoffic. l. si maritus C. eodem exornant faber in ration. ad d. l. 15. et lib. 17. coniect. c. .. et in Papiniana qq ex cau. marum litere prio : . illat. 3. Morla de reb. cred. q. 13. n.° 12. hinc Papinianus mansisse ususfructus ius integrum ex post facto apparuit, quando evictus est fundus a legatario, cui usumfructum heres dominus proprietatem fundi legavit l. dominus 57. de usufr. alia ratio est, ubi ususfructus periit voluntaria consolidatione domini afruente facta, veluti si proprietatem emat, quo casu nullum remedium superest ad recuperandum usumfr. amissum l. si tibi 17. D. qq mo. ususfr. amitt. videndi sunt Cuiac. lib. 38. de pestus Julian et lib. 7. resp. Papin. in d. l. 69. et Donnus et faber in r. ali 2. t°., qua ipsius diligentia brevitati studens

Explicavi singulos casus, qq aditio hereditatis, quæ qualitates debitoris et creditoris in uno herede cumulat, et coniungit, ex eo quod confundit obligationem; nihilominus pro solutione non est, siquidem minus præstat ad dissolvendam obligationem, quam vera realis solutio, unde a contrario sensu licebit colligere tunc pro solutione esse, quando idem operetur, quod solutio vera, quo sensu intelligenda sunt JCtorum placita a nobis adducta sup. n.° 44. f in damnium hæredis ut in d. l. quæ dotis. §4. sol. matr. quia is adeundo hæreditatem nullo iure coactus, sed sponte sua invitamento solt emolumenti secundum antea persæpe et sibi solvisse intelligitur ut Africanus docet, quem exornat Cuj. tract. 7. fab. lib. 3. coniect. c. 16 latius Barbos. fin ipsis commodum ut sl tm alquirat ex solutione, quam inducit aditio, quantum ex vera solutione alquireret, hinc quemadmodum possit retinere, quod sibi fuisset solutum iure tm nali debitum, retentio namque soluti perpetuus effectus est nalis obligationis, ut supra dixi suo loco n.° 6. et pr in l. nalis. 10. de oblig. et act. l. fideiussor. 16. § nales ff. fideiussor. l. si pene 19. l. si quod ing 54. h. tit. ita similiter retineat ex hereditate, quam adiit, quod sibi defunctus iure nali debebat, quasi idem oio præstet aditio, quam solutio, eleganter docemur a Papin.° unde incepimus recurrentes in d. l. Stichum 95. § aditio. de solut, quem illustrant lib. 18. q. 3 Papin. et lib. 15. obser. c. 58. Done. lib. 16. com. c. 4. faber lib. 4. coniect. c. 7 est tn. in difficillimus, dum inquit heredem retinere posse ex hereditate pupilli non solum quando locupletior pupillus factus est, sed solidum creditum suum, quasi obligatio nalis, qua tenetur pupillus etiam in detrimentum ipsius effectum habeat, nullibi adeo insudarunt interpretes, quam in assequenda huius art. veritate, nefas nobis est immorari, videndi omnino sunt Cujac. ubi sup. fab. lib. 8. controver. c. 50. Duaren. in l. 1. § id quod nara ad l. falc. Done. in l. si pupillus 127. de Verb.

Corras. lib. 5. miscellanear. c. 22. Schiphordes. lib. 3. disput. 4. q. 5. Venua de conciliat. Leg. fol. mihi 119. Pacius cent. 4. antinomiar. q. 9. ego dicerem pupillum consensus capacem nali iure obligari, sic et obligationem nouare potest, et pro eo fideiuberi l. 1. de nouat. l. fin. de iur. iur. l. pupillus 127. de obl. Verumquia imbecili et parum firmo iudicio praedictus tius est, et l. fin. de manumiss. et minus rebus suis prospicit, minus consulit l. 1. de minor. aequitas nalis suggerit, ut ita demum fidem petitam adimplere teneatur, cum sine eius graui detrim. futurum sit id, facit elegans I C. nsium in l. si is qui, § nihil autem de manumission. qui quasi naliter etiam in his obligatus non sit, vere n. subest obligatio, sed quia haec eadem sine effectu consideratur, quando detrimentum irrogat pupillo, aduertit Done. d. l. si pupillus n.o fin. hinc quod Papin. solidum debitum retinere permittit, heredi pupilli id fauore eius dictitat intelligendum est, cuius interest, ut heres scriptus adeat hereditatem l. iulianus de acq. hered. et auidius id facit et incitamento lucri, i. retentionis istius debitae quantitatis, cum melius sit retinere, quam ab alio petere l. postulante 44. ad Trebel. quae interpretatio mihi placere non potest, cum eleganter enerbose defendi sciam ab eruditiss.o praeceptore meo D. illephonso de la carrera in eius manu scripto hanc de pupillorum naturali sententiam adinueni &c.

53

Pro eruenda Africani nostri veritate diximus huc usque adita heredit.e debitoris a creditore fere eandem obligationem et nalem confusione extingui, recte quoque et fideiussorem liberari d. l. Vranius, nisi interuenerit pro reo minus idoneo et in reliquum non exsolutae quantitatis, quae sententia est Pauli in l. in fraudem 45. § si principalis

de iure fisci recte intellecti a Cuy. lib. 5. sent. Pauli.
extinguitur et aliter fideiussoris obligatio per confusionem
quod in utrumque nonest, videlicet, si coniungatur cum
principali, ut si fideiussor reum instituat heredem l. qualiter
5. cum sequenti l. cum reus 14. l. heres 21. et § quod si
Servius de fideiussor. ratio Papini est, supposito, quod
nemo ipse ipsi fideiubere possit l. si quis pro eo 56. § 1.
d. l. Uranius de fideiussor. ubi concurrant in uno subiecto
qualitates debitoris et fideiussoris, aliqua obligatio
confuse extinguenda erit quae accessoria, quia maior tollit
minorem l. debitor 80. de fideiussor. haec apud omnes Iurisconsultos sententia
obtinuit, sed Proculiani non idem dixerunt in casu, quo
quamquam hae duae qualitates coniungantur, maior tamen
obligatio id est principalis sit, quae superveniat, ut si reus fi
deiussorem instituat, sed Sabiniani pariter sentientes
pariter hoc casu fideiussoriam expirare superarunt.
l. cum quis 88. § fin. l. si duo 93. in fine de solut. prosequ
untur Cujac. 7. ad African. in d. l. heres, Doneau lib. 16. com.
c. 47. et quid dicendum si principalis obligatio minus plena sit quam
excipit Papinian in l. Stichum § quod vulgo Africanus d. §
quod si hic Servius tractat Cujac. lib. 11. observat. c. 34.
faber lib. 1. coniect. c. 5. 7. et 8. c. 4. idem Cujac. lib. 28.
quaest. Pap. Doneau 6. com. c. 4. et utinam nobis liceret immo
rari, ut propium interponeremus iudicium.

dixi maiorem, id est principalem obligationem extinguere
accessoriam, quia minor et ex quo recte infero, quod si aequa
les concurrant in uno subiecto qualites duae, nulla ex
tinguetur, ut si fideiussor confideiussorem faciat heredem
si reus alterum reum d. l. qualiter cum sequenti d. l.
21. § 1. de fideiussor. l. cum reus de duobus reis, l. si reus
95. de solut. l. ne nonum. 10. de act. empti Cuy. Don. et fab. ubi supra.

54

55

In t[ex]tu ibi pro ea u[ero] parte usque ad finem

dixeramus ex Africano n[ost]ro filium debitorem soluentem fratri post mortem patris dimidium soluti repetere posse, si in dimidia hereditate successerit, nunc de altero dimidio idem rndet [respondet] l. c[ontra]; sin minus quam pars media debita quantitatis ex peculio fratris debitoris creditori acquirat succedens, per eius acquisitae, q[uia] cum peculium dicatur proprium eius, q[ui] in alterius pot[estate] e[st] l. 5to tt. ff. de pecul. l. fin. Co. inoff. tt. et cum mortuo patre dissoluatur patria potestas, et liberi sui iuris efficiantur, p[ri]o inst. qq mo. ius patr. [...] unde fit, ut morte patris peculium desinat, et sicut reliqua bona ipsius conferatur, et filiis succedentibus applicetur l. certum Co. fam. hercis. l. filia Co. de collat. sed quare repetitio competit, q[uia] nec n[atu]ra debebatur, r[ati]o aut[em] quaesit ex tincta obligatio eius ex confusione prouenit, quod ut intelligamus, scire oportet hereditatis et peculij nomen factum esse a iure ciuili, ut recte dicit [...] animaduertit, ut sicut no[min]e hereditatis generico uniuersum patrimonium comprehenditur, in quo actiones et obligationes sunt, l. hereditas de reg. iur. ita et peculij, per quem quemque uadat, cum onere transit, notant o[mn]es ex hoc n[ost]ro et probatur in l. et ancillarum 27. Nic[olaus] l. de peculi § finali l. si ex duobus 32. § si quis seruum de peculio, unde si creditor peculiaris p[er] peculij sibi obligati acquirat q[uia] h[a]ec pars transit onerata illum facile solu[er]e obnoxium et percepit debitorem, ex quo ad instar aditionis hereditatis inducitur confusio obligationis sed aduertite etiam in eo, quod is qui hereditatem adit,

instlidum tenetur virtute sit repraesentis l. quaestis §4. sol. matr. atqui peculium acquirit non instlidum sed pro modo tamen et iusta quantitate bonorum peculiarium quae non ex repraesentatione aliqua oneri subest, salva omnibus bonis acquisitis, unde Africanus sinon minus, et notant omnes al legato s. n. l. recte igitur filegato peculio filio debitori retentio competit fratri, cui peculium obligatum esse incepit a successione patris, iam, n, dixi sufficere naturalem obligationem ad retentionis remedium, indeque in tbro quod si extraneo recte siliter infertur, quod siquid extraneo filius debeat, cum ipsius peculium obligatum sit, et post mortem patris inter omnes filios heres dividat et cuicumque filius cum suo onere acquiratur, omnes pariter debitores faciet, ut si unus tamen solverit, quod omnes debent iuste indemnis praestandus sit a coheredibus, qua sententia Iuliani est relata libro ? quod mirabitur si re integra agatur iudicio fam. hercis. arbiter curare debet, sicut de dividendo peculio cum reliquis bonis collato, inde de indemni servando debitore, atque defendit ius adversus extraneum creditorem, iustius defendat a creditore fratre, ut in calce notari textus cavet pro cuius interpretatione dicta sufficiant, siquid amplius desideratis, consulite interpretes, qui passim antea allegati sunt, et tenue manipulum hoc, quod ex omnium interpretibus congessi, ut ad vestri aram suscepi bene volentes, sicut soletis, accipite —

qq noster finitur textus —

[illegible] duobus [illegible] substituto [illegible] explicatum a Domino Do[illegible] Paulo de [illegible] primarij [illegible] juris moderatore digni[ssi]mo anno 1617

[illegible]

... omni ... in ipsa ...

... propriis ...

... spec... ...

lla circa a ... ditionis et origi... ...

... eam exaudienda.

N. 2

... substituta ...

... Prateius ... Bruton ...

et Vivianus in ... ...

ex quo omne id quod in alterius locum subrogatur hoc ...

significato ... substitutae dicitur ...

... Vivianus ...

ff. de alienatione ... ...

dict. 10. ff. qui potiores in pignore habeantur ...

dubitus ... l. Iusta 6. C. de non numerata pecunia et ...

... substituta ...

... esse ... agri ...

... 59. ... 45. ... Productor ...

... in ... 69 ...

et equas ... modis ...

habitas ... plenisque aliis ... Quae in

para ... huius ... in ... C. de ...

... Draguonis ... 60. ... chaca ...

... progressu lib. 2 ... 16 n. 3. ... in ...

... in ... n. 6 ... ...

... n. 12 ... nomen

generis ... subrogat ... Iusta ...

... in ... substituti ...

... heres ... subroga

tur et substituitur.

N. 3

... substitutionis ...

[illegible] [illegible] curatilis [illegible] et [illegible] 2
[illegible] in maiori 33. ff. l. in pa noi [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] alius [illegible] substitutionem
[illegible]
[illegible] 23. [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] Donel. lib.
dissimilari [illegible] [illegible] attendere [illegible] [illegible]
voluit [illegible] substitutionem vulgarem [illegible] et [illegible]
[illegible] pupillarem [illegible] admittendum [illegible] quasi [illegible] definitio
[illegible] [illegible] [illegible] dolo [illegible] aliter [illegible] in pa
[illegible] adnunc [illegible] Caron. [illegible] verosimilium c. 13.
Philippus Massin. in [illegible] [illegible] impuber. n. 98. Petrus Go
[illegible] 42 [illegible] ita omnibus [illegible] 2. Ostem in prio inso [illegible] hoc
tit. [illegible] in protheoriis [illegible] n. 2. [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] tract. 14 [illegible]

N. 4

[illegible] [illegible] definitio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] substitutio [illegible] secundatur
[illegible] institutio [illegible] ex [illegible] 2 [illegible]
[illegible] ff. 4. [illegible] in fragmentis ff. 22 in [illegible] Paulo
lib. 3 sententiarum ff. 4 [illegible] [illegible] tex
[illegible] 43. [illegible] infra [illegible] 25 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et posthumis
posthumus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alias [illegible] nec
[illegible] 19 [illegible] [illegible] [illegible] 13. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 39 ff. de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 6. [illegible] substitutus en la [illegible] tanto quiere de
cir como otro heredero que es establecido del testador
en [illegible] [illegible] [illegible] dicunt
[illegible] [illegible] [illegible] n. 2 [illegible] 9. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] n. 16
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] gla. 21. n. 4. [illegible] in tractatu [illegible]

stitutionem in p. latione n. 2 Ant. fab. lib. 15. ; richeriaf. et I.
in tractatibus de substitutionibus cent. 1. q. 2. n. 6 Donel.
de lib. 6. com c. 3. et in d. s. diuin subera n. Croal.
innotatis ad eum d. d. c. ... Vero

N. 5 Hic institutio dicitur in d. dicta dispositione
loco generis ... qua vera loco differentiae proponitur
nam institutio ... genere sumpta proprie et vere substitutionem
comprehendit cum omnis substitutio institutio sit ...
non dificultet colligitur ex § Consiliebo in l. mulier 25. ... fi-
nali ff. de dictionibus institutionum, ubi ... ... si-
mi heredem institutis impleta docet simul substitutis
... non affirmari ... ... substitutio vere et proprie
institutio esset cum ... conditiones omnes ... ...
... ... proprie et in specifica forma ad ... ...
l. qui heredi 44. l. in ... 55 ... ...
ditionibus et demonstrationibus ... ... probat ...
si quis mihi bona 25. § fin. ff. ad ... ...
si patri jubeat filio adire hereditatem quasi ... ... sicut
mandatum debeat in specifica forma adimplere ... ...
§ ff. mandati ... ...
dati ... substitutus ... hereditatem adire ... ...
eo casu specifice adimpletur cum substitutio ... ...
et effecta institutio ... ... affirmat ... ...
77 § ab ... ... 2. ... ... institutio ...
... ... substituti ubi ... substitutum institutum ...
... ... vocat advertit Acut. ... ...
Ba ... ... n. 2. in
fra hoc tt. Costa in c. si pater ... ... instituendo ...
dictum ... in sexto.

N. 6 ... ...
... substitut... ... ...
... ...
... n. 4 Socinus Junior et ... ...

... socti

hoc [illegible] praedictus [illegible] expressum [illegible]
[illegible] sanno [illegible]
[illegible] excrevit [illegible]
[illegible]
[illegible] dictum [illegible]
ex iure [illegible]
[illegible] privilegato [illegible]
[illegible] modo quasi [illegible]
[illegible] legatarii
[illegible] ita quasi [illegible]
[illegible] nihil [illegible] dispo
sitione appellat heredis [illegible] legatarius [illegible] ex volun
tate [illegible] exequendae [illegible] ut
[illegible] dicendum [illegible]
[illegible] fideicommissis et donationibus causa mortis
[illegible] reperiam [illegible] heredis [illegible] legatarii fideicommissarii [illegible]
[illegible] mortis causa donat [illegible]
[illegible] in [illegible].

Demum [illegible] proponit [illegible]
secundo [illegible] alicuius [illegible]
instituto [illegible] et proponit quod substitutio [illegible]
[illegible] et ulteriori gradu [illegible]
[illegible] quo gradu [illegible] potest [illegible]
institutionum [illegible] secundum
tabulas [illegible] posse accidere quod substitutio [illegible]
institutio [illegible] tamen [illegible] appellatione [illegible]
[illegible] inhaereat [illegible]
quod ideo 3° [illegible] ulteriori gradu [illegible] substitutio [illegible]
[illegible] quia omnes [illegible] primo gradu [illegible]
[illegible] cuilibet
2° [illegible] displicet [illegible] doctrina [illegible]

de ... sciente ... instituto 3 simul cum 2 ... heredibus ... disferre ... aut ... tertius primas substitutiones sit quod admi... ... sexta substitutione substituto dativus ... solum appellatur substitutus respectu instituti verum ... substitutionis ... coheredi ... infra hoc ... quod superior solutio communiter aliter ... facere conati ... infra hoc ...

N 8. Donel. ... lib. 6 com. c. 23. ... dum ... substituere ... non satisfaciat ordinem substitutionis ... ordine scribendi ... tertius loco scriptus ... tertius heres appellari potest ... expectet habita ... ratione ... eius ... ... cum ... debet ... cuius personae ... substituti nomen accipit non tertius sed secundus ... dici debet. etsi ... instaurent quo adhuc ... considerati primus secundus et tertius ibi dico tertius non potest dici secundus respondit Donel. ... aliter remoto primo ... tertius ... heredi ... vocari ... erat secundus ... nunc incipiat ... primus ... tertius incipiat ... secundus ... doctrina Donelli admissa necessario ... substitutum ... primus ... substitutionis ... aliter ... infra hoc ... substitutione ... cent. ... abbreviato annotat. ad Donel. ... c. 23. litera A.

N 9. Secundum ... substitutione ... quod ... substit... ... ... haereditatis ...

[illegible] ad succedendum [illegible] qui ulterioris et citra [illegible] de secundo [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] subs[illegible] [illegible] [illegible] proximum [illegible] sequentibus [illegible] primus [illegible] [illegible] primo [illegible] [illegible] succedente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nubilis post primas secundi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ubi [illegible] n. 1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] respective [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n. 2 [illegible] [illegible] et omnium [illegible] hanc testamenti Bald. in studijs ad apparatum [illegible] n. 1 [illegible] in [illegible] substitutione n. 14 Bald. [illegible] in [illegible] substitutionis [illegible] [illegible] compendio [illegible] [illegible] Tiraquellus de primogenijs q. [illegible] n. 3 [illegible] [illegible] [illegible] 15 [illegible] 2 [illegible] in [illegible] [illegible] n. 2.

[illegible] ex quo [illegible] [illegible] inferunt

Nuo

D[illegible] qui [illegible] statuto [illegible] [illegible] maioratus [illegible] adducuntur [illegible] vocatur filius secundus et premoriatur primus ante delatam successionem [illegible] genitus [illegible] [illegible] [illegible] 2 qui in [illegible] primus [illegible] 3 secundus [illegible] [illegible] 34 infra [illegible] quibus [illegible] [illegible] dubijs [illegible] proximus [illegible] cognati [illegible] proximus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Bald. [illegible] et salicetus in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lib. 8 [illegible] [illegible] [illegible] de maioratu [illegible] [illegible] dilat. 3 q. d. [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] primo genitus ex priori matrimonio debeat succedere [illegible] si ex primo matrimonio n[illegible] filius succedit primo genitus [illegible] [illegible] in presenti n. 3 [illegible] [illegible] [illegible] n. 7 Bald. et salicetus in d[illegible] n. 8 Tiraquell.

nisi [illegible] dicendo instituendis n° [illegible] 3
amplia[illegible] [illegible] simitarem casu quo [illegible] stat [illegible] ultima
nimmus dispositionis [illegible] a pro [illegible] [illegible] suscitus
ex alio non admitteret arg[illegible] [illegible] plus [illegible] 27 [illegible]
exempla ff. de liberis et posthumis [illegible] ex [illegible] inhum[illegible]
sextus accipit [illegible] 5 ff. eodem adducit [illegible]
in l cum vir 25 ff. de conditionibus et demonstrationibus ubi
ordine de suscipiendis liberis ex alio natura non intel-
ligitur in facta sui ex alio suscitandi.

Nu 11

Ex quo cavendum est a rigo-
re [illegible] sine [illegible] maior [illegible] contra-
rium docente nec [illegible] Bald. et Joanis Andr.
auctoritates nam loquuntur in illimitato [illegible] inde-
finito ut bene notarunt Socinus in d l cum vir in fine Boerius
et alij relati a Molina lib 3 de primo genijs c 5 n° 74 Mte-
nochio de presumptionibus lib 4 presumpt 21 n° 12 [illegible] fra-
tres [illegible] in l unica C de liberalitatis imperia-
lis Socin [illegible] 10 q n [illegible] questioni [illegible] posi-
tione in qua donatio [illegible] facta [illegible] singu-
li [illegible] l unica [illegible] questione Gregorij [illegible] men-
appositum [illegible] in d l unica
non reperitur [illegible] a [illegible] legitimo
[illegible] et [illegible]

Nu 12

Liquet et insuper recte in dict. subs-
titutis instituit [illegible] cum substitutio [illegible] ex
quo multa deducunt Peralta [illegible] de heredibus ins-
tituendis n° 9 Corrali [illegible] n° [illegible]
la [illegible] 10 [illegible] [illegible]
[illegible] commissarius [illegible] data [illegible] facultas faciendi
[illegible] pro alio [illegible] forma legis 3 Tauri [illegible] 5 [illegible]

et 4 ab b. compilationis que admodum non potest heredi ins
titui nisi a sciente, et mandatum adtestandi no
minatim cui fuerit designatus ita non posse heredi
in substituto substitutum dare nisi in mandato fuerit subs
tituti nomen expressum nam cum substitutio institutio
sit et substitutus et substitutus vere et proprie sit heres
institutus verba illius legis 6 et poder para haser he
redero nonbrado y lo que da el poder et catera comprehen
dunt etiam substitutum cum et hic vere heres sit et quidem
institutus et cum non minor fraudis ratio timeri possit
in substituto subrogando quam in heredi instituendo
debet admitti eadem juris dispositio l. illud 32 ff ad
l. Aquiliam cum adductis a Villa que in tractu de exten
tugium studio 22 n 6 tuetur pattum hanc trilogis in d l.
31 taurin n. 1 etc.

N 13

Et licet probabilis sit et juris ratio
ni satis consentanea similis questio in praxi incidisset vix
contraria b. audierint credere stapesta predicta legis
31 verba b y nonbrando a las otras cosas sennalando para
quien da el poder ex qq manifeste constat in substi
tuto et reliquis que in ea numerantur prejudicialis
haret solum desiderari speciali in mandato ad substitu
tionem exheredatis et ad ningunas b quanta qualquier persona
sona substituenda vel exheredanda in mandato ex
bra nisi cum q propriae b credita verba suffragentur
in standum l. 1 ibi autem 25 ff cum in verbis dubii
ratio nam utrum etiam has in c ad audiendum non dicatur
minis principibus aliter intelligi x set bene vocabulum ac
modatus pro posuisset et securius sit verbis legis in hu

vide l. si quis gravem ff. de excusationibus, ubi docent stra[...] Fullerus predicti aliqui 31. 2661 n. satis ... indè l. 5. ... recopilationis gta 3. n. 1 et 2 ubi ... ubi do
et 25 Costa ubi ... n. finali.

N. 14. Ad superiores dificultates ita expositas et examinata exequentibus dicendum videtur et ex ... infra ... heredes aut instituti dicuntur aut substituti ex quo constat quod instituti differunt a substitutis ex quibus substitutio non potest dici institutio cum hae tanquam diversa ponantur et diversis nominibus nuncupentur in Rubrica C. de institutionibus et substitutionibus et succedit regula legis ... optime Cod. de codicillis ... et sic ... codicillus ... diversis nominibus nuncuparentur.

N. 15. Secundo obstat quod substitutio dici ... conditionalis institutio l. coheredi 41 § coheredibus ... hoc ... l. in ratione ... quod vulgo ... ad ... Falcidiam et conditionalis actus non proprie talis dicitur l. ... ff. de donationibus ... non proprie donatio appellatur l. ... 41 ... pendente conditione ... creditor ff. de obligationibus et actionibus ex quo substitutus institutus ... et institutus a substituto differri docuerunt ... n. 1 Rio 3 ind ... infra et omnes ... in Rubrica C. de institutionibus n. 2 ... in Rubrica de impuberum n. 10.

N. 16. Tertio predicta definitio non videtur ... cum suo definito ... regularum legis ... quod ex dolo ... cum dicitur institutio quam substitutio non est quod ex dolo ... probatur nam si 2a institutio substitutio fuisset non ... posset cum 1a institutione ... ex regula legis ... quando ... de acquirenda hereditate et substitutus cum instituto ... l. ... 40 l. et hoc ...

41 ff. de hered. instituendis ff. fin. institutionem hoc tt. [illegible] libertas 41 tit. quando ff. de bonorum libertas igitur procedit consequens.

N.º 1

Quarta difficultas hic surgit ex eo quod si posterior heres sive loco instituti substitutus constitisset omnia ab instituto relicta praestarent ex regula legis sicut imperator 74 ff. de legatis 1. et non videat [illegible] rebus 19 ff. finali ff. de militari testamento [illegible] secundum ... res in potest substitutus dici.

N.º 2

Quinto hic levi arg. conficitur quod supra traditam difficultatem una ultima esset omnes substitutionis species comprehendere deberet ad pupillarem non cohereret. Sit quod vere et proprie substitutio est ex nostra R. et tamen non est instituto quod probatur nam in pupillari succedit non ipsi pupillo sed in patrio. et in ff. [illegible] id est si heres ... ff. de substitutionibus inter hoc tt. si pupillus 42 ... qua non ff. de acquirenda hereditate [illegible] et inutili [illegible] de pupillari et substitutio pupillaris non est secundus heres cum ipse immediate patri succedat inter quos et cum substitutus nullus est gradus nec quidem in here ditate patris succedat quod arg. facit nam ... [illegible] ... non haberet ubi nunc non hereditas [illegible] ... ita non potest constitui secundum ... tradit.

19

[illegible] hic [illegible] quod pupillari substitutus [illegible] exheredato [illegible] solum instituto de pupillari [illegible] prima [illegible] instituto non praecedat non potest de hoc casu ille pupillaris

i appellari sed et licet di[stin]ctio facultate exigere convenit et tribuit supponat adhuc [struck] obstat l. ex his de vulg. et pupill. substit. ibi ipsa infra hoc tempus ex quo obstat pupillaris non lex 2a institutio ... qua ipsa institutio pendere constituerit principaliores di facultatis quam superior diff. ... et ad quas videri posset omnium quas post Bart. ... et ceteros hic ... juniorum ... centurio num. 3. infra ... Politus in tractatu substitutionum ... nus in pluribus ... et ... trunta singulis ... tractatio in praefatione ... ... quas qui alij ... Bart. in repetit. l. ... infra quam ... numeris ... pro quanto.

20

Summis diff. ... et ad l. respondetur institutionis nomen in genere et in specie summi quem ad modum ... cognatio ... ... duas species ... quam altera institutio ... ra substitutio ... qui fit ... gradu ... substitutio ... fit ... alterum ... differunt ... exensialiter ... accidentaliter differant ... ad modum enim in successionibus ab intestato gradus ... hereditas ... ambulat ... ab intestato ... successionibus attenduntur ... uno herede nominatim nota tantum adeunda qua l. et 2 gradus distinguuntur ... qui intelligendus ... infra ... ad ... adprobandam institutum differre ab intestato ... procedunt respectu gradus et ordinis successionis ... differunt non utroque ... substantia qui ... ex eo quo ... institutus quam substitutus hereditatem adque quo ... ad verbum Bald. Alex. Ant. et Jass. in l. ... mihi ... Peralta in ... bonorum ... ff de acquirenda hereditate ... de heredibus instituendis num. 49.

21.

Nec qd substitutio dicatur conditionalis ius tertio quidquam faciet nam talis conditio non ex disposit. testatoris aut ex tacita illius mente liciendi nam tunc propie conditionalis dispositio est lnquaves l. 102 ff de conditionibus et demonstrationibus junctis traditis a Pinulo lib. 2 selectarum c. 16 n. 12 conditiones ex potestate iuris consilio conditionibus ff. l. 107 ff de conditionibus et dem. Isidius 21 Isidius 22 § quodam ff qd dies legati cedat conditiones autem quae sunt natura rei ut pactis nascuntur vel ex potestate legis ut tales, in quibus conditatis adiuvat si eadem ac insunt modo exprimantur ... indicaris additam ut ... in l. ... de conditionibus et demonstrationibus quoties 24 ff de ... cornelius ... de conditionibus et institutionibus ... quo ad ... respondit ... cum ... in secundis ... scripta fuerint ... casus substitutionis ... dicunt substitutionem et institutionem sub conditione ... primis tabulis scriptae intelligi.

22

Et licet fateamur substitutionem vere et propie institutionem conditionalem et non inde ... propie institutionem ... judicaremus alio quin ... heredem ... substit. non est propie et vere institutio qd admittendum ... cum generaliter vera ... conditionalis ... tantum et pendente conditione perfectum ... quasi ... tionem ff de ... vendit ... 26 ... ff de ... sibi ... perfecta ... et modo rei venditae ... contrahentibus invito altero ... Bellascus ... Bellascus de emphiteutico 945 n. ... aquilus ... 27 ... afflicti decisione 280 n. 1 ex qua ... lapsus ... n. 164 ... mat ... conditionali ... conditione nullum habere effectum ac si factum non esset ... manifeste decipitur.

23.

Nec quod ex ... ff de donationibus ... quibus ... inductione ... cilibatis ... 85 de donatis ... de donationibus causa mortis ... conditionali donatio ... contractionem ... inde l.

conditionalis donatio non est donatio, asserunt quidam vero eam antiquatam esse cum promittentis tantum donatio reputatur l. si quis 35. § fin. C. de donationibus, secus in fin. inst. eod. tit. ita conditionalis donatio perfecta asseruit et iudicetur tamen si conditioni debitum (?) et debitrat . . . franciscus, Simancas in distributione de donationibus fol. 84, Menchaca de successionum creatione lib. 3 § 21 n° 40, plures relati a Gomezio lib. 2 variarum c. 4. n° 6.

N° 24 Ad tertium vero indistincte in dictis obligationibus et actionibus respondetur loqui in legatario conditionali conditione pendente creditor vero nec qui intern... nalis conditione pendente creditor ... defecerit potest ad suos heredes spem trans mittere l. si dies ita scriptum 45. § si sub conditione ff. de obligationibus ... l. ff. de condi tionibus et demonstrationibus facta 63. § si sub conditione ... ff. ad trebellianum l. § si impuberi ff. de condictione ... sin autem aliquid sub conditione C. de caducis tollen ... dis docent Pinel in l. 1ª C. de bonis maternis n° ... Rodericus Suarez allegatus 4. Bernus (?) decisione 354 n° 13. Plures relati a Molina libro 3 de primogeniis c. 14 qui inferunt ad maioratus hispaniae ad quos in casu mortis possessoris successor vocatur ante mortem casu ore matura ... existente ut fiat declaratum ad quem post mortem possessoris successio spectat prosequen ... n. Suarez allegatus 4. Simancas libro de primogeniis c. 28. Peregrinus de fideicommissis articulo 41 n° 4 Covarr. primo variarum c. 18 in fin.

N° 25 Diversum vero observatur in aliis conditionalibus creditoribus qui non simpliciter creditores sed conditionales appellantur l. conditionalis 54 de verborum signi. propter spem quam habent quamque in suos heredes trans mittunt § ex conditionali inst. de verborum obligatione et propter ius petendi securitatem debiti hoc est cautionem eliqua int in omnibus 41 ff. de iudiciis quam in conditionali credi tore

creditori procedere, docet Bartol et Paul. ... Bald. ... lectura in ... lib. ... questionum Papiniani ... potest petere separationem bonorum creditoribus ... ff de separationibus ... missione in possessionem causa rei servandae ... in possessionem ... ff quibus ex causis in possessionem eatur ... non posse petere missionem ex ... edicto ... cum ... habet ... solutionis ex quo intelligitur ... in ... ff quibus ex causis in possessionem eatur intelligere ... imperator ... non poterat ff ad trebellianum ubi probatur a possessore ... restitutionem bonorum ... non posse ... cautio ... persona a qua cautio peti non potest ... aliquo in illo ... quae ... intelligit ... et in ... veris ... expositio quam sequitur ... in praxi ... observari et ob dilapidat... bonorum ... faciendam restitutionem docet Molina lib. ... de hispanorum primo genijs ...

N° 26

Ad tertiam difficultatem ... si pater ... cum similibus ff de heredibus instituendis ad ... testatorem heredem instituisse ... quem ... credebat ... et servus et stichus appellaretur ... deinde substitutionem vulgarem et ... heres non esset ... quo facto apparuit postea ... servum ... et ex inde ... inter servi dominum et ... substitutionis ... orta. Dominus allegabat ... substitutionis si heres non erit ita ... iuris regulas exponenda si in eo dominum heredem faceret ... mutata conditione ... acquisierit et satis est quod servus heres institutus alium heredem faceret ut substitutionis conditio deficeret. ... dicebat quod si instituto homine libero testatoris

mens ut si mutaverit conditione acquirendo novo domino substitutus excludat cum steterit affirmandus ille voluisse ut tempore test. alicuius iuri subiectus erat arg. legis si ita facta ff. de conditionib. et demonstrationibus. denique affirmabat veritatem rei que prevalere solet attendenda fore pro substitutis instituti excludatis.

27 E contra vero substitutus ad se hereditatem pertinere dicebat quia casus substitutionis extiterat cum institutus qui servus erat heres non fuerit nec mutata conditione alium heredem fecerit qui semper servus mansit. praeterea pro substituto opinio testatoris erat que in hoc casu attendenda videbatur ut in l. quo loco 20. § 1 ff de heredib. instituendis et testator statum non ut stichum servum sed ut liberum et patrem fam. heredem scripserit et cum heres non est sempronium substituerit cum ex opinione testatoris servus non potuerit esse heres sempronius ex causa substitutionis est admittendus cum plus sit quod est in opinione quam quod est in veritate l. 1 § 4 ff de acquirenda hereditate dicimus late in l. barbarius ff. de officio praetoris

28 Supra dicte rationes prudentium animos movebant ut modo in hanc modo in illam partem possent inclinare atque ita propositi casus difficultas effecit ut prius regula tanti ex decisione legis in ambiguis 86. ff quoties de regulis iuris et ut media via eligeretur sicut aliis iuris dubiis articulis l. antique 3 ff si pars hereditatis petatur § finali institutionis quae ex causis manumittere licet non licet nullo casu substitutus ut convenit admittendus videretur l. nobis 7 infra hoc tit. in presenti enim admittuntur et hereditas inter eos dividitur. quod decreto suo comprobavit tiberius

cesar

locar inter [illegible] heredibus [illegible]
divisa hereditate [illegible] in inst. ho[illegible] substitutus
[illegible] admittitur [illegible] in dimidiam [illegible]
totam adiuit dimidiam [illegible] 1. 64 [illegible]
[illegible] proposita difficultate
cum concursu instituti et substituti non admittatur [illegible]
[illegible] obscuram [illegible]
[illegible] 2° loco vocatus [illegible] substitutus [illegible]
instituto admittatur [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 48. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] in tota hereditate [illegible]
[illegible] substitutus [illegible]
[illegible] alter [illegible]
[illegible] Praeterea [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] admittendus [illegible]
[illegible]
possit

30 [illegible] magna

[illegible] inter [illegible] abin [illegible] modo liberarian

venient [illegible] ex Bartolo [illegible] n. 8. [illegible] 27. [illegible]

tandem [illegible] in [illegible] hoc [illegible] Bero [illegible]

30 [illegible] extra [illegible]

[illegible]

la 3 n. 30 [illegible] 27. [illegible]

declarationes declarat [illegible] in

[illegible] 3. [illegible] Baldino

[illegible] romano [illegible]

gens [illegible] in nos [illegible]

[illegible] observationes [illegible]

[illegible] mutare et pro illis [illegible]

[illegible]

[illegible] omnis [illegible]

31 Vero [illegible]

[illegible] servis [illegible] debebat [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] acemitte servo [illegible]

am [illegible] ad temporonis subi[illegible] expectaret [illegible]

[illegible] res condi[illegible] misse [illegible] nomine [illegible]

3 dividendis [illegible] stato [illegible]

[illegible] aliquid [illegible] sandinis [illegible]

[illegible] nisi temporonis continent [illegible]

[illegible] in [illegible] quissimis [illegible] reperi[illegible]

[illegible]

[illegible] 3. [illegible] inerra, ba[illegible]
[illegible] Baro[illegible] [illegible]
Ba[illegible] [illegible] co[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Baron[illegible] [illegible] Politi[illegible] tracta[illegible]
[illegible] 3 n. 3 [illegible]
[illegible]

161 [illegible] innotati[illegible] [illegible] nov
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] at qu[illegible] [illegible]

in novo an[illegible] deliberato [illegible].

33. [illegible]

[illegible] hoc tt.° respondit [illegible] [illegible] ind[illegible] [illegible]

[illegible] testatoris in [illegible] [illegible] [illegible] esse et

[illegible] testatoris voluntati na[illegible] [illegible]

errore [illegible] credidisse liberum [illegible]

[illegible] vulgari [illegible] nec [illegible] ad alium [illegible]

[illegible] retinere voluit [illegible] ea [illegible] substitutioni

extitit [illegible] substitutus admittendus ut [illegible]

[illegible] illius [illegible] licet [illegible] sicut [illegible] testator [illegible]

[illegible] ut [illegible]

[illegible] substitutio [illegible]

[illegible] [illegible] substi-

tueretur si servus [illegible]

non [illegible] ita [illegible] testator [illegible]

[illegible] testationi voluntati [illegible]

[illegible] ante [illegible] voluntate [illegible]

[illegible] instituti [illegible]

[illegible] ita aliis [illegible]

locent [illegible] observatione [illegible]

et [illegible] annotari ad [illegible]

[illegible] xii [illegible]

34. [illegible] ex superioribus [illegible]

[illegible] similib. [illegible]

[illegible]

obstare q[illegible] amprocedat [illegible] monacho [illegible]
[illegible] ornam[illegible] ero ipso [illegible]
[illegible]
venda [illegible]
[illegible]
primo [illegible]
[illegible]
[illegible]

35 [illegible]

[illegible]

36 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

39

[illegible]

40

[illegible]

43

44

[illegible]

45

[illegible]

46

[illegible]

[illegible]

[illegible] m. 42 [illegible]

[illegible] fecit [illegible] exponit [illegible]

[illegible] 8.

47

[illegible]

[illegible] a legis [illegible]

[illegible] ordo [illegible] exceptione [illegible]

[illegible] ex hereditate [illegible]

[illegible] probatur.

[illegible]

49 De originibus institutionum videndum restat et dolendum est ... romanorum subs[ti]tutiones introductas ... mat adque adducit ... unica in principio ... dicatur ... tol[...]

[illegible]

dis ubi substitui adevitanda caduca quae legi Papia fuerint introducta inventas imperatorem locet alia gentium inductas indistincte judicant ut constat ex adu... a nostro Richardo in R. inst. not. 2 n. 57. veniunt in hac controversia pro eo omnes substitutiones eiusdem ordinis habuit non ad eius dumtaxat finem fuisse inventas ... arg. ... ad ... apilari et aliis quae ius civili romanorum introduxit ut ... infra ostendimus. quod ad ... attinet ... ordine et introductione ... de quo iure ... fuit testatoribus ... diversis suis ...

... sacro sancti ... divisioni quo ... fuit ... ad ... heredis institutio necessaria ... heredis substituendis ... ante heredis ... et hereditatis addictio ... si nemo ... de testamentaria ... qua ... omnibus evenire solebat ut heres ... ante testatorem ... testamentum ... hereditas tanquam caduca ... quod detestabile testatoribus ... substitutiones introduxerint ... ca ... unica ... caduca ... substitutionem ... mansit ... substituendis ... voluntatis substitutionis ... successores ab intestato inter ... hereditatem pervenirent.

— hodie ... licet ... heredis instituti substituatur ... 4 ... 65 ...

5

[illegible] substituti qua remo [illegible] leg. tit. alias admitten
dis & d. l. [illegible] capitulationis sui ymidon et hiridi aguil illus
tram. Cardinalis cons. [illegible] n. 53. Ca. in subeni [illegible]
de opinadiosa sub tit. [illegible] q. 7. noster [illegible]
supra, idi inferentes ex principibus vel populi statutum subs
titutione, tolli non posse neve officii [illegible] admin[illegible]
primogeni vel a testatore aliis vocati sunt non admittantur
sive primogenitus regia facultate sive alio ea instituitur
[illegible] confirmari potest [illegible] inst. [illegible] 310 [illegible]
[illegible] Romanus, ut Jason Paladi Rubios in repetitione
de donationibus inter f. 69 n. 13. [illegible] 3. n.
et consilio 557. n. 4. Alexandri [illegible] 3 n. [illegible] 165 [illegible]
rano consilio 339 in [illegible] lib. 3. [illegible] c. 6. n. 7. Pad.
[illegible] in authentica res que n. 18. Communia [illegible]
Pinelo in l. f. R. [illegible] cum n. [illegible] Vulgo [illegible]
[illegible] in proemio [illegible] n. 37. [illegible]
[illegible] [illegible] tantum [illegible] 37.
de liberis et posthumis ubi [illegible] ulariter [illegible]
nis subiecti restitutioni [illegible] [illegible] sancto
substituto salvi [illegible] non potest [illegible]
[illegible] a Principe ex plenitudine potestatis ne bona
[illegible] ad alium [illegible] testator non cogitavit [illegible]
[illegible] potestas non [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] super [illegible]
de Principis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] c. 8 n. 3 [illegible] 9
absolvitur hic Rubrica, ad laudem [illegible]

Ad Textum in lege [illegible] [illegible]

ff. [illegible] [illegible] ex

[illegible] plicatione [illegible]

[illegible] [illegible] de [illegible]

[illegible] anno 1604

[illegible] 7.

[illegible] [illegible]

[illegible]

noscant [illegible] [illegible]

et [illegible] heredis [illegible] [illegible]

dividit [illegible] [illegible] qualit[illegible]

et quo ordine [illegible] [illegible] substituuntur [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] propo[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] qua [illegible] sedes [illegible] [illegible]

et [illegible] ad prima [illegible] [illegible] omnes [illegible]

[illegible] appellationes [illegible] [illegible] nomi[illegible].

a substitutionib. exprimen[illegible] [illegible] [illegible]

institut[illegible] primo gradu substitutio [illegible] [illegible]

[illegible] gradu nominantur [illegible] [illegible] [illegible] stato

[illegible] [illegible] gradu [illegible] pro

posse quibus [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

alij post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

1

2

[illegible] [illegible] ... [illegible] [illegible] inst[illegible]
[illegible] qui [illegible] ... voce [illegible] in [illegible] loco [illegible]
[illegible] substitutis, tamen [illegible] primo [illegible] notus
[illegible] [illegible] ita dixeris [illegible] secun
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quam [illegible] posterius [illegible] primo [illegible]
[illegible] quam [illegible] primo [illegible]
[illegible] [illegible] hereditatem instituendi [illegible] heredibus
semper primus occurrit, nec ad [illegible] possumus [illegible]
[illegible] [illegible] primus [illegible] post primum
et secundum [illegible] substitutionem [illegible]
[illegible] ordo progressus [illegible] primo [illegible]
[illegible] tunc ad secundum gradum successio perducatur quan
diu [illegible] de acquirenda hereditate.

[illegible]

[illegible] inter [illegible] ubi progra[illegible]
[illegible] cum [illegible] et gradus magna [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible] aut [illegible]
ultimo loco [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et tamen [illegible] [illegible]
[illegible] substitutus secundo [illegible] secundo loco
[illegible] [illegible] [illegible] aliqua [illegible]
[illegible] [illegible] hereditas [illegible]
[illegible] [illegible] secundo loco [illegible]
[illegible] substitutus [illegible] primo [illegible]
[illegible] admittendi [illegible] post [illegible]
[illegible] nec [illegible] proposita [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

servos coheredes fuisse dicamus nam [illegible] heres [illegible]
possit [illegible] sententia praefertur is qui primo loco nomi-
natus [illegible] fabet [illegible]
primo gradu [illegible] bonorum possessionem [illegible]
qui primo loco sunt dicantur [illegible] primo gradu [illegible]
[illegible] loco. Gradu. [illegible]
[illegible] primo gradu [illegible]
[illegible]

[illegible] substitutione [illegible]

[illegible]
[illegible] substitutio [illegible]
[illegible] substitutio [illegible]
[illegible]
[illegible] in duos casus [illegible]
[illegible] casu [illegible]
[illegible]
[illegible] casu [illegible]
[illegible] vocant [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] pupillaris [illegible] substitutio [illegible]
[illegible]

ticum pro bono, i[llegible] dicendis in [illegible] ad dictum
6. [illegible] dictum remanet intelligendum [illegible] casu 2.
[illegible] diversa substitutionum species [illegible] si uno subs
[illegible] diversum [illegible] variatur sim[illegible] [illegible]
vulgari [illegible] multatur eo [illegible] individui [illegible]
voluntatis ilicet et imponentis [illegible] n. [illegible]
va[illegible] ub[illegible] proxime [illegible]
[illegible] principium [illegible]
[illegible] Ripa [illegible].

[illegible] ex[illegible]
in[illegible] cuiusdam [illegible] inspectione precognitis quo
ad vulgaris substitutionis materiam [illegible] expon[illegible]
a[illegible] primo [illegible]
[illegible] qua [illegible]
[illegible] commodo in[illegible] cum omnis que institui[illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] disputatur [illegible]
vulgaris incipiendum [illegible]
[illegible] Ripa [illegible] nomini [illegible]
ut constat ex [illegible] admmola [illegible] Ripa [illegible]
[illegible] divulgari [illegible]
n. 3. [illegible] n. 4 [illegible]
in [illegible] subtilitatibus [illegible] 99. [illegible]
fuit qui [illegible] ad substituendum vulgariter [illegible] institutio
[illegible] qui [illegible]
[illegible]
[illegible] discrepantia qui [illegible]
[illegible] in summa [illegible]
[illegible]tio

7

[illegible] ibi [illegible]

[illegible] superiora [illegible] ubi [illegible]

a quolibet a quolibet et cetera [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] et cam [illegible]

[illegible] vulgari [illegible]

[illegible] post [illegible] [illegible]

[illegible] emissam [illegible] stat propter

propter [illegible] proposita nec [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

n[illegible] stat [illegible].

[illegible]

[illegible] invulgari [illegible] pendiosa [illegible]

emissaria [illegible] potius [illegible] recte sit [illegible]

ponio fiat appellata a testatore [illegible] extra

neo herede [illegible] substitu[illegible]

[illegible]

morien, Sempronius heres esto qui vulgaris substitutio [illegible] suum mortem scripta ex mente testantis [illegible] heres ab hereditate excludit [illegible].
Partinoli hic n. 4 Ripa de Covarrubias [illegible] 84 n. 5 Surgo decisione 5 [illegible] 202. 1207. [illegible] [illegible] mimo [illegible]

11. [illegible]

[illegible]

moneto [illegible] morem [illegible]

[illegible]

[illegible] 13

[illegible]

12 [illegible]

[illegible] 22 n. 2 [illegible]

[illegible]

testator ita dixerit si Sempronius heres erit Julius heres esto [illegible] illa [illegible] heres [illegible] erit et non [illegible] solem[illegible] hi casus [illegible] ex [illegible] singulariter [illegible] dividuo [illegible] aliis [illegible] casibus [illegible] veluti si Sempronius [illegible] Caius [illegible] ita [illegible] testator [illegible]

hic heres esto [illegible] casus [illegible] morte [illegible] [illegible] vivo moriatur [illegible] notata [illegible] liberis [illegible] [illegible] [illegible] casus [illegible]

[illegible] viduum [illegible]

15

[illegible] socialis [illegible] [illegible] filio [illegible] legitima [illegible] [illegible] morti [illegible] donat [illegible] inter vivos [illegible] hoc [illegible] auctor [illegible] et [illegible] donat [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] successionem [illegible] n. 2 [illegible] Palacio [illegible] hibone rubrica de donationibus inter [illegible] q. 7 n. 2 [illegible] [illegible] Quaresma [illegible] 10 ubi Bald. n. 8 Molina lib. 2 de primogeni. c. [illegible] n. 27 Ant. Faber de [illegible]

[illegible]

[illegible] in anno 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ex [illegible]

16 [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ex [illegible] [illegible] testator [illegible] dixi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] casu ex [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex
[illegible] tacita sub ex [illegible] [illegible] [illegible]
hoc [illegible] in [illegible] 4 quamvis [illegible] Bart
hic [illegible] communiter [illegible] [illegible] [illegible] n°
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] n° 199 [illegible] 64 [illegible] 43 n°
[illegible] [illegible] c. 3 n° 43 [illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible] [illegible] subst. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] tacita [illegible] [illegible] [illegible]
ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] errore [illegible] [illegible] errore.
qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]...

17 [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] alterius [illegible] ex [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

scripta si heres institutus, nerit tens voluntati [illegible]
sentie casu cohendit undes[illegible] testator [illegible]
[illegible]

[illegible] Gomelius [illegible]

[illegible]

[illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dict. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ratione quo inductum fuit ut sub vulgari pupillaris contineri extensum fuisse adeo eius reciproca substitutio ut aperte constat ex [illegible] [illegible] [illegible] quae admodum in rescripto divi Marci pupillaris illa omnino tacite sic similiter substitutio quae subreciproca continenti debent et omnino tacite cum extensione cum suis qualitatibus fieri debeat [illegible] legis sicut rimanenti ff de [illegible].

9. Ulterius superior propositio quae docet vulgarem tacitam contineri sub expressa pupillari inpugnatur a [illegible] de pupillari substitutione [illegible] n. 4 [illegible] quem ut diximus sequitur Ant. Fab. de decade 12 errore [illegible] et decade 55 errore 1. 5 [illegible] asserens iuris professores pernitiosam iniuriam vulgari hanc substitutionem a prudentibus incognitam introduxisse in huius novae sententiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] faciunt. [illegible] licet [illegible] quam [illegible] [illegible] [illegible] admittit [illegible] vulgar expressa pupillari [illegible] favore pupilli qui favor in vulgari tacita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] pupillari expressa tacitam vulgarem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

in ordo subs. tus facta in unum casum in altero facta intelligi ita accipiendum est ut substitutio vulgaris expressa non sit continua per varii accidenti contra. nec quod colligitur ex textu in d. l. iam hoc iure sicuti impuberis in eo casu in utrumque eventum, et cetera quidquam evincit cum textu illo Albertiano corruptus sit ita faber de decade 32 errore 10.

20

Sicuti do Barthol. hiluit ex

ex eo quod vulgaris substitutio tacita nec ex mente testatoris nec ex publicis consuetudinibus induci potest cum formulis utriusque substitutionis sint omnino diversae ut constat ex textu in hac nostra l. ger. et ex textu in principio inst. de pupillari atque ita ex nonnullis verbis non potest induci substitutio ... expressio alterius casus contrarii excl... ... Tomus 40. ... ff. de condition. et demonstrationibus ... ff. de lib. et posthum. ... C. de haeredibus ... in ... numerus n. 67. ... decade ... lib. ... 13 n. 6.

21

... pronatur facit ... quod ... pater fam. 28 ff. de reivindicatione auctoritate iudicum possidendis alias lex 13 ff. de rei vind. ... ditor ... iuris consultus docet ad ... induci ... facit ... pupillaris substitutus a paterna

hereditate

hereditate se abstinuerit, ierunt distrahenda bona ut
paternis creditoribus satisfiat quod non decuerunt iurisconsulti
si sub pupillari illa expressa tacita substitutio vulga-
ris continetur cum tunc adhuc vivente impuberes sub-
stituti ex vulgari tacita admitterentur tenentur re-
spondere creditoribus hereditariis absque ad bona venderentur
et ut vendita non proponuntur nec instrantur, aut ius
at cum substitutus illius agit ex quo probatur teneri
substitutum respondere creditoribus paternis si de illis
decessit postquam hereditati paternae se immiscuit
ita nulla alia ratione nisi quia ex substitutus vocatus sit
ex substitutione pupillari expressa et vulgari tacita nam
praeterea quod hic ratio non tangit ita ut reddi
satis iuri poterat respondit Fabri de Leg. substitution.
ex superiora illius textus vera interpretatio interpretatio
est ferenda, haec sunt praecipua huius partis fun-
damenta egerunt Italiam pro impugnanda communi
ss Paulus et alius cum multis

[illegible] quo ad mixtam substitutionem
attinet plurimi eam improbant cum nullo modo
casu ad eam unquam tendendam sit nam
sit stricta ex sola coniectura voluntatis inducitur
eo modo potest haeredis parte delicti sublimi
et eodem advertunt cum particulari [illegible] [illegible] Thoma
calcatur in redditu [illegible] [illegible] pluris relati

22

a Gilquenio in l. quamvis 4 nu. C. de in offic. testam. Menochio lib. 4 praesumpt. 5 nu. 20 et institutione qua casus non expressus tanquam omissus jure dis- positioni derelinquitur, adverterunt Conanus libro com. c. 4 nu. 5 ruletita Costa in l. Gallus § et quid si tantum 5° nu. ubi Gilquenius nu. 2 ff de lib. et posthumis. Et ad casus omissus juris dispositioni relictus videatur probat. Dec. in l. si cum dotem 23 nu. 5 ff soluto ma- trimonio ubi sint dotis traditione pater vel ex- tranus in unum casum exigeret vel in divortium vel in mortem in eum casum in quo non expressit multi ni actio dotis nulla sit ex retentione admissa de casu expresso ad eum qui expressus non fuit.

23

Praeterea et secundo in huius rei confirmat. adduci solet text. in l. commodissime § 4 de liberis et posthumis ubi testator instituat posthu- mum quem necessario instituere et in casu nulli affirmarunt id causative non agnascendo testa- mentum rumpat. l. posthumi § ex his apparet. inst. filio 6 l. posthumorum 13 ff de injusto rupto: Et ita dicat si posthumus sive vivo me sive mortuo natus fuerit heres sto recte testatur verum tamen si alterum casum omittat et tantum dicat si posthumus me vivo natus fuerit posthumus qui natus fuerit tes- tatore mortuo testamentum rumpit quod non rumperetur si in institut.

instituit diguat extentio unius casus ad alium fieret

24

Bartolus sup. et reliqui addaunt ...

28

singulas vulgaris substitutionis species ...

hoc sunt qui respondent constitutionem Divi Pii relatam, et
in contra quod sicut non est intelligenda in substitutione reciproca fac
ta ingenere, sed in restricta ad unum casum, ita sufficit vel
pupillaris substitutio si alterum restrictum heres non erit quo in
casu praedicta Divi Pii constitutio necessaria fuit, cum in
unum casum concepta substitutio utrumque comprehenderit, nec
dubitandum est substitutiones ex vi praedictae formulae conten
tas tacitas omnino esse, Bartolo interlucentes neque
in contra hoc tamen fulcitur consideratio haec ex eo quod constitutio
Divi Pii debet intelligi in eisdem terminis in quibus rescrip
tum Divi Marci quod a Divo Pio extenditur ad reciproca,
at rescriptum Divi Marci planè loquitur ubi substitutio
in unum tantum casum concepta est, quare eodem modo constitutio Di
vi Pii atque ita illi non procedunt in terminis nostrae
questionis in reciproca nempe qui generaliter sit sine
restrictione ad certum casum, et tunc substitutiones sub
ea contentae verbis generalibus expresse dicuntur ita ut alii
faciunt plures ex Menochio quod loco non allegato et consi
nat lib. 4 praesumpt. 60 n. 46.

26

Dirimat tamen superiorem hanc expo
sitio dum generaliter dictae legis iam hoc verba ad supra
dictum casum restringit quod nempe testator verbis illis
fuit usus si alterutri vestrum heres non erit nec verba illa
dictae legis iam hoc sunt et cum pater impuberi filio
in alterum casum substituerit et caetera ita ex parte

exponenda sunt sed potius intelligenda ut ex infra di cendis ... quod substitutionis ... invicem substitutio duobus heredibus institutis si ... nulla sive in filijs impuberibus adhuc pubertatis expressam ingenere ... duos ex ... vulgarem ... ut sup. n° 23 cum Bartolo et alijs affirmavimus

hoc in proposito ut melius ... dictas difficultates ... universam ... hoc ... plurimum varij ... et alij ... emendationibus ... quas ... obscuriores et difficiliores reddunt in qua ... sunt distinguendi prior imperator ... quo casu ut cum pater impuberi filio in alterius casum substituit ... substitutionis intelligatur ... casum ... vulgarem ... pupillarem ... expressa pupillari ... et sub pupillari ex pressa vulgari tacita ... ad jus substitutione ... Divi ... substitutionis ... ad ... duos filios impuberes ... heredes instituit ... invicem substitutio ... sui natura duplex, vulgaris expressa ... continebat ... infra ... substitutionis ... voluntati testatoris ... duplicem ... et ...

casus facta substitutio videtur ita ut duas vulgares expressas et duas pupillares tacitas substitutiones contineat.

28. Ad xxiii [illegible] dicti lig[illegible]

ia hoc iure tertia substitutio Severi et Antonini pertinet et ad superiorem declarationem nam si ex liberis hoc omnium verba invicem substituti alter pubes alter impubes [illegible] vulgarem tantum modo casum substitutio facta videbitur quia constitutio ratione illa habet contrarium utrumque in altero filio impubere duplicem substitutionem in altero pubere sola vulgaris et hoc ita casu scribit Modestinus singulari [illegible] patrem substituere liberis ut si ambo heredes non extiterint impubes ei substituatur si autem impubes heres extiterit et intra pubertatem decesserit pubes frater in portionem coheredis substituatur quia casum in utroque eventum substitutiones videbitur.

29 subiicit Modestinus nisi vulgari modo impuberi quoque substituat videtur tacite quia [illegible] utraque [illegible] vulgari tantummodo substitutus [illegible] persona [illegible] intelligatur ita unique in altero [illegible] filio impubere utraque substitutio intelligatur pupillaris videlicet expressa et vulgaris tacita [illegible] [illegible] si autem pubes non voluntas parentis non refragetur haec nisi hinc inde [illegible]

re

dictum pugnantes qd sub pupillari expressio nulla pater
ut diminuit vulgaris tacita et evitandi quaestionis
gratia consuluit Modestinus patri ut impuberi tali
pupillariter substituat specialiter in utrumque casum
sive heres non erit et sic vulgariter sive erit et intra
pubertatis decesserit et sic pupillariter quo facto nec
locus dictis erit nec voluntati quaestio manebit nec
Modestinus ut singulari dici cum mathematicis ut ex
sub inscript. dictae legis iam hoc constat id Modestinum
et cautionis sunt ut alii volunt de cautelis a iure
dictum excogitatis nec in iure quicquam tam dicta
ut constat ex textu in l. si rei dotalis § ... ff. soluto
dum l. mulierem cora[m] ... interrogan[dam] iuncta
inscript. ff. soluto matrimonio constat quod oppo
mus facti ... iuncta sub inscript. ff de iure ...
auctoribus alijs adductis ... lib. 12 observationum
cap. 32.

30.

Ex supra dicta vera dictae
legis iam hoc expositione constat Modestinum ind[e]
[illegible] qd ... docuisse subilla ... pupillarem ... vul-
gariter substituto alienam substitutione ... [illegible]
[illegible] ... reciproca ...
... impuberis ... [illegible]
substitutio non solum ... substitutionis ...
gares ... vulgariter ... pupillarem ...
... casum ...
... [illegible]
ex proxime antecedentibus ... [illegible]

stituit liberos Marci et Viri eos etiam ut cum pater in pu
bertate filio in alterum casum substituit hoc dicit nuper
exposuimus in casu vulgaris substitutionis expresse
tae in utrumque substituisse intelligatur hoc vulgari ex
presse et pupillaris tacite subiungit postea praedicta
verba quod ius usi consuldicta ius substituendi ad Brasiu
porrigit ex statuto Divi Pii in novo substituti reciproca duas
vulgares expresse et duas pupillares tacite continentur
igitur ex hoc nullo modo potuerunt contrarii collatores
deducere vulgarem contentam subreciproca in genere et
tacita cum etiam Modestinus non asserit ac satis sit di
ficultati propositae contra priorem substitutionis speciem

B.

quo ad 2am verissima est ss
n. 16 proposita cum nemo sit sub pupillari expressa ta
cita vulgaris contineri quod evidenter colligitur ex tex
in d. l. iam hoc verbis si autem impuberes ubi casu in utrum
que venit substitutus utilibet usi modestinus do
cet quod si pater pubes impuberi substituitur si impu
bes heres extiterit et intra pubertatem decesserit per
pupillarem expressa admittitur pater pubes si vero heres non
extiterit per vulgarem tacitam et sic in utrum que venit
substitutus videtur ex l. iam d. ita illo iure sopita magna
illa contentio inter Crassum et Quintum Mucium Scevola
an tacita vulgaris sub pupillari expressa contineretur ut
Marcus Cicero scribit in oratione pro Caecina nec dicta
ni dictum hanc iam hoc potuit faber dicta de BB. erro
re 10 n. 15. nisi solito more satisfacere Regulium

in sententia

insipientia Triboniani tribuendo eiusque manu correptum affirmando, nec minus feliciter isti qui ut aliquid cum Pellio et Fabro obtinerent licet aventate debuerunt cum Conano 10 com. c. 8 n. 12 preducere [illegible] n. x loqui vulgaris tacita sub pupillari expressa continetur procedere docent sed potius [illegible] quod fuit tacita mentio vulgaris substitutionis in [illegible] aeproinde in pupillari expressa facta fuerit imponere vulgarii tacita repetita censetur nam quamvis [illegible] hic nemo [illegible] quod non videat tacita enim vulgaris [illegible] substitutionis que voluntati testatoris innititur sub pupillari expressa continetur et non tacito respectu ad alia substitutis antea facta, idque diserte colligitur ex [illegible] hoc ita et manifestum quod si [illegible] sensisset Conanus a communi discessisse quam cum reliquis omnibus superiori loco amplexus fuit.

32

Itaque vulgaris tacita inferiores necessario superiori colligitur ex [illegible] 24 [illegible] institutionibus [illegible] et [illegible] heredis institutio ita dixit testator uter eorum vivit heres mihi esto quo in casu altero ex [illegible] mortuo is qui superstes fuerit ex toto acheres erit quod tacita substitutio inesse videtur institutioni vulgaris [illegible] affirmat [illegible] in [illegible] et § 56 [illegible] [illegible] dicta quam [illegible] hoc [illegible] casum substituisse intelligitur ita substituisse videtur [illegible] ad fictione et [illegible] pertinent [illegible] videtur ff de vi et vi armata l [illegible] 18 [illegible]

204 ff. all singulis juris nam respondetur supra dicta xba non semper denotare heredem .d. si eundem in dicta materia aliqua veritate videtur cum aequiris dispositione referuntur l. 3. § ex contrario ff. de acquirenda possessione aliud presumptis c. ex studiis extra de presumptionibus in quibus in qua re aliquae speciei substitutionis supra tradita iuridicam et vulgarem tacita subpupillari expressa continentur et omnem doctorum traditionem aqua in iudicando et consulendo non audirent recedere et sic predicte legis et auctoritas deficerent nec Politi auctoritate quibus aliquas mirum somnium asserant homines in tractatu substitutionum de pupillari n. 19 et 200.

BB

Et ad primum Politi fundamentum respondetur quod non minor imo maior est ratio quod recedat in secundo vulgaris tacita continetur sub pupillari expressa quam e contra cum pupillaris concedatur videlicet in pupillo prima institutionem de pupillari patrem quod filio suo substituo si impuberes decesserit volui si credimus sua hereditatem pervenire ad dictum substitutum quem ad eam vocavit et pupillo herede existente cum hereditas hereditatis primi testatoris heres esse sua .. l. in l. de heredibus instituendis nec l. quid dixit testatori imputari ob id quod expressam substitutionem vulgarem non fecerit nam non dicitur id non fecisse quia animum non habuit sed quia mortis forte cogitationem habuit l. hac consultissima § at cum humana l. qui illa facere possunt non cogitavit posse evenire ut filius

exti

extitt. heres nisi alias nil cogitasset de expressione vulgarem substitutum facturum prosequitur Barthol. l. 13 et 55 ... dicta l. [illegible] hoc jure eleganter Cornue[illegible] consilio 297 n. 14 volumine 1. Mantica de lib. [illegible] ... coniecturis tit. 3 n. 4, 6, et 7.

34

[illegible] damentum [illegible]

... non responditur tacita [illegible] vulgarem sub expressa pupillari [illegible] voluntate testatoris [illegible] nuare videntur Modestinus [illegible] ... tacita [illegible] in C. de institutionibus im... [illegible] quamvis C. de impuberum [illegible] hanc voluntatis [illegible] dicunt [illegible] exeodem [illegible] pater [illegible] bona sua [illegible] impuberis substituto [illegible] etsi [illegible] voluntatis [illegible] ... substitutum [illegible] succedere per vulgarem [illegible] heres [illegible] casu [illegible] ... [illegible] pupillari [illegible] voluntas patris [illegible] testator substituendo vulgariter [illegible] impuberi credidit disponere [illegible] qua... [illegible] et [illegible] Tarsone [illegible] voluit [illegible] ... et habitat [illegible] ... [illegible] et substitutum [illegible] succederet [illegible] ... pater sicut [illegible] ... [illegible] nibi et demonstrationibus [illegible] putaremus

diximus [illegible] heredes [illegible] nominis [illegible] utile eidem

filio [illegible] l. [illegible] quod [illegible] acquirenda heredi

tatis [illegible] immoti [illegible] suis institutionibus per

dictas substitut. induxerunt atque ita inducti [illegible]

potestate [illegible] dispositione [illegible] dicunt [illegible] admo

[illegible] in l. si mater § C. [illegible] dicunt tra

dita [illegible] Baldo in [illegible] § [illegible] impuberi [illegible]

hic non [illegible] sumpt [illegible]

[illegible] militat [illegible] ex Paramino [illegible]

[illegible] l. in fine [illegible] cum [illegible]

85. [illegible] 3. fundamentum ad dictum

[illegible] ex [illegible] fam. [illegible] auctoritate

[illegible] summe dispositum

[illegible] quod ad questionem an sui heredes existentia

tabulas pupillar. [illegible] dignitate et dissertatione [illegible]

in l. Julianus [illegible] quod [illegible] acquirenda he

reditate et de intellectu [illegible] in

[illegible] cum aliis [illegible] comparatio

[illegible] videndi [illegible] interdum [illegible] Ant.

Fab. decad. 31. errore [illegible] quinque [illegible]

[illegible] vivum [illegible]

cur [illegible] pupillari [illegible] vulgari [illegible],

respondit Ant. Fab. [illegible] hanc quam [illegible]

[illegible] substitutio simpliciter [illegible]

[illegible] filio impuberi [illegible] filius impubes [illegible]

nullo casu aut vulgaris aut pupillaris substitut.

ex [illegible] testatoris voluntatis

[illegible] non admittatur [illegible] substitute

[illegible]

-xente dicuntur quia ibi nomen pupillus, i as haereat adhuc substi
tutus non erit admittendum vices in casu tantum mortis
substitutionis caeterum cum pater idem quod testator ita dixit
si filius heres non erit et impubes decesserit substitutionis
casus pupillaris quia ille patris testator censetur sicuti erit idcirco
tantum heres non erit et tunc ex vulgari tacita sub-
stitutum admittitur.

36

Id dis obstat doctrina his idem
ord. di errorio primae decisionis decad. 3a errore eo.
nb. ubi ait superiorem interpretationem magis subtilem quam
curam id. cum in te intervenit utrumque hoc vel illo modo sub-
stitutus, subita proponatur ut pupillaris videri debeat
in quo vero pupillo substitutio admitti prohibetur
cum substitutio pupillaris non nisi mortuo filio im-
pubere locum habere possit.

37.

quare ego existimo cum
... ... et decidere quod ... ...
... scilicet sub pupillari expressa vulgaris tacita continetur
id aliam longe diversam et agnoscentem ... sub quo ... ille
collocatus est eam nempe qualiter creditoribus paternis sa
tisfaciendum sit patre mortuo filio unico impubere
herede instituto et si intra pubertatem decesserit substitu
to et relicto in qua dicta casus decidit prior impu
... paterna hereditate se abstinuit et cum tunc pendere ex
priores auxilio iudicatur si heres institutus non fuisset ... ...
filius ... ... hoc ... ... creditoribus paternis ... re-
spondere et ideo bona advenientur actiabimus

creditorib. judicijs auctoritate possidentr nec tunc legi
time obiicitr posse sub pupillari illa expssa stituretur
vulgaris tacita in casu abstentionis filij possent cre
ditores ipsum substitutum conveniri cum necessaria n sit co
sequentia stituitr vulgaris tacita sub pupillari exp
ssa qd e q possit conveniri cum substitutus necessarius
heres n sit possit n addire aut deliberare interim q nullus
extat q creditorib. defuncti respondeat.

B. d.

Alter casus e cum post abs
tentione filio hereditas obvenit et postea decessit et
substitutum hereditatem adivit modo o' va filio qui
a paterna hereditate se abstinet frustat re bonis cabil
tum actio datr tamet si postea et hereditas obvenerit
idem in substituto servandum sit et juris consultus in
idem in substituto negative respondit ubi rationem sub
iungit qa scilicet filij bona potius videntur ut potius patri
quam eius bona veneant et sic adventitia qd postea ei obve
nerit actio creditorib. denegatur qa ex adventicio ad
quisitum et n p patrem ad eum pervenerit ceterum cum subs
titutus postquam filius se immiscuerit et adierit here
ditatem adiit tunc hereditas patris et filij una e
et in omni ere alieno qd aut patris aut filij fuerit
etiam invitus obligatur qa imputari ei possit n qui
tum cum pupilli hereditatem cum paterna facto suo iun
xerit quia etiam inde a quo tempore pupillus patri
heres extitit iuncta suo patrimonio fuit. scire

ca

ea adiret adeundo pupillarem cum qua timeret se iunc-
ta ut planè una esset cum hereditate patris sed si
filij il. voluissent sibi de nocere illi debet et quo ad patris
hereditatem non possit ea prætermittere quod filij heres esse no-
luerit et ex quo Goveani ss sit ex posita militia contra
nes deducti omnino manifestum, et consentiant Post Bart.
et alios ind. [illegible] Sosinus Iunior [illegible] n. 8 [illegible] hac
Hoc plenus relati ad Menaldo ubi sine ora.

quo ad mixtam substitutionem

89.

vulgaris quam proposuimus n. 17 et impugnavimus
n. 22. Rippa hic n. 89. instituit et substituit de
casu ad casum, extendi docet [illegible] similiter tacite
[illegible] cum expressa in casum impotentiæ naturæ [illegible] extendi
ad alios similes impotentiæ naturæ cum expressa in casum
voluntatis [illegible] casum impotentiæ tanquam
ad casum [illegible] similem ex [illegible] alius indistincte
a [illegible] casum voluntatis ad casum impotentiæ
non extendit nec contra et [illegible] ita dixerit
[illegible] heres esse non potuerit [illegible] heres
esto [illegible] hereditatem repudiet substitutionem
non esse admittendam [illegible] ita [illegible]
161. [illegible] n. [illegible] in n. 22 [illegible]
in [illegible] adducit quam [illegible]
[illegible] in [illegible] hoc [illegible] proponit
quod si ita os substituerit [illegible]
[illegible] diuersimode [illegible] dixerit [illegible] heres esto deinde

filius ante diximus quarta omnia et post dici in ... dixisset magis et est substituti ... positionem ... ex tenti dicassu ex esso admissum ... admittitur adducit, faciamus ... auctoritate ... Manzienc ... dixit ... qui ... probat imo contrarium affirmat et siquis ... fabri faciamus Quarimus qui adducit in commentariis adducit ... etc.

4.o

Alia ... docet in vulgari substit... casum voluntatis ... vo... intas refragetur ... extendendum ad casum ... omnium magis receptum ea quae in institutionem ... manifeste ... civilis ... liberis et posthumis ... institut... ... alium omissum ... institutio ... matris ... habet et ... tempori ... fuerit.

5.

... approbat ... non viderunt ... commiserunt ... tractatum ... galus ... ad ... liberis et posthumis ... haec omnia admittenda ... ad similitudinem mortis ... admittenda ... ex quibus liquido constat institut... ... in casum mortis civilis ita ut quemadmodum ... mortuo filio naturaliter admittitur sic mortuo ... in hereditate ... succedit.

12

quod id confirmat [illegible] fidei
commisso usque sicuti usque deligatur. Et ubi sicuti fidei commissum
relictum fuerit in mortem patris seu iuris effectum fuerit et
in morte sed emancipat sui iuris factum, in posita conditione
intelligitur ut proximus ad fidei commissum admittatur intellecta
et ex bonitate testatoris voluntate, quia non credi-
diderat patrem filium emancipatum fidei commissum in
mortem eius distulerat non dilationem, id in mortalitate
sicuti emancipatione ex separatione [illegible] confirmant
[illegible] 22 in prosequ. ad tribulationem
[illegible] pater 3. l. de institutionibus [illegible]
damenta [illegible] fideicommisso procedere
in quo [illegible] admi-
ttimus [illegible] voluntatis manifesta
[illegible] proponebatur [illegible]
quia [illegible] et imperatores [illegible]
fidei commissa induxerunt et ad alios casus
protraxerunt [illegible] quod
[illegible] in nostro casu admittendum interve-
niente nova testatoris [illegible]
[illegible] interpretatione
[illegible] positio testatoris [illegible]
[illegible] casu collata [illegible]
posita [illegible] in casu [illegible]
[illegible] providisset testator vel legislator.

provisum fuisset arg. legis tali parte §
finali ff de pactis legis cum avus 1 or ff de
de conditionibus et demonstrationibus.

43

Quarta pars hic subiic
ex decisione l. x in § finali C de posthumis
heredibus instituendis ubi si quis ita
dixerit sibi usufruct si filius vel filia intra
decem menses post mortem meam editi fuerint
heredes sunto sive mortuo testatore post
decem menses sive vivo filius vel filia fuerint
editi illis voluntas rata permanet extensione admissa decem mensium quam expressit adeum
quem rex praevit.

44

Sexta pars responden
da in § finali C de institutionibus ubi quidam
uxore pregnante ex parte heredem scripsit
ventrem v ex alia parte et alium si posthumus natus fuisset et impubes decessisset
dubitabatur ad quem posthumi hereditas
spectaret et prudentes hac voluntate q
arbitrabantur inter quos Pap. opinabatur
testatore voluisse posthumo nato et in libero defuncto matrem eius ad eius venire
successionem

D. [illegible]

sui(n)ctione qua substitutus na[m] cujus sub
iecti bona uxori [illegible] multi magis
et effectu esse [illegible] matre venire
curavit imperator viso Papiniani dubitat [illegible]
substitutione in hujus modi casu ubi [illegible] post
humus natus impubes viva matre decessit respon
dit [illegible] imperator et tantum ea admittenda post
humus minime editus vel editus mater prius de
cessit ex quo constat extentione de casu ad casum
admitti [illegible] dubitat Papiniani [illegible] in ione
[illegible] cur dubitationem habuerit circa [illegible] exten
tionem.

45

Denique [illegible]
ratione [illegible] Rippi ubi
sup. n. 59 quod casus voluntatis et impotentiae
non sint similes quia [illegible] mentis [illegible]
attinta que [illegible] consideranda [illegible]
nib. 19 ff. de conditionib. et demonstrationi bus
et effecta [illegible] similes omnino sint [illegible]
[illegible] mens [illegible] castituit
hereditas caduca non [illegible] heres [illegible] instituitur [illegible]
[illegible] in [illegible] adio [illegible] collien
dis [illegible] non adiuncta [illegible] per nullum
tatem quia impotentia [illegible] e vino
casu [illegible] instituendis

similis q. iudicanti et idio ex voluntate testatoris substitutus vocatus ut hic excludat in casu quo heres nollet vel heres vocatus est sensit casu quo non posset cum nulla contra ratio occurrat contra the memus testatoris in casu non expresso videtur nihilominus excludi ita prolivio Crasso in quaestione hac dificili et perplexa contra quam ipse Menochius Avola respondit Menochius d. lib. 4 praesumpt. 65 a n. 7 ubi n. 13 quam plures huius rei testatores refert Mantica lib. 5 de coniectur. ultim. volunt. et in q. praeveniens Carminatus in legatus fideicommissi tam ter n. 26 A deliberati et posthumi qui quam nunc et hic relati in l. 4 § 11 C. de impuberum et aliis substitutionibus Antonius de Amato tom. 1 q. 17 n. 8 relati a Bonacidio contra Sfinno Tholis ad Donellum lib. 8 c. 33.

46 Et hac sententia admissa adducta contra eam suo non obstant nam primus ex textu in l. si ea dote 23 ff. soluto matrimonio nam respondendum est textum procedere in contrahentibus in quo expositio non extenditur de casu ad casum in dispositione vero omnis manus neque contrahentes colligitur ex textu in l. si quis § 65 ff. soluto matrimonio in quo relatus est n. 40 ff. de verborum sig. ubi paciscens vivi stipulatio omnes casus recuperandi dotis apprehendi nam

contra

casura procedunt ubi pactum vel stipulatio indistincte
nitu capitur vel universaliter ut in l. si extraneus
6. C. de condition. in casum data. includit speciem et veri
ficatur clare quo casus omissus in contractibus rema
net in dispositione iuris. Bart. interpretatione quam
late refert et sequitur Barb. in d. l. si cum dotem n. 46
seu ubi in eo ubi certus casus expressus restringitur
ut in d. l. si cum dotem. Simmat. l. xl. in. inter sorores
26. § cum ita ff. de pactis dotalib. notat idem Barb.
ubi proxime n. 24.

47

Ad [illegible] fundamentum contra
omnem adductum Dexius in l. commodissime ff. de
liberis et posthumis omissis multis [illegible] a se
simo Decio Curtio et aliis relatis a Menochio
lib. 4 presumpt. 206 n. 12 respondeo in cibus
XX speciem dispositionem non extendi ad casum
omissum quando non erat similis expresso. Sed omnino
diversus. nam huius conditionis si me vivo contravenerit
illa si me mortuo et ideo una illarum expressa
non debet alia contineri et sub una conditione
data sub alia videatur adimpleri l. legata in
ff. de adimendis legatis l. eq. 4. et quidam tunc de
[illegible] et de monstratione pecuniam ff. d. ff.
si servum petat testatorem q. posthumi [illegible]
nascituri me mortuo quod est contra nam maior effectus
[illegible] erga patrem testatore vivo quam patre
eo mortuo et forte testator dubitavit de uxoris pudicitia

X

et ob id existimavit quod si in mortuo nascereto non ex
[illegible] adulterio susceptus esset et cum nasciturus es-
set mortuo [illegible] [illegible] fieri [illegible] filio na
[illegible] si vivo noluit tunc providere cum postea co-
[illegible] mutare [illegible] sua [illegible]
[illegible] providere voluit [illegible] necessario
in [illegible] quo nullo alio tempore provi
dere [illegible] [illegible] [illegible] n. 93. et
[illegible] nomine subjecto [illegible] n. 12. [illegible] firmat

48

[illegible] cauti [illegible]
judicio vulgari [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] habiti [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in casu [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ubi [illegible]
[illegible] intra decem menses [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] decem
menses nascitur [illegible] filius et [illegible]
[illegible] 3. [illegible]
4. [illegible] 1. 04.

49

[illegible] [illegible] fundamentum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] pendit ad [illegible] ex [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] alia [illegible] voluntate [illegible]
[illegible] legis [illegible] 69 [illegible]
Papinianus mentem testatoris potius [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad casum non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] voluntatis [illegible] quae [illegible]
[illegible] quae ad hoc expendit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] verosimilem [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]

50

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] volentes [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] adhuc non satisfacit [illegible]
[illegible] [illegible] legis [illegible] [illegible]
[illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Tiberium [illegible] [illegible]
[illegible] fuisse [illegible] Philippum in [illegible] in
iuris qua videtur [illegible] testatoris [illegible]
[illegible] eius [illegible] [illegible] iniuria
[illegible] [illegible] nisi cum [illegible] voluit [illegible]
[illegible] habere [illegible] Papinianus [illegible]
[illegible] nisi in casum [illegible] Tiberium
[illegible] [illegible] filii Tiberii [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] verosimile [illegible] patrem
multo minus voluisse Philippum habere [illegible]

nuptijs non sequutis sine facto et culpa filia
ne mulieris conditionis ut extraneus quam filia
contra paternam structuram quam alio in proposito con
derat Papinianus in leg. alius § 02 ff. de condicio
nib. et demonstrationib. ex quo sequitur q. si Se
verina viri paterni nuptias philippi recusa
vit statim ipse admitteretur ad relictum licet pos
tea mutata voluntate ei nubere vellet nam licet
conditio nubendi quocumque tempore impleri po
ssit pura a dispositione ridat l. conditionum § c.
ff. de conditionib. et demonstrationib. id non procedit
ubi adest substitutus vel alter cui ex repudia
tione ius acquireretur elegantem litera in leg. tali
[illegible] arbitratu fallentia 6 nus ff. de conditionib.
et demonstrationib. sic eadem in [illegible] man
eia juris dialogo 7 nu 7 Gometius [illegible]
c [illegible] supra.

Standum non quantum nuper non
obstat dicendo [illegible] quia m[illegible] contrarium sup
contrariis ss[illegible] amplexus fuit in litera q[illegible] infra
hoc est ex qua probari videtur substitutionem ad tem
pori ad tempus non fore admittendam ita illum [illegible]
interpretatur Bartolus in l. si mater § [illegible] in [illegible] hoc est
et incipiat ss ex Jasone in leg. proxima n° 10 C.
de heredib. instituendis [illegible] c. [illegible] n° 10
[illegible] Soseno in l[illegible] n° 5 lib. [illegible]
hui[illegible]

huic conditioni si intra decimum annum decesserit et contra
ria et si non decesserit intra decimum annum, unde licet
in dicto tempore excludat casum contrarium, elegantes
tamen multis rationibus affirmavit substitut[ionem]
limitatam ad certum tempus post illud non habere
locum, ideo significanter voluit intelligi testator nemine
vidisse in hiis casibus substitutiones quasi insinuet
cassa moneat [illegible] g[illegible] post tempus adiectum
vel designatum [illegible] intra cer
tum tempus facta valuntatem patris [illegible] pietas
[illegible] permittit [illegible] post illud [illegible] pro
[illegible] liberis [illegible]
ff de leg. alis 2. [illegible] imperator [illegible] ff [illegible]
[illegible] exponendo [illegible] in lex [illegible] 43.
[illegible] hoc [illegible] [illegible] non ind[illegible]
[illegible] proponat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 5. [illegible] decisione [illegible] 9 [illegible]

[illegible] sexta [illegible]

potest [illegible] de Barto[illegible] in l. galli [illegible]
[illegible] et posthumus [illegible] de persona
ad personam [illegible] affirmat [illegible]
[illegible] adducto [illegible] in l. galli [illegible]
[illegible] et posthumis [illegible] persona posthu
mi [illegible] testatoris [illegible] mor[illegible]
[illegible] temporis personam non [illegible] ideo
[illegible] Barto[illegible] approbata [illegible]
[illegible] testamentaria [illegible]

52

dario resulta in externam [illegible] plus quam pater
habere ignorabat. approbat [illegible] in l. questiones § in
prin. ff. de liberis et [illegible] ubi [illegible] volens
aliquid heredi [illegible] liberare alium scripserit
in corpore hominis errans placuit nec eum heri
dem esse qui scriptus est quoniam voluntate de-
ficit nec eum qui voluit quoniam scriptus non est
ex quo resultare illud fluxit quod persona quam
substituit et allegat dicit etiam probari [illegible]
dari et ratio est quia [illegible] ad personam expressa [illegible]
erit extensio [illegible] dispositionis substantia
innova resultaret [illegible] atque [illegible]
[illegible] obligatio [illegible]
[illegible] quonia semper
[illegible]
[illegible] persona nunquam nisi ex
[illegible] clarant et limitant [illegible]
[illegible] lib. 3. [illegible] 19. n. 8. [illegible] lib. 1. [illegible]
[illegible] c. 24. [illegible]
[illegible] n. 13. [illegible]
[illegible] ad casum [illegible]
[illegible] qualitas [illegible]
[illegible] qualitatis [illegible]
[illegible] de duobus [illegible]
[illegible] qualitatem [illegible]
[illegible]
[illegible] et posthum.

posthumi tempore [illegible] [illegible] Ita Baldus in [illegible] 5 [illegible]
Alex. [illegible] 90. n. 7 volumine 5. [illegible] [illegible]
[illegible] lib. 4 [illegible] c. 77.

53.

Quia et complexum
vulgaris [illegible] dicimus, [illegible]
[illegible] concipiatur et an [illegible] [illegible] posset.
[illegible] vulgaris substitutio [illegible] ex [illegible]
[illegible] si mihi [illegible] [illegible] heres meus
[illegible] heres mihi [illegible] Quo Bart. [illegible]
17 dicit [illegible] verba que referuntur ad [illegible]
[illegible] negativa que ad substitutionem affirmativam
[illegible] Bartoli [illegible] [illegible] [illegible]
Pippa 31 y 101. Paulus [illegible] de substitutione
[illegible] n. 48. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 19 Grig. [illegible] ibi
[illegible] 5 96.

54

Supponit Bartolus de [illegible]
[illegible] 24. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] heres mihi [illegible] substitutio vul
garis [illegible] [illegible] [illegible] nulla
verba negativa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mortuo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et omnibus etiam
aliis [illegible] dicendum [illegible] [illegible]

posita sub verbis affirmativis inesse
verba illa negativa si alter heres non

54 erit propter mortem contingentem mini-
vo atque ita uterque heres vocatur ad
patrimonium alteri iure datam per vulga-
rem et quidem reciproce ut voluit
Bartolus in l. substituit [illegible] infra hoc de [illegible]
et Ripa [illegible] col. in cap. Raynutius
[illegible] extra de testamentis [illegible] tacita substitutio [illegible]
[illegible] qua [illegible] omnes gradus [illegible] fuit
[illegible] [illegible] alter gradus [illegible] propter clau-
sulam [illegible] [illegible] hoc [illegible] alter
et institutio [illegible] [illegible] ideo [illegible]
substitutio tacita [illegible] sub verbis denotantibus
prima [illegible] institutio.

55 sed instat quis et ex superioribus
[illegible] hanc colligit [illegible] supra dicta tacita sub-
stitutio [illegible] ad mittendam
in [illegible] nempe ubi alter exheredatus [illegible] testa-
tore dixerit [illegible] utrumque vivet ad
mortem testatoris [illegible] [illegible] ff. de
testamentaria tutela ubi [illegible] et Baldus [illegible]
[illegible] [illegible] intelli-
[illegible] [illegible] conditioni
[illegible] [illegible] uterque
heres

heres testatori supervixerit et alter decesserit ante aditam hereditatem alter non admittatur ex substitutione quia ad illum casum ut oportet contrarium non potest extendi lege simo dissime juncta interpretatur supra ubi tradita ff de liberis et posthumis sed alter heres admittitur ad vacantem portionem jure accrescendi et interpretationem quam supra adducta lege ostendimus. nam huic instantiae respondeo adhuc in proposito casu substitutioni locum esse nec tunc sequitur quod ad casum contrarium extentio fieri non debeat nam attento quod substitutio vulgaris facta prout tita sine vivo ... exponenda ut supra diximus si heres non erit propter mortem stringente me vivo atque ita casus contrarius illi si heres erit et vivo ille si post mortem meam moritur, et ita ad hunc casum extentio substitutionis fit ... non sit contrarius sed similis ex ipso verba

sed instas adhuc substitutio igitur idem et in legato observandum erit ut si post testatoris mortem ... legatarius decesserit ad alterum legatum jure pertineret ex lege ... de hereditatibus instituendis quod quam absurdum sit nemo est qui non videat ex tante decisione ex textu ... ad sororem ... pro parte ... legatis ... nam respondeo ... dictam doctrinam in hereditatibus ... procedere non vero in legatis ...

56

inqq[illegible] vixerit tempore mortis usque ad
[illegible] similiter ante mortem decesserit ad mittendum
alter ex substitutis et in hoc par hereditatis et le-
gatorum causa est et adhuc [illegible] species referenda est
[illegible] et equiparatio dicte legis illo etenim si post
mortem testatoris alter ex legatariis decedat
superstes adeunt [illegible] non admittitur sed ad he-
redes premortui legatum transmittitur dicta lex
[illegible] pro parte leg. si post diem § si quando
legati cedat diversum in hereditate procedit in
qua ante aditionem transmissioni locus non [illegible]
[illegible] in novissimo C. de caducis tollendis, prosequitur
[illegible] in l. 3 n. 53 C. de jure deliberandi.

57 Ex dictis colligitur alterius
[illegible] resolutio quod institutio nempe substitutus
precedat [illegible] sicut [illegible] [illegible] quam
sequuntur Bartolus n. 26 Alex. 13. Jason [illegible]
Rippa [illegible]. Paulus [illegible] de substitutionibus
c. 2 n. 44 pluries relati ab [illegible] in [illegible]
[illegible] centuria 2 c. 17. [illegible] resolutionem hanc li-
mitat Bart. in casu legis [illegible] ff. de
heredibus instituendis in qua [illegible] quod [illegible]
[illegible] precedat institutio [illegible] ex illa dictio-
ne si legitimus vindicare noluerit hereditatem
[illegible] ac in consilio [illegible] ex illis [illegible]
minus

mus in vivo moriatur filij institutio deducitur
l. Gallus ff de liberis et posthumis facit in tt.o
C. ff de heredibus instituendis l. coheredi § 41
[illegible] infra hoc 4.o necessario idem Bart. in l. sig. [illegible]
et, q. in infra [illegible] et sequitur Alciatus [illegible]
n. 61. et lib. 3 paradoxorum c. 6 Portiuncula in d. l.
gallus in prin. n. 30. et Forcatulus dialogo 69
n. 4. tamen si differentiam inter hunc casum
et Gali formulam agnoscat.

58 [illegible] ab hac Bartoli et sequa-

cium [illegible] discedunt Politici de vulgari [illegible]
n. 6. Tibira in additione ad Gomezium [illegible] c. 3.
n. 3 litera C. et merito cum obsit ita traditam
regulam, quae non violatur divisione illius legis [illegible]
ita ut [illegible] vira eius interpretat [illegible] tunc
[illegible] [illegible] conditionalis non inducitur [illegible]
[illegible] infra n. 59 [illegible] ff de manumissis testo
[illegible] ff si [illegible] omissa causa [illegible] et [illegible] multo
minus institutio directa induci debet l. ex
facto 19 ff de hered. instituendis.

59 Nec obstantibus [illegible]
ex [illegible] in d. l. sig. ita in qua legitimus non insti-
[illegible] nec expresse nec tacite [illegible] potius ab in-
testato vocatus ad successionem ut [illegible] agnovit

stauit. ✠ scholio 2 ipsi s dici dic. nec heres scrip
tus substitutus seu conus institutus . i sub ca
s ditione sui legitimus vindicare nullum ex he-
reditate n. secus acsi sub alia qualibet condi-
tione casuali heres scriptus fuisset quo sit
ut cum hereditas n. potuerit ei deferri ante con-
ditionis implementum . fisq heres est in prio
de acquirenda hereditate et heredi legitimo
vindicante s ditio sub qua vocatus i substi
tus deficiat perinde iudicatur acsi institutus
n. fuisset et legitimus iuris est admittendi ut solus
potius quasi qua platus . ita lias dicit int. 1 in hiis
ffg potioris et licet teste tempore illius dis ritui
vindicatur et succedatur ab intestato ordine in incidens
prius distineretur illius propter conditionis defectum
postea succedit ab intestato deferri ac ita n.
violatur regula legis quamdiu C. 9 ff de acqui-
renda hereditate ex qq. constat de capite Iunii
Bartolus sup e ... mante substitutione d
in d l sigs . ita cum legitimus heres institutus
n. fuerit sic potius aliter sub conditione legi-
mus n. vindicaret hereditatem nec de dari quo
inter se sine institut qd multo minus deduci
potest ex hoc in d l . talis itinde l cum initt

quod praesupponitur filij institutio sine qua nullum est testamentum l. 1 in omnibus ubi de leg. 3 Gallus sic in ij in d. l. 1 condit. sub infra hoc tit. supponitur dici ad successionem vocatum ad partem in qua filius institutus haberet ad veniendum contra ind. Gallus sit quandam ... ... in l. Gallus ... nam ... infra hoc tit. ... ... distinctione ... ... errore ... Papiniana ... ...

illud meminerimus in praedicto legis ... non sentiri in veritate ad hereditatem ... legitime ... proximus ... primo ... testatoris ... voluntate ... deducere quantam ... erat heredis institutio ... possit ... ... argumento ... ... Trebellianum ita ex antiquo ... ad veniendum contra ... ... notat ... non posse procedere ... ... conditione ... ... nullum ... ... posthumis ... ... hereditate ... ...

61

De essentia vulgaris
substitutionis[3] venimus nunc de eius effecti-
bus disputandum est cum Bartolo hic n. 27.
quorum prior plures dubitationes et declarationes
comprehendit docet quod Bartolus verba illa negati-
va eo accipi vulgaris substitutio si heres non
erit in nomine libero ita intelligi si nunquam ipse
heres erit aut mutata conditione alium heredem
non fecerit in servo vel extra si alium heredem
non fecerit aut mutata conditione ipse heres non
fuerit quod procedit casu quo testator conditionem
instituti cognoscebat alioquin si existimabat liberum et eum
substituerat tunc observandum erit dicitur lex quando
filii hiredis instituendi et lateius nos in ..
animadvertimus ea necessaria est ut institutus
nec sibi nec alii acquirat et sic quod dum et tenen-
tur ad hoc ut substitutus admittatur.

62

Substitutio generaliter ex-
cidat taliter ut licet ~~substitutus~~ minoris
qui repudiavit dixit heres esse[?] ita admittatur similiter
institutus licet minor adeptus repudiat restitu-
tionem petit Bartolus inquirit hic n. 29. et
dicit dicendum substitutum non esse admittendum
quando sors est minori instituto quod repudiavit quia
sic adire restituit impetrata et quamdiu potest
institutus adire substitutus non admittitur ergo

gula

novula legis quamdiu [illegible] [illegible] [illegible] hereditate
[illegible] [illegible] intestati [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] non extingui [illegible]
legatum [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] sit cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et sic manifeste [illegible]
[illegible] [illegible] antiqua [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

[illegible] docet [illegible] [illegible] pro
xime et supponit [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 44 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tabulas [illegible]
[illegible] [illegible] 124 [illegible]
[illegible]

[illegible]

sed seu [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

institutus in diem repudiavit illi communi aderri potest hereditati non vero omnino heredi restitutionis ad eam potest admitti cum institutio antiqua impedita inciderat non sit l. exceptiones et in lege ff. de exceptionibus facit bonus textus in l. quod si ff. de cond. omissionis dubitatio quam ad hoc respondent Bartolus in l. inter stipulantem § sacram ff. de verborum obligationibus Draganus[?] distracta § 32 omnes n. 48. futura enim regulariter in conditione non sunt. l. Iulianus 6 ff. eodem. Alciatus de praesumptionibus regula 3 praesumptione 35 n. 2.

65

Ad hunc enim intercedit ff. de conditionibus et demonstrationibus proptereaque quod casus dicitur ad legata caduca pertinet ut ex textu suo inscripti constat caducorum dicto deportatus promittitur habitus videndus l. ... in l. filius ff. de conditionibus et ... bulas dicendum supra tradita resolutio procedere ubi actus dispendi ... sollicitu sunt effectus hunc enim ... nullo non inciderat adipisci impediendum. Circa ubi actus dispendi effectum non sortitur qualis actus conditionalis tunc futura restitutio incideret maxime in l. intercidit ubi legatum fuit relictum sub conditione si legatarius constitutus fuerit tunc enim a deportato conditio impleri non potest nisi restitutus proponatur cum quod tunc potest ad stimulum pervenire conditio defectus non intelligitur et sic restitutio incidit l. ... dicant suprascripta. Peralta in ... n. 9 ff. de legatis secundo.

Quaeri et insuper Bart. n. 6 n. 2 circa primae substitutionis, ut dicendum ut si institutus ante adita haereditate haeres ex transmissione substitutis ... ex substitutiones admittendi ... Rutines c 6 Rizzpa ... pater ... substitutionis ... deliberandi ... vulgari ... Leonius ... vulgari ... substitutionib. ... adita ... nova ... inter ... disubstitutionib. centuria ... n. ... moventi ... instituit ... haeres ... institutus ex qq ... testatore ... substitutu, eo casu quo institutus ... haeres ... eo mortuo ... heredi ... posse se ... voluntatis ... Men... in vol. ... aliter ... delegari ...

Secundo substitutus ... qui aliqui vocantur ad successionem ... necessariis ... heredibus instituendis ... excludere debet ... deliberandi ex transmiss. ... provisio hominis facit cessare ... Calipachis ... provisio testatoris substituentis facit cessare transmissionem ex provisione ... nemini debet ... damnassum ... liberorum a beneficio transmissionis ubi ... substituto. ... haereditas non adita ... transmittatur ... caducis tollendis ... Rippa ... et Jasonio ... Rizza ... seq. ... Leonius Corradus et ... maxime.

Tertio ... vulgari ... transmissione ... instituti ... Bart. n. 20 ... Josson ... Rutines ... Rizzpa ... pater ... habens n. 22 ... vulgaris substitutionib.

ipsi es faciun. dicb. [illegible] in initio pluri[illegible] relat. a Gomesio [illegible] variat. e[illegible] n. 29 qq. sequentia, tavent fundamen
ta. [illegible] ad ius [illegible] mortis hereditas non extinguitur; nisi bus
in qq. transmissio admittitur, si[illegible] hereditate transmittenda
manet itaque reliquum heredi acquiritur ut ob. [illegible]
et [illegible] adiu[illegible] in [illegible] [illegible] 2 [illegible]
[illegible] domini[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dubiis [illegible] non solum [illegible] n. 40 [illegible]
[illegible] cum [illegible] in hereditate transmittenda
reperit et ex [illegible] adiri hereditas ex [illegible]
[illegible] substitutus [illegible] adit ex transmissio
nec casu militat in [illegible] quandiu [illegible] de acqui
renda hereditate cum prior heres [illegible]
[illegible] unus cum qua in dubio testator [illegible]
conformare [illegible] si duo [illegible] de acquirenda he
reditate.

Secundum fundamentum [illegible]
[illegible] beneficii [illegible] in [illegible]
transit [illegible] minorum [illegible] [illegible]
[illegible] ex [illegible] modo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sola [illegible]
[illegible] deliberandi [illegible] ex [illegible]
[illegible] 19 Cod. de [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] L 3 C. de [illegible] [illegible]
[illegible] persona et cetera ex [illegible]
[illegible] differentia in quo transmissio [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ante [illegible]
[illegible] dicendum [illegible]
[illegible] hereditatem [illegible]
hereditatem in adquirendam [illegible] exclusio
fisco transmittente [illegible] esse [illegible]
existimanciu heredibus [illegible]
in hoc casu proferendum in [illegible]
et [illegible]cando et [illegible]lendo observanda [illegible]
[illegible] communibus [illegible]
munes [illegible] faquinem [illegible] controversia
[illegible]

[illegible] supra dicta [illegible]
[illegible] ante [illegible]
[illegible] ex potentia [illegible]
[illegible] hereditate [illegible]
[illegible]
[illegible] defendere convenit [illegible]
[illegible]
[illegible]
eadem [illegible] potentia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

limitari in [illegible] supra [illegible]

74

Primo [illegible]
[illegible] seu [illegible] q Bart. [illegible] cum
tribus seqq. sup. [illegible] am. [illegible] et [illegible]
heredit. [illegible] non [illegible] et
quod [illegible] pater [illegible]
substitutus [illegible]
dito [illegible] [illegible] ultimo [illegible]
ex [illegible] patris [illegible] persona [illegible] [illegible]
[illegible] solo [illegible] repudiatio [illegible]
nisi [illegible] repudiationem [illegible] 2 na [illegible]
substitutus [illegible] pater admittemr [illegible]
testatori [illegible] enim [illegible]
tam [illegible] patre [illegible]
filius [illegible] lex [illegible] [illegible]
acquirit [illegible] acquirendo [illegible]
[illegible] pater [illegible]
[illegible]

75

[illegible] probatur [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ma[illegible] scilicet [illegible]
[illegible] eo casu [illegible]
[illegible] cessare eius dispositio. [illegible]

[illegible]

his n. 21. et receptus resolvit Rippa n. 42 Sanus in tractatu substitutionum c. 1 n. 12 Tornacius in l. post aditam n. 21 C. de impuberum Duarenus in parafrasi ad hunc titulum de effectu vulgaris Rippa hic n. 146 ubi partem hanc limitat a quo et aliis Clussmporte Joinno in speculo testamentorum gla. 14 n. 5.

76

Quatenus imo casu quo filius substitutus habeat non posse patrem admittere ex sugg. suadetur, ... quia adhoc ut substitutus non admittatur instituendus vel debet se heres ex alius heredis facere l. cum proponas C. de heredibus instituendis at filius repudiando patris hereditatem facit eum repudiatio non ut acquiratur sed ut omittatur hereditas interveniat quaeritur. Quia veniens de iure communi ferri ... ei qui venit de iure speciali l. antiquus ubi glossa notat l. ad Bellicianum at substitutus venit ex iure communi, pater vero qui foret admittendus esset de iure speciali quod substitutus debet praeferri. ... coheres filii

patri p̄ferr l. 1 2 C. ad or ficianum. at substitutus q ex p̄ssi vocatus l p̄ferr cohiredi q venit per jus accrescendi q̄ et patri nam si vinco vincentem te a for tiori vincam te. l de accessionib 14 in fine principij ff de diversis et temporalib p̄scriptionib. 4 facit textus in l q liberis B sane ea verba § qam ex judicio venit infra ho in titulo.

In fundum ff de fundo dotali

77

Praeterea etiam pro hac parte facit q̄d conditio substitutioni adiecta si heredes non erunt instituti debet in persona unius dumtaxat filij instituti impleri ad implementum istius conditionis ita facit l q heredi 44 ff de conditionib et demonstrationib et in jis q̄ae facti sunt fictio unionis personarum patris et filij cedat igitur per repudiationem filij impleta est talis conditio et sequenter substitutus erit admittendus hunc sententiam subscribunt Paul. et Ang. in d l cum proponas Solitus de substitut vulgari particula 3 n 30 Gerianus in R.a sup n 27. Tonarius 10 com. 17 n 3 Petrus greg. lib 42 sintagmatum tit 15 num 3 Faquinus 4 controvers c 63 Do nilus 6 com. c. 24. ubi Osuald in notat in litera P. Ant fab. decad 33 errat 7. Intigliolus de substitutionib centuria 1 q 30 n 10 Trenta cinquius in suo de variatione tit c. 6 n 10 qui hanc partem p̄fert et sicutra q̄ dixi putan do

ad distinguendum potest [illegible].

Unius superiori [illegible] admissa [illegible] iudicandum et [illegible] loco [illegible] lamenta instrante, addiecta [illegible] respondetur ad [illegible] iure [illegible] quid ad satis [illegible] nulli [illegible] momenti [illegible] perita, admittendi substitutum [illegible] pater mediante persona [illegible] ex primo gradu succedat et effectu [illegible] heres, licet modo non [illegible] sumus [illegible] statim in [illegible] dubium et posthu- [illegible] succedere [illegible] ex dispositione [illegible] et ex voluntate testatoris [illegible] nuptiis [illegible] collat[illegible] ad [illegible] [illegible] procedere ubi filius [illegible] non [illegible] immediata hereditate quo casu substitutus admittitur [illegible] pater [illegible] tantum casu [illegible] ad [illegible] et respondetur non procedere in nostro casu in quo patri [illegible] admittitur [illegible] heres [illegible].

Supra dicta in filio observan[illegible] [illegible] repudiante ut diximus patre [illegible] admittitur diversus [illegible] in servo procedit [illegible] nollente adire dominus [illegible] sequitur [illegible] bona [illegible] [illegible] instituendis nec obstat si [illegible] dicat servum posse [illegible] a domino hereditatem adire et ita substitutum excludi [illegible] ergo [illegible] omissa [illegible] [illegible] [illegible] non licet servus [illegible] domini [illegible] non [illegible] posse [illegible] spolii hereditate adire.

[illegible] ad [illegible] comperto repudia- vit ut ad [illegible] [illegible] n° 23 [illegible] Rippa n° 152 [illegible] 93.

[illegible]

si in inca[r]i obsi[n]at[ur] ut nec nimis cu[..]d[..] [illegible] ad duci ad id omnino posset domino hered[i]tas n[on] acqui rit[ur] d[e] le[g]e cu[m] proponas in hac cost[itutione] Bart[olus] et alios docent Duarenus in paraphrasi ad nun[c] tit[ulum] c. 4. Corracius in l[ege] post adit[am] n[umero] 22 C[odice] de im[pu]beru[m] [et] aliis subst[itutionibus] in [illegible] ac[..]enus quod servus n[on] [illegible] instit[utio] de hered[i]bus instituendis [illegible] innotatis ad Donel[lum] lib. 7 com. c. 6 [illegible] G. Govianus in [illegible] sup[ra] n[umero] 2.

C. De monacho aut[em] nollen te adire hereditate[m] an monasteriu[m] ea[m] possit adire an v[ero] substituti[s] [..] monasterio [illegible] dubitant om[n]es cu[m] Bartolo hic n[umero] 3 et q[uaestio]nem ar duam [et] p[er]iculosa[m] [illegible] Julius Clarus lib. 3 sen tentiaru[m] § [illegible] q. 30. nec min[us] cu[m] utriusq[ue] schola[e] Doctores inter se strani[..] existat et juris Pontifici[i] Professores docent hereditate[m] a monacho rep[udia]ta[m] ita n[on] ad substitutu[m] pertinere sed ad monast[er]ium si ea[m] velit acquirere [illegible] ad[..]eundi ex volun tate [illegible] [illegible] [illegible] hered[i]tates [illegible] institutione[m] d[e] herede qualitat[e] at monachus [illegible] professus [..] velle [illegible] nolle n[on] habet [illegible] ea ingressi C[odice] de sacro sanctis ecclesiis [illegible] in [illegible] tit. in 6 c. [..] n[on] [illegible] lib. [illegible] ad [illegible] n[on] ea[m] monachi [illegible] monasteriu[m] [illegible] ideo volente addire

possessus erit excludendus.

Praeterea monasterio [illegible] quo aliquod ius impositum videtur aliquid ne pecunia extimari vel recipi a nullo posset [illegible] [illegible] quod ad [illegible] tunc [illegible] deliberandi at monachus propter votum paupertatis nihil possit habere et cum ad monasterium in [illegible] de statu monachorum [illegible] jus acquirendi penes monasterium residet prosequuntur [illegible] in [illegible] n. 6 ubi Ostiensis in [illegible] extra de probationibus Guillermus Benedictus [illegible] in [illegible] tract. de vulgari n. 92. extra de [illegible] Lobb. in c. 1. n. 21 [illegible] Spino in speculo [illegible] n. [illegible] relati a Thomas Sanchez in praecepta decalogi tho 2 lib. 7. c. 12 n. 33. a [illegible] Molina disput. [illegible] disputat. [illegible] volumine 3. Emanuel Rodriguez in [illegible] laris 2 tho q. 77.

Contrarium sequuti sunt iuris civilis professores moti [illegible] quod monachus per professionem non admittat voluntatem suam, habet enim [illegible] [illegible] conformem quorumdam 24 [illegible] religiosus 27. [illegible] in [illegible] de [illegible] adi[illegible] hereditatis acquisitio sit nec invitus quisquam acquirat monachi voluntas expectanda [illegible] licet sine [illegible] acquirat [illegible] acquirit [illegible] facit [illegible] si contraria [illegible] processerit maxime [illegible]

noverit ut scilicet si monachus heres institutus decedat ante quam hereditatem adierit monasterium etiam substitutum et ea postea adiri possit et in hoc casu substitutus monasterio praefertur. igitur maior patet et minor probatur ex Barth. in n.23 recepto communiter teste Rippa n.54 Cornelio consilio 13 n.4 lib.2.

83. Ulterius etiam facit quod licet monachus comparetur servo et multi volunt necessariam esse eius voluntatem ad aditionem licet propter personas cum de heredibus instituendis servi comparatur filio fam. ut alii existimant accedente iussu patris necessaria est eius aditio leg. heredis 13 l. ult. leg. 25. ff. iussu de acquirenda hereditate et licet si monachus acquirat monasterio constatum ubi gloss. Bologninus 1.8 quod ad acquirendum eius voluntas accedere debet sicut predictus in acquisitione que fit per servum domino vel per filium patri in parte hec eo fundamento nititur et dum in textu inst. Per quas personas. §2. §hoc etiam confirmat l. de episcopis et clericis omnem patrimonii substantiam heredes qui ab intestato competit secundum leges nostras sibi defendant nullo eis impedimento ex sanctimonialibus conversatione generando

1709 ubi ostat monachum jus succedendi in persona sua retinere eiq immediate hereditati debere defendit Bart. sue est de bis con. n. 12 et 17. ff. de acquirenda hereditate quem communiter sequitur sequentes teste Sosin. heredi 20 Julius clarus sup. Consaguineo 6 Provincia a 6 fabro de cadi 26 errori 7 Govianau trenta cinque relati ab Osvaldo litera g. in notatis ad Donel. lib. 7 c. 6.

in hac difficultate quem gravis ganastros divisa reperitur gelaza zantis tetigit Osvald. ad Donel litera l. in lib. lib. 6 c. 24 expedita est Alexander in Conti inde hi ut personis ei uni di parentis nihil per servum, qui in pegna nec ad acquirenda possessionem qui resolvunt monachum ubi servo vel filio equiparari prout utilius videri pro monasterio.

Duos casus separandos arbitror prior quod monachus ante aditam hereditatem decesserit et tunc nec ibi uti monasterio. ffietur justa ea quae de servo et de filio fam. dicta remanent 2 casus l. q. monachus hereditatem repudiavit in quo statuo quod licet

regulariter subiectio monachalis magis filiaris quam servilis sit in hac tamen parte in puncto iuris viriores [illegible] servis [illegible] quam filio monachum equiparari [illegible] nolente adire substitutum fore admittendum qui fuit ss. Jacobi clarenis [illegible] abbas [illegible] nre speculatoris [illegible] distatu monachorum [illegible] optabo quaeritur et eius [illegible] [illegible] tradiderunt resentiores [illegible] et Vigelius ubi supra.

85

[illegible] licet in stricta disputatione superiorum solutio procedat in religionis favore huius sponse iura favent [illegible] 43. [illegible] et [illegible] Joannes [illegible] et Archidiaconi [illegible] quam refert et sequitur Bartulus ubi proxime in [illegible] [illegible] erit observanda dum docet subiectione monachalem magis filialem quam servilem in hac [illegible] iudicari [illegible] monachum filio fam. comparari [illegible] ad modum filio nollente adire hereditatem patris [illegible] [illegible] qui liberis [illegible] traditi [illegible] prouisi [illegible] monacho hereditatem recusanti monasterium admittit [illegible]

[illegible]

substitutus sequentis. Sorrinus n° 22. [illegible] x. 23.
Rippa 154 hic plures relati a Thomassanens
sup. n° 40 a trenta cinquo dubit. [illegible]
[illegible] et ita Caballos practicas communis conc. 44.
[illegible]

86

inquiritur etiam super Bart. hic
nrs quoad hunc substitutus effectus, an substitutus
cui [illegible] fidei commissario ponamus [illegible]
heredis scripti gravatus hereditate restituere
[illegible] et insuper a testatore additus [illegible] pro
[illegible] heres [illegible] substituto et [illegible]
quo ad [illegible] inter [illegible] et [illegible]
et Bart. distinguit utrum fidei commissum [illegible]
[illegible] repetitur [illegible] casu [illegible] fidei
commissarius [illegible] substitutus admittatur [illegible]
post Rippam et alios hic recepta affirmat
Gomezius [illegible] n° 3. [illegible] circa hoc
distinguit Bart. cum [illegible] fidei commissum [illegible]
[illegible] omnino debeat a substituto [illegible] 61.
[illegible] obligati [illegible] ad [illegible]
[illegible] substitutus debeat fidei commissum [illegible]
[illegible] adhuc [illegible] fidei
commissario cogetur adire [illegible] nec [illegible]
ex [illegible] potius quam ex [illegible] hereditate

acciperi recusare b. § vatius. ff. ad trebellia
num.

87

Quare verius indistincte
fidei commissarium substituto praeferri eo casu ex eo quo substitutus institutus ante aditionem hereditatis Trebellianeo [illegible] ff. ad trebel. quae ratio ex hoc quo per datum substitutum vulgarem non tollitur nec impeditur heredis ut adeat de recusare b. § patruis at ex specie quod institutus adeat locus substituto non est l. 3 ff. de acquirenda hereditate probata pterea paris hic ex decisione text. in l. facta b. 3 § Julianus l. 3 ff. eod.
et ubi institutus gravatus hereditatem restituere etsi ei datus sit substitutus si sub facta hereditate dixerit dissidante fidei commisso cogitur eam adire et restituere et sic erat fidei commissarius substituto vulgari praeferri advertit Bart.
et in hanc [illegible] videtur inclinare hic [illegible]
dum se remittit ad decisionem d. § Julianus docent
Alex. in [illegible] n. 27. Socinus [illegible] q. [illegible] 7.
[illegible] Corrasius [illegible] n. 8 Celsi
[illegible] Cassius de substitutionibus [illegible] n. 8 [illegible]
[illegible] [illegible] 28. [illegible]
[illegible] n. 3 [illegible]
[illegible]

in n. 26 [illegible] subitat
[illegible] prejudicat heredi[illegible] ins[illegible]
[illegible] substituto [illegible] fisco [illegible] fisco [illegible] docet
[illegible] in legitimis gradibus [illegible] neq
[illegible] sed secundis heres [illegible] substituti
ultimus [illegible] dubitat [illegible]
in primis [illegible] translati [illegible]
[illegible] poena mortis [illegible] non debet adom[illegible]
[illegible] videtur [illegible] hereditate
[illegible] adivisset [illegible]
[illegible] quod substituti excluderetur et
[illegible] ex [illegible]
[illegible] singularis [illegible] in omni[illegible]
[illegible] punitur ex quo [illegible] portionem [illegible]
[illegible] a fisco occupari deniq[illegible]
[illegible] videtur [illegible]
[illegible] libertorum [illegible] probat [illegible]
portionem [illegible] erat [illegible]
substitui [illegible] substituto [illegible]
[illegible] bonorum possessio [illegible] in locum instituti
heredis [illegible] quod [illegible] videtur affirmari [illegible]
fisco [illegible] in locum instituti

[illegible]
[illegible] n. 30 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] substitutu[illegible]

et admittendus nec a substituto qui heres non fuerit
neque consit hereditatem auferri a fisco tamquam locus
tunc heredis edicti et aliis ff ad S. C. Trebellianum docent
Duarenus in commentariis ad hunc tit. c. qq. ... sub
vulgari Petrus greg. lib. q ... mate ... du
res ... a trentacinquesimo de substitutione ...
c. 8. n. 5 gregolopez ... ossai ... spiritu ...
Janinus lib. q controversiarum ... divisionis
particula ... n. 77 Donel. lib. 6. cap. 4 ubi ... ualdus
item N.

Nec contra ... distinguentes
gradus ... ff ad Trebellianum ... ubi hereditas addita
fuit ab instituto et ... speciali ... fisco ...
et ita substitutio ... post additam ... distinguit ...
... locus ... fisco ... substitutio ...
aliis ... hanc ...
... nulla ... substituti
... substitutio ...
... instituti ... facta ...
vindicatam mortem ... effectu ...
manere in persona heredis ... hereditas
... sequentem ex ... judicio ...
ultimam testatoris mortem ... dubitationem ...
... et ... illis ...
illis ... in ...
fraudem ... respondet procedere ...
... fraude heredis repudiantis ...

ex ...

excludat quae fraus in dubio non praesumitur ... 26 ff. de vulg. et pupill. subst. ... creditoribus ad ... in l. institutis ... libertis respondetur patronis ... ad hereditatem ... contra tabulas etiam in casu nostro filius ... vel hereditatem adeat aut ferre hereditatem et ita eo repudiante substitutioni locus ... quae procedit Bart. n. 27 an instituti et substituti ... ea ... Reg. in declarat ... 40 ... heredibus instituendis.

91

in ... 26 usque ad 4 ... substitutionis valeat et effectus Bart. prosequitur ... quia ait ... incipere a ... gradu ... inutilis ultra ... n. 53 ... Bart. et alii ... post aditam ... lo ... et ceteri ... Bart. nepoti substitutum filio ... formulam ad mittendum si filius emancipetur ... si nepos ... liberis et ... communiter ... verum ... filij ... emancipatio ... nepoti substituto ... ipse emancipatus posset adire et ... substitutio nepotis post aditam ... quia facit ... casu emancipationis ... in ... in tota ...

92

filius tali non reponitur in statutis imo plurimis casibus in statuto pro forma non recuiratur substantia filii filius [illegible] inter cetera [illegible] dubium [illegible] et postumi primo inst. de exheredatione liberorum [illegible] in fragmento [illegible] 22 [illegible] sui [illegible] lib. 2 inst. [illegible] 3 late Vorcelius lib. 6 [illegible] c. 2 et relati a Surdo [illegible] Greg. in l. [illegible] 8 [illegible] dicendum [illegible] ita [illegible]

[illegible] n. 23.

Prosequitur Bart. sciendum quod in substitutione et non [illegible] antiquitus [illegible] [illegible] vulgari [illegible] pupillari expressa [illegible] [illegible] heredi requirebat [illegible] [illegible] condicio [illegible] habebat alias [illegible] solius [illegible] [illegible] quaestio non procedit et cum [illegible] additione [illegible] vulgaris [illegible] [illegible] [illegible] et relati a Bart. [illegible] [illegible] facta [illegible] [illegible] necessaria [illegible] [illegible] alias aut vulgaris [illegible] sicut et pupillaris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] necessaria [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pupillaris ex [illegible] vulgari [illegible] ergo [illegible] [illegible] tacita docent Dinus et Guilielmus [illegible]

93

[illegible]

94

[illegible]

[illegible] edius [illegible] adeo [illegible]
[illegible] ga sub [illegible] ita [illegible]
dato [illegible] casu [illegible]
[illegible] quae [illegible] veredi [illegible]
[illegible] ex [illegible] et facile [illegible]
procedere [illegible] sub ex [illegible]
[illegible] et [illegible] utriusque [illegible] de fine
ita ut in utroque [illegible] vero [illegible]
sit [illegible] et ad [illegible]
[illegible] causa [illegible]
[illegible] legis [illegible]
[illegible] dicta [illegible]
modis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

95

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] notato [illegible] ex [illegible]
[illegible] esse [illegible]
[illegible]

[illegible] eodem [illegible] variam [illegible] ad [illegible]
[illegible] cum [illegible] tabulis [illegible] colligitur
[illegible] Dominium et [illegible]
[illegible] valde [illegible]
[illegible] Angelica [illegible]
[illegible] Dni [illegible]
[illegible] maxime [illegible]
[illegible] morti similiter circa [illegible]
[illegible] post mortem [illegible]
[illegible] potest [illegible] ad
[illegible]
[illegible] naturaliter [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

76

vulgari substituit ad bona castrensia admittendus

que ex testamento [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] in [illegible] [illegible] inofficioso cum ab initio ipsa

vulgaris [illegible] intelligitur simul [illegible]

[illegible] nov. 4 [illegible] [illegible] mutatis vo

luntas [illegible] numero 22. Ad [illegible]

cum [illegible] status [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] post filium nemine [illegible] habuit [illegible]

[illegible] [illegible] substitutis nec [illegible]

[illegible] [illegible] intestatus decedere [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] omnibus [illegible] [illegible]

[illegible] tabulis [illegible] [illegible]

[illegible] ad [illegible] [illegible] omnia

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

que [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] siquidem [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ad [illegible] [illegible] quidem vulga

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inter

[illegible] que voluntati testatoris [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n. 22.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 22

numero 242. [illegible] [illegible] [illegible]

242 Mantica de coniecturis ultimarum voluntatum lib. 4 n. 8. ubi in 2 ... ubi n. 12 ... conditionali tractabatur de ... et ... Barto. adducta ... in ... testatore mortuo non ... in ... concurrant ... mandum sit ... mortuo ... emancipatus ... Mantica ... ani 3. et ... simul pater et filius dixerunt ... ubi proxime.

in n. 88. Bart. tractat ...

... pupillaris ... pupillaris propter ... vulgaris ... substitutionem ... debet ... mortem ... testatoris ... substitutus admittetur ... minus ... non admittitur ... posthumi ... adiectione ... substitutus ... excludendum ... indistincte ... si posthumo ... vulgarem substitutionem ... admittendum ... substitutionem ex vulgari ad bona ... ventri ... ventre ... exheredat ... ubi ... Oldericus ... n. 60. ... n. 28. ... centurio ...

200

99 § 58.

in num. 34 usq. [illegible] substitutionis vulgaris Bart. explicant ad num. [illegible] nimo tacita pupillari stringat [illegible] 34 [illegible] dicitur [illegible] ibi Bart. n. 44 [illegible] ad [illegible] pupillaris tacita admittatur contra impuberis [illegible] in [illegible] institutionib. Jason hic n. 62 [illegible] lib. 4 [illegible] 39 [illegible] n. 51.

100 4 effectus substitutionis vulgaris proponitur a Barthol. sub n. 38. [illegible] succedit [illegible] et in hoc a pupillari separatur [illegible] inauditum [illegible] succedit [illegible] nostra lege [illegible] Gaius Seius haeres [illegible] pupillaris [illegible] omisso [illegible] n. 9 [illegible] tacita [illegible] dicta formula [illegible] pupillaris [illegible] responsa [illegible] heredi [illegible] et omissis [illegible] n. 12 et 13 [illegible] pupillaris subs[illegible] et [illegible]

[illegible] ... [illegible] volun[illegible] ...
[illegible] [illegible] habens et [illegible] ...
[illegible] ad [illegible] [illegible] ...
[illegible] do[illegible] in tali casu ex[illegible] ...
[illegible] ad[illegible] [illegible] Bar[illegible] ...
[illegible] ...
[illegible] ...
[illegible] [illegible] probant [illegible] ...
[illegible] tanquam [illegible] ...
ex [illegible] omnes [illegible] ...
Bar[illegible] ...
ut dicamus [illegible] ...
[illegible] [illegible] inter alia
[illegible] ut [illegible] in mixtione [illegible]
[illegible] [illegible] ...
[illegible] ut [illegible] diximus [illegible] ...
[illegible] ...
[illegible] ...
[illegible] ...
[illegible] [illegible] actuum.

[illegible] ...

[illegible] Bar. [illegible] ...
[illegible] ...
[illegible] ...
[illegible] ...

[illegible] in illo [illegible] deliberatio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] an [illegible] Quamquam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] innatam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facta
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et cetera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quamvis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] videri [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in singula
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] furidi
[illegible] [illegible] ulterius [illegible]
[illegible] in dicta [illegible] dictam [illegible]
[illegible] in dicta specie nos mittere
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mittendi
in dicta [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dicta tabula
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in dicto [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

105

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dando [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dia a cuira [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] approbat [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] serva[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] haud [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] existima[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] merito [illegible] [illegible]
[illegible]

12 [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
personas [illegible] generaliter [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ex ca[illegible] [illegible]
[illegible] facta [illegible]
[illegible].

17 [illegible] [illegible]
[illegible] directi [illegible] respo[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] commissaria
[illegible] commisso co[illegible]
[illegible] cora[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 4 [illegible] ex [illegible]
[illegible] direct[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] subsi[illegible] necessario [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] intra [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

18 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Donat. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] gravatu[m] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quasi [illegible] ipse
gravaverit suos venientes ab intestato [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] omisso [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible] modu[m] [illegible] codicill[is] ab intestato [illegible]
[illegible] venientes ab intestato [illegible] omisso
gravare poteria [illegible] [illegible] omissa [illegible] [illegible]
[illegible] similiter [illegible] facere codicillos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ipsius [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] gravinter [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] omissum [illegible] [illegible]

excepta hodie
legitima in qua filius non potest gravari
lege quoniam C de inofficioso testa
mento denique cum fidei commissum hoc ve
nientibus ab intestato ipsi pupillo iniunctum
censeatur licet fidei commissarius decedat

ante pupillum post mortem tamen
patris ad heredes fidei commissum trans
mitteret lege i l heredis additio et stam
tuendis ff quando dies legati cedat cum
[illegible] si fuisset iniunctum pupillo et ante ipsum
fidei commissarius decederit illud ad heredes
non transmitteret l heres 6 8. 2 responso ff de condi
tionib et demonstrationis que notanda et observanda
sunt ff solicita de Scevola interpetat

21

[illegible] unità [illegible]
[illegible]
[illegible] quos in potestate habent
[illegible]
[illegible]
[illegible] exigit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] salitate [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] modo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

sionum Baeza n 7 et 9 [illegible] Pereg.
d. 5 [illegible] 6 [illegible] d [illegible]
n. 6 [illegible] subsitutionem [illegible]
[illegible]
[illegible]

23 [illegible] nempe non sufficere
filium esse in potestate tempore mortis patris dummodo
quo substitutio fit ex nostro textu sitat et extra ind. l.
coheredi § cum filio expositio prout sup. n. 21 communis
traditis a Paulo et Lamano hic numero
9 Gossone n. 16 Covarrubias in cap. raynun
tius § 5 n. 2 de testamentis Menchaca
de successionum creatione § vigesimo
primo n. 265 Mercatulo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Menchaca de successionum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

per adoptionem v. adrogationem et hinc demum ... pupillare acta, quae ut supra animadvertimus eximuntur ... [illegible]

[illegible]

[illegible] conced[illegible]at [illegible]
[illegible] similis exem[illegible]
ex[illegible] [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] ratione [illegible] obstante
[illegible] respondet [illegible] [illegible] ante
[illegible] facta [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]

25 [illegible] ad illa
[illegible] extraneum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] extraneum [illegible]
[illegible] [illegible] conditione [illegible]
[illegible] et postlimin[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

26

27

nisi instituti v. exheredati fuissent [illegible] dum
[illegible] et testamentum [illegible] debet [illegible]
[illegible] quod respiciunt [illegible] singulis [illegible]
[illegible] ad verba [illegible]
[illegible] modo [illegible] exheredatio [illegible]
forma [illegible] respondens [illegible]
[illegible] tantummodo succedendo [illegible]
in [illegible]
[illegible] contrae [illegible]
institutio et exheredatio [illegible]
[illegible]
[illegible] testamentum [illegible]
[illegible] digressio [illegible]
[illegible]
[illegible]

28

[illegible]
[illegible] dicitur [illegible]
[illegible] proponitur [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in casu proposito [illegible]
[illegible] illud [illegible] stat [illegible]
[illegible] procedere [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

assaria [illegible] responder [illegible] non

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ex [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in casu a B[illegible]
[illegible] proposito [illegible] potest [illegible]
[illegible]
a B[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ulterius et contra hoc patrie potestatis requisitum obstat ad lex Corneliam qua illa eorum qui in hostium potestate decesserunt confirmat non solum ad hereditatem ipsorum qui testamenta fecerunt pertinet sed ad omnes hereditates que ad eum, cum qui ex eorum illo pertinere potuissent si in hostium potestatem non pervenissent ex quo sequitur quod hostium potestate decessit filio impubere in civitate relicto et is intra tempus pubertatis mortuus est hereditas ad substitutum pertinet perinde ac si pater in hostium potestatem non pervenisset lex Cornelia [illegible] in [illegible] hoc [illegible] pater eo in pu[illegible]

praecavimus at ex tempore quo pater captus
fuit eo adhuc vivo, filius sui iuris effectus
creditur decedens pater, quo vivo patre sui iuris
effectus fuisset, liberatur ad nihilum pro modo
decedit igitur patria potestate, tempore
quo effectus habet substitutio pupillaris
non requiritur.

Ne satis facit quod dixerit
patre capto in statu filius sui iuris fore
sed eius statum propter postliminii ius in
pendere sed suspendatur ad macedonianum
in bello est, ff de captivis et postliminio ab hostibus
inst quibus modis ius patriae potestatis solvitur
nam etsi fateamur patriae ab hostibus reverso
sicut nonnulli dixerint suspensionem interim
esse veritas quae fuerat obumbrata detegitur
et filius ex quo pater captus fuit sui iuris
fuisse creditur, si pater ibi decesserit et con-
tinuis heredibus et licet lex cornelia in patre
captivo eo instante quo captus fuit decesserit
fuisse non in potestate efficiunt ut filius in suo po-
testate habeatur, ex quo illius eadem lege
invitus, ut heres patri non in suis lege cornelia
habetur.

in hac difficultate italy

pertinentib. ad pupillaris substitutionis q̃ hi
mat. propositis a Jc[on]sultis in d. l. si pater
et juncta lege sequenti ff de captivis et in
d. l. ex Cornelia et in l. si pater 29 infra hoc
tit.o et ex lib. 29 quaestionum Papiniani
in d. l. si pater 10 de captivis satiari debet
sperare vera hujus rei intelligentia posse
aliquis et Antonius Fab. lib. 10 conjecturar.
c. 4. ubi sugg. eam lib. 3 c. 9 scripsit vix
tractaverit viginti 29 omnes anni re-
sedaverint post quos ego ingenii viribus
impar animi indagandi veritatis avidus vol.
offerre possunt casus a Jc[on]sultis propositos qua
solio claro methodo elucidare conabor et quoad
i. propositum a Juliano in d. l. ex Cornelia. et infra
hoc tit.o et a Papiniano in d. l. pater 10 in pr. ff de
captivis dicendus superiori ratione obstanti ratio du
bitandi vires et substitutionem pupillarem in eo valere
nec infirmari ex eo quod filius vivo patre sui juris
effectus sit namque ex fictione legis Corneliae pater
ab hostib. captus qui non redit ea hora decessisse in-
telligatur ex quo captus est substitutionem vario suas vires
perinde obtinet accipiat captus nunquam
fuisset sed semper in civitate mansisset decessisset q.

diversitatem impubere suam sine filio et minime po-
testati [illegible] subjecta mors divina
obveniet pertinebit et hereditas ad substitutum quando
facere retur in hostium potestate non venisset.

35

Nec obstabit si contrario
l. 10 §m c. 10 in fine ff. patria potestate in l. Cornelia
non confirmari namque cum extincta ex ipso captivitatis
tempore judicetur et fictionis Corneliae tempus
mortis naturalis attendat non potest fingere extare
quod iam antea extinctum erat et cum deficiat extremum
a quo non est possibile sine eo ad extremum adque
pervenire nam huic difficultati aut difficiliter
occurrunt sed quod et ipse Casar non negat [illegible]
latet itemque ultimum factum per captivitatem
irritari leges 6 § irritum ff. de injusto rupto
et in l. Cornelia ultimum confirmavit quia validum
nec fictione postliminii irrumpit sicut omnia
jura captivi inter quae et patria potestas
enumerata l. 5 per hanc ff. de rei vindicatione in sus-
penso retinentur non obrumpat l. illa 3 § 1.
ff. de heredibus instituendis similiter et ipse patria
potestas quae postliminio nunquam amissa
creditur confirmatur et consequenter pupillaris
substitutio valebit quia l. Cornelia efficit ut filius
non vivo patre sui juris effectus sed morte illius
potestate liberatus videatur nec obstant jura in dicto loco
ff. de [illegible] et in l. 3 in fine ff. de his qui sui [illegible] quae procedunt attenta
veritate secus fictione admissa [illegible] ad l. Falcidiam

Praeterea non obstabit si diceres in l. Cornelia illud tantum testamentum confirmari quod fuit ab eo ordinatum qui cum esset in civitate testandi ius habuit et captus postea apud hostes decessit de lex Cornelia [illegible] cum inst. [illegible] non permissi[t] pupillarem substitutionem [illegible] patris [illegible] dispositionis impuberis qui apud hostes captus [illegible] et [illegible] non possit lege Cornelia confirmari nam respondetur patris et filii unum [illegible] licet duas causas hoc [illegible] hereditatis [illegible] patris [illegible] infra [illegible] figuris [illegible] ideo [illegible] lex Cornelia [illegible] eorum [illegible] qui [illegible] facta [illegible] testandi [illegible] habuerint [illegible] postea [illegible] minus [illegible] pupilli [illegible] [illegible] qui [illegible] potuerint [illegible] adeas [illegible] pupi[llaribus] [illegible] omnino [illegible] admodo [illegible] retinavit [illegible] hoc casu l. Cornelia [illegible] pupillarem confirmari [illegible] patris [illegible] captus fuit unde substitutio [illegible] necessario [illegible] dicti l. Cornelia in [illegible] pater [illegible] decantibus.

Prosequuntur [illegible] proponunt [illegible] Cornel. [illegible] Papinianus [illegible] pater [illegible] memps [?] pater in civitate decessit filius autem impu[bes] [illegible] substitutus [illegible] apud hostes.

apud hostes, &c. mirum est quod va[...] dubitaverit

Ptas interemo Ant. Fab. d. lib. 6 [...] tenuisse

[...] hac omnem [...]

veritati affirmare Pandectarum [...]

[...] cum ille in lege Cornelia [...]

auxilium ad hunc casum pertinere [...]

non stranium affirmet at idem et alijs personis

curis inter [...] verissima audeo

dicere [...] pater [...]

quamvis lex Cornelia de tabulis [...]

secundis nec sequuta [...] per

sonam demonstraverit quod [...] habuisset

[...] esse alienum [...] ex voluntate patris

et mente legis [...] actiones in hereditate

substituto concedere.

Neque stranium in hac eadem

[...] Julianus scribit ind. lex Cornelia

[...] pater [...] Veiera [...]

legit [...] [illegible] Mendosa

[...] [illegible] et ideo merito ab

omnibus [...] et admittitur verior lectio

quae ita tenet non in[...] hereditatis

[...] lex Cornelia ad substitutos [...]

nem [...] idem, tunc Julianus sensit quod et Pap.

in [...] habent sensus quod quamvis lex Cornelia

de tabulis mentis non securitatem [...] omnia

[...] non in[...] et lex [...] substitutum admitti

[...] ex mente legis Pap. [...] recte Julian. scribit

esto esta escrito dos vezes

cum tibi ex legibus sic accipiatur ea ex legum sententia quam ex verbis l. 3 in principio ff. de legitimis tutoribus l. ege libertum 64 ff. ad Trebell. cum tibi ex legibus sic accipiatur ea ex legum sententia quam ex verbis l. 3 in principio ff. de legitimis tutoribus ff. libertum 64 ff. ad Trebell. nam nomen et verbum ex legibus ff. de verborum significatione latè Tiraquellus in l. si unquam C. de revocandis donationibus Donell. lib. 1. c. 13 Duarenus ad tit. de legibus c. 7. Octomanus observationum c. 21.

39

quem interpretationem elexio auctor fuit quod cum Julianus dixisset lege Cornelia omnes hereditates comprehendere quae ex testamento potuerant originem trahere inde esse sed separate casum mutans ait non in eo modo dici posse hereditatem de qua ex mente eiusdem legis ad substitutos expectare licet tibi eiusdem legis ea non fuisse comprehensa quo in sensu potest accipi littera quae legitur non eo modo quia legis mentem potius debere exigi et secundum eam substituto utiles actiones sed dare Papinianus adscribit inde habere ... ff. de vulgari

ut

B casus proponitr aquilianus ad l. lex cornelia § si vero patre vivo ubi dicat q si filius fam. in hostium potestatem pervenerit superstite patre, non habet locum lex cornelia, nec eas pupillares tabulas confirmare, q eo efficitr, ac si eas uti q nulla bona in civitate relinquit, heredibus habeat, quis ratio ei ita ... ponenda ... videtur inter ... filius fam. testari non posse, qa bona non habet ... primus tradit Ulp. in fragmentis tit. 22 § filius fam. in ... quia ... animadvertimus ... nostris naturalis ... tempus captivitatis ... pater vivat in civitate captus videtur ... filius fam. et ideo nec ... nec heredes habere potest ... sed si etiam pubes vivo patre filius captus esset ... legitime ... hereditas ... filii fam. ... pupillaris ... adagnatum pro ... pertinet ut ... huius legis Cornelia infra Julianus animadvertit.

41

B casus proponitr a Papi- niano in l. ... filius ... ius ... dicam ... temporis

quo pater sibi et filio [illegible] fieri et ab hos-
tibus captus fuit postea filius in civitate decessit
ante mortem patris et lap. docet Ulpianus q. d. dixit [illegible] tabulas

\+ tractari posset et redit [illegible]

sive promia non reverso eo ex inde sui juris videtur
fuisse ex quo pater hostium potitus est. qd quantum
adversetur ipsius Papiniani responso in d. l.
pater eo in princ. ff. de captivis et adjicit [illegible]
eos q. in hoc casu substitutionem non admittebant
nemo l. q. n. videat item cum pater fictione legis
Corneliae decessisse credatur tempore captivi-
tatis d. l. ex pater eo l. cum hic status 32.
ff. in ambo [illegible] secundum hoc ff. de donationibus
inter [illegible] filius q. post captivitatem patris de-
cessit post ejus mortem decessisse videtur unde
cum morte patris sui juris sit effectus sub-
stitutio pupillaris suas vires necessario de-
bet concedi 41. sicut filius infra hoc tit.

42 in hac difficultate quam maxi-
ma [illegible] est Doctorum Bart. Paul. Alex. et
alii in d. l. ad [illegible] legis Corneliae in hoc
casu non admittunt [illegible] relinquunt.
[illegible] Marius [illegible] infra
[illegible] sequitur [illegible] quaestionem Pa-
piniani [illegible] substitutionem

e17

[illegible] ex eo substitut. valere adstipulanti q. d. lex
Cornelia fingens patris mortem ex quo captus
licet revera sit postea reversus filii fingat eos
patrem prius decessisse [illegible] tanquam certe
certissima. Pap. dicit nihil q. d. in tabulis
tractari vel disputari possit pro certo sup-
ponens substitut. pupillarem valere verum
hanc [illegible] dicta [illegible] repugnat quum
[illegible] suum sensum. Exponentes nil
[illegible] significant nisi inutilem [illegible]
ut post [illegible] inde separatim [illegible]
vel mortuo [illegible] Ant. Fab. [illegible]
[illegible] alii negat [illegible] addunt et ita legunt
exinde sui iuris huius [illegible]
[illegible] Ant. [illegible] emendationum
[illegible] omnibus [illegible] et [illegible]
ab Antonio Fabro libro [illegible]
aliter placebat.

[illegible] vilamo [illegible] cexto 43
gitasse [illegible] sufficere ca-
[illegible] Pap. [illegible] optima et elegans
sit ut nec melior nec elegantior alia mo-
ferri possit docet q. in superiori casu nihil
esse q. d. [illegible] tabulis tractari possit.

[illegible] ad tabulas [illegible] momento [illegible] cum filius post
captivitatem patris ante eius mortem naturalem
fuerit qa si pater reversus fuerit in civitate
fictione postliminii crederetur filius eo vivo decessisse
consequenter nec bona nec [illegible] habere potuisse
in [illegible] lex Cornelia [illegible] hoc [illegible]
si quis decesserit ff unde legitimi juncta [illegible] penult.
ff [illegible] et legitimis [illegible] in bello [illegible]
[illegible] captivis seu in captivitate, [illegible] de
[illegible] exinde [illegible] filius [illegible] videtur
ex quo pater hostium [illegible] non per mortem
[illegible] patris [illegible] pupillaris subsisteret
[illegible] in casu nostro proposito [illegible] captivi-
tatem patris [illegible] lege Cornelia [illegible] auxi-
lium non potuit huic speciei adaptari nascen-
[illegible] locum non habeat cum testatore moriente
et eo tempore [illegible] filius premortuus [illegible]
sicut alia que in rerum natura non sunt non pro-
[illegible] ita nec ad hunc filium [illegible] mortuus se
extendit quia tempore mortis patris [illegible]
extra paternam familiam [illegible] fuerit [illegible]
creditur [illegible] ut nihil sit ad dictas tabulas
[illegible] posse [illegible] quod si filius [illegible]
Nec exinde [illegible] in [illegible] papiniana [illegible]
omnes

tiro. ... [illegible] in ... [illegible]

44

quintus et ultimus casus

aliquid difficultate non inferior proponitur a Papiniano in l. ... ubi dubitat an ... substitutio valeat ... [illegible] si pater et filius ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible]

45

... [illegible] ... ultimo loco ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ... et mox ... [illegible] ... [illegible] ... captivitatis et ... [illegible] ... potestate patris nec absurdum ... [illegible] ... [illegible] ... habere substitutionem ... [illegible] ... [illegible] ... hoc ... Papinianus

ni dicendi ambo diversa specie proponit videl.
cet pater et filius simul capti sunt in qua
cet intelligatur filius mortuus in potestate
patris lex Cornelia sufficit substituto eo
modo ac si pater apud hostes defuncto ipse
filius in civitate decessisset.

Sed praeterquam quod dictio mox di-
cta [illegible] patri id [illegible] significat, si non attente verba Scevolae scilicet remus
non inspicit an prius pater et postea filius
capti sint, sed ante ambo decedant et filius in
civitate reversus non sit [illegible] exilis [illegible]
et ambo decedant [illegible] nisi reversus in
civitate in impubes decedat docet quod patrem filio
in captivitate decedentibus ad pupillares substitutiones
[illegible] legem Corneliam non pertinere nisi patre
[illegible] vita functo filius qui supervixerat in
civitate reversus et impubes decedat, uxia
[illegible] decisionis haec inquisit a Scevola
proposita [illegible] an reversus sit filius
necne non [illegible] an pater prius captus et
postea filius [illegible]

Praeterea non suscipio quod superior interpretatio doceat retrotractionem factam per leges ... a tempore mortis naturalis patris ad tempus sue captivitatis filius non est initiatus potestati a sola captivitate ab hostibus ... supponit patrem prius esse mortuum hominem ex intervallo filium captum ... fictione admissa quamvis dicimus patrem tempore captivitatis ... decessisse filius adhuc captus non proprie natus sed mortuus homo postea et per consequens morte patris exijt a suis potestate alias si finge remus patrem decessisse et filium suum ... et adhuc vivo sequeretur ut uno eodemque tempore quo ad unam causam censeretur mortuus homo quod validitatem ... et quo ad aliam vivus ... filius de sua potestate exiisse quod absurdum ... manifesta ... ratio refragatur ... substitutio necessario suas vires tenet ... dicant ...

47

Denique si respiciamus ad ... propositam ... fuit pater captus ... mortuus filius ... tempore quo fictione admissa ... intelligebatur ... apud hostes ... credit decessisse ... civitati ...

veritate attenta nostri tituli admittenter et q idem operetur fictio in casu ficto ac veritas in casu vero affirmandum et ex converso filio subst. sit pupillariter valere nec obstabit si ab ex. utroque existente tunc filio in captivitate ultimum extremum non superavit habet utrumque necessarium fore ut in civitate moveatur qd Scevola voluit in d. § si patri nam hoc ex dubia admissa a perindeat durare dum l. 30 in d. § si amico licita secuti sunt obscuriori reddit quam exponit.

19 Unde Cumanus in d. § si pater ... indef si ambo fuss non alias adiecta intelligi non per modum similitudinis seu limitationis etc. ut non alias habeat lex Cornelia locum quam si apud hostes patre defuncto filius in civitate decessisset quam expositio nec ipsi Cumano placuit quamvis omissis etatis traditis ... utrobique quam recte evincit. Ant. Fab. ... asserens frustra in tanta gravitate consulat quaeri et tandem ait negat volenda lex d. § si pater et pro dictione illa nisi legendum ... quo admisso ... principiis conformis erit et Papiniani responso accomodata.

5. Si si predicta emendatio non admittas dicendum ... ac lex Cornelia

eius

cui 1. q. sine de tabulis nihil ut de quantitate dicit
tantum persona demonstrata veri legitti facti habuisse
Idem pater confessi de capiendis et exponenti magis
et interpretatione benigna ad tabulas pupillares
pertineat quia ex sola voluntate parentis vivit valde
religiosius mentis interpretatur legem Camilleus
ad tabulas pupillares protrahit casu quo impubes
in apud hostes [illegible] decesserit Papinianus
in p altera lege extendit etiam admitti quo casu
impubes apud hostes decedat cum tamen consulem
validitatem illius viri etiam quo ad filium supponat,
perinde habenda et judicanda acta in civitate
decesserit arguit multorum mentes in hac tenebri
cosa opera fecit judicio quia dum melius quod
aliqs a tulit eliminanda, acutior perducit pro
sequenti valde pone Amaya lib. 1 observationum
et Doctor noster Valentia tractatu 3 cap.

† personam

[illegible] Ex superiori agit pupil
larem substitutionem in simili ut si nunc filius dispo
sitia patris tantum fiete in eventum
veritatis quomodo subsumat poterit Bart. hic
nec tangit an adoptio admittenda in filio qui veni
ut potestate patris per emancipatum casu
quo nunc ab alio patre adoptantes proponatur

51

qd. sui posse probat lex q liberatus ex ff de adq. .
stipulationib. et affirmativa pars videtur probari ex c. qod
in filio abhaeret capto etsi a potestate patris
exempto si vocatus fuerit pupilaris substitutus
igitur idem lo. in filio emancipato postea adoptato
debet procedere rursus pars haec probatur ex lex ul.
si alienum 47 § ex transverso de hered. instituendis
junctis, quo dicimus ~~eternas substitutionis~~ media tem
pora non nocere nec impedimento esse quo minus
data substineantur igitur lex pupilaris in hoc
casu valebit salicetus in lex lit. c. de impuberum
ff. licatur hic n.º 32.

52

Contrarium verius existima ex
divisione lex in l. plurib. 14. o (?) satis planat ff.
de (?) adquirendis ubi probatur qd. si actio ante susce
ptionem devenerit ad casum a quo incipere non
potest vitiatur nec convalescit etsi postea devo
niat ad casum a quo potuit inchoari l. inter
ff. § sacram de verbor. oblig. l. gres 89 § omnem
ff. de solutionib. et praeterea. item arrogatione
invalida l. certum ff. de injusto rupto non convalescit
etsi pp. adrogandum se probaverit solita adrogat
sui juris (?) efficacia nisi nova intervenerit voluntas
interveniat l. q. liberis ce § ult. ff. de secundis

tabulas

tabulas ergo non solum pupillaris emancipato
impuberi valebit licet postea a patre adoptatus
praeponatur.

53

Nec quod de filio capto ab hostibus diximus
hic accommodari potest nam captus fingitur semper
in potestate fuisse si sit ab hostibus interque modis
ius patriae quod in emancipato postea adoptata
dici non potest. Addeque in d. l. [illegible] extraneo
procedere in persona heredis cuius incapacitas medio
tempore interveniens non nocens diversumque quippe
procedit in persona ipsius testatoris in qua omni
tempore capacitas dicitur durare d. l. g. liberis ff. [illegible]
unde etiam tabulae pupillares impuberis [illegible] sint
eo emancipato irritantur non quod valuit Bart. hic
non obstat et si ab [illegible] alexandro et aliis aliter exponatur

54

quod vero docet nos quod [illegible]
~~[illegible] pupillari~~ si filius exeat de potestate
per dignitatem pupillarem non extingui quia omnia
iura naturalia et legitima firma permanent
aut hoc constitutio quae de dignitatibus si illud quoque
collat[illegible] communiter recipitur ut constat ex l. [illegible]
in hoc casu [illegible] Jason [illegible] ubi [illegible] declarat
procedere quod id resultat in commodum ipsius filii
secus si in incommodum esset nam tunc non dicitur

ei in potestate glo in l si ex causa § Pomponius
de minoribus unde cum pupillaris si minime [illegible] modum
pupilli l Julianus ff de acquirenda hereditate
gla verbo filius inter extraneos C de inofficioso
testamento quo ad eam impotestatem ll judicanter sequentur

Plures quos refert ad dictum Jasonem in [illegible] litera S.

55 Ex eadem modi inutilitatis [illegible]
alterius dispositatis solutio dimanat, cum post
humanus pupillaris fieri possit nam cum patria po
testas sit quaedam qualitas, sine subiecto considerari
non potest cum qualitas in abstracto non detur
l si servum § si modus de actionibus empti cum
posthumus dum in utero homo non sit l 9 [illegible]
q a partu ff ad legem falcidiam sed pars viscerum
matris [illegible] ex hoc versu [illegible] ventre inspi
ciendo non est subiectum in quo patria potestas
consisteri possit et per consequens ostendendum
videbatur pupillare posthumus fieri non posse

56 Rx in quodam posthumi in iis quae
sibi utilia sunt pro natis habeantur l qui in utero
7 et 26 ff de statu hominum l is cui § 18 ff qui
dies legati cedat l intelligendus 153 § quo dicimus
231 ff de verbis sig. necnon in iis consideratur
patria potestas, et post fieri pupillaris eo
ipso

ipsorum et utilitatem conveniat d. Julianus de acqui-
renda hereditate effectum habitura cum nati
fuerint et intra pubertatem decesserint, hac
decidat et Rationem ff. datur l. ff. diuisa mult.
varia ... seu auth. ... tunc
demum inutilis ... cum in lucem posthumus
editus fuerit ... 19 ... ff de testamentaria
... post Bart. ... et alii s hic
latius Caldas ... curatoris ... curatore
... integra ... Donel. d lib.
6 cm. c 25 ubi ... innovando litera ff.
habet autem substitutio hec ... effectum habebit
quam si posthumus natus per viginti quatuor
horas vixerit et ... Jasson
ubi ... communiter

Sed adhuc patriam potestatem ad
pupillarem ... dici ... eo difficili fundamento
considerari videtur ... matri liberos
in potestatem habeat ... de adoptio-
nib. ut matri ... pupillariter substituit ...
mater ... pupillaris tabulis ... si sibi ...
non erit alium substituat ... substitutio igitur
difficultas hic adeo magna ... Polum ...
... pupillam ... ut coactus fuerit litera

illius lex muttari et italegem . ignoratur in merito
in hanc qa voluntatem infert nen ga exactione
admissa dari illi lib: ex parte n posset qa
qa filius instituitur nominati cujus annos
tres videre potuerit esset quatuor
diu et donec n posset illi substitui ut post
mullum . . . . . in matrimonio
substitui hujus in statuto eos adiuvat voluntate
n requirebat cum filij pervenit in matrimonio e dare
datione habiret . . . libertas

58.

Nec in super potuit tali ille querela
impugnari in ea materia agta esset qa
tempore distractat temporis menti tanquam
vi sicca potuit stare hereditas ad . . . hereditas 34
ff de hered. instituendis nam d. . . quotie
hereditas dari ex die certo secus si ex incerto ut ad
si mater ubi incertitudo an filius pervenerit ad . . annos
conditionatur, sed potius ex eo qa implicita specie filius
n habet vis qua possit querelam proponere e que
n nisi contra heredem q adivit datur l. Papinianus
§ si conditioni ff de inofficioso test. in purissi
cara conditione propter pubertatis adventum
nunc filius ex iudicio matris omnia eius bona
sequitur.

59

Aliter fuit de . . . sola . . .

conam

senantur Dinus, immola, Bartolus et alij mlati
agom uto istho ad. . . . . a . . . .
sioni, cavatione pscedi . . . . bona . . . . . .
. . . . . Cdo impubertis qq ridtis et omissa tande
exponi . . . . qui in ultimo loco placuit. Damus
. . . qua q si invenisse gloriati et pro sonus
in publicam ripetitionem . . . . . obtinenda . . . .
laurea . . . substitutio pupillaris facta fuit
amatore qui licet . . . . . . nihilus sit . . . . .
tacita vulgaris ulti et valida . . . .
. infra pubertatem illius . . . . . . substitutus
admitti qui interptatio nec . . . .
. . . . placuit eaq q ripetebat . . . . .
tali . . . . . . O

Venimus igitur . . . .
. . . arguta . . . . excogitarunt in qua
. . . . . substitutio quo . . . . potuit
substitutionis . . . . . utilitatem repraesentat
etiam quem admodum . . . . . . plus . . .
. . . . quo modo . . . .
. . . . . emancipato . . . .
aliquid . . . . pupillare substitui
. . . . . . allegans . . . in l. . . . . . .
in . . . infra . . . . animad

6

in matre

vsorius maxima ... obtinere quod
impuberi filio ... ordinare ... potest ... cogitanti
modo ... quod si mater dixerit ... impuberem filium
sui heredis ... ut si impubes ... hereditate
hereditatem ... debet ...
... instituet si decesserit ...
annorum ... quo casu institutio conditionalis
... filijs hereditas ... differt ... pubes
factus ... legitur ...
dente substitutus admittitur ... institutio
matris et patris facta sit et ... institutio
... pupillari conditione
... quam ... tabulas pupillares appellaverit ... nempe secretas et clanculo ...
... pupilli ... mater ... aliquod
... ordinavit ...
matri filio ... judicate ...
... pupillari ... relatos ...
supra ...
... Conanus ...
... lib. 2 ... c. 22 n. 18. Carondas
... similium c. 13. Viglius in ...
n. 6 ...
... Costa ... pater ... n. 3
n. 3

n. 3 verum ... ducenti subiit ... hodie n. 06 ...
bere in parte legitima filio debitu ague ... ...
tollitur legitima ... in officioso.

Verum licet in pagano ... dicere supra dictum patris potestatis requisitum ... aliud in milite dicendum ut quod ... dicto omnis militis filio impuberi emancipato ... instituto posse heredem substituere ... emancipatus intra pupillarem etatem decessit substitutus ei heres extitat patris ... bonis quae ex patris ... veniunt ... probant ... in militis ... miles ... emancipato ... militari ... quem in hoc ... intellexit ... omnes ... nihilominus ... pupillari ubi ... in ... ... Bart. in ... n. 44 ... de sacro sanctis ... immo ... n. 5 ... Jac. ... in ... ubi ... n. 3 ... in ... hoc ... dicit ... n. 7 ... de impuberis.

Superior ... etsi ... aviditati aliena ... ex ... n. 2 ex nostri ... in ... pupillari quia ... generaliter patriam potestatem ad ... militis ... in ... militari ...

a. id probat tx. in l. precib. C. de imp. et aliis subst.

impuberes in milite patria potestate exiuit

et filio impuberi substituere et pupillariter facere

possit, quod id probatur arg. a contrario sensu nam

similiter emancipato impuberi quomodo possit

substituere in bonis quae reliquisset veniret quod

impubes pro parte testatoris et pro parte [illegible]

[illegible] decederet quod ius nostrum non admittit etiam

in bonis patris haberet heredes quos pater testamento

designavit in propriis vero heredes ab intestato

nec evitabis absurdum si dixeris quod regula

legis ius nostrum [illegible] non procedit

in milite utroque eadem [illegible]

etiam in testamento quod pro filio impubere facit l. [illegible]

[illegible] ad substitutos in [illegible] hoc [illegible] nam habent

poterit satis haberi dicendo quod miles potest

privilegium sibi concessum [illegible] in

potestate constituto non vero emancipato [illegible] non potest

considerari eadem persona [illegible] patre milite [illegible]

notatur [illegible] in l. [illegible] aetate vel professione

se excusant lib. 10.

Nec contrarium convincunt [illegible]

[illegible] dicta [illegible] miles [illegible]

miles

similiter si filium militia in ultimo naturam quasi castrensis specie... nitens... de pupillari substitutione impuberis... emancipati hereditate posset a fratre inbon... patrimonio existente... de militari substituto quem mortuo... emancipato... hereditate militis... adire posse ex decisione legis... infra... Bartolus... opposit... Alex. ... 19. Decius in l. ... in ult. ... Decius ... quam... n. 4 ... n. 4. ... Decius... Costa... subst... 10 ... n. 13.

... ut assimat pondero sequentia... miles... adulto avo substitutus... acquisita... hereditate... substitutionis pertinere... sunt ... specie... proponit... imperare... in aliena potestate manente substitutionem ex lege ... filio... filii... impuberi filio herede... aliena potestate manente... tutorem... substitutionem... valere tutoris... dat... valere.

heres sui res ratione sicut dicitur [illegible] et hereditate
qualiscumque milites quam velit substituere fa-
cere potest nunc tamen aliumque ut minimum
non potest quod [illegible] videt ab aliquibus relatis ab ista
fide [illegible] pater [illegible] inducatur ad probandum
posse avum nepoti impuberi substituere etsi
[illegible] sit in potestate patris [illegible]
[illegible] ut patet ex questione [illegible] supra [illegible]
et colligitur ex dicto filius in qua avus non subs-
tituet nepoti si pater eius pater nec substi-
tuere pupillariter sed potest directa mili-
tari utendo miles et emancipato.

Et ut huic interpretationi optime
conveniunt verba dictionis cum filius & heredi-
tario quamcumque milites quas filius velit substitue-
re [illegible] potest quoniam [illegible] adoptantis pupillari [illegible]
a testatori id impuberi succedit in omnibus
eius bonis [illegible] plures ad substituendos
infra hoc titulo primum inst. de pupillari adoptantis
autem directe militari per quam succedit
militi in ipsius bonis. Ex contrario infra
ubi glossa infra hoc titulo [illegible] interpretatione
hic ex illis verbis divi fratres rescripserunt
substituerit quidem valere tutoris autem da-

tionem

datione invalidi ubi manifesta ostenditur differentia inter substitutum ... [illegible] quia ... [illegible] q. d. melius dando tutorem filio avi diminuit iis ... cum habeat nepotem in sua potestate potest ei tutorem dare ... [illegible] ... quod reparet jus avi ... cum habeat tutorem tutor non ... interdiu ... de curatoribus ... et ... militat ... nam ... pater ... filio in potestate avi instituto factum posset jus avi ... cum nepot. ... facere non posset ... cum duobus ... decedat utique superior differentia procedat ... q. d. ... cum filius intelligatur in substitutione militari ... non pupillari ... succedit ... in specie ... miles ... miles et eman cipato constat ex his requisitus patris potestate ... militi ... et falsam ... tradit ... affirmant substitutionem pupillarem factam ... in alterius potestate ... quatuor requisitum propositum a Bartolo ... communiter ... cum constat ex relatis a Costa ... Donelus ... lib. 6 com. ... c. 15.

66

Quo ad quintum requisitum propositum a Bartulo hic nisi cum duobus seqq. ultimis ut sit pupillaris n. exeat de potestate ante mortem patris vide tradita supra in hac lege ix in P. et quo ad sextum propositum a Bartulo n. 2 et 28. qd patri possit sibi perfectum test. faciat communiter evius si incipiat quam timeat ubi alter filius substituatur itum in minus solemni test. et ex hoc nullissima sunt imperfecto C. dictis dicunt omnes ut in Alex. hic n. 2. Jass. 24 Ripa 50.

67

Septimum requisitum pupillaris qd filius cui fit sit institutus vel exheredatus ... substituere supra hoc test. qd non solum in sit de pupillari filio nam quae ... cum test. sit nullum ... filius ... inter cetera ... et posthumus nulla ... pupillaris ... in sit de pupillari ... hanc ... divisione ... in authentica ex causa C. de liberis praeteritis in hoc casu pupillaris servabitur ... solit. et omnium ... a Jasone in l. n. ... supra ... in authentica ex causa C. de liberis praeteritis n. 172. affirmandum pupillarem servari.

nam

naj. et in litt.[is] quo ad praeteritionem filij nullum judi
cetur quo ad cetera namque in eo scripta firmum
permanet tamen cum sint qualitates utrum
inde in litt.[o] relinquam possint sicut apparet in
libertate directa inutiliter datione quae litt.[is] requirunt
l. libertas 42. ff. de manumiss. test. l. 13. ff. de testamentaria
tutela. etiam servabitur pupillaris in d. l. authentica ex causa
quam sequebantur in litt.[o] 4. lib. 5. recapitulationes docent
quod illud dicitur illud juris supra ubi Bert. n. 9. Burpa
S. Paulus Comitis in tractatu de pupillari n. 78. et 83.
Greg. Lop. decisione in l. ult.[o] 8. p.[ta] 6. Gomezius Sint
Tauri n. 3. Tiraquellus in litt.[o] 4. lib. 5. recapitulationis
cit. v. n. de. Costa in d. si pater sibe sensuit n. 9.

... an petita bonorum possessione contra
tabulas infirmetur pupillaris substitutio etiam extra verbi
solet negari nonnullis videtur probari ex l. in d. l. filium
§. ominibus ff. de legatis praestandis ubi filius im
pugnans patris judicium per bonorum possessionem contra
tabulas privatur omni commodo judicii, ut prove
niente ex sequenti substitutione pupillari ex qua
potest filius et sui veri in l. supra n. 78. dicitur
docet pupillarem servari partem in d. authentica
ex causa cum facta est filio instituto velit enim per
praeteritione alterius filij, non vero quod facta est ipsi filio
praeterito parit judicium impugnanti. Albericus

68

sequuntur Bald. ind authentica ex ea n° Iac. loreat ius

in l. si ill° n° 54. C. de impuberi. Labb. in consi liun

vius § 6 n° 4. ex tra di illi quo moventur dunssione

dict. aligeri filij, fom... ff di[struck] legatis. praecandus.

69

Stranius imo penitus bonorum ponit

stra patris illius Iacij aborij filio cum substitutio

facta in prima maniri pupillari longe vertitur

et expsse probatur ex divisione textus in l. ex duob.

34 § fin. l. si ... ratabulas ... infra hac ill° ...

recepta ... ex Bartolo et alijs quos sequitur Riga

hic n° 33. Costa supra ... secundum n° ...

in fine Minsinger in l. ... quam n° 33. C. de filij

omissis ... in l. ... il primero di

leg. 2. nec stranius colligitur ex dictis omnibus

procedit quibus in legato quo privatur filius qui

patris judicium per stratabulas impugnavit quod in

casu nostro procedit in pupillari substitute eidem

filio facta differentiae ratio exeo dimanat quod

legatum continet modum pecuniarium, de quo pupillus

cum tutoris autoritate disponere potest et consequenter

illud potuit amittere judicium patris impug

nando eodem tutore autore at circa illam pu

pillarem a patre conditum ex iure facultate

et dispositione pupillus etiam cum tutoris aucto

ritate nihil potuit disponere ut illigantur

si idem at

scidisat Bartolus ind. lex duob. ff. in qua laudat [illegible]
[illegible] proxime n. 11 Covar. ind. §§ fin. [illegible] ubi i[?] exponit
qualiter hic pupillaris substitutus relega
ta ab eo relicta pure solvere teneatur adinter
[illegible] dilig. filius ff. fin. [illegible] dilig. et in rationes [illegible] vulgo
[illegible]

Obtavum [illegible] [illegible] substitutionis 7°
requisitu [illegible] a Bart. [illegible] n. 14 illud nempe
quod hereditas ex patris [illegible] adita sit [illegible] adit[?] [illegible]
[illegible] qd sine [illegible] [illegible] casu a[?] [illegible] filius
cui pupillaris facta et exheredatus sit et [illegible]
[illegible] [illegible] casu, quo filius [illegible] sit heres
[illegible] an [illegible] necessaria sit an sola
sui heredis existentia sufficiat ad [illegible] pupi
laris et [illegible] qui [illegible] [illegible] invenimus [illegible]
existentiam [illegible] sufficere [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pupillaris substitutio [illegible] sit
[illegible] suis heredibus [illegible] [illegible] [illegible]
in pupillari substitut. [illegible] [illegible] ex [illegible] qd
[illegible] paternae [illegible] [illegible] qd necessarium
[illegible] sola sui heredis existentia sufficere.

Rursus [illegible] dubito [illegible] [illegible] 7[?]
[illegible] [illegible] [illegible] Papinianus in [illegible] patri et
postea fratri exheredato heres [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hereditatis
[illegible] posset [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] substitutus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pupillares tabulas [illegible] [illegible]

pro hac parte facit quod omnia que testatori relinquuntur

aditio nec hereditate desiderant nec ad eorum consecutionem

[illegible] tabulari sufficit sic ordinatum esse [illegible]

ut ex eo hereditas adiri possit nisi in eum effectum

adita sit [illegible] etsi [illegible] si ex asse [illegible] plures [illegible]

infra hoc titulo igitur sui heredis existentia non sufficit

ita Alciatus in dicto [illegible] filius [illegible]

72

h[illegible] Alciati opinio ut nova ita et sin

gularis [illegible] in contrarium extat communis doctorum sententia

quam ut solita claritate exponant adverto omnia

que testatori relinquuntur ipso iure [illegible] si existit

filius patri suus heres existat sed an omnia ea

que ipso iure [illegible] rita sint adeo ut eum effectum

[illegible] distinctio eleganis adhibenda [illegible] intelligatur

[illegible] omissa que heredis obligationem et ministerium

[illegible] exigunt et inter utraque simul hereditatis

obligatione solent procedere ut sit exheredatio

directe libertates [illegible] tabulis pupillaris [illegible]

non omnia sola sui heredis existentia subsi

nentur [illegible] cum eius ministerium exposcant

et obligationem supponant si suus heres se abstinuit

inita reducuntur ita Accursius in [illegible] plures [illegible]

[illegible] [illegible] infra hoc titulo que et si [illegible]

peram notat Antonius [illegible] sequentes communiter

[illegible] ut constat ex traditis a Bart. et Alex. in dicto

[illegible] 12 [illegible] in [illegible] necessariis ff de acquirenda

hereditate Bald. in [illegible] communis [illegible]

73

nunc suas acquirunt jura ...
filius et ... ideo legata ... in ...
hoc et etiam l. ff. ... in possessioni legato ... filius
suus et necessarius qui paterna hereditate beneficio
praetoris abstinuit in manens legato et actionem
dedit quia ... alteri ... et ...
impetrata adiutorium ... hereditate ...
et notata in l. ... ff. de minoribus
in fin. l. de ... hereditatibus.

74

Praeterea ex filius adversus ...
... ff. ad trebellianum ex quo
... abstinentia ... hereditate ...
singulare ... ipso ... tamen ...
quo ... inter hec sit differentia quod filius
abstinendi beneficio utatur auctoritate
Senatus consulti compellitur se immiscere et restituere
hereditatem universali fideicommissario
recusare ... hoc meminisse ... filius
ff. ad trebellianum quod in singulari fideicommisso
non procedit ... filius se abstinendo
in panem redit cum a singulari fideicommissario
compelli non possit se immiscere l. cogi ...
in princ. ... generaliter ff. eodem l. sig. ... sig.
omissa causa ... ex quo recte ... praecl.
memoriae distinctionis suae tradita quod eam ...

que minis unius heredis requirunt et obli
gatus eius supponunt in mixtione cum
effectu desiderant.

75 Quin exheredationi et reliquis
non necessaria ut in exheredat. constat ex textu in l.
filius qui fecodem uoi sui heredis existentia alberti filij
exheredat. affirmavit nec in ficedi dictione textu in l.
si patronus § si textu ff de bonis libertor. ubi textu
ex quo nec addita hereditas nec petita bonorum possessio
liberis exheredatio non nocet nam sumi stulte in intelligendo
quod non suus heres sed alius facit [illegible] propi

habetur in exposicioni

tenia eo non adimunt illius adimuntur videt nullus quod proxime posses
mire conveniunt a be seu unita eius dispositio
regula [illegible] [illegible] in hac tamen
[illegible] ut exheredatio [illegible] cum [illegible]
ubi tenetur ea [illegible] [illegible] procedere [illegible]
extraneus fuisset institutus [illegible] suus insti
tutus [illegible] [illegible] [illegible] in hoc tamen
[illegible] [illegible] [illegible] exheredatio valida
maneat [illegible] et alia [illegible] suo [illegible]
existente sub [illegible] [illegible] ut ex [illegible]
[illegible] Alex. in [illegible] [illegible] n. 28 in
hoc [illegible] [illegible] directa probat [illegible]
[illegible] [illegible] manumiss [illegible] [illegible] aliquo
sine [illegible] labore ut voluit Alex. [illegible] n. 3.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ceteras

Expositionum

dispositionem quae dimisso ab ipso testatore propriè
censetur similiter ut vulgaris substitutio sine spe
ciali existentia confirmari ad rae sua [illegible]
videatur tutela directa libertas [illegible] faciat
qd si abstinere possit vel si necessarius
arg. legis l. § q est in potestate [illegible] omissa causa
[illegible]

76

Nec pro Alciato [illegible]
[illegible] nam [illegible] in hac nostra lege [illegible]
non dubitavit qd [illegible] fuisse institutum et si
militer substitutus sola eius existentia
[illegible] confirmari [illegible] excogitavit
ad [illegible] filius [illegible]
[illegible] sui et necessarii heredis [illegible]
exheredati [illegible]
[illegible] simpliciter [illegible] impuberi
heredibus scriptis ubi simplex substitutio et
vulgaris [illegible]
[illegible]
[illegible] existentia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] videatur [illegible] tabulas confirmare
[illegible]

77

n posse nisi patri ut illis essent ad nomine heredi ? ...timatus.

Ad secundum Varani fundamentum respondetur Papinianus, ind. l. si filius q. natus sit in infra ... pro instanti supponere existentia sui heredis pupilla et tabulas ...
aliquin si ipsos non fuissent ...timatus non potuisset frater fratri impuberi ...
necessarius heres existere. ... diversa et sane per ... sumo
utrumque filius q. ex substitut. pupillari ...
utrumque hereditatis ... quesivisse
ipso, et deinde volens ... impuberi ... hereditati se immiscuerat posse ... vel ...
patris hereditate, et paterna ... inque
Juliani Marcelli et Ulp. ... quod filius q. se paterna hereditate abstinuisset et deinde immiscuisset impuberis hereditati ex substitut. pupillari non possit digne retinere eam hereditatem
nisi in paterna pro herede gereret nam q. iudicium patris opugnat abstinendo se non debuit
ex impuberis hereditate quidquam consequi l. quesitum q. o ff. de acquirenda hereditate. Unde si
filius in proposita specie immiscuerit se fratris impuberis hereditati hoc ipso in re dubia in
paterna pro herede gerere videtur accepit enim
illud quod digne accipere non potuit nisi patris quoque heres

esset

esset n tantum nomine . Dety effectu ... ideo
Papinianus ... dicat ... tuenda hereditate
verum Papinianus an ~~...~~
madvertens insup dicta ... in ...
... e ... filius q abstinendus paterne hered
... n ... sequentis ... reservellet
in ... a ... remoueritis ...
cui remota ... substituti ...
impuberis ... hereditatem ... habiturus
matre eius co tempore exclussa ...
alter ... justo decretto ...
fore existimavit ... in ambiguis
... de regulis juris ... ut
filius q patri ... fratri impuberi ...
secundis tabulis heres ... bonor
separatum decreto ... possit impetrare
quo ... hereditatem ... ideo
... paterna ... recusare
et ... bonorum separat ... intellexi ... filius
sine ... posse impuberis hereditatem ... in
miscere alioquin ... sine ... autoritate
impuberis hereditati se inmiscerit ...
... juris ordinarii ... diquito ind.
... de acquirenda hereditate cum ...

in missione sua iam fuisset dicenda ...
ex legis l. ... finalis ... separationis ...
... ad vera ... dicti ...
ratio ... dubitationis ... solutio

Plurimi ... Bart.
in ... non dicentem ... existentia ... heredis ... suspicares ...
mari cum ... aestimatio ... in ipsius
sui heredis utilitate ... sup
ere dicentis ... ctiam ...
... ut in possessione legatorum ubi per
existentiam sui ... non aestimanto
legata ... aestimatio nec damnum
nec utilitatem sui heredis habet ex quo
in ... ad ... pater ... uni
... heredem instituerit alterum ...
... legitime exheredaverit ...
extraneum ... subsistit iam
sui heredis existentia non aestimari ...
... exheredato facta cum nullam
utilitatem imo ... damnum filii sui he
redis ... an ... vertat. ... extraneu
... in ... existenti sui he
redis ... aestimantur ... quan
titate

[illegible]

80

[illegible]

[illegible] quorum [illegible] ad [illegible] substituto [illegible] hereditate pre

dicta [illegible] venire non potest

[illegible] quo [illegible] in casu quo [illegible]

[illegible] filiis [illegible]

[illegible]

[illegible] quod [illegible] casu [illegible]

[illegible] successorem [illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible] substituendi

[illegible] posse [illegible] stat [illegible]

[illegible] producere [illegible] pupillaris

substitutio ut vulgaris alias [illegible]

alias [illegible] expressa intelligi [illegible] expresse

substitutionis [illegible]

[illegible]

quam modo per-
sonam liberam recipiat l. iam hoc iure 4 infra hoc
titulo.

82

Non ex primo ubi substitutio
pupillaris facta intelligitur cum pater filio
impuberi instituto substituit in secundum
casum hoc modo si filius impubes heres non
erit Titius heres esto nam tunc placet quod si filius heres
sit et intra pubertatem decesserit, etiam in hunc
alterum casum Titius substitutus videtur et
vulgaris casu expresso continetur et pupillaris
d. l. iam hoc iure 4 infra hoc tit. l. quamvis l. verbum
pubertatis etenim qui voluit alterum heredem esse sibi
si filius heres existeret et sic enim vulgaris
substitutio expressa in persona impuberis intel-
ligitur continere pupillarem nisi voluntas patris
refragetur ut ex dictis iuribus constat.

83

Repagari autem dicitur tribus modis. 1° cum pater in secundum casum alterius substituat, veluti cum ita dixit filius heres esto, si filius heres non erit et intra pubertatem decesserit Sempronius heres esto quo in casu dubitavit nemo quin substitutus sit Sempronius et filius. l. cum ex filio 39 § 1. infra hoc tit.° 2° cum pater in conditione substitutionis vulg. facte impuberis comprehendit aliud heredem in cuius persona locum habere non potuit substitutio pupillaris, ut in specie d. l. 4 et d. l. quamvis. 3 cum aliunde quam ex substitutione conjectura contrarie voluntatis valet accipi, ut ex ss. Papin. et Ulp. a Iust. affirmata in l. ult. C. de institutionibus et substitutionibus prosequuntur Matheus lib. 2 de via juris c. 16. Corracius in disputat. c. 18. Ant. Fab. lib. 15 conjecturarum c. 9 et 19 Donell. in l. precibus 7 C. de impuberum, et de Bonis comm. c. 26 ubi Gotofredus in notatis litera C. intelligit textum in d. l. 8 in milite cuius substitutio in unum casum facta ad alium casum non extenditur cum vulgaris a milite facta pupillarem tacitam non contineat quem videas Cujacium in observationum c. 8.

84

Quo ad effectus pupillaris substitutionis.

substitution[e] dig[estis] cum Bartolo hic n. 29. omnes

Communiter inter alios p[rae]cipue esset q[uo]d scilicet pupillaris expressa vulgarem tacitam [com]prehendat subst. nisi testator contrarium aut expresse aut tacite senserit ut in præcedenti diximus et latius sumus prosecuti in l. i. supra ubi de vera interpretatione d. l. 4 infra hoc tit.

Similiter effectus est per pupillare illi pupillo detur p[rim]o inst. de pupillari. et in omnibus illius bonis l. sed etsi 10 § ad substitutos infra hoc tit. cum vero filio adoptivo procedit dictio tit. in l. si adrogator § de adoptionibus d. l. sed etsi § si in adrogato cum vero amilite tunc aut certa aut omnia bona [com]prehendit ex voluntate eiusdem patris militis testatoris d. § ad substitutos in tit. Bart. ubi n. 13 ista inde si pater expresse ex lo omnia bona ns. Donel. supra. — 85

Et quidem non inferior reliquis effectus est q[uo]d per pupillarem expressa excludit mater l. Pap. § sed nec impuberis § de inoff. ciusso tit. l. precibus § l. de impuberum c. si pater dicti tit. in l. ubi huius vel nadem simul ecletrice presul lo[m]ac ... ad illius licet tit. suo matrem portione iure naturali debita privare non possit — 86

pater in test. huius modi pupilare pater nec vi
paterni pars [illegible] sentiendum ex qq. § 6
satisfacit adducti a Menochio lib. 4 presumpt.
38. nu. 8. ad probandum matrem pupillariter substitui
posse, privari a legitima et in bonis filij
debita quoniam ut expediet § 6 Pontificus
testat tabulas pupilares quo ad ordinatum est
testamentum patris plane maritus non debet pietatis officium
uxori ut ei portionem aliquam quasi iure naturae
debitam relinquat nam et si iure patriae potestatis
testamentum pupilare faciat pro impubere filio non
impuberis nomine testatur sed magis suo ut cum
Bartolo notant omnes in d. § sed nec impuberis ante
mad vertunt Albericus notat in d. [illegible] locis
in d. cap. si pater § pt. § 60 potest pertotum
Donel ubi sup.

87 Superior resolutio procedit non
solum in pupilari substitut. directa verum
etiam in fidei commissaria unde si pater ipsam
impuberis matrem pupilariter substituit
et eam notaverit ut hereditatem impuberi alicui
restituat nullam portionem quasi iure naturae debitam
deducit sed hereditatem filij impuberis restituat
deducta sola trebelliana non deducit legitimam
portionem ipsi filio debitam quasi filij heres cum filius

Cum

ipsi non fuerit oneratus etiam non debuerit legitimam
portionem sibi debitam imponere filij quoniam
in ipsa portione potuit ipsa mater onerari
absque eo quod habeat ius dicendi contra tertium ipsum
non impuberis et quamvis pater hoc in fauorem desperate
in fine docent Dinus Cinus Albericus
Alex. Aretinus et alij relati a Costa supra
d. 660 potest non ubi advertit non bene contrariam
tenuisse Baldum Decium et Castrensem patrem
non posse privare matrem a legitima filij donec
rendo ea per fidei commissum cum manifeste
obstet ipsi patri licitum id item supra dictis liquet,

Rursus procedit superior   188.
resolutio non solum in foro exteriori verum etiam
in interiori nam pupillaris substitutus qui
ex consensu patris et auctoritate iuris Pontificii
filij et civilis bona filij impuberis habet et
a legitima portione eius matrem exclusit in
foro conscientiae securus est ut post Bart.
in d. l. precib. docent Caualcanus et n. 9 Corraeus
134 Sapia 86 Galiandia in repetitione n. 44.
sententiam n. 139 infra hoc et Costa d. 660
notissimum infine ubi advertit quod si mater
esset pauper nec haberet unde se alere posset

judicis off° implorato poterit otia substitutum impetrare ut sibi ex bonis filij idem substitutus praestet alimenta quod filius ipsi si viveret praestare cogendus esset per decisionem text. in l. si quis a liberis § idem rescripsit ff de liberis agnoscendis prosequuntur Archidiaconus Ludovicus Gomesius Dominicus Cantorus Paulus Parisius relati a Costa inde si pater vel avo superstite matre numero 3 late Menochius et lib. 4 praesumpt. 38 per totam et praesumpt. 72 nu.

89. Supradicta in pupillari expressa procedunt aliud vero in pupillari tacita observabitur cum per eam mater non excludatur nam licet tacita et expressa idem soleat ll. judicium l. cum quid ff si certum petatur id tamen non procedit quod tacite exprimitur alio modo quam inest l. 3 § filius quoniam post additam hereditatem voluntatem summo vere ff de liberis et posthumis late Bart. in l. 3. nam ubi Ruinus q. ff de leg. l. a. atq. idem cum pupillaris ex provisione et voluntate testatoris provenit aliter exprimitur quam ubi aliqui subintelligitur Ruinus supra quo fit ut quamvis per expressam pupillarem excludatur mater a successione filij

filij d. l. Papinianus 8. § sed nec impuberis dep.
si patri putaitatis lr. n. excluderet d. l. precibus C.
de impuberes d. l. fin. C. de inst. et Menochius
et alio relati et psumpt. 30 Costa in depos.
patris sibi superstite matre n. 4 Donel. in d. l.
precibus et d. libro 6 com. c. 26 ubi o Scalelus
in notatis litera A.

Illud tamen observandum 90
tione dignum memineris et q. a D. omissum
vidio suo tradita doctrinam matrem nempe
pupillarem tacitam n. excludi n. procedere
casu quo substitutus sit alter testatoris
filius quem credimus patri uxori praetu
lisse in alterius filij successione celebris glo.
ultima verso vlidio sic dicitur in d. l. precibus
C. de impuberes recepta ex Bart. hic n.
44 et ex late sequestis et relatis a Menochio
d. psumpt. 39 n. 77 alios etiam casus per
quos ex voluntate patris excluditur mater
a successione filij extante etiam pupillari
tacita proponit et prosequitur Bart. hic
a n. 38 et ad quest. an tacita pupillaris
aviam excludat vide eum a n. 35 et quid
dicendum de pupillari partis tacita et partis

ex pssa vide eunde an. 35 et relatis
a Menochio et in additionibus litera D.
et sequuti late eni et a Damucio omnia
prosequi et tractare presertim hi i tempo
ribus qq precludimus canculis i impo
sibile.

9.1 Superioribus et ille effectus
addendus l. qd pupillare substituet pater
filio herede suum et necessarium designat
nam quos potest pater sibi suos et necessa
rios heredes facere eode et potest filio im
puberi suo spruis in fine infra hac lege
l. sdetsr ios quos possunt infra hoc tt.
qd ad transmissione et alios effectus
notat Bart. hic n.o 46 et latius in l. si fi
lius q patri infra hoc tt.

9.2 Quo ad ultima parte
qualiter pupillaris substitutio finiatur Bart.
in fine in fine remittit se ad ea
que dixit in l. in pupillari et infra hoc
tt.o breviter tn dicendum l. substituet pupi
lare aliqd tolli si testator secundum tt
afficiat l. si q. sui infra hoc tt.o irritam
si testator deportatus proponatur l. si q. s. filio.

16.

b Similiter ff in iniusto rupto rumpi posthumis agnat. l si pater filium 26 infra hoc ttt aut ttt inofficiosi querela l Papinianus 8 § sed nec impuberis ff de inofficioso testto redditur etiam irrita pupilaris substitutio emancipatione pupilli l coheredi 41 § cum filius infra hoc ttt ex persona etiam impuberis irrita fit veluti si deportatus vel servus pene effectus fuerit quia pene in pupillum doli capacem cadunt l si adrogati 14 ff de iudiciis l impuberem vers de furtis et ideo in hoc casu pupilares tabulae viciantur docet Bart. in d l in pupilari res ubi huius rei rationem tradit quod cum deportatio aut servitutis irrogatio in damnum impuberis et propter eius delictum imponatur amittat q. tamquam legibus iuris civilis consequenter amittit commodum habendi heredem ex pupilaribus tabulis.

Sed opponitur Bart. textum in d l ex facto ff ad Trebellianum ubi quidam fuit heres institutus et gravatus restituere hereditatem si sine liberis decessisset postea deportatus in insula liberos suscepit etiam

93.

quaeritur an fidei commissi conditio deficisset
Ulp. respondit susceptos liberos ante deportat.
v. susceptos quasi ab alio non prodire ex quo
textu manifeste liquet substitut. non tolli
deportat. non irritari.

94 Rursus opponitur Bart. de
textu in l. 4 § 8 ff cornelio felici ff de iur. fisci ubi
mater scripta heres gravata erat sic post
mortem suam Cornelio filio hereditatem res-
tituere huiusq. deportationis pena matri
fuisset irrogata substitut. non extingui Paulus
iuris consultus firmat quod idem videbatur admi-
ttendum in specie nostra ut licet impubes
deportatus aut penae servus factus fuerit
adhuc pupillares tabulae sustinentur poterat
etiam Bartolus expendire textum in l. intercidit
59 ff de conditionibus et demonstrationib.

95 Verum huic difficultati respondet
index in pupillari non b. supra dicta iura pro
cedere in substitut. fidei commissaria quod ad onus
filii pertinet et ad commodum aliorum spectat quod
commodum ipsius filii deportatio tollere non potest
tollit tamen pupill. substitut. quae ad filii uti
litatem.

utilitatem spectat sed propinquam quod solutio huius
intentio difficultatem non tolli suscepta in cap.
fin. quem docet quod si commodum fidei commissi subs
titutionis pertineret ad eum qui deportatus fuit
ipsa deportatione extinguatur cuius contrarium
docet text. in l. intercidit ff. de conditionibus
et demonstrationibus.

quare dicendum est verissimum 96
deportationem contingente in persona impuberis ta
bulas pupilares irritare idque ex ratione tradita
supra n. 92 in fine nec contrarium probare ex
iuribus a Bartolo adductis nam in d. l. ex facto
seu facto ad trebellianum nam recte verificatur
conditio in liberis susceptis ante penam depor
tationis absque postea deportatus fuit cum
verum sit dicere eum sine liberis decessisse ob id
quod maritus substitutus excluditur ad text. in d. §
cornelio licet videretur dicendum ad matrem
deportatam eiusque nomine ad fiscum non potuisset
pertinere commoditatem bonorum fidei commisso sub
iectorum sed statim in fidei commissarium debere
transire non transsit ante eius vitam gravatae
mortem ob rationem a Paulo tradita in textu
qua cessat ad text. in d. l. intercedit respondetur
in d. lege suliem et Papiae ad mitum fuisse

neq fidei commissum condi[ti]onali interciderctur si tempore quo impleta conditio fidei commissarius restitutus fuerit.

97 Si Pupulus efficiatur religiosus ex Pontificis dispensatione an finiatur pupillaris inquirit Bart. in d. l. eq. n. 7 et concludit finiri cum efficiatur intestabilis remoto etiam etatis impedimento authentica ingressi C. de sacro sanctis eclesiis nec obstare quod opponi solet de filio dato in adrogatum in quo si ea finita decesserit intra pubertatem adhuc substinetur substitutio nam respondi quod cum impedimentum hoc non sit perpetuum ut illud quod occidivatur in religionis ingresso possit quod facile tolli aut morte aut emancipatione non ita fortius substitutis irritat.

98. Pubertate adveniente pupillaris etiam extinguitur nostra [illegible] de Inpupillaris eq. infra hoc titulo primo institutionum de pupillari eq. recepta [illegible] ea Bart. in d. l. eq. n. 4 [illegible] inter [illegible] civilibus infra in eorum difficultas orta est an omnino finiatur taliter quod d. non sustineat fidei commissariam et pars negativa videtur sic a dicti distinctione [illegible] inter pratre.

patet vel ꝑ conditionem verba, A de conditionibus et de monstrationibus quod dicendum est taliter pupillarem pubertate adveniente finiri ut neque fidei commissariam contineat,

et ad XII, ind. ꝑ conditionem verba respondetur tutelam, quod adeo non finiri pubertate quia conditionem verba quantum ꝑscribuntur pro voluntate testatoris considerantur unde cum conditio ita scripta ꝑ proponatur, si in tutelam in annum 18 gesserit, recte ex voluntate disponentis tutores nominati id egerant ut a solicitante impubere cura eius deceruneretur quod usque ad 18 annum pervenit nec alias conditioni defecti viderentur ut quod voluntas testatoris observetur et commodum pupilli respiciatur verbum quod tutela improprietur et finita pubertate pro cura accipitur quae omnia in specie proposita deficiunt cur admissa fidei commissaria

77

post pubertatem tenderet in persona ipsius impuberis et ideo de uno casu ad alium contrarium non extenditur. Bart. in d. l. impupillari in princ. ubi DD et in l. 3 § 9 si filius omissa ff de heredibus instituendis

100 Quandoque substitutio pupillaris deficit si facta proponatur sub conditione et deficiat ipsius conditionis implementum l. 9 liberis. C. in princ. infra hoc titulo ubi DD Bart. in d. l. 4 non fin. late Menoch. et alios relatos de presump tionibus lib. 4 presump tione 47 et 65 Donellus et alios in locis supra relatis.

99 finem imponimus huic legi anno Domini de 1628 die 12 aprilis hora 8 ante meridiem

IN TITV LV. C. D IVR E DOTIVN

Prius quam iure gencium domina recte esendes (?) [illegible], et hominum coitus constituti fuissent nemo legitimas biderat nupcias: posquam bero homines in monti busac silbis dissipati prudenciam consilio opides me nibus q̊ se munibere, u[illegible] co[illegible]pit, quem gla fo. l. c.º 5. de republica behementer probat, Zeno, ad que Dioxenes apud laercium =

N.º I

% cum nihil interesset memia opidos q̊ habentis non fuisent adeorum conserbacio nes gentes, Romanis magxima cura fuit conyungiorum procrean di q̊ soboles, et ferendi leges, ut facilius uiri femi nas uxores ducerent, hinc apud ciceronem lib. de legibus illa lex celibeses prohibento, ne ignominie inceleba tus sed pene quoque erat, nam et censores olim pene nomine celibes es imeriorum deferre iusise auto re alecsandro. c. 5.º lib. 4 et celibes quidquam ne corbi solidum ex testamento nisi pro pinquum capiebant de nelius. lib. 2.º com. c. 5. =

N 2

= huic rei plenius fuit probisum. l. Julia de maritandis ordenib us. siquidem cui treserant liberi bacacio muneris, cui plures libertas donabatur alecsandera b alecsandro. lib. 4. c. 8. ex tat edam

Lex pagia poppea lata Pagio mutilo, et quinto Pop
eo consu[li]bus, qua sequit maritus ux[or]i bel co
ntra, quando [illegible] fine liberis, ex testam
ento [illegible], decima pars fisco [illegible]batur. ita
alciatus lib. disputacionum c. 3 duarenus lib. 1 disputat.
c. 40. fuerunt hay [illegible] legis alie capita ut non licere
inter masculos et feminas mayores el minores
quinquagintariis bel sexagintariis matrimoni
um contrahere. l. sancimus 27. c. de nuptiis, ut ma
trimonium inter senatores et libertas, et eorum
liberos non permittatur. l. papia 23. ff. de ritu
nuptiarum. l. finali. c. de nuptiis, cetera eius[dem]
legis refert duardus. lib. 1. disp. c. 40. y aunque omnes
pene fuerunt abolite in titulum c. de in firm. penis
celibatus sunt hodie leges tit. ff. de condicionibus et dem
onstracionibus quibus prohibetur condicio, quibi
[illegible] l. cum ita 62. l. cum tales [illegible]
hec omnia q[ue] reipublicae [illegible] conserbare. l. i ff. soluto
matrimonio [illegible] origo dociun de quibus erit
noster sermo =

qua lex abrogata
fuit
novella 78 c 4.

N 4.

// Naturando aun ex definicione cognoscimus
barium hoc sunto primo nes [illegible] tico in sum
a de [illegible] quod dos sit id. quod a mu
liere bel eius patre, marito bel eius patri, biro
[illegible] matrimonii ut gr[avi]um fit pe
[illegible] datur. = hec de codice magistri =

nihil dest.

iam q. obres pene celibatus fuerunt abolite in titulo codice de infirmandis penis celibatus sunt odie leges titulo digestis de condicionibus et demonstracionibus quibus prohibetur condicio que biduitatem indu cit lege cum ita 62 lege cum tale 72 paragrafo in fine. hec omnia q. rei publice interest dotes conserbare lege 1ª digestis de soluto matrimonio ad que hinc origo docium de quibus erit noster sermo =

// naturam docium ex diff.ne cognoscimus barcinone sunt opiniones aliorum in summa de yure docium quod dos est id quod a muliere bel eyus patre, marito propter onera matrimonii ut perpetuo sit penes eum datur =

N° 4 difinicio dotis azonis

// hec diff.o reprehenditur a bartulo in rubrica digestis matrimonio soluto q. secundum eam sine traditione dos potest constitui lege promitendo 42 paragrafo 1 digestis de yure docium ubi qui erat debitor mulieris postea maritus per acceptilacionem gracia dotis constituende liberatur ex quo q., dotem sine tradicione constitui et consequenter falsam esse azonis diff.am =

N° 5 reprehenditur illa a bartulo in rubrica soluto matrimonio

// brebitatis causa omito quas diff.nes congessit fannius de fannuciis baldus nobenus in tractatu de dote et sequendo donelli diff.am L. 1 comentariorum capitulo 4 cui consonat alia Duareni licet dibersis berbis eam tradat in tractatu de dotibus sub titulo soluto matrimonio. dico dos est res quebis uxoris nomine marito data propter nupcias ut dum nupcie estabunt fiat mariti pro oneribus matrimonii =

N° 6

// ex hac ultima diff.ne desumitur maritum dominum esse rei dotalis q. berbum datur in diff.ne positum significat translacionem dominii lege ubi autem 75. paragrafo final digestis de berborum obligacionibus et sic marito eruritur dominium dotis ex talitacione =

N° 7

N° 8

// 2º hoc eciam ex prefecto instetuta in principio quibus est alienare licet bel non et in lege 12 ancilam codice de reivindicacione ubi uxori denegatur rei bindicacio ancile

in dotem date que uxori competeret si domina esset dotis lege
ge in rem 23 digestis de rei vindicacione =

N 9

// 3º maritus potest servos dotales manumittere le-
ge servum dotalem digestis de manumissionibus lege et si do-
tis 3º hoc nostro titulo codice de jure dotium lege dotalem diges-
tis soluto matrimonio que manumissio proprie domino tantum
est lege 4 codice de is[illegible] quia non domino manumissi iter-
go ad maritum pertinet dominium rei dotalis =

N 10

// 4º ad supradicta firmanda aduco textum in le-
ge filio familias 26 paragrafo fo si fili in quinquennium
digestis soluto matrimonio ubi fundum dotalem marit-
us usu capit tanquam dominus ergo res dotalis sibi que-
ritur =

N 11

// 5 dotale predium ab uxore alienari non potest
quod expresim domini est expresse inhibita est aliena-
cio rei dotalis uxori in lege si predium 23 codice de jure do-
tium ibi quod creditur racio quod marito dominium quesitum est =

N 12

// ultimo hec quod premitur ex persona mulieris [illegible] in
lege quamvis 78 digestis de jure dotium ubi subjicit dotem
esse in bonis mariti hoc dicitur quia is habet accionem rei persecu-
torem de causa dictatale de 12 codice de rei vindicacione et in alia
especie dicitur rem in bonis nostris esse cui [illegible] posidentis ceu
[illegible] rem amitentem tesseram ad eam recuperandam accionem h-
abemus lege rem in bonis 52 digestis de adquirendo rerum do-
minio ex dictis et aliis satis videtur constare maritum dom-
inum esse rei dotalis =

N 13

// tamen ad versus supradicta iura faciu-
nt textus in lege unum § et cum lex julia c. de
rei uxoria accione. lege 1 et lege tercia lege cum
lex julia 4. d. de fundo dotali quibus juribus p-
ro hibetur marito fundi dotalis alienacio, que

quam quilibet in re sua tanquam moderator et arbiter sit l. in re man. data l. c. mandati =

// 2° obstat § si fundum in l. fructus ff. d. soluto matrimonio ubi thesaurus in dotali fundo inbentus, marito in solidum non efficitur, sed pro parte tanquam in alieno inbentus. instit. de re rum dibisione §. thesaurus qui tanquam res orta ex proprio fundo queren deberat marito inbento re lex regula dicti §.

N 14.

3 pro test considerari quod quando minus rei est, sibi serbat suo incommodo neglegit ut si quit damni in re contingat, nulli ex hoc obligetur: at maritus dotis judicio obligatur uxori ex dolo et culpa, circa res dotales argumento l. in reb. 17. d. de jure dotium in l. in quartam ff. d. solut. matr. ergo non est dominus siquidem res sua alienas =

N 15.

qua propter dum constat maritum neque uxorem dominos esse rei dotalis bidetur decendum dicta jura esse correcta aut dominium rei dotalis in solidum ad utrumque pertinere quod etiam falsum est =

N 16

// 1. non potest procedere ut ea jura sint correcta quia sicut jure codicis da[tur] rei bindicacio marito et manumissio permittitur dicta lege ... codice de rei bindicacione dotale ... si dotes hoc titulo codice de jure dotium eodem jure prohibetur alienacio lege unica paragrafo et cum lex julia codice de rei uxoriae accione imo jure digestorum etiam fuit prohibita alienacio rei dotalis toto titulo digestis de fundo dotali. manifestius hoc constat in institutis in principio quibus alienare licet bel non ubi marito prohibetur alienacio fundi dotalis quod jus recens est =

N 17

// minus procedit 2° ut uterque in solidum maritus et uxor habeant dominium dotis quia obstat t.

N 18

dificilis textus in lege sicut certo § pa ragrafo si duobus vehiculum de gestis commodati ubi duo in solidum non possunt habere dominium eius dem rei qua destricione inexplicabilis videtur pro posita dificultas =

N 19. ci.

// quibus non obstantibus Respondendum est uxorem esse dominam dotis ita donelus L. 14 commentariorum c. 4 tamen durante matrimonio illud dominium est apud maritum depositum et vindicacio potius uxoris nomine exerceatur =

N 20

// ad argumenta in contrarium R. non obstare legem doce codice de rei vindicacione quia ibi ministerio mariti tanquam administratoris uxor vindicat sed ipsa de per se non poterat vindicare dotalem ancilam ita inteligi debit verbum datur in dicto proposito =

N 21

// neque obstat quod ex l. servum dotalem d. de manumissionibus et l. dotalem ff. d. solut. matr. et l. 3c de iure dotium ex quibus constat maritum manumittere posse servos dotales quod hoc fit non quia maritus sit dominus sed favore libertatis et ex manumissione maritus non retinet ius patronatus sed quicquid fuerit consecutus ex liberto uxori restituere tenetur dotis iudicio d. l. dotalem servum d. soluto et ulterius colligitur quod maritus sit solvendo l. servum dotalem d. de manumissionibus donelus lib. 14 c. 4. =

N 22

// neque in contrarium facit quod arguitur ex dicta l. filio familias 26 §. si vir in quinquennium d. solut. nam ibi mulier et maritus sibi ipsis fundum ad invicem cautionem de restituendo, si per illa alteracion erit ex locacione quam pro tempore quo matrimonium consistit, et si maritus condignebitur colono tenetur uxor marito et sic constat uxorem posse exercere colonum tanquam dominam et quod colono posita accio conpetit ex conducto adversus maritum, cabitur in dotis restitucione Barb. in d. § n. 4. et ibi Paul. castr. et duar =

N 23

// ad 3^m argumentum in dicta lege si praedium 23 codice de jure dotium R^r ideo uxore inhibita est alienacio rei dotalis non quia domina non sit sed quia constante matrimonio administracionem non habet. item quia praedium dotale debet servire oneribus matrimonii ex adverso sequeretur quod maritus possit alienare quod falsum est olim inhibita uxore codice neque consenciente lege unica paragrafo et cum lex Julia codice de rei uxoriae accione lege 1^a codice de fundo dotali lege regia titulo 11 partida 4 =

N 24

// minus obstat ultimum in dicta lege quamvis quia licet in bonis mariti sit praedium dotale emolumentum tamen mulieris ut in dicta lege subiicit jurisconsultus et quamvis generaliter dicatur non esse in bonis nostris quod ad eam competit accio vel excepcio hoc multi alii habent qui non sunt domini exemplagiomentur in lege bonorum 49 paragrafo in bonis digestis de verborum significacione ubi superficiarii bone fidei possessores non in bonis habent cuius verum dominium alienum est simile ponitur in lege estatuas 41 digestis de adquirendo rerum dominio instituta de bonorum [illegible] paragrafo sane vindicatur accio et excepcio [illegible] =

N 25

// vera uxor domina est quia dos est proprium eius patrimonium lege 3 paragrafo ergo digestis de minoribus lege pater 71 digestis de donacionibus quod sine ulla ambiguitate escriptum est in lege in rebus codice de jure dotium ubi inquiratur [illegible] rei subtilitati juris ait easdem res ab initio uxoris fuisse et in eius dominio naturaliter permansisse et quod legum subtilitate transitus earum fieri videatur in mariti patrimonium non ideo rei veritas deleta vel confusa est ex quibus verbis et supra traditis patet maritum juris ficcione dominum esse rei dotalis vindicacione tenus utendi et fruendi jure =

N 26

// alii non dant [illegible] possunt res dotales

ita constitui ut earum dominium maritus consequatur lege eo
dem codice de iure dotium lege plerumque §° paragrapho sian
te digestis eodem titulo si res estimate dentur extimacio neq
ue facit enciorem quam in hac specie maritus sumi vel ut pr
ecii debitor efficitur et soluto matrimonio tanquam ex v
endito tenetur accione exemplo non ex estipulatu lege
cum dotem 10. hoc titulo codice de iure dotium. in tantum
hoc est verum quod etiam si iusu mulieris deteriorem fuerit dotis
tales estimate maritus tenetur de precio lege estimate digestis
soluto matrimonio

N 27

// neque obstat i textus in lege si inter virum
21 hoc titulo codice de iure dotium ubi res dotales estimatas ma
ritus restituere debet et non precia estimatarum nam in h
ac specie non fuerunt estimate estimacione que facit em
cionem secundum decisionem textus in dicta lege plerum
que paragrapho siante digestis de iure dotium sed ut sciretur
virtus valor rerum et si fierent deteriores aut consumer
entur redderentur soluto matrimonio eodem precio quo
estimate fuerunt lege estimatas digestis soluto matrimo
nio et ibi paulus de castro

N 28

// 2° non obstat textus in lege in rebus
12. § si res estimata digestis de iure dotium ubi res fuit
data estimata et non precium sed ipsa res
quia quod in dicto § si re estimata nuptie non fuerunt secu
te et sic non perfectus contractus in quem collata estimacio
fuit. hanc itaque tacitam condicionem in se habet estim
acio rei dotalis si nuptie sequantur quibus secutis perficit
ur estimacio rerum et fit vera venditio eleganter hoc in lege
plerumque § siante. d. de iure dotium

N 29

// ex quo infertur, si tale predium estimatum
legatum postea fuit uxori a marito eam non consequi posse
accione ex testamento dictum predium tanquam mari
ti proprium et precium et estimacionem ex sua accione de
dote lege licinius lucius 49. d. de legatis 2 quem bar
tolus de legibus commendat quo me in lege 30. ta ...
4° 4 lege unica § exeundum codice de rei uxorie accione

accione =

// ex hoc q. estimacionem rei dotalis non efficere encion[em] en si adiudicatur pactum de restituendo dictam rem soluto matrimonio baldus barto[lus] iasson et alii in dicta lege si in terbirum codice de iurediccion cuius estimacionis efectus est ut soluto matrimonio res ipse si extant non deterioratae restituende sint uxori at si deteriores fiant vel preciam ... usitama marita te nebitur ad prestitam estimacionem ita intelligitur lex extimatis digestis soluto matrimonio et cobarrubias in practicis c 28 n° 4 ita can explicat =

N 30

// quo in casu quanbis alioquin maritus non posit fundum dotalem alienare eciam consenciente uxore in institutis quibus alienare licet bel non lege unica § et cum lex Julia codice de reuxorie accione attamen in ca[su] precedente uxore consenciente poterit fundum dotalem estimatum alienare dicta lege unica et dicto § codice de reuxorie accione. tamen soluto matrimonio uxor poterit estimacionem repetere. ita obnes in dicta lege estimatis ba[ldus] claras nobelas de dote § 7 probalegio 1 n° 10 expresse textus in lege uxor bir. D. de pactis dotalibus hermenia ... ita traditur in dicta lege si interbirum codici di iuridiccion cobarrubias in practicis loco supracitato q. estimacio in dicto pacto non causa bendicionis perficitur sed at cognoscatur an sit res facta deterior bel preciosior =

N 31

// ad quem autem pertinebit eleccio si mea estimacione [se]cunda rei dotalis sit dictum rem dotalem aut precium restituendum fore et bidetur ad uxorem ergo extinera arguto textus in lege si in encione 34 in principio et in § si empero 5 D. de contrahenda empcione ubi quod alterna ... debe ... dixit estipum aut pamfilum habet eleccione ita uxor dotem estimatam dando cum dicto pacto bidetur alternative bendere et consequienter habere debet eleccionem =

N 32

// hoc tamen non procedit in dicto casu restituendi dotem bel precium marito namque eleccio est quoque nihil di...

N 33

dicitur in estimacione rei dotalis circa eleccionem quod
pro. primum est promitencium lege plerumque in fine ff. de
jure dotium neque diversum est in vendicione alternati
va de qua in dicta lege si in empcione et in dicto §. simp
cio quod venditor tanquam promissor habet eleccionem sicut
maritus promissor dotem aut precium eleccionem habet
dicta lege plerumque in fine idem est in nominibus de
bitoribus qui illud aut illud ex convencione debent in
stipulata de accionibus §. hunc autem lege non utique
ff. de eo quod certo loco quod intelligendum est si matri
monium sequatur quo non secuto tunc ipsa refert
restitucionem dotis precium lege in rebus 10 §. ff. de
jure dotium =

N 34

aliud genus rerum protestando tenconstitui
quod nulla est estimacione facta marito adquiratur et ipse
dominus fiat arbitrio suo et redendo alias ejusdem gene
ris et qualitatis satis faciat. he sunt que pondere
numero vel mensura constant lege res in dotem 42 ff.
de jure dotium he usu consumuntur et sicud in mutuo
prestantur alie ejusdem qualitatis lege 2 ff. si cer
tum petatur inst. titulo in principio quibus modis
re contrahitur obligacio. similiter in dotem dabe
ntur mariti pleno jure et si perierint ipse maritus n
on liberatur tanquam debitor incerte rei lege incendium
codice si certum petatur lege quod te § de eodem lege si
est legati 23 ff. de verborum obligacionibus =

N 35

sed quam culpam in rebus non estima
tis prestare debeat, et videtur omnem et levissima
m prestare debere, quia gracia sua dotem accipit. L. in
rebus ff. de jure dotium. regulari termino in con
tractibus celebratis gracia mariti recipientis venit
omnis culpa etiam levissima, hoc probatur ex lege cont
ractus 24 ff. de regulis juris ubi communiter [illegible]

referendo contractum commodati in quo benit lebissima culpa lege sicud certo §. nunc videndum d. commodati illud jungit dotis dationem ex quo potest colligi benire culpam lebissimam =

= ad hoc probandum udio dotem imitari propter naturam commodati, in quam fundatur ad certum usum et finem quo non impleto rebocari non potest. l. in commodato §. sicud autem d. commodati. ista dos ad certum finem datur oneribus matrimonii quibus durantibus sine causa repeti non potest. L. si et 7. c. soluto matrim. l. un. C. si dos constante matri. soluta fue rit =

N 36

= 3 facit textum in lege in l. si constante 25 § si maritus d. soluto matrimonio ubi a marito requiritur mayor cura erga se ipso [sic] dotalis quam in suos ex quibus probatur mayorem curam exigi in rebus dotalibus quam in propriis que non potest berificari nisi in lebissima culpa =

N 37

= quibus tamen non obstantibus circa res dotales sufficere maritum adhibere tantam diligenciam quantam suis rebus l. ea an. 19 § licet d. soluto matrimonii l. in rebus 17 et l. in rebus 74 d. de jure dotium nam inter conyuges agitur quasi inter socios ut tissima fact consultus in l. ergo ne non mayori quam in suis rebus deligencia exigitur l. cum duobus 52 § 1 l. socius 73 d. pro socio namque qui parum deligentem sibi socium assumit de se queritur sibique imputari debet ut d. de societate § final =

N 38

N 39

ad 1 argumentum R. textum in dicta L. in rebus dotis contractum gracia utriusque contra hit L. si ud certo § p. nunc videndum id est ... an modati mariti fructus percipientis et negociis uxoris amica sustinentur neque dicta lex contrarius d. de regulis juris contrarium probat nam licet de datione dotis et commodato simul textus loquatur in quo regulariter venit levissima culpa non ide ... dote prestatur quia commodatum ubi potest ... legi celebratum utriusque gracia ut in lege in rebus ... dicit quod commodati in quo venit tantum levis culpa =

N 40

facilius delectur 2 argutum quamvis commodatum et dos certo usui et fini destinentur quibus durantibus neutrum revocari valeat et utrumque re contrahatur dicta lege in commodato ... dicta L. unica codice si dos constante matrimonio tamen multa alia diversa habent destinatura et sic licet regulariter levissima culpa in commodato ... in dote venit =

N 41

= aliquo obstantibus in dicta L. si constante ... quibus ... est enim tantum in rebus dotalibus prestari diligenciam quam etiam in suis in bene agendo ... male tractando ... in dicto § si maritus erga ... bus dotales et suos mari ... rebus quae ... a sim pro ... est in alienis multo plus ... idem servabatur inter socios quia ... venit faciendo ... tenetur ... L. de ... 23 d. proposicio =

N 42

hinc queritur si alter conjugum ... circum ... dimidiam ... partis ... tione, ... dotis an remedium aliquod habeat ad rescisionem contractus et ... quo ... L. 2 c. de rescindenda vendicione. c. cum dilecti de emptione

et venditione. quae jura tulant lesso ultra dimidiam justi partis =

// 2.º quia licitum est contrahentibus naturaliter se ad invicem decipere l. in causae 17. § idem Pomponius. d. de minoribus id est quod pluris est minoris emere ut Jurisconsultus exponit in l. cum in pretio 25 §. fide. Justo res. d. locati = — N43.

// 3.º hoc beneficium rescissionis equitate videtur quae suadet matrimonia non esse turbanda l. i. ad finem et ibi gl. d. de liberis ex scindendis, ac non attendebitur quin matrimonia turbarentur, tristitia discordia inter conjuges resultaret, si post dotis datas conjuges talibus actionibus faventur petendo dotis vel tassando aestimacionem, cum imperator inquit in l. 4. c. de jure doti. mulieres pos eo nubere. nas dotatas = — N44

// contrarium expresse p. in l. iure succursum §. fi. d. de minoribus. ceteri lesso intra dimidiam justi pretii in causa dotis succurri, qui tex. probat nullam lesionem in dote ferendam esse, quod est lex specialis dotibus favore ita Barbos. d. solu. matri. in q. 3. nub. n. 28. bald. in obs. l. de dote 1.ª p. prin. 35. gomez in l. 50. tauri n.º 44. pinellus in l. 2. c. de rescindenda vendit. 1.ª p. n.º 13 = — N45

// varios sensus ad d. §. in l. iure succursum ponunt auctores, praecipue pinellus loco citato. nos qui credunt deceptiones illius §.º intelligendas esse ultra dimidiam justi partis: cujacius in l.º 17 observat. c. 1. ad finem. barb. in Rub. in d. §. intelligunt hunc §. quod quis circa bona dotis nequissima actione recurrendo talem tuncque, eis succurri, licet non sit ultra dimidiam justi p. = — N46.

// Hordno nest q. in aliis contractibus considera tur quod decrum et bonum est secundum praecepta ciuilia, et l. p. retoria quae dicunt dissimulandum decidere licita, et que ad homanum comercium, et rei publice statum spectant providenda licet singulis personis dura et plena rigori videatur dibus tu maf. 2. 2. q. 77. a. 1. fortunatus in l. i. n.º 43. d. de justitia et jure et hac de causa non rescinditur contractus intra dimidiam justi p. ne res publicae perpetuis litibus turbetur, in dote autem attenditur quod est aequum et bonum secundum jus gentium quod malam minime lesionem admittit = — N47.

// neque obstat tex. in dicto §. idem Pomponius — N48.

d. de minoribus berum est licere contrahentibus se ad in
bicem naturaliter decipere dum ea deceptio intra la
titudinem justi pretii et ejus medio [illegible]
et non ultra dimidium justi pretii quo casu non loq
uitur d. § [illegible] beneficium in l. 2 c. de res
cindenda vendicione et ita deceptio intra dimidia
m permititur quando nuptias ad [illegible]
pretii in matrimonio contrahendo quando in se pre
ma rerum necessitate [illegible] quod neque fuit
permissum in rebus gravibus publicis utile talis ita
lus [illegible] explicat coba rubias lib. 2. barp. c. 3. n. 2 tamen
non haec deceptio intra dimidiam in dote non permi
titur ob magis mimum reipublicae faborem =

N 49. // Supra dictum est n. 26. et 34. dotem estima
tam estimationem que facit venditionem et res consistentes in nu
mero pondere bel mensura pleno iure fieri mariti, et e
contrario in rebus non estimatis neque pondere numero b
el mensura consistentibus fructus tantum mariti hic qui datur
pro oneribus matrimonii l. pro oneribus 20. c. de jure doci
um l. dotis fructus 7. d. eodem l. 25 § 4 titulo 11. =

N 50. // Adbersam bi add. ll. pro oneribus et dotis fructus
tex. in l. si proprietatem et in l. plerumque 11. d. de jure doci
um, ubi si fundi dotalis proprietati usus fructus bel aleg
uit per alubionem accesserit dotem augent et maritus hos
fructus non percipit =

N 51. // repugnat et maritus tex. in l. fructus 45. d.
de rei bindicacione ubi fructus sunt fundi pars fundi a
utem proprietas adnec so [illegible] probatum est er
go ad eam fructus tanquam pars fundi respectare debent =

N 52 // Obstat etiam lex un. § ita q partus c. de rei uxo
riae actione in quo maritum non percipere partus dotalis
ancillarum quos peperit, si ob res fructus dotis re
tineret =

N 53. // his itaque notis stantibus dicendum est maritum fru
ctus percipere fundi dotalis ut in dicta l. pro oneribus
et in dicta l. dotis fructus ad quorum bracia fructum
adquisicionem sequentes diferencie sunt cognoscen
dae =

N 54 // Prima est quicquid ex serbis aestimatis nascitur

mo nest in usufructu, et sic partus ancillarum dotalium non sunt mariti. dicta lege un. § ita q partus codice de rei uxoriae actione, et idem dicitur in lege 3 ler un q paragrafo serbi d 1 9 cestis de iure dotium, non est quia homo non est in fructu lege betus fuit questio sexagesima digestis de usufructu lege in pecudum 28 paragrafo partus d. de usuris ab surdum enim nobis debatur homo non esse in fructu cum omnes fructus rerum natura hominum gracia conparabirit sic no nobis stat l. un. § ita q partus c. de rei uxoriae actione =

= 2.a diferencia est in mariti fructus non sunt arbores in fundis nate licet ex redota renascantur l. fructus 7 § si fundum d. soluto matrimonio item silba non cedua lege ex silba quinquagesima consequentibus digestis de usufructu silba cedua dicitur que succisa iterum ex estirpibus renascitur l. silba 30 d. de berborum significacione glosa lib. 14 c. 4 =

= 3.a est rerum que serbi dotales non ex opera sua aut re mariti adquirunt belut si he[re]des fuerint instituti, bel ex donacione, bel legato adquisibirint hoc ad maritum non pertinet sed dotem auget paragrafo de his instituta per quas personas nobis adquir[itur] l. si serbi 25 consequen. d. de usufructu =

N 55.

N 56.

N 57

// 4ª species est eorum que servis dotalibus a marito manumissis ad eum pervenerunt iure patronatus, ut ea que pro manumissione imponuntur aut liberi sive res dotales quando iure patroni ad eum redit. § sed nostra instituta de successione libertorum l. libero negocium 65. l. dotali in servum 62. ff. soluto matrimonio hec enim ab hominibus liberis pervenient quibus non fruebant in fructibus non sunt =

N 58

// 5ª species constituitur in rebus que ab eo nunc accedentibus rei dotali aut per fructus accessionem sic consolidatus fuerit cum proprietate que hec nuda inde tunc fuerit data cuius usus fructus fuerat alienus, hec res estrinsecus adveniunt ideo non sunt in maritis fructu extra enumeratas rerum species et similes semper maritus adquirit ex re dotali et sic non obstat textus in dicta l. 4ª et l. plerumque ff. de iure docium =

N 59

// non obstat lex fructus ff. de rei vindicacione que fructus sunt pars fundi illud autem intelligitur de usufructu causali coniuncto proprietati et multi fructus habent qui proprietates non sunt domini ut usufructuarius qui utitur salva rerum substancia l. 1. ff. de usufructu et quemadmodum in principio de usufructu, ita maritus utitur re dotali salva rerum substancia =

N. 60.

// a quo tempore maritus faciat fructus suos respondeo tamen queritur an a tempore dotis promisse vel contracti matrimonii traditi ve fundi neque dotis constitute neque diem nupciarum sed quo tradita fuit possessio fundi dotalis et nupcie fuerunt sic ait habenda est racio ita definitur in l. de divisione 5ª ff. de soluto matrimonio ut si maritus contraxit calen

diis septembris matrimonium et dotale predium
die quinta calendis octobris eiusdem anni postea ul
tima die decembris matrimonium fuit solutum et sic
onera matrimonii sustinuerit per quatuor menses
quibus matrimonium durabit tantum consequetu
r maritus quartam fructuum partem ex tempore tradite dotis
commutandam et non quam ex tempore matrimonii
contracti dicta l. de divisione l. divortio eodem titulo de
soluto matrimonio l. dotale § dotale de fundo do
tali duarenus libro i disputacionum c. 60 donelus libro
14 commentariorum c. 8 =

= aperte repugnat dicte legi de di
visioni c. salubriter de usuris ubi maritus
fructus percepto ex pignore sibi dato pro do
te promissa suos facit non obstante quod res in
pignus data non efficitur dotalis tum pigno
ris dominium in maritum non transferitur l. pi
gnus 8 co. de pignoraticia actione l. 20 titulo
13 partida 5 =

N 61

= ad hoc probandum facit quod dotis promissio
actus ultro citroque est obligatorius obligat maritum
ad onera matrimonii sustinenda ut foret ad dotis
applicationem igitur regula videtur succedere si in
hoc contractu unus ex parte sua implet alter qui
non implebit videtur in mora a regula iure constitu
tus que sine interpelacione contrahitur et ita
a paulo apelatur in l. 2 in principio co. de u
suris et sic uxor tanquam morosus debitor te
netur vel fructus restituere vel solvere usuras
precii l. curabit § co. de accionibus empti =

N 62

N 63

// Respondet supradictis gl. in d. l. de debitione d[ictis] nobus modis q[uod] in hac c[as]u quod e uesor nulos fructos p[er]cepit ex rebus dotalibus et sic nihil restituere debet. vel mulierem obtulisse fundum dotalem marito, quem noluit accipere, qua propter uesor liberatur a fructum p[er]ceptorum restitucione quae soluciones evidenter sunt debinatorie ==

N 64

// hic et aliis que omitto non obstantibus dicendum est maritum fructus non percipere ante dotis tradicionem et iste tex. intelligendus est de solucione tradicione q[uod] dotis consensu mariti dicta ita duardus l. 1. des putacionum c. 60 yuris c. in d. lege de debisione non negat si alterius culpa dos non fuerit tradita posse maritum sub nomine interesse fructuum estimacionem petere e quanvis non pro sit sub nomine fructuum sic barb. in d. l. de debisione n. 12 ==

N 65.

// ad ea quod salubriter deducsuris R[everendissi]me a especie fructus pignoris peri [sic] mariti, non dotis fabore, ut quidam deciferum, sed quia usurae illis ue tus cedunt loco dapni emergentis, beleciam lo co satis faccionis relativis tatibe promissionis fructuum quam urget fa u re quido tem[po]re pro missit probat textus in lege prima §. pen. d. de pygnoribus barb. in d. l. de debisione n. 2 gomez in l. 50. tauri n. 30 ==

N 66

// ex hoc nosamus intelligere in dubium previlegium pralacionis et tacite hipotece quando mulier agit pro dote soluto bel constante matrimonio lubricadic 29 hoc. 4. adiet de qui redocium an competat a tempore contracti matrimonii i bel dotis tradicionis et ex supradictis dicendum est co mpe tere previlegium a tempore contracti matrimonii

et solucionis doti ex quo prediun fuit dotale =

// unde infertur quod si post contra ctun matrimoniun et doten promisam non tamen solutam maritus contraerit cum aliis creditoribus interposita expresa hipoteca et postea dos tradatur mulieren non preferi dictis maritii creditoribus glosa in L. asiduis verbo, hipotecam, codice qui potiores sunt [illegible] exprecculator 4º de obligacionibus et solacionibus § ante obria gomez in L. 50. tauri. nº. 38. =

N 67

// contrariun tenent bblus, cinus, salicetus et alii in dicta lege asiduis codice qui potiores imo quod incipiet iam privilegiun a tempore matrimonii contracti et dotis promisionis consequitur alcaranas in c. ex litteris de pignoribus =

N 68

// cum ëis tencione tamen has opiniones intelligit gomez in dicta L. tauri qui alios ejusdem opinionis refert quod si in contractu matrimonii et dotis promisione maritus cum expresa hipoteca se obligabit doten reddere tunc privilegiun prelacionis incipiat a dotis promisione et sic censetur in hoc casu preferenda creditoribus mariti contrahentibus post promisionem et ante tradicionem. probat L. 1ª. C. qui potiores sint pignore habeantur et ibi glosa: sed si a marito dos non fuerit promisa cum dicta expresa hipoteca privilegiun incipiet a tempore dotis tradite et matrimonii secuti =

N 69

// dubiun tamen est an predictum privilegium

N 70

de quo in dig ta l. assiduis et in l. ubi adduc et in l. in re
ebus cod. prefertur mulieri, contra creditores anteriores
habentes expressas hipotecas et videtur quod sic ex ge
neralitate textus in dicta l. assiduis et in § fuerat
instit. de actionibus que iura sine distinctione ta=
cite vel expresse, anterioris vel posterioris hipotece lo
cuntur =

N.71.

// 2° facit dicta l. assiduis in verbis licet
anteriores sint tempore privilegio vallati. ergo,
non solum loquitur de tacita hipoteca anteriori
sed etiam de expressa in qua privilegium prelacionis
consideratur ex tempore l. et per textum in d. qui
potiore in pignore regula qui prior d. de
regulis iuris =

N72

// 3 facit textus in l. in rebus C. de iure
dotium ubi si res dotales extat soluto matrimonio
sive extimata sive non extimata in ea mulier pre
fertur omnibus creditoribus anterioribus habenti
bus expressas hipotecas =

N73

// 4 obstat quod credens vel mutuans in refec
cionem domus vel navis habet hipotecam et prefert
ur creditoribus anterioribus habentibus expressam
l. interdum § d. qui potiores in pignore mulier au
tem prefertur credenti vel mutuanti in refeccionem
autem [illegible] eadem qualitate dotis § hi sconsequens ergo m
ulier prefertur habentibus expressam hipote
cam anteriorem =

N74

// sed his non obstantibus contrarium est te
nendum imo quod non preferatur mulier creditori

creditoribus anterioribus habentibus expresam h
ypotecam ita q. mulier et fiscus pari passu ambulant. l. d
otis tue q. c. de jure doti un. l. 2o. de previlegio fi
sci, sed fiscus qui habet bona debitoris tacite obli
gata l. 2a c. in quibus causis pignus vel hipoteca
tacite contrahitur non prefertur creditoribus
anterioribus cum expresa hipoteca. l. si pignus
d. qui potiores sint in pignore l. si fundum c. eodem
ti. ergo similiter in hoc nostro casu mulier non pre
fertur in recuperanda dote prioribus creditoribus ha
bentibus expresam =

// neque obstat 1m argumentum q.a illa verba ge
neralia in dicta l. asiduis et in dicto § fuerat
non possunt extendi ad especialem hipotecam ante
riorem neque secundum obstat ex dicta l. asidu
is q.a tex. loquitur de illo creditore qui tantum ha
bet privilegium ex tempore utatur eo constitutio
tempori previlegio valatiet non de eo qui habet
hipotecam expresse ex sua convencione que sit en lex
enim suum propium privilegium potuit adiuvare cre
ditori non nata propria convencione quesitum quod
nis juri communi habuit glosa in dicta l. asiduis arg
ubi textus in l. finali d. de pactis [illegible] in lege
quinquagesima taurina 39 =

N. 75.

// minime obstat 2m argumentum ex l. in rebus ff.
de jure dotium q.a in ea casu procede quando res dotalis ex
tat tunc mulier prefertur creditoribus anterioribus
habentibus expresam hipotecam q.a utitur accione re
ali in sua propia re non hipotecaria [illegible] poten
te. l. in rem. d. de rei vindicacione toto ti. c. qui
potiores sunt in pignore habet [illegible] quando

N. 76

N. 77.

rido tale non extante mulier agit ad precium tunc
autem judicium est in persona mariti in bona ma
riti bir tute tacite hipotece que non debet preferi
anteriori expresse ut in dicta l. asiduis =

// dificilius bidetur quod arguitur nam sicre
dens in refecionem preferetur creditori anterio
ri habenti expresam cui mulier non prefertur [illegible]
cur iste mutuans in refecione non prefertur mu
lieri ? quia succedit regula si bincos bincentem te
liberi (?) l. de accessionibus ad l. de diversis
et temporalibus prescriptionibus = R. hec re
gula non procedit quando datur diversa racio
bincendi quam bis sum refecionem mutuans pr
eferatur creditori anteriori cum expresa non
ideo mulier eciam preferi debet ipsa autem pre
fertur reficienti si prius dotem dederit quo casu pr
efertur habenti expresam posteriorem. ergo nec in
dicta l. tueri bartulus in l. interdum s. d. qui po
ciores sint in pignore, cobarubias l. Ciba riarum c.
1 n. 2 racio huyus decisionis reditur in l. huyus
. 6. d. qui pociore sin pignore cuyus reficientis pecu
nia salbam fecit totam rem idem erit dicendum si a
liquis crediderit in cibaria nautarum sine qui
bus salbanabis (?) non poterat pur bin re. et in
similibus casibus dicte legis sexte cum quibus
absolbitur noster tractatus se dat que in
laudem dei grare mariae et

de biagustini quea (?)

Sin pecado

Leyo este capitulo de jurediccion Don agustin desando bal colegial dela madalena en la leccion de bisperal sustituyendo a don gregorio portillo ~ año 1630.

0 1
8 4.
0 3.
1 0
0 8
0 6
0 2.
0 7.
1 4.
0 3 2.
2 1
0 3.

162

0 4.
1 2 6
2 0
0 1
0 2
0 1.
0 2
0 2
1 3

1 7 1
2 8 1 9 9

Palabras

8 7
4 2

126

0 9.
1 4.
0 4.
0 1

Pateri. Juris. S. Lin

2